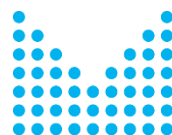

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Rozvoj dobrovolnictví v ČR

Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR

Zpracováno v rámci projektu „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“ (Rozvoj dobrovolnictví v ČR), reg. č. CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724/, který je spolufinancován z Evropské unie, Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.

Studii zpracoval vědecko-výzkumný ústav:

ACCENDO – Centrum pro vědu a výzkum, z.ú.

Švabinského 1749/19, 702 00 Ostrava – Moravská Ostrava,

IČ: 28614950, tel.: +420 596 112 649, web: <http://accendo.cz/>, e-mail: info@accendo.cz

Součástí studie jsou oddělené části:

A/ Popis dobrovolnických organizací a příkladů dobré praxe v zahraničí (Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko, Itálie, Nizozemsko)

B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR

Oponentní tým Ministerstva vnitra ČR:

JUDr. Michal Barbořík

Mgr. Nataša Diatková

Externí oponenti:

JUDr. Hana Frištenská (Úřad vlády ČR)

Bc. Kateřina Petrášová (Plán B, z. s., DC 67)

Helena Kovářová (Nová Trojka)

Autorský tým:

Doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D.

Mgr. Andrea Hrušková

PhDr. Jiří Tošner

Ing. Ivana Foldynová, Ph.D.

PaedDr. Miroslav Pilát, Ph.D.

Ing. Eva Poledníková, Ph.D.

Bc. Prokop Vašulín

Mgr. Ivan Žurovec

Ing. Petr Proske

Ing. David Kubáň a další

Citační vzor: HRUŠKA, L.; HRUŠKOVÁ, A.; TOŠNER, J.; PILÁT, M. a kol. *Analýza o stavu dobrovolnictví v zahraničí a ČR*. Ostrava: ACCENDO. 2018.

OBSAH

Seznam zkratk	6
Prohlášení k interpretaci názorů ve studii	9
Slovníček pojmů	11
Předmluva	13
Abstrakt	15
Abstract	16
1 Úvod – vymezení dobrovolnictví	17
2 Cíl práce a metodika práce	19
2.1 Mezinárodní srovnávací studie	19
2.1.1 Cíl práce	19
2.1.2 Metodika využitá při výzkumu dobrovolnictví v zahraničí	19
2.2 Analýza ČR	21
2.2.1 Cíl	21
2.2.2 Metodika použitá při analýze dobrovolnictví v ČR	21
3 Mezinárodní srovnávací studie dobrovolnictví	23
3.1 Kořeny dobrovolnictví v Evropě	23
3.2 Komparace zemí v oblasti dobrovolnictví	24
3.3 Mezinárodní organizace se zaměřením na dobrovolnictví	28
3.4 Slovensko	29
3.4.1 Základní informace o dobrovolnictví na Slovensku	29
3.4.2 Institucionální rámec	34
3.4.3 Regulační rámec	41
3.4.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví	46
3.4.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy	48
3.4.6 Příklady dobrovolnických organizací/center	48
3.5 Polsko	55
3.5.1 Základní informace o dobrovolnictví v Polsku	55
3.5.2 Institucionální rámec	61
3.5.3 Regulační rámec	67
3.5.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví	71
3.5.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy	74
3.5.6 Příklady dobrovolnických organizací/center	77
3.6 Německo	82
3.6.1 Základní informace o dobrovolnictví v Německu	82
3.6.2 Institucionální rámec	94
3.6.3 Regulační rámec	100
3.6.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví	104
3.6.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy	105
3.6.6 Příklady dobrovolnických organizací/center	110
3.7 Rakousko	116
3.7.1 Vymezení a legislativní rámec	116
3.7.2 Institucionální rámec	121
3.7.3 Regulační rámec	128
3.7.4 Dobrovolnická centra	133
3.8 Itálie	138
3.8.1 Základní informace o dobrovolnictví v Itálii	138
3.8.2 Institucionální rámec	145
3.8.3 Regulační rámec	150
3.8.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví	153
3.8.5 Dobrovolnictví v oblasti vzdělávání a odborné přípravy	156
3.8.6 Příklady dobrovolnických organizací/center	157
3.9 Nizozemsko	162
3.9.1 Základní informace o dobrovolnictví v Nizozemsku	162
3.9.2 Institucionální rámec	171
3.9.3 Regulační rámec	181
3.9.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví	188
3.9.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy	190
3.9.6 Příklady dobrovolnických center	192
3.10 Závěry a inspirace pro ČR	195

4	Dobrovolnictví v České republice	198
4.1	Základní informace o dobrovolnictví v ČR	198
4.1.1	Historie a kontextové pozadí	198
4.1.2	Počet a profil dobrovolníků	201
4.2	Regulační rámec	202
4.2.1	Obecný právní rámec	202
4.3	Ekonomický rámec	206
4.3.1	Ekonomická dimenze	207
4.3.2	Finanční zdroje pro dobrovolnictví	209
4.3.3	Návrh možného financování managementu dobrovolnictví	210
5	Institucionální rámec a zdroje financování	212
5.1	Národní úroveň	212
5.1.1	Centrální orgány veřejné správy	212
5.1.2	Celostátní asociace	231
5.2	Regionální úroveň	235
5.2.1	Pardubický kraj	235
5.2.2	Ústecký a Karlovarský kraj	236
5.2.3	Kraj Vysočina	237
5.2.4	Hlavní město Praha	239
5.2.5	Jihomoravský kraj	240
5.2.6	Olomoucký kraj	241
5.2.7	Moravskoslezský kraj	241
5.2.8	Plzeňský kraj	242
5.2.9	Jihočeský kraj	242
5.2.10	Zlínský kraj	243
5.2.11	Středočeský kraj	244
5.2.12	Liberecký kraj	244
5.2.13	Královehradecký kraj	245
5.3	Lokální úroveň	245
5.3.1	Druhy lokálních dobrovolnických center	246
5.3.2	Problémy lokálních dobrovolnických center	247
5.3.3	Poskytované služby LDC	248
6	Analýza managementu dobrovolnictví v ČR	251
6.1	Vymezení managementu dobrovolnictví	251
6.2	Koordinátor dobrovolníků	252
6.3	Etapy práce s dobrovolníky	254
6.3.1	Získávání dobrovolníků	254
6.3.2	Výběr dobrovolníků	256
6.3.3	Příprava dobrovolníka	256
6.3.4	Motivace dobrovolníků	257
6.3.5	Ocenění a odměňování dobrovolníků	258
6.3.6	Supervize	260
6.3.7	Hodnocení dobrovolníků	261
6.3.8	Ukončení spolupráce s dobrovolníkem	262
6.4	Profesionalizace a vzdělávání	263
6.4.1	Profesionalizace neziskových organizací	263
6.4.2	Vzdělávání	265
6.5	Bariéry rozvoje dobrovolnictví	267
7	Oblasti výkonu dobrovolnické činnosti	270
7.1	Sociální služby	272
7.2	Kultura a pomoc při zachování kulturního dědictví	276
7.3	Zdravotnictví	278
7.4	Ekologie a ochrana životního prostředí	281
7.5	Prevence kriminality	282
7.6	Dobrovolnictví s dětmi a mládeží	284
7.7	Mimořádné události a krizové situace	287
7.8	Sportovní a pohybové aktivity	289
7.9	Rozvoj občanské společnosti a lidská práva	292
7.10	Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce	296
7.11	Další oblasti dobrovolnictví	299
7.11.1	Dobrovolnictví firem	299
7.11.2	Dobrovolnictví ve veřejné správě	300
7.11.3	Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech	301

8	Systémové projekty	303
8.1	Ukončené	303
8.1.1	Metodika evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních	303
8.1.2	Klíče pro život	304
8.1.3	3G-tři generace	305
8.1.4	Dobrovolnictví pro všechny	305
8.1.5	Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – Jak na to?	306
8.1.6	Vytvoření a pilotní ověření systému školení v obecných a odborných kompetencích dobrovolníků při akcích pro veřejnost	307
8.1.7	SAFE -Systém evidence a ohodnocení dobrovolnické práce jako nástroje zvýšení transparentnosti a efektivity hospodaření v NNO	308
8.1.8	Spouštíme lavinu dobrovolnictví	309
8.1.9	ProVol	310
8.2	Projekty běžící v roce 2018	311
8.2.1	PADMÉ – Profesionalizace Asociace Dobrovolnických MEntoringových programů	311
8.2.2	Validace kompetencí získaných dobrovolnictvím	312
8.2.3	Dobrovolnictví pro budoucnost	313
8.2.4	Dobrovolnictví ve veřejné správě	314
8.2.5	Projekt profesionalizace ADRA o. p. s.	315
8.3	Shrnutí	316
9	Závěr	317
9.1	Výstupy z kulatých stolů	317
9.1.1	Koordinace dobrovolnictví na národní, regionální i lokální úrovni (tvorba regionálních dobrovolnických center)	317
9.1.2	Management, profesionalizace a vzdělávání v dobrovolnictví	320
9.1.3	Motivace zapojení veřejnosti do dobrovolnictví (včetně dostupnosti a propagace dobrovolnictví) ..	323
9.1.4	Participace na mezinárodním dobrovolnictví a jeho využití pro organizace ČR – evropské platformy	328
9.1.5	Koncepční financování dobrovolnictví	330
9.2	SWOT analýza pro rozvoj dobrovolnictví v ČR	332
9.3	Shrnutí doporučení pro koncepci	336
	Seznam použité literatury	337
	Internetové odkazy	339
	Seznam obrázků, grafů, tabulek	340

SEZNAM ZKRATEK

ADMP	Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z.s.
AFED	Akademie für Ehrenamtlichkeit Deutschland Akademie pro německé dobrovolnictví
ANG	Agenzia nazionale per i Lovani Národní agentura pro Lovani
ASVG	Allgemeines Sozialversicherungsgesetz Obecný zákon o sociálním zabezpečení
AVE	Assessing Volunteering Experiences Hodnocení dobrovolnických zkušeností
AVSO	Association of Voluntary Service Organisations
BAGFA	Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen Federální asociaci dobrovolnických center
BAK	Bundesarbeitskammer Federální komora práce
BBE	Bundesnetzwerk Bürgerschaftliches Engagement Federální síť pro občanskou angažovanost" ()
BDC	Bratislavské dobrovolnické centrum
BFD	Bundesfreiwilligendienst Federální dobrovolnická služba
BGBI	Deutsche Bundesgesetzblatt Německý federální věstník
BMSK	Bundesministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit und Konsumentenschutz Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí, zdraví a ochrany spotřebitele
CD	Centrum dobrovolnictví, n.o.
CEV	The European Volunteer Centre Evropské dobrovolnické centrum
CSV	Centro Servizi Volontariato <i>Národní asociace center dobrovolnické služby</i>
CSV-FVG	Centro Servizi Volontariato Friuli Venezia Giulia - Pordenone Nadregionální centrum dobrovolnických služeb v Friuli Venezia Giulia
CSVCH	Centro Solidarietà Incontro Ascolto e Prima Accoglienza ONLUS - Volunteering Support Centre of Chieti Province Centrum pro podporu dobrovolnictví v provincii Chieti
ČR	Česká republika
ČRDM	Česká rada dětí a mládeže
DOSB	Deutsche Olympische Sportbund Německá federace olympijských sportů
EDS	Evropská dobrovolnická služba
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
EUR	Euro (měna)
EVH	European Values Study Evropského výzkumu hodnot“
EVS	European Voluntary Service Evropská dobrovolná služba
FIO	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich Fond občanských iniciativ
FO	Fyzická osoba
FOB	Forum Odpowiedzialnego Biznesu Zodpovědné byznys fórum
FÖJ	Dobrovolný rok ekologické služby
FSJ	Freiwilliges Soziales Jahr Dobrovolný rok sociální služby
FTE	Full-time equivalent Přepočteno na plné pracovní úvazky

GNNVC	Global Network of National Volunteer Centers Globální síť národních dobrovolnických center
GOPR	Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Horská dobrovolná záchranná služba
HIV	Human Immunodeficiency Virus Virus lidské imunitní nedostatečnosti
IAVE	The International Association for Volunteer Effort Mezinárodní asociaci dobrovolnického úsilí
IJFD	International Youth Volunteer Service Mezinárodní dobrovolnické služby pro mládež
IGFÖ	Interessensgemeinschaft Freiwilligenzentren Österreich Zájmová komunita rakouských dobrovolnických center
ILO	International Labour Organization Mezinárodní organizace práce
ISPV	Informační systém o průměrném výdělku
IZS	Integrovaný záchranný systém
Kč.	Koruna česká (měna)
KPRM	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów Kancelář předsedy vlády
KROS	Koncepcie rozvoje občanské společnosti na Slovensku
LAGFA	Landesarbeitsgemeinschaften síť dobrovolnických středisek na regionální úrovni,
LDC	Lokální dobrovolnická centra
LdE	Lernen durch Engagement Učení se prostřednictvím zapojení
LK	Landwirtschaftskammer Zemědělská komora
MMR	Ministerstvo pro regionální rozvoj
MNO	Mimovládne neziskové organizácie Nevládní neziskové organizace
MPSVaR	Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MŠVVaŠ	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu
MV	Ministerstvo vnitra ČR
MVWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport Ministerstvo zdravotnictví, sociálních věcí a sportu
NISD	Nezisková instituce sloužící domácnostem
NGO	Non-Governmental Organization Nezisková organizace
NNO	Nestátní neziskové organizace
NOV	Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk Sdružení nizozemských organizací dobrovolné práce
NOZ	Nový občanský zákoník (tj. zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník, v platném znění)
NPO-I	Nonprofit Organisationen Institut Institut neziskových organizací
NR	Národní rada
OFIP	Ogólnopolska Federacja Organizacji Pozarządowych Regionální informační a podporné centrum
ONLUS	Organizzazione non lucrativa di utilità sociale Asociace pro sociální podporu a neziskových organizací sociální pomoci
OSN	Organizace spojených národů
ÖGB	Österreichischer Gewerkschaftsbund Federace rakouských obchodních společností
PLN	Polský zlotý
PO	Právnícká osoba
PR	Public relations Vztahy s veřejností
QMS	Qualitätsmanagement Řízení kvality

RCW	Regionalne Centrum Wolontariatu Regionální dobrovolnické centrum
RDC	Regionální dobrovolnická centra
REGON	Rejestr Gospodarki Narodowej Rejstřík národního hospodářství
REVEAL	Raising Effectiveness of Volunteering in Europe through Adult Learning Zvyšování efektivity dobrovolnictví v Evropě prostřednictvím vzdělávání dospělých
ROS	Rozvoj občanské společnosti
SPES	Associazione Promozione e Solidarietà SPES Centrum dobrovolnických služeb
SPLOT	Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych Síť pro podporu nevládních organizací
SR	Slovenská republika
SŠ	Střední škola
SÚNI	Satelitní účet neziskových institucí
SVM	Stichting Vrijwilligersmanagement Nadace řízení dobrovolníků
ULF	Unabhängiges LandesFreiwilligenzentrum
UMB	Univerzita Mateja Bela
UNV	United Nations Volunteers
ÚSV	Úrad splnomocnenca vlády Úřad zmocněnce vlády
UZV ROS	Úřad zmocněnce vlády SR pro Rozvoj občanské společnosti
VS	Veřejná správa
WOPR	Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Dobrovolná vodní záchranná služba
WOŚP	Fundacja Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy Nadace Velkého orchestru vánoční pomoci
WKÖ	Wirtschaftskammer Österreich Rakouská federální hospodářská komora
WWF	World Wildlife Fund Světový fond pro volně žijící zvířata
YMCA	Young Men's Christian Association Křesťanské sdružení mladých lidí
Zł	Polský zlotý
ZŠ	Základní škola
ŽP	Životní prostředí

PROHLÁŠENÍ K INTERPRETACI NÁZORŮ VE STUDII

Informace zveřejněné v této studii (nezávislá odborná analýza) vycházejí ze zpracování odborných zdrojů a veřejně dostupných informací zabývajících se předmětem studie, dále jsou založeny na výsledcích kvalitativních průzkumů tvořených polostrukturovanými rozhovory se zástupci dobrovolnických organizací v ČR. Rovněž jsou zde zpracovány výsledky kvalitativního průzkumu založeného na rozhovorech s představiteli NNO a s centrálními orgány veřejné správy ve vybraných státech EU. Podkladem ke zpracování závěrů byly také informace z realizovaných kulatých stolů na konferenci „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, která se konala v březnu 2018 v Praze. Účastníky konference byli zástupci NNO a dalších organizací přijímajících dobrovolníky, jednotlivých ministerstev, krajů, obcí.

Všem respondentům v kvalitativním výzkumu a účastníkům kulatých stolů byl ponechán volný prostor k vyjádření. Studie rovněž reprezentuje nezávislý odborný názor autorů. Jde o analytický podklad pro další práci na návrhu Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR, nejedná se o stanovisko Ministerstva vnitra ČR, které nemusí být v souladu se zveřejněnými názory a jejich interpretací.

V Ostravě, dne 22. 4. 2018, za autorský kolektiv: doc. Ing. Lubor Hruška, Ph.D.

SLOVNÍČEK POJMŮ

Níže uvedené pojmy a jejich definice vycházejí z odborné literatury, legislativy a z praxe dobrovolnických organizací v ČR. Vzhledem k tomu, že v ČR je v oblasti dobrovolnictví mnoho neukotvených pojmů, považují autoři analýzy tuto část za zásadní, jelikož slouží k orientaci ve studii a také k orientaci na české dobrovolnické scéně.

Dobrovolná činnost	Činnost vykonávána dobrovolným pracovníkem dobrovolně v zájmových spolcích a sdruženích. Taktéž je možno sem zařadit neformální dobrovolnictví vykonávané v rámci neformálních vazeb, jako např. v sousedství, komunitě. Je nutno poznamenat, že široká občanská veřejnost často mezi pojmy dobrovolná činnost a dobrovolnická služba nerozlišuje. Běžně používané synonymum je dobrovolná práce.
Dobrovolnická činnost	Činnost vykonávána dobrovolníkem dobrovolně v dobrovolnických centrech a dobrovolnických organizacích, nejedná se pouze o formální dobrovolnictví dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě, ale také i o další dobrovolnickou činnost realizovanou mimo akreditované programy/projekty. Někdy je používáno synonymum dobrovolnická práce.
Dobrovolnická organizace	Jedná se o organizace zabývající se prací s dobrovolníky. Tento pojem zahrnuje jak přijímající organizace, tak vysílající organizace a další organizace, v nichž působí dobrovolníci. V ČR má dobrovolnická organizace často přívlstek dobrovolnické centrum, tyto pojmy bývají zaměňovány z důvodu nejasného vymezení. Dle pozorovaných objektivních kritérií lze pro rozlišení mezi dobrovolnickou organizací a dobrovolnickým centrem stanovit rozsah činností a počet oblastí, ve kterých dobrovolníci působí.
Dobrovolnická služba	Dobrovolnictví v akreditovaných programech/projektech dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě). V zahraničí jsou termíny „dobrovolná služba“, „dobrovolnická služba“ a „dobrovolnictví“ považovány za synonyma.
Dobrovolnické centrum	V současné době je v ČR celoplošně užíván pojem dobrovolnické centrum, označují se jím téměř všechny organizace zabývající se prací s dobrovolníky. Pojem označuje buď celou organizaci, nebo jen její část. V analýze je tento pojem uváděn u všech organizací, které se za dobrovolnická centra považují, a proto uvádějí tento pojem ve svých stanovách nebo na svých webových stránkách. Termín „dobrovolnické centrum“ není unifikován a každá organizace si jej používá dle svého uvážení. Toto vymezení není v rozporu se současnou legislativou, která tento pojem nevymezuje.
Dobrovolnictví	Dobrovolnictví je veřejně prospěšná činnost, která je vykonávána dobrovolníkem ze svobodné vůle, v jeho volném čase a bez nároku na odměnu nebo protislužbu.

Formální dobrovolnictví	Formální (organizované) dobrovolnictví je, když se dobrovolníci zapojí do dobrovolnictví prostřednictvím organizace (např. domov seniorů, nemocnice, ekologické hnutí, středisko volného času, knihovna), ať už si ji najdou sami nebo je jim doporučena nejbližším dobrovolnickým centrem. Dobrovolníci mají písemnou smlouvu, pojištění a jsou proškoleni.
Management dobrovolnictví	Pod pojmem management dobrovolnictví se rozumí plánování, organizování, koordinování, hodnocení a oceňování činnosti dobrovolníků. Obsahuje následující aktivity: 1. Pravidelné supervize a komunikace s dobrovolníky 2. Uzavírání pojištění odpovědnosti pro ochranu dobrovolníků 3. Výběr dobrovolníků a jejich přiřazení k vhodné činnosti 4. Popis dobrovolnických činností, jejich práv a povinností 5. Ocenění dobrovolnické činnosti 6. Evaluace vlivu dobrovolnické činnosti na přijímající organizaci a dobrovolnické centrum 7. Odborné školení dobr. a příležitosti pro jejich další rozvoj 8. Školení pro zaměstnance pracující s dobrovolníky 9. Pravidelný sběr dat o výkonu dobrovolnické činnosti, vedení databáze
Neformální dobrovolnictví	Neformální dobrovolnictví je, když jednotlivec poskytne neplacenou službu lidem, kteří s ním nejsou příbuzní. Při ústní domluvě dojde k uzavření ústní občanskoprávní smlouvy o dobrovolné výpomoci. I nový Občanský zákoník, zákon č. 89/2012 Sb. (NOZ), s takovou smluvní formou počítá.
Oblasti dobrovolnictví	Na základě těchto zjištěných faktů byly pro analýzu jednotlivé oblasti výkonu dobrovolnické činnosti vymezeny následujícím způsobem (podrobněji k vymezení viz kap. č. 7): 1. Sociální služby 2. Kultura a pomoc při zachování kulturního dědictví 3. Zdravotnictví 4. Ekologie a ochrana životního prostředí 5. Prevence kriminality 6. Dobrovolnictví s dětmi a mládeží 7. Mimořádné události a krizové situace 8. Sportovní a pohybové aktivity 9. Rozvoj občanské společnosti a lidská práva 10. Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce 11. Další oblasti dobrovolnictví a. Dobrovolnictví firem b. Dobrovolnictví ve veřejné správě c. Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech d. Virtuální dobrovolnictví
Aktivity/služby poskytované dobrovolnickými centry:	Jedná se o aktivity/služby, které dobrovolnická centra poskytují dobrovolníkům i přijímajícím organizacím, tj. servis k zajištění dobrovolnictví (školení, pojištění, PR apod.).
Vykonávané dobrovolnické aktivity/služby	Jedná se o aktivity/služby, které by měla dobrovolnická organizace vykonat, aby uspokojila poptávku po dobrovolnictví v jednotlivých oblastech (například předčítání, procházky, doučování, sázení stromů).

PŘEDMLUVA

Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra realizuje s podporou Evropského sociálního fondu, Operačního programu Zaměstnanost, projekt „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“, zkráceně „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, (registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724). Projekt je zaměřený na podporu, profesionalizaci a koordinované využívání dobrovolníků v rámci veřejně prospěšných aktivit.

Cílem projektu je v jeho průběhu vytvořit následující výstupy:

- Analýzu současného stavu dobrovolnictví v České republice a v zahraničí s cílem poznat a popsat podmínky, ve kterých je dobrovolnictví realizováno – z pohledu legislativy, finančních podmínek, managementu dobrovolnictví, vzdělávání, podpory ze strany veřejné i soukromé sféry apod.
- Návrh Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR, který bude vycházet z vytvořené analýzy a bude sloužit jako podklad pro návrhy vládě ČR k možnostem další podpory dobrovolnictví v ČR.
- Pilotní realizaci regionálně a oborově dostupných dobrovolnických center v ČR, která ukáže další směr pro jejich fungování a možnosti jejich podpory i po ukončení projektu. V průběhu tohoto pilotu bude vytvořeno:
 - metodika realizace a podpory dobrovolnických center v ČR,
 - doporučený obsah vzdělávání pracovníků dobrovolnických center, dobrovolnických organizací a dobrovolníků (proběhne i pilotní realizace takového vzdělávání),
 - statisticko-sociologická šetření týkající se jak dobrovolnických center, tak také zapojení obyvatel do dobrovolnictví v ČR obecně.

Projekt je realizován ve spolupráci s Úřadem vlády ČR a vychází z potřeb, které byly zjištěny při přípravě nového zákona o dobrovolnictví, do něhož byly vkládány naděje, že by mohl sloužit podpoře a rozvoji široké oblasti dobrovolnictví v České republice. Nicméně v průběhu jeho přípravy se ukázalo, že snahy po regulaci v této oblasti byly silnější než ochota hledat nové možnosti její podpory a že ochrannářské prvky, vnášené do světa dobrovolníků, nejsou to nejdůležitější, co dobrovolníci potřebují, a mohou spíše škodit. Proto jsme se rozhodli tyto možnosti,

s využitím zahraničních zkušeností, hledat s pomocí realizovaného projektu Rozvoj dobrovolnictví v ČR.

Projekt byl zahájen v září 2016 a jeho prvním výstupem je nyní předkládaná analýza současného stavu dobrovolnictví v České republice a v zahraničí. Pro analýzu v zahraničí byly vybrány sousední země a Nizozemí a Itálie, a to z důvodu rozvinuté podpory a managementu dobrovolnictví od státní po regionální úroveň včetně dobrovolnických center s dlouhou tradicí. Sousední státy jsou pak v mnohém podobné České republice, a to i v oblasti dobrovolnictví, a jejich dobrá praxe je tak snáze přenositelná i do českého prostředí. Za ČR se pak analýza věnuje všem 14 krajům i celostátní úrovni.

Účelem této analýzy je, aby vědomosti a zkušenosti z ní získané sloužily jako „odrazový můstek“ pro tvorbu Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR, pro hledání pozitivních inspirací, jak by se rozvoj a podpora dobrovolnictví v ČR v dalších letech mohli vyvíjet. Zcela zásadní je pro nás komunikace a diskuse se všemi partnery, a to nejen v rámci státní správy, ale zejména se samotnými dobrovolnickými organizacemi a zástupci samospráv.

Nechceme brát dobrovolníkům a dobrovolnickým organizacím jejich autonomii a dosavadní postavení, které si svou prací vybudovali. Nechceme je svazovat regulacemi a příkazy. Chceme podnítit větší zapojení dobrovolníků do dobrovolnických aktivit, vytvořit lepší prostředí pro působení dobrovolnických organizací, zajistit lepší koordinaci a prosazování zájmů dobrovolníků a dobrovolnických organizací na regionální i celostátní úrovni a motivovat státní správu, samosprávu, ale i soukromý sektor k větší podpoře dobrovolnictví.

Věříme, že nám v tom pomůžete.

Za odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra:

JUDr. Michal Barbořík, ředitel odboru a ředitel projektu

Mgr. Nataša Diatková, vrchní ministerský rada, věcný gestor projektu

ABSTRAKT

Ministerstvo vnitra České republiky realizuje projekt „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center“, který je spolufinancován z Evropské unie, Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost a státního rozpočtu České republiky.

Hlavním výstupem projektu je mezinárodní srovnávací studie týkající se mapování managementu dobrovolnictví v Evropské unii. Sledovány a srovnávány jsou poskytované a vykonávané dobrovolnické aktivity, legislativní a ekonomický rámec, v němž dobrovolnictví probíhá. Byla hledána inspirace v oblasti profesionalizace práce s dobrovolníky, uplatnění související platné legislativy, včetně metodiky a příkladů dobré praxe.

Analýza byla realizována v šesti zemích Evropy: Slovensku, Polsku, Německu, Rakousku, Nizozemsku a Itálii. Výběr zemí byl stanoven na základě rozvoje a profesionalizace managementu dobrovolnictví v daných zemích, aby jejich konkrétní zkušenosti byly vhodným doplňkem a přínosem pro implementaci dobré praxe v České republice.

Analýza dobrovolnictví v ČR obsahuje analýzu poskytovaných a vykonávaných dobrovolnických aktivit, legislativního a ekonomického rámce a analýzu managementu, v němž dobrovolnictví probíhá. Výsledná analýza bude podkladem pro návrh „Koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR“.

ABSTRACT

The Ministry of the Interior of the Czech Republic has implemented the project “The concept of development of the voluntary service in the Czech Republic with an emphasis on creating efficient regional volunteer centres”, registration number: CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_029/0003724, which is co-financed by the European Union, the European Social Fund through the Operational Programme Employment and by the State Budget of the Czech Republic.

Within the mentioned project, there is implemented public procurement called "Securing of the Key Outputs of the Project I - Development of the voluntary service in the Czech Republic" of which main output is an international comparative study mapping the management of volunteering in the European Union. The volunteer activities provided and carried out, the legislative and economic framework in which volunteering takes place were monitored and compared. We have sought inspiration with professionalization of volunteer services, application of relevant valid legislation, including methodology and examples of good practice.

The analysis was carried out in six European countries: Slovakia, Poland, Germany, Austria, the Netherlands and Italy. The choice of countries has been established on the basis of the development and professionalization of volunteer management in the respective countries so that their specific experience is an appropriate complement and contribution to the implementation of good practice in the Czech Republic.

The Concept of the Development of Volunteering in the Czech Republic is focused on ensuring the regional and professional availability of volunteering in the form of volunteer centres focusing on system support and development of volunteer activities covering the entire territory of the Czech Republic.

1 ÚVOD – VYMEZENÍ DOBROVOLNICTVÍ

Mezi experty **nepanuje jednotný názor** na to, jak definovat současné dobrovolnictví. Obvykle je na dobrovolnictví nahlíženo jako na pomoc jiným lidem, která je vykonávána ze svobodné vůle a bez nároku na odměnu. Někdy je za dobrovolnictví považována jen pomoc, která je vykonávána prostřednictvím nějaké (neziskové, občanské) organizace a někdy podmínka formální organizovanosti není vyžadována. „*Dobrovolník je člověk, který bez nároku na finanční odměnu poskytuje svůj čas, svoji energii, vědomosti a dovednosti ve prospěch ostatních lidí či společnosti. Role dobrovolníka je vymezena tak, aby se příjemce pomoci na ni mohl v rámci dohodnuté spolupráce spolehnout.*“¹ V odborné literatuře lze nalézt rozlišení mezi formálním (organizovaným) a neformálním (neorganizovaným) dobrovolnictvím. Neformální dobrovolnictví je považováno za jednu ze složek sociálního kapitálu a poskytuje širokou škálu vzájemné pomoci a spolupráce mezi jednotlivci v komunitách.² Lze najít dokonce tři typy pomoci, které bývají zařazovány pod pojem dobrovolnictví. Jde o pomoc ve formě: 1. neplacené práce, 2. občanského aktivismu a 3. zábavy, resp. volnočasové aktivity.³ Dobrovolnictví je občanskoprávní vztah. Obvykle je uzavřen písemně, ale v řadě případů je uzavřen pouze ústně.

Rovněž mezi členskými státy EU jsou velmi různorodé přístupy k dobrovolnictví a definice dané rozdílnými představami a tradicemi daných historickým vývojem. Zřejmě z těchto důvodů **v roce 2009 Rada vymezila dobrovolnictví velice široce:** *Dobrovolnictví je jakákoli forma dobrovolné činnosti, formální či neformální. Dobrovolníci jednají ze své svobodné vůle, na základě vlastní volby a motivace a neusilují o hmotný zisk. Dobrovolnictví je projevem solidarity a pro jednotlivce i sdružení je příležitostí, jak rozeznávat a řešit lidské, sociální a environmentální potřeby a problémy. Tato činnost se často provádí v rámci*

¹ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. (2006) Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6. str. 35.

² GHK (2010) Study on Volunteering in the European Union. GHK: Brusel. str. 309. Dostupné z <http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/doc1018_en.pdf>.

³ FRIČ, P. a VÁVRA, M. (2012) Tři tváře komunitního dobrovolnictví. HESTIA a AGNES. Praha. 137 s. ISBN 978-80-903696-9-6.

*některé neziskové organizace nebo občanské iniciativy.*⁴ V roce 2014 dle nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 375/2014 je již použito užší vymezení: dobrovolníkem je „osoba, která se z vlastní vůle a nepeněžní motivace rozhodne zapojit do činností, z nichž má prospěch komunita a společnost obecně.“⁵

Mezinárodní organizace práce OSN definuje dobrovolnickou práci následovně: „Neplacená, nepovinná práce, což je čas, který jednotlivci bez nároku na plat věnují aktivitám vykonávaným pro lidi mimo jejich vlastní domácnost a to buď prostřednictvím organizace anebo přímo“.⁶

Definice dobrovolnictví, která bude využita v této analýze:

Dobrovolnictví je veřejně prospěšná činnost, která je vykonávána dobrovolníkem ze svobodné vůle, v jeho volném čase a bez nároku na odměnu nebo protislužbu.

Dobrovolnictví jako veřejně prospěšná činnost

Dobrovolnictví jako veřejně prospěšnou činnost chápeme jako ochotu člověka dát část svého času a sil ve prospěch potřebné organizace nebo člověka, aniž by s příjemcem pomoci byl vázán přátelskými či jinými vazbami. Z dobrovolné činnosti má přínos nejen její příjemce, ale i dobrovolník, kterému přináší nové přátelské vztahy, nové zkušenosti a dovednosti v dobrovolnictví, jako jednu z občanských činností, která je v řadě zemí světa považována za samozřejmou součást života. Veřejně prospěšné dobrovolnictví je vědomá, svobodně zvolená činnost ve prospěch druhých, kterou poskytují občané bezplatně. Dobrovolnictví může být profesionálně organizováno, aniž by ztratilo svoji přirozenost.⁷

⁴ EU (2009) Rozhodnutí Rady č. 37/2010/ES ze dne 27. listopadu 2009 o Evropském roku dobrovolných činností na podporu aktivního občanství (2011), Úřední věstník L 17, 22.1.2010, s. 43–49.

⁵ EU (2014) Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 375/2014 ze dne 3. dubna 2014 o zřízení Evropského dobrovolnického sboru humanitární pomoci. článek 3. [on line] Dostupné z: <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/HTML/?uri=CELEX:32014R0375&qid=1521892622122&from=EN>>

⁶ ILO (2011) Manual on the measurement of volunteer work. Geneva: International Labour Organization. ISBN: 978-92-2-125071-5. str. 11. [on line] Dostupné z: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/publication/wcms_162119.pdf>

⁷ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. (2006) Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

2 CÍL PRÁCE A METODIKA PRÁCE

2.1 MEZINÁRODNÍ SROVNÁVACÍ STUDIE

2.1.1 Cíl práce

Hlavní cíl práce: Nalézt inspirativní příklady v zahraničí vhodné pro rozvoj dobrovolnictví v České republice.

Obrázek 2.1: Strukturování cílů mezinárodní srovnávací studie

Zdroj: ACCENDO.

Mezinárodní srovnávací studie je zaměřena především na mapování managementu dobrovolnictví, poskytovaných a vykonávaných dobrovolnických aktivit, na legislativní a ekonomický rámec dobrovolnictví, na oblast vzdělávání a další způsoby rozvoje dobrovolnictví vhodné pro ČR. Součástí studie je i část A⁸, v níž je popsáno fungování dobrovolnických center v zahraničí a jsou v ní uvedeny příklady dobré praxe.

2.1.2 Metodika využitá při výzkumu dobrovolnictví v zahraničí

Pro analýzu zahraničních zkušeností byla využita smíšená metodologie založená na kvalitativních metodách (polostrukturované rozhovory) v kombinaci s kvantitativními metodami. Pro zvýšení validity závěrů byl použit princip triangulace metod i datových zdrojů dle Denzina.⁹ **Kvalitativní výzkum** je proces hledání porozumění založený na různých metodologických tradicích zkoumání

⁸ Část A/ Popis dobrovolnických organizací a příkladů dobré praxe v zahraničí (Slovensko, Polsko, Německo, Rakousko, Itálie, Nizozemí)

⁹ DENZIN, N. a LINCOLN, Y. (eds.) Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks: Sage, 2000, s. 391

daného sociálního nebo lidského problému. Výzkumník vytváří komplexní, holistický obraz, analyzuje různé typy textů, informuje o názorech účastníků výzkumu a provádí zkoumání v přirozených podmínkách.¹⁰ Porozumění pak vyžaduje vhléd do co největšího množství dimenzí daného problému. Rozdíly v cílech pak kladou různé požadavky na optimalizaci redukce a transformace informací. Těmito metodami se získá mnoho informací o malém počtu subjektů, což umožňuje pochopení jejich chování v celém kontextu, ale omezuje možnosti generalizace. Oproti tomu metody **kvantitativního výzkumu** se snaží přesně popsat a vymezit jevy prostřednictvím čísel, která lze dále statisticky testovat, analyzovat a komparovat.

Klíčovou metodou získávání informací byly polostrukturované rozhovory. Jedná se o částečně řízený rozhovor s předem definovanými soubory témat a volně přidružených otázek. Pořadí otázek, volba slov a formulace může být během rozhovoru pozměněna a mohou se tvořit i během rozhovoru. Určitá struktura pomáhá v případě, kdy rozhovor s respondenty bude podroben srovnání a analýze. Během rozhovoru nejde o osobnost respondenta, ale hlavně o postoj odborníka, který zastupuje oborovou nebo tematickou oblast.

Polostrukturované rozhovory byly vedeny formou face-to-face v období leden až březen 2018:

- a) u centrálních orgánů států, které mají na starosti dobrovolnictví;
- b) u regionálních/lokálních dobrovolnických center včetně členů zástupců národní platformy;
- c) u organizací pracujících s dobrovolníky.

Byly provedeny desk research dokumentů, komparativní analýza legislativy a analýza sekundárních dat, které umožnily kvantifikovat zapojení do dobrovolnictví.

Byl proveden sběr příkladů dobré praxe v každé zemi (celkem 36 příkladů).

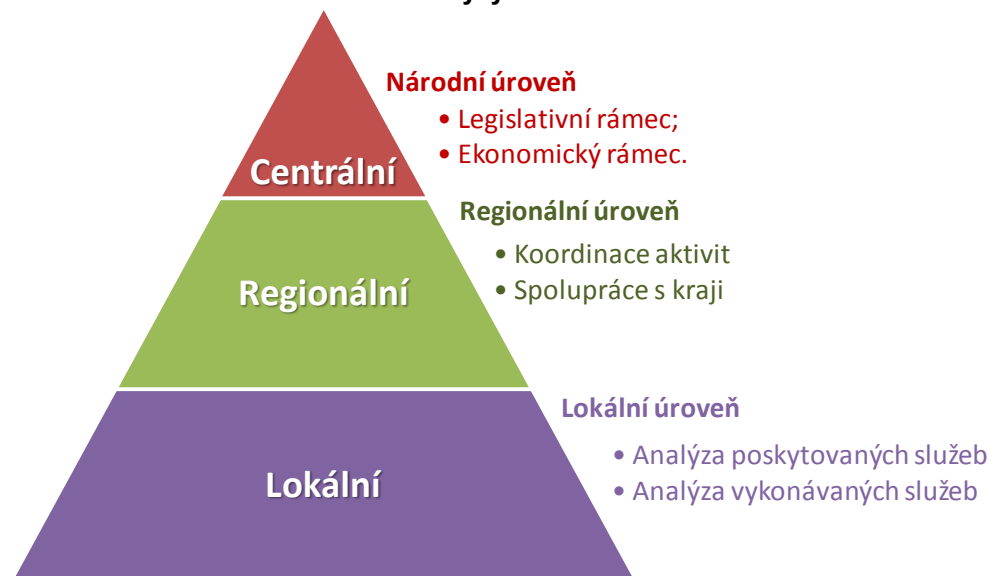
¹⁰ CRESWELL, J. W. (2009) Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches , London: Sage, s. 173-202 (Chapter 9: Qualitative procedures).

2.2 ANALÝZA ČR

2.2.1 Cíl

Hlavním cílem je **analýza managementu dobrovolnictví, poskytovaných a vykonávaných služeb**, která bude sloužit jako podklad pro návrh koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR a k vymezení možnosti pro fungování dobrovolnických center a nabídku jejich služeb.

Obrázek 2.2: Strukturování cílů analýzy ČR.

Zdroj: ACCENDO.

Dále srovná různé přístupy k práci s dobrovolníky, příklady dobré praxe. Dílčím cílem je zmapovat systémové projekty (zejména financované za podpory evropských strukturálních fondů), které byly dosud v ČR v oblasti dobrovolnictví realizovány či jsou aktuálně realizovány, a uvést jejich závěry. Dále jsou zmapovány služby poskytované a vykonávané v dobrovolnických centrech a sesbírány příklady dobré praxe, které jsou obsahem části studie B/Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR.

2.2.2 Metodika použitá při analýze dobrovolnictví v ČR

Pro analýzu dobrovolnictví v České republice bylo využito především kvalitativních metod (polostrukturované rozhovory) vycházejících ze zadávací dokumentace. Jak už bylo uvedeno, těmito metodami se získá mnoho informací o malém počtu subjektů, které umožňují pochopení jejich chování v celém kontextu, ale omezují

možnosti generalizace. Pro zvýšení validity závěrů byl použit princip triangulace datových zdrojů.¹¹

Polostrukturované rozhovory

- Polostrukturované rozhovory byly vedeny formou rozhovorů face-to-face v období leden až únor 2018.
- Organizace byly vybrány metodou záměrného výběru. Kritériem byla dlouhodobá zkušenost v oblasti dobrovolnictví, dále pokrytí všech tematických oblastí, ve kterých je dobrovolnictví vykonáváno. Výběr organizací pro polostrukturované rozhovory byl připomínkován a schválen Ministerstvem vnitra. Rozhovory proběhly:
 - a) u dobrovolnických center ve všech krajích (14 organizací);
 - b) u organizací pracujících s dobrovolníky v jednotlivých oblastech (celkem 14 organizací po celé České republice).

Další metody

- Byl proveden desk research dokumentů (výroční zprávy organizací, webové stránky, analýza tisku), analýza odborné literatury a metodických materiálů.
- Byl proveden sběr příkladů dobré praxe (celkem 59 příkladů z ČR).

¹¹ DENZIN, N. a LINCOLN, Y. (eds.) Handbook of Qualitative Research. Thousand Oaks: Sage, 2000, s. 391

3 MEZINÁRODNÍ SROVNÁVACÍ STUDIE DOBROVOLNICTVÍ

3.1 KOŘENY DOBROVOLNICTVÍ V EVROPĚ

Evropská tradice dobrovolnictví se odvíjí od práce církevních charitativních organizací a rozmachu spolkových hnutí v době rozvoje průmyslové výroby. Tento tradiční model „zájmového“ dobrovolnictví byl obohacen o **systém dobrovolnických center podobně jako v Americe**, avšak mezi jednotlivými evropskými zeměmi existují velké rozdíly co do počtu i fungování těchto center¹².

V Německu získalo dobrovolnictví charakter nového sociálního hnutí či formování nové občanské společnosti. Dobrovolníci působí při integraci přistěhovalců, při budování mezinárodních vazeb na evropské i světové úrovni. Podporuje je síť jednoho sta dobrovolnických center a agentur po celém státě. Zvláštní pozornost je věnována mládeži. Ve výměně dobrovolníků je Německo snad nejaktivnější zemí vysílající i přijímající. Tradiční síť charit zůstává v Německu i nadále největším „zaměstnavatelem“ dobrovolníků. Místní skupiny dobrovolníků napojené na církve a jejich zařízení, kterých je 3 500, mají více než 80 tisíc členů.¹³

Jiná je situace ve Francii, která je zemí s tradicí silné centralizované vlády. Zákon z roku 1791 uvádí, že „žádná organizace nemá dovoleno jednat jako prostředník mezi občany a státem“. To vytvořilo státní monopol na vše, co se týkalo veřejného zájmu, s pouze minimálním prostorem pro veřejný sektor. Proto má dobrovolnictví ve Francii jinou pozici než v ostatních zemích. Nejčastěji se zde setkáme s dobrovolníky ve sportu, kultuře a rekreačních aktivitách. Pouze 13 % dobrovolníků pracuje v dobročinné péči zaměřené např. na seniory či bezdomovce. Na těchto poměrech se podílí profesionalizace sociálních služeb a klesající význam církve ve společnosti.¹⁴

Mezi země s dlouhou tradicí dobrovolnictví patří **Velká Británie**. Zejména charitativní činnost a vzájemná pomoc lidí v odlehlých oblastech venkova patří k tradičnímu anglickému stylu života. Dokonce i vojenská služba v Británii byla

¹² TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

¹³ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

¹⁴ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

vždy nepovinná, což odráží vysoké vědomí občanské odpovědnosti za svou zem. Impulz občanské solidarity z let druhé světové války zůstal nevyužit v době budování státní sociální péče. Až v sedmdesátých letech 20. století bylo založeno britské **Dobrovolnické centrum**. Konzervativní tradice ostrovanů klade důraz na soběstačnost občanů a komunit a ponechává ve státní péči jen ty oblasti, kde je to nutné. Vláda ale podporuje dobrovolnictví celou řadou svých iniciativ, přičemž velký důraz je kladen zejména na propagaci dobrovolnictví mezi mládeží. Kromě národních dobrovolnických center v Anglii, Skotsku, Walesu a Severním Irsku existuje na vládní úrovni **Active Community Unit**, která koordinuje státní politiku dobrovolnictví.¹⁵

Zemí s tradičně rozvinutým smyslem pro vzájemnou pomoc je **Nizozemsko**. I když v průběhu šedesátých let minulého století byl systém spolků, zejména církevních, nahrazen intervencí silného sociálního státu, již o deset let později začaly skupiny občanů, nespokojených s tradičními postupy státní péče, zakládat vlastní svépomocné programy. Vznikly **nové druhy dobrovolnictví**, jako je např. pomoc bezdomovcům prostřednictvím přátelského vztahu s dobrovolníkem či pomoc pro lidi infikované HIV. Vláda začala připravovat právní podmínky pro působení dobrovolníků v různých sférách a zároveň financovala vznik dobrovolnických center. Decentralizace vládní politiky převedla hlavní díl odpovědnosti za dobrovolnictví na místní úřady. To umožňuje lepší propojení potřeb komunit a zainteresování místních lidí. Tak se také vytvářejí, či spíše obnovují, dříve přirozené vztahy na úrovni obce, města, ulice.¹⁶

3.2 KOMPARACE ZEMÍ V OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ

V rámci analýzy výsledků výběrového reprezentativního šetření „*Evropského výzkumu hodnot*“, který se provádí v přibližně 10letých intervalech, lze u všech analyzovaných zemí od roku 2000 identifikovat trend výrazného poklesu podílu osob, které jsou členy alespoň jedné organizace organizací v oblasti: Sociálních služeb; Náboženské nebo církevní organizace; Vzdělávací a kulturní aktivity; Odborové svazy; Politické strany; Místní politické akce; Lidská práva; Ochrana ŽP a práv zvířat; Profesní sdružení; Práce s mládeží; Sporty a rekreace; Ženská

¹⁵ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

¹⁶ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. (2006) Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6. str. 35.

sdužení; Mírová hnutí; Organizace zabývající se zdravím; apod. Z posledních dostupných údajů z let 2008 až 2010 je nejmenší podíl členů v Polsku a na Slovensku, naopak nejvýraznější je podíl v Nizozemsku. Česká republika společně s Rakouskem, Německem a Itálií se pohybují ve středním pásu (viz níže uvedená tabulka). Naopak podíl osob vykonávající neplacenou práci ve výše uvedených oblastech je nejvyšší v Itálii a Nizozemí. Nejnižších hodnot dosahuje opět Polsko a Slovensko.

Tabulka 3.1: Komparace vybraných zemí v oblasti dobrovolnictví v letech 2008 až 2010

Podíl osob ve věku 18 +	Je členem organizace	Vykonává neplacenou práci
Itálie*	38,0 %	60,7 %
Nizozemsko	87,5 %	47,1 %
Česká republika	43,8 %	29,3 %
Rakousko	40,4 %	26,5 %
Německo	42,5 %	23,8 %
Slovensko	27,6 %	14,4 %
Polsko	16,5 %	8,9 %

Zdroj: EVH (2015): European Values Study Longitudinal Data File 2008–2010.

Pozn.: Počty respondentů: Rakousko 1510; Česká republika 1793; Německo 2038; Itálie 1519; Nizozemsko 1552; Polsko 1479; Slovensko 1509; Reprezentativní stratifikovaný náhodný výběr. Rozhovory face-to-face. Data za Itálii mají větší zkreslení z důvodu nesprávného kódování.

Rozdíly jsou i v oblastech, ve kterých jsou členy organizací, přičemž někteří respondenti jsou členy více organizací. Z níže uvedené tabulky vyplývá výrazně vyšší podíl osob v Nizozemsku, kde převažuje členství v organizacích zaměřených na sport a rekreaci; i v České republice je tato oblast nejvíce zastoupena.

Tabulka 3.2: Podíl osob ve věku 18 +, kteří jsou členem organizace

Oblasti	Itálie	Nizozemí	ČR	Rakousko	Německo	Slovensko	Polsko
Sociální služby	4,2 %	25,1 %	6,3 %	7,3 %	4,6 %	3,5 %	1,1 %
Náboženské nebo církevní org.	10,3 %	33,8 %	6,9 %	13,4 %	8,2 %	8,6 %	3,6 %
Vzdělávací a kulturní aktivity	8,5 %	35,9 %	10,5 %	8,6 %	5,2 %	3,5 %	1,1 %
Odborové svazy	5,1 %	22,1 %	6,0 %	7,8 %	6,1 %	4,8 %	4,5 %
Politické strany	3,6 %	11,9 %	3,2 %	6,4 %	3,1 %	1,4 %	0,8 %
Místní politické akce	2,6 %	11,8 %	2,4 %	2,2 %	1,1 %	2,1 %	0,6 %
Lidská práva	2,9 %	24,0 %	1,1 %	3,2 %	1,4 %	0,3 %	0,3 %
Ochrana ŽP a práv zvířat	2,9 %	38,9 %	5,8 %	8,2 %	3,8 %	2,2 %	0,8 %
Profesní sdružení	4,8 %	18,1 %	4,4 %	4,2 %	4,2 %	2,1 %	1,9 %
Práce s mládeží	6,1 %	7,3 %	4,7 %	3,3 %	2,8 %	2,6 %	2,5 %
Sporty a rekreace	9,5 %	47,0 %	19,8 %	13,2 %	18,7 %	5,9 %	1,9 %
Ženská sdružení	0,5 %	7,5 %	3,6 %	4,7 %	3,5 %	2,2 %	0,9 %
Mírová hnutí	1,5 %	3,6 %	1,1 %	1,7 %	0,6 %	0,5 %	0,5 %
Organizace zabývající se zdravím	4,2 %	14,2 %	3,7 %	4,3 %	3,2 %	3,4 %	0,5 %
Ostatní skupiny	5,1 %	11,8 %	5,5 %	6,1 %	5,9 %	5,0 %	2,4 %

Zdroj: EVH (2015): European Values Study Longitudinal Data File 2008–2010. GESIS Data Archive, Cologne. ZA4804 Data file Version 3.0.0, doi:10.4232/1.12253. Výpočet vlastní

Podobná situace je i ve vykonávání neplacené práce, ale rozdíly mezi oblastmi jsou daleko nižší než u členství v organizacích. U neplacené práce jsou v analyzovaných zemích nejčastěji zastoupeny oblasti: Sporty a rekreace; Náboženské nebo církevní organizace; Vzdělávací a kulturní aktivity a Sociální služby. Oproti ostatním zemím je v Nizozemsku vysoký podíl osob dobrovolně pracujících ve zdravotnictví nebo v dalších oblastech souvisejících se zdravím.

Tabulka 3.3: Podíl osob ve věku 18 +, kteří vykonávají dobrovolně neplacené práce

Oblasti	Nizozemsko	ČR	Rakousko	Německo	Slovensko	Polsko
Sociální služby	13,2 %	3,7 %	5,4 %	2,3 %	1,9 %	0,8 %
Náboženské nebo církevní organizace	12,9 %	4,2 %	7,6 %	3,6 %	4,3 %	2,5 %
Vzdělávací a kulturní aktivity	12,7 %	6,0 %	5,6 %	3,0 %	1,7 %	0,5 %
Odborové svazy	3,1 %	3,3 %	1,7 %	1,2 %	1,4 %	1,0 %
Politické strany	2,9 %	2,0 %	2,7 %	1,1 %	0,8 %	0,2 %
Místní politické akce	4,6 %	1,7 %	1,1 %	0,2 %	1,3 %	0,1 %
Lidská práva	4,4 %	0,9 %	1,3 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %
Ochrana ŽP a práv zvířat	6,0 %	4,0 %	2,9 %	1,2 %	0,9 %	0,3 %
Profesní sdružení	3,8 %	2,4 %	1,2 %	1,1 %	1,0 %	0,8 %
Práce s mládeží	6,1 %	3,8 %	2,1 %	1,9 %	1,8 %	1,0 %
Sporty a rekreace	14,2 %	11,0 %	6,5 %	7,9 %	2,9 %	1,3 %
Ženská sdružení	2,8 %	2,6 %	2,9 %	2,0 %	1,3 %	0,4 %
Mírová hnutí	1,2 %	0,7 %	0,3 %	0,1 %	0,3 %	0,1 %
Zdraví	9,5 %	2,5 %	2,2 %	1,5 %	2,2 %	0,1 %
Ostatní skupiny	7,3 %	4,9 %	4,1 %	4,0 %	2,7 %	1,5 %

Zdroj: EVH (2015): European Values Study Longitudinal Data File 2008–2010. GESIS Data Archive, Cologne. ZA4804 Data file Version 3.0.0, doi:10.4232/1.12253. Výpočet vlastní

Při porovnání výsledků výběrového šetření v roce 2017 u zemí Visegradské čtyřky lze identifikovat u osob ve věku 16 až 70 let vyšší podíl neplacené práce v rámci komunit. Na prvním místě jsou mezi nimi sousedská a přátelská výpomoc. Následují další aktivity v bezprostředním okolí bydliště, jako údržba a čištění veřejných prostor a okolní krajiny, další aktivity mezi sousedy, případně výpomoc na místní základní či mateřské škole (více viz následující tabulka).

Tabulka 3.4: Podíl osob ve věku 16 – 70 let, které vykonávají dobrovolně neplacené práce ve svém okolí.

Oblasti neplacené práce	ČR	Slovensko	Polsko	Maďarsko
Pomáhat sousedům a přátelům	79 %	80 %	77 %	75 %
Pomáhat s údržbou veřejné zeleně, sbírat odpadky, čistit lesy nebo potoky, apod.	45 %	51 %	46 %	53 %
Zapojit se do aktivit mezi sousedy (jako pikniky nebo akce mezi sousedy)	49 %	51 %	48 %	47 %
Pomáhat v mateřské nebo základní škole	28 %	41 %	46 %	52 %
Účastnit se akcí pro chovatele zvířat	23 %	27 %	38 %	32 %
Pomáhat s organizací kulturních akcí	29 %	28 %	29 %	29 %
Bojovat s živelnou pohromou a pomáhat zraněným	27 %	21 %	32 %	26 %
Být aktivní v klubu fanoušků, v neformálních klubech a sportovních týmech	25 %	28 %	23 %	21 %
Udržovat národní paměť, opravovat pomníky, obnovovat historická místa	13 %	19 %	24 %	20 %

Zdroj: Výzkumný projekt „Posilování občanské participace v zemích V4“, podpořeného grantem Visegradský fondem 2017. Institut STEM (Praha) Instytut spraw publicznych (Varšava), Political Capital Institute (Budapešť) a Inštitút pre verejné otázky IVO (Bratislava).

Pozn.: Populace ve věku 16–70 let, Reprezentativní výběr; Báze: Celkový soubor V4 n=2032, ČR n=510, SR n=516, Polsko n=505, Maďarsko n=501. Přesné znění otázky: Věnoval(a) jste se někdy ve volném čase neplacené práci tam, kde žijete?

Závěrem lze dodat, že oproti předchozím trendům roste důraz na individuální dobrovolnickou práci. Z těchto důvodů oproti minulosti klesá preference dlouhodobého členství v organizacích a dochází k individualizaci jednotlivých drah dobrovolníků. Jako jeden z důvodů je uváděn klesající vliv sociálního prostředí (např. rodiny, sousedství, církve a zaměstnavatelé) na individuální život. Rozvolnila se vazba k sociálně-kulturnímu prostředí a tím se snížila motivace pro zapojení občanů do neformálního dobrovolnictví. Místo toho lidé začali hledat nová témata nebo projekty, které nabízejí možnosti pro zapojení se a účast a které odpovídají jejich vlastní míře odhodlání.

3.3 MEZINÁRODNÍ ORGANIZACE SE ZAMĚŘENÍM NA DOBROVOLNICTVÍ

V rámci evropského prostředí působí několik mezinárodních organizací zaměřených na dobrovolnictví. Mezi nejvýznamnější patří:

1/The European Volunteer Centre (CEV)

Založeno 1989. 60 národních a regionálních dobrovolnických center a dobrovolnických agentur. Člen řady organizací – IAVE, Volonteuropa, Social Platform. Posláním CEV je vytvořit politické, sociální a ekonomické prostředí v Evropě, které by umožnilo realizovat veškeré potence, které dobrovolnictví přináší. Působí jako network propojující evropské NNO pracující s dobrovolníky, spolupracuje s Evropskou komisí EU a s řadou dalších mezinárodních organizací. CEV hrál klíčovou roli při přípravě Evropského roku dobrovolníků 2011. CEV představuje klíčového reprezentanta dobrovolnictví pro Evropu (více www.cev.be).

České členské organizace: HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.

2/Volonteuropa

Sít cca 1200 organizací převážně operujících v sociální oblasti. Od roku 1990 je síť koordinována Volunteering Matters (dříve Community Service Volunteer viz volunteeringmatters.org.uk). Každoroční konference na různá témata, (více <https://volonteuropa.eu/>)

České členské organizace: HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.

3/ The International Association for Volunteer Effort (IAVE)

IAVE bylo založeno roku 1970. Cíle: Propagovat, posilovat, rozšiřovat a oslavovat rozvoj dobrovolnictví na světě. IAVE je konzultantem OSN pro otázky dobrovolnictví, zaměřuje se převážně na rozvojové země a Latinskou Ameriku, existuje ovšem i evropská část IAVE.. Členství: jednotlivci, NNO, 70 zemí (hlavně rozvojových) (více www.iave.org).

V České republice nejsou členské organizace.

4/ Association of Voluntary Service Organisations (AVSO)

Platforma pro NNO. Nabízí dobrovolnickou službu – dlouhodobou národní i mezinárodní.

Členy více než 110 organizací v Evropě. <https://www.devex.com/organizations/association-of-voluntary-service-organisations-avso-45989>

5/ Alliance of European Voluntary Service Organisation

Aliance je mezinárodní nevládní organizací mládeže, která podporuje národní organizace. Cílem je podpora mezikulturního vzdělávání, porozumění a mír prostřednictvím dobrovolné služby. Aliance byla založena v roce 1982, je v současnosti složena ze členů ve 28 zemích světa (více www.alliance-network.eu/).

České členské organizace: INEX-SDA, z.s.

6/ United Nations Volunteers (UNV)

Program dobrovolníků OSN převážně pro rozvojové oblasti. Formou dlouhodobé dobrovolnické služby přispívá k míru a rozvoji prostřednictvím dobrovolnictví na celém světě. UNV působí každý rok v přibližně 130 zemích – www.unv.org.

V České republice je Národní kontaktní místo pro spolupráci s dobrovolníky OSN, které provozuje Polytechna Consulting, a.s. (viz <http://nkmunv.polytechna.eu>).

7/Platform of European Social NGOs – Social Platform

Platforma představuje síť NNO aktivních v sociální oblasti.

Je založena na principu solidarity, rovnosti a nediskriminace s cílem hájit základní práva pro všechny občany Evropské unie.

NNO sdružující se v Sociální Platformě jsou zároveň významnými organizacemi na poli dobrovolnictví – <http://www.socialplatform.org>.

Členy jsou mezinárodní organizace, které působí v ČR, např. Červený kříž, Eurodiaconia, Caritas Europa.

Dále sem patří řada nadnárodních NNO, které významně využívají k naplnění svých cílů práce dobrovolníků, jako např. SCOUTS, RED CROSS, YMCA, European Youth Forum, European Federation of Older People atd.

3.4 SLOVENSKO

3.4.1 Základní informace o dobrovolnictví na Slovensku

3.4.1.1 Definice dobrovolnictví na Slovensku

Na *základní úrovni* můžeme k dobrovolnictví přistupovat jako k nástroji k prosazování zájmů a cílů organizací, které svou vlastní silou a vlastními kapacitami nedokážou realizovat své aktivity v praxi. Na *vyšší úrovni* můžeme dobrovolnictví chápat jako prostředek k prosazování komunitních, regionálních či celospolečenských zájmů, které mají větší pozitivní sociální dopad. Na *nejvyšší úrovni* je třeba vnímat dobrovolnictví jako významnou hodnotu, která je neoddělitelná od základních zásad demokracie.¹⁷

V odborné literatuře je dobrovolnictví definováno jako neplacená aktivita nebo práce vykonávaná na základě svobodné vůle ve prospěch jiných lidí nebo společnosti či životního prostředí mimo členů rodiny a domácnosti dobrovolníka.

Dobrovolnická aktivita musí splňovat tři kritéria. Musí být:

- neplacená (dobrovolník za ni nedostává finanční odměnu);
- vykonávaná na základě svobodné vůle a svobodného rozhodnutí;
- ve prospěch jiných (lidí, organizací, společnosti, přírody, zvířat).

Dobrovolnictví zahrnuje formální (nebo také organizované) a neformální (neorganizované) dobrovolnické aktivity. Formální dobrovolnictví se vztahuje na dobrovolnické aktivity vykonávané v rámci nebo prostřednictvím různorodých organizací. Neformální dobrovolnictví je vnímáno jako přímá pomoc poskytovaná jednotlivcům mimo rodinu a lidem žijícím v domácnosti dobrovolníka.¹⁸

Dle zákona č. 406/2011 Z. z. Zákonu o dobrovolníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, je dobrovolníkem fyzická osoba, která na základě svého

¹⁷ MILKOVÁ, M. (2018) Dobrovolnictví na Slovensku. Úrad Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. In: *Odborná konferencie s workshopem Rozvoj dobrovolnictví v ČR, Praha 2018*.

¹⁸ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2012) *Dobrovolníctvo na Slovensku výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa, 2012. ISBN 978-80-8072-119-0.

svobodného rozhodnutí bez nároku na odměnu vykonává pro jinou osobu s jejím souhlasem v její prospěch nebo ve veřejný prospěch dobrovolnickou činnost založenou na vlastní schopnosti, zručnosti nebo dovednosti a která splňuje podmínky ustanovené zákonem o dobrovolnictví.¹⁹

Problém vznikl minulý rok, kdy byl přijat nový zákon o sportu. *Zákon č. 440/2015 Z. z., o športe a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, který nabyl účinnosti v lednu 2016, upravuje v § 1 sport, osoby ve sportu, právní vztahy při sportovní činnosti, působnost orgánů veřejné moci a orgánů veřejné správy v oblasti sportu a opatření proti negativním jevům ve sportu. Jde tedy o komplexní právní úpravu sportu. Tímto zákonem byl však také novelizován Zákon o dobrovolnictví. V zákoně o dobrovolnictví doplnil část týkající se smlouvy o dobrovolnictví a to tak, že použil tzv. *institút ztráty času* jako možnost finanční úhrady²⁰ za ztrátu času „dobrovolníka“ vykonávajícího dobrovolnou činnost ve sportu. Takto upravená novela zásadním způsobem narušila základní princip dobrovolnictví, které se provádí bez nároku na odměnu, svobodně a ve volném čase. Novela zákona tak citovaným bodem vážně narušila nejen filozofii dobrovolnictví, ale i zákonnou definici dobrovolnictví dle §2, odst. 1 zákona o dobrovolnictví (viz definice výše); proto je také nutná ex-post změna zákona o dobrovolnictví.²¹

3.4.1.2 Počet a profil dobrovolníků

V roce 2018 se připravuje projekt zřízení satelitního účtu neziskových organizací ve spolupráci se Slovenským statistickým úřadem, který je aplikován v České republice.

V roce 2011 se na formálním dobrovolnictví podílelo 27,5 % obyvatel nad 15 let (ve prospěch nebo prostřednictvím nějaké organizace).²² Až 64 % formálních dobrovolníků se angažuje dlouhodobě a pravidelně. Krátkodobá a příležitostná podoba dobrovolnictví se týká pouze nízkého procenta formálních dobrovolníků (4,5 %). Průměrný čas odpracovaný ve formálním dobrovolnictví za poslední

¹⁹ Zákon č. 406/2011 Z. Z., o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov

²⁰ Nejvíce ve výši hodinové minimální mzdy (2,328 € pro rok 2016).

²¹ MILKOVÁ, M. (2018) Dobrovolnictví na Slovensku. Úrad Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. In: *Odborná konferencia s workshopem Rozvoj dobrovolnictví v ČR, Praha*.

²² BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2011) *Dobrovolníctvo – keď pomoc baví a zábava pomáha*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8106-049-6.

4 týdny daného období je 18 hodin. Průměrný čas je však u jednotlivých dobrovolníků velmi různý.²³

V roce 2011 se na neformálním dobrovolnictví podílelo 47,1 % obyvatel nad 15 let (tj. do přímé pomoci mimo rodiny a domácnosti dobrovolníka). I v neformálním dobrovolnictví převažují dlouhodobí a pravidelní dobrovolníci. Neformálnímu dobrovolnictví se 79,4 % dobrovolníků věnuje dlouhodobě, tj. déle než 1 rok. Průměrný čas odpracovaný v neformálním dobrovolnictví za poslední 4 týdny daného období je 13,95 hodiny.²⁴

Trend z roku 2011 ukazuje, že pro Slovensko je charakteristická vyšší míra zapojení lidí do neformálních dobrovolných aktivit ve srovnání s formálními. Vyšší míra pomoci v neformálním dobrovolnictví může být způsobena historickými souvislostmi rozvoje dobrovolníků na Slovensku, ale i nedostatečnými podmínkami pro rozvoj formálního dobrovolnictví. Na druhé straně je úzká souvislost mezi formálními a neformálními dobrovolnými aktivitami důkazem toho, že zájem člověka o dobrovolnictví existuje nejen v souvislosti s prostředím, ve kterém žije.

Pohlaví

Výsledky průzkumu z roku 2011 ukázaly, že genderová struktura dobrovolníků byla následující: 27,1 % mužů a 28,1 % žen zapojených do formálního dobrovolnictví a 44,5 % mužů a 49,7 % žen zapojených do neformálního dobrovolnictví.²⁵

Věkové skupiny

Mladí lidé mladší 30 let představují přibližně 70 % dobrovolníků na Slovensku, zatímco 30 % tvoří lidé středního věku nebo starší osoby.

Úrovně vzdělání

Vzdělání je důležitým faktorem zapojení ve formálním i neformálním dobrovolnictví. Čím vyšší vzdělání lidé mají, tím je jejich angažovanost

²³ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2011) *Dobrovolníctvo – keď pomoc baví a zábava pomáha*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8106-049-6.

²⁴ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2011) *Dobrovolníctvo – keď pomoc baví a zábava pomáha*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8106-049-6.

²⁵ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2012) *Dobrovolníctvo na Slovensku výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8072-119-0.

v dobrovolnictví vyšší. Nejvyšší podíl na dobrovolnictví mají zejména studenti středních škol s maturitou a vysokých škol.²⁶

Zapojení dobrovolníků podle odvětví

Oblasti činnosti organizací, pro které dobrovolníci pracovali:²⁷

- Sociální služby: 23,1 %
- Životní prostředí: 14,6 %
- Umění a kultura: 12,3 %
- Sport: 10,8 %
- Náboženství, církevní aktivity: 10,4 %
- Dětské a mládežnické organizace: 10,1 %
- Podpora dobročinnosti, dárcovství a dobrovolnictví: 9,3 %
- Vzdělávání a výzkum: 7 %
- Prevence a pomoc v případě humanitárních a přírodních katastrof: 6 %
- Zdraví: 4,9 %
- Profesní organizace, komory, svazy, odbory: 4,5 %
- Rozvoj komunity a bydlení: 4,5 %
- Politika: 4,1 %
- Obhajoba zájmů: 2,6 %
- Jiné: 1,9 %
- Rekreační a realizace zájmů: 1,5 %
- Mezinárodní organizace: 0,4 %

Nejvyšší procento lidí zapojených do oblasti sociálních služeb lze přičíst jednak samotnému rozvoji této oblasti, jednak rozvoji dobrovolnictví v této sféře. Mnohé organizace zařazené do dané oblasti pracují na dobrovolnické bázi (například mateřská centra), ale rozvíjí se také řízené dobrovolnické programy jako součást zvyšování kvality sociálních služeb. Rozvoj dobrovolnictví v oblasti životního prostředí charakterizuje zvýšený zájem lidí o tuto oblast a může být způsoben i aktivními kampaněmi a advokátními aktivitami v této oblasti na Slovensku. Na

²⁶ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2012) *Dobrovolníctvo na Slovensku výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8072-119-0.

²⁷ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2012) *Dobrovolníctvo na Slovensku výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8072-119-0.

druhé straně, náboženské a církevní aktivity a oblast umění a kultury mají na Slovensku klesající trend.

Faktory, které motivují jednotlivce k dobrovolnické činnosti

Nejdůležitějším motivem pro dobrovolnictví jsou, pro slovenské dobrovolníky, hodnoty. Lidi motivuje zejména jejich silné přesvědčení, že je důležité, aby člověk pomáhal druhým. Významným motivem byla i sociální interakce, což znamená, že silným motivačním faktorem je touha potkat prostřednictvím dobrovolnictví nové lidi a navázat nová přátelství. Mezi faktory, které významně motivují lidi k dobrovolnictví, patří dále:²⁸ pochopení, které vyjadřuje touhu učit se z dobrovolnické zkušenosti a lépe poznat a pochopit sebe, lidi či organizaci, kterým dobrovolník pomáhá; recipocita, to znamená motivace k pomoci s perspektivou, že se dobrovolníkovi vynaložené úsilí později vrátí; sebeúcta, vyjadřující, že dobrovolníky motivuje získání vyššího sebevědomí či sebehodnocení; rozvoj kariéry, kdy motivací je touha získat nové znalosti, zkušenosti či kontakty propojené na zaměstnání; uznání, vyjadřující, že motivací k dobrovolnictví je radost z uznání, které dobrovolnictví poskytuje.

3.4.1.3 Počet a typy organizací zapojujících dobrovolníky

Definice dobrovolných organizací na Slovensku

Dobrovolnické organizace jsou jedním z typů neziskových organizací. Převažuje v nich podíl dobrovolných činností, respektive jsou založeny na dobrovolnickém principu a svou činnost by bez dobrovolníků nemohly realizovat. Mnohé dobrovolnické organizace pracují s dobrovolníky na profesionální úrovni, tedy odborně a zároveň pod vedením placených odborníků, a to např. školitelů, konzultantů, koordinátorů dobrovolníků apod.²⁹

²⁸ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2012) *Dobrovolníctvo na Slovensku výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8072-119-0.

²⁹ O dobrovolníctve. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: <http://dobrovolnictvo.sk/menu/2/10/o-dobrovolnictve>

Typy organizací zapojujících dobrovolníky

Přehled zjištění z hlediska typu organizace:³⁰

- Nezisková nevládní organizace: 56,3 %
- Organizace zřízená regionální nebo místní samosprávou, městským (obecním) úřadem, úřadem kraje: 25,0 %
- Státní organizace, státní podnik, organizace státní správy: 8,3 %
- Soukromá firma: 3,0 %
- Jiný typ organizace: 0,7 %
- Neuvedeno: 6,7 %

3.4.2 Institucionální rámec

3.4.2.1 Hlavní veřejné subjekty a další organizace zapojené do dobrovolnictví

Hlavní veřejnoprávní subjekt odpovědný za dobrovolnictví

V rámci kompetenčního zákona není na Slovensku dobrovolnictví zařazeno do pravomoci žádného konkrétního státního orgánu, což znamená, že žádný ústřední orgán státní správy nemá výlučnou kompetenci pro oblast dobrovolnictví.³¹ Odpovědnost za otázky týkající se plánování a strategického rozvoje dobrovolnictví má Ministerstvo vnitra (Ministerstvo vnitra SR), konkrétně Úřad zmocněnce vlády SR pro Rozvoj občanské společnosti (USV ROS)³², a to prostřednictvím svého strategického dokumentu *Koncepce rozvoje občanské společnosti na Slovensku na roky 2012–2020*. Registraci neziskových organizací, které se zabývají problematikou dobrovolnictví, má na starosti Odbor všeobecné vnitřní správy (Odbor všeobecnej vnútornej správy SR), Sekce veřejné správy na Ministerstvu vnitra SR.

Jiné veřejné subjekty zapojené do dobrovolnictví

Slovenský institut mládeže IUVENTA, který spadá pod Ministerstvo školství, vědy, výzkumu a sportu SR, je částečně spojen s dobrovolnictvím svým zaměřením na

³⁰ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2012) *Dobrovolníctvo na Slovensku výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa. ISBN 978-80-8072-119-0.

³¹ MILKOVÁ, M. (2018) Dobrovolnictví na Slovensku. Úřad Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. In: *Odborná konferencia s workshopem Rozvoj dobrovolníctví v ČR, Praha*.

³² Úřad zmocněnce vlády SR pro rozvoj občanské společnosti vznikl v roce 2011 jako poradní orgán vlády a od roku 2012 je začleněn do struktury Ministerstva vnitra SR. V čele úřadu stojí zmocněnec vlády SR pro rozvoj občanské společnosti Martin Gierl.

integraci mládeže a činnosti. Předmětem činnosti IUVENTA je práce s mládeží mimo školy a rodiny a mládežnická politika na Slovensku i mimo republiku. Cílem aktivit je implementace státní politiky vůči dětem a mládeži. Institut poskytuje vzdělávací, metodické a informační aktivity pro různé cílové skupiny a plní úkoly vyplývající ze základních materiálů státní politiky vůči dětem a mládeži. Dále koordinuje a realizuje aktivity na podporu a rozvoj výzkumu v oblasti mládeže, administruje grantové programy Ministerstva školství, vědy, výzkumu a sportu SR (Programy PRO MLÁDEŽ) a Evropské unie (Erasmus+), působí v oblasti podpory práce s talentovanou mládeží (olympiády a předmětové soutěže) a je sídlem Eurodesk (Evropská informační síť pro mládež a pracovníků s mládeží).

Organizace, které podporují dobrovolnictví, usnadňují spolupráci a výměnu informací

Existuje celá řada organizací, které slouží k podpoře dobrovolnictví, usnadňují spolupráci a výměnu informací. Patří mezi ně zejména Platforma dobrovolnických center a organizací jakožto zastřešující organizace dobrovolnictví na Slovensku, Banskobystrické dobrovolnické centrum a Bratislavské dobrovolnické centrum.

Platforma dobrovolnických center a organizací

Platforma dobrovolnických center a organizací vznikla v srpnu 2011 jako výsledek aktivit Evropského roku dobrovolnictví 2011. Hlavním cílem Platformy je podporovat vytváření příznivého prostředí pro rozvoj dobrovolnictví. Sdružuje *dobrovolnická centra a dobrovolnické organizace* na Slovensku a své cíle naplňuje zejména prostřednictvím následujících činností:³³

- budováním infrastruktury dobrovolnictví na Slovensku – podporou vzniku nových dobrovolnických center a zvyšováním kvality stávajících dobrovolnických center ve spolupráci s organizacemi, které podporují dobrovolnictví;
- obhajobou ekonomického a právního postavení dobrovolnických center a organizací;

³³ Platforma dobrovolnických centier a organizácií [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/domov/o-nas/](http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/domov/o-nas/)

- prosazováním finanční podpory dobrovolnictví, vytvářením grantových schémat a dárcovství na podporu dobrovolnictví a budováním nových dobrovolnických center;
- začleňováním dobrovolnictví do legislativy, podporou rozvoje kapacit a zvyšováním kvalifikace pracovníků a dobrovolníků nevládních organizací a institucí veřejné správy, samosprávy, církve a podnikatelské sféry;
- podporou vzniku a rozvoje pracovní pozice koordinátorů a koordinátorek dobrovolníků v nevládních a veřejných organizacích;
- prosazováním dobrovolnictví jako nástroje neformálního a podporou zavádění dobrovolnictví a služby pro komunitu do formálního vzdělávání;
- prosazováním dobrovolnictví jako nástroje přípravy pro trh práce.

Dobrovolnická centra

Dobrovolnická centra jsou servisními organizacemi, které poskytují služby pro veřejnost a organizace pracující s dobrovolníky (osm center – jedno v každém kraji Slovenska).³⁴ Mezi základní funkce dobrovolnického centra patří:³⁵

- propojuje organizace a dobrovolníky, vede databázi organizací, dobrovolnických příležitostí a dobrovolníků – má přehled o organizacích v oblasti, v níž působí, ví, jak s dobrovolníky pracují a jaké dobrovolníky potřebují;
- propaguje dobrovolnictví, hledá a motivuje lidi pro dobrovolnictví v oblasti, v níž působí;
- komunikuje s dobrovolníky a informuje je o možnostech dobrovolnictví – doporučuje dobrovolníky do jednotlivých organizací, informuje nové dobrovolníky o jejich dobrovolnických možnostech, o jejich právech, povinnostech, etických zásadách a ptá se na jejich očekávání;
- pracuje s dobrovolnickými organizacemi, poskytuje školení, konzultace a supervize v oblasti managementu dobrovolníků;
- vytváří síť dobrovolnických organizací – podporuje výměnu jejich zkušeností z práce s dobrovolníky;

³⁴ Centrum dobrovolníctva (Banská Bystrica), Bratislavské dobrovoľnícke centrum, Dobrovoľnícke centrum Košického kraja, Nitrianske centrum dobrovoľníctva, Prešovské dobrovoľnícke centrum, Dobrovoľnícke centrum Trenčín, Trnavské dobrovoľnícke centrum, Žilinské dobrovoľnícke centrum.

³⁵ MILKOVÁ, M. (2018) Dobrovolnictví na Slovensku. Úrad Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. In: *Odborná konferencia s workshopem Rozvoj dobrovolnictví v ČR, Praha*.

- spolupracuje s firmami – rozvíjí firemní dobrovolnictví – vysílá dobrovolníky z firem do dobrovolnických organizací, připravuje firemní dobrovolnické programy podle očekávání firem a dobrovolných organizací;
- zviditelňuje společenskou hodnotu dobrovolnictví prostřednictvím společenských akcí zaměřených na oceňování a motivování dobrovolníků;
- buduje meziodvětvové partnerství mezi dobrovolnými organizacemi, samosprávou a firmami;
- realizuje výzkumy v oblasti dobrovolnictví – sleduje vývoj a trendy v této oblasti.

Organizace

Platforma dobrovolnických center a organizací sdružuje organizace, které vyvíjejí aktivity alespoň ve třech z následujících oblastí:³⁶

- rozvíjejí dobrovolnické příležitosti v komunitě v partnerství s ostatními organizacemi;
- usilují o pozitivní image dobrovolnictví;
- stimulují zájem veřejnosti o dobrovolnictví;
- napomáhají k rozvoji dobrovolnických programů a činností v organizacích a v komunitě a snaží se o jejich spolupráci a síťování;
- propojují lidi se zájmem o dobrovolnictví a organizace, které dobrovolníky potřebují pro svou činnost;
- zabývají se tvorbou politické strategie směrem k vytváření příznivého společenského klimatu pro dobrovolnictví.

Standardy kvality

Standardy kvality jsou převzaty z publikace Standardy kvality managementu dobrovolníků a dobrovolnic a doporučení pro práci s mládeží v oblasti dobrovolnictví.³⁷

Standardy kvality managementu dobrovolníků na Slovensku vznikly v roce 2014. V roce 2015 Platforma vyškolovala hodnotitelky standardů kvality pro všechny kraje

³⁶ Platforma dobrovolnických centier a organizácií [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/domov/o-nas/](http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/domov/o-nas/)

³⁷ Dostupné na webových stránkách <http://www.dobrovolnickecentra.sk/sk/domov/standardy-kvality-manazmentu-dobrovolnikov-a-dobrovolnicok/>

Slovenska. Hodnocením prošlo 96 organizací, z toho 26 organizací splnilo nejvyšší standard práce s dobrovolníky, 23 vyšší standard a 47 organizací základní standard.

Značka kvality se stala součástí dobrovolnických nabídek dobrovolnických center. Potenciální dobrovolníci vidí, kolik má hvězdiček, resp. jaký standard splňuje organizace, která zveřejnila dobrovolnou nabídku.

Standards mohou být použity jako:³⁸

- nástroj na sebehodnocení a hodnocení organizací v souladu s principy managementu dobrovolníků a dobrovolnic;
- nástroj na identifikaci rezerv a nedostatků, které organizace mají v práci s dobrovolníky s cílem vymezit možnosti zlepšení v této oblasti v budoucnosti;
- základní rámec při vytváření nového dobrovolnického programu v organizacích;
- základ pro budoucí transparentní systém finanční podpory organizací pracujících s dobrovolníky a dobrovolnic.

Standards a doporučení jsou koncipovány v souladu se Zákonem o dobrovolnictví.

Standards kvality managementu dobrovolníků a dobrovolnic ve své první části obsahují požadavky pro organizace, které pracují s dobrovolníky z různých cílových skupin a v různých oblastech. Druhá část standardů obsahuje doporučení, která směřují k práci s dobrovolníky z řad mladých lidí. Obě části jsou výsledkem projektu Centra dobrovolnictví realizovaného během roku 2014 ve spolupráci s Platformou dobrovolnických center a organizací v rámci programu Priority politiky mládeže financovaného z prostředků Ministerstva školství, vědy, výzkumu a sportu SR.

Standards a doporučení jsou výsledkem práce autorského týmu 12 lidí s několikaletými zkušenostmi v dobrovolnictví v různých oblastech a organizacích pod vedením Alžběty Brozmanová-Gregorové.

³⁸ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ a kol. (2014). *Standards kvality manažmentu dobrovoľníkov a dobrovoľníčok a odporúčania na prácu s mládežou v oblasti dobrovoľníctva* [online]. 2014 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z www: http://old.dobrovolnickecentra.sk/subory/Standards_manual.pdf

Dané standardy a doporučení poprvé na Slovensku definují představu o kvalitě managementu dobrovolníků a dobrovolnic v našich podmínkách. Vznikly jako reakce na potřeby „zdola“, tj. organizací a dobrovolníků a jsou dalším milníkem v rozvoji slovenské infrastruktury dobrovolnictví.

Standardy jsou zaměřeny na tyto oblasti práce s dobrovolníky a dobrovolnicemi:³⁹

- koordinace dobrovolníků a dobrovolnic;
- právní a etický rámec;
- finanční a materiální zdroje pro dobrovolnictví;
- začlenění do týmu;
- náplň práce a profil dobrovolníků a dobrovolnic;
- nábor a výběr dobrovolníků a dobrovolnic;
- zaškolení a příprava dobrovolníků a dobrovolnic;
- komunikace s dobrovolníky a dobrovolnicemi a jejich podpora;
- ocenění a uznání;
- evidence, dokumentace, hodnocení dobrovolnického programu.

3.4.2.2 Politiky

Národní strategie / rámec pro dobrovolnictví

Základní strategie pro dobrovolnictví pochází z dokumentu *Koncepce rozvoje občanské společnosti na Slovensku – strategické záměry rozvoje občanské společnosti do roku 2020*⁴⁰ (dále jen KROS). Tento strategický dokument spolu s prvním akčním plánem na období 2012–2013 (dále jen akční plán 2012–2013) přijala vláda Slovenské republiky na zasedání 22. února 2012 usnesením č. 684.⁴¹

Předkládaný druhý Akční plán na období 2016–2018 (dále jen akční plán 2016–2018) navazuje na splněné úkoly z předchozího akčního plánu a vytváří prostor pro naplňování dalších cílů z KROS. Ve spolupráci s platformou dobrovolnických center a organizací a Ministerstvem školství, vědy, výzkumu a sportu je nyní

³⁹ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ a kol. (2014) *Štandardy kvality manažmentu dobrovoľníkov a dobrovoľníčok a odporúčania na prácu s mládežou v oblasti dobrovoľníctva* [online]. 2014 [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: http://old.dobrovolnickecentra.sk/subory/Standardy_manual.pdf](http://old.dobrovolnickecentra.sk/subory/Standardy_manual.pdf)

⁴⁰ Koncepcia rozvoja občianskej spoločnosti na Slovensku [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné na http://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/koncepcia_rozvoja_os/Koncepcia-rozvoja-OS_2020.pdf

⁴¹ Dostupné z : http://www.rokovania.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-12376?prefixFile=u_

(březen 2018) připravován *návrh Koncepce výchovy a vzdělávání k dobrovolnictví*. Dobrovolnictví přispívá k osobnímu rozvoji dětí a mládeže, k budování jejich sociálního kapitálu a jejich dovedností, a tím i k rozvíjení kapacit komunity. Výchova k dobrovolnictví od raného věku přispívá k posílení aktivního občanství a angažovanosti. Zapojení se do dobrovolnictví již v dětství vytváří předpoklad pro aktivnost v této oblasti i v pozdějším věku. Proto se pro SR stalo prioritou připravit dokument zdůrazňující a odůvodňující význam dobrovolnictví, naléhavost jeho podpory a potřebu výchovy k dobrovolnictví v rámci celoživotního vzdělávání. Výsledkem připravované Koncepce výchovy a vzdělávání k dobrovolnictví bude garance výchovy, podpory a rozšíření ideje a hodnoty dobrovolnictví u dětí a mládeže, posílení vnímání přínosů, hodnot a významu dobrovolnictví pro sebe i společnost. Dalším úkolem akčního plánu KROS je příprava *návrhu systematické spolupráce Úřadů práce sociálních věcí a rodiny s dobrovolnickými centry na Slovensku*. Na Slovensku, ale také v celé Evropě, je velkým společenským problémem nezaměstnanost. Jednou z podpůrných forem řešení tohoto problému je zapojení nezaměstnaných do dobrovolnické činnosti. Těto cílové skupině to umožní vytvářet, rozvíjet a prohlubovat své kompetence, umožní jim to získat pracovní návyky a zároveň udržet důvěru ve své vlastní schopnosti a dovednosti.⁴²

Zákon č. 5/2004 Z. z., *Zákon o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov*, ve znění pozdějších předpisů, v § 52 umožňuje nezaměstnaným dobrovolně vykonávat práci pro místní správu jako „integrační aktivitu“. To znamená, že i když dostávají dávky v nezaměstnanosti, mohou dělat dobrovolníka, aniž by byli registrovaní jako „pracující“ (a tím ztratili nárok na dávky v nezaměstnanosti). Tato politika spadá pod správu Ministerstva práce, rodiny a sociálních věcí.

3.4.2.3 Programy

Národní programy, které stimulují dobrovolnictví na vnitrostátní úrovni

Na základě realizace Akčního plánu Koncepce rozvoja občianskej spoločnosti na roky 2012–2013 v návaznosti na Usnesení vlády Slovenské republiky č. 68, bod C. 15 (Navrhnuť a implementovať program podpory dobrovolníctví

⁴² MILKOVÁ, M. (2018) Dobrovolnictví na Slovensku. Úrad Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. In: *Odborná konferencia s workshopem Rozvoj dobrovolníctví v ČR, Praha*.

a dobrovolnických center), předložil zmocněnec vlády Slovenské republiky pro rozvoj občanské společnosti následující návrh programu. Pracovní skupina složená z odborníků na dané téma identifikovala na základě potřeb sektoru následující primární oblasti podpory rozvoje dobrovolnictví na Slovensku v nejbližším období:⁴³

1. dobrovolnictví jako součást celoživotního učení (Výchova a vzdělávání dětí a mládeže k dobrovolnictví; dobrovolnictví jako součást aktivního stárnutí; dobrovolnictví zaměstnanců; uznávání dobrovolnictví;
2. podporující začlenění dobrovolnictví;
3. jednotný záchranný systém postavený na spolupráci profesionálů a dobrovolníků;
4. výzkum dobrovolnictví;
5. infrastruktura dobrovolnictví;
6. propagace a osvěta v oblasti dobrovolnictví.

V rámci jednotlivých oblastí byly navrženy základní kroky/úkoly, klíčoví aktéři a zdůvodnění včetně přínosu těchto kroků.

Programy prosazující/podporující dobrovolnictví na regionální a místní úrovni

Programy, které stimulují dobrovolnictví, jsou spíše vytvářeny na úrovni dobrovolnických center, která většinou formou propagačních akcí sdělují vizi dobrovolnictví širšímu okolí.

3.4.3 Regulační rámec

3.4.3.1 Vznik zákona o dobrovolnictví

Slovenská legislativa problematiku dobrovolnictví do roku 2011 komplexně neupravovala. Částečně upravovala dvě jeho specifické formy – dobrovolnou službu vykonávanou nezaměstnanými jako formu aktivační činnosti v rámci zákona č. 330/2008 Sb., o službách zaměstnanosti a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a mládežnické dobrovolnictví v rámci zákona č. 282/2008 Sb., o podpoře práce s mládeží.

⁴³ Program podpory dobrovolníctva a dobrovolníckych centier. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: http://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rada_vlady_pre_mno/rokovania/2013/4_rokovanie/68c15_program_dobrovolnictvo.pdf](http://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/rada_vlady_pre_mno/rokovania/2013/4_rokovanie/68c15_program_dobrovolnictvo.pdf)

Diskuse o komplexní legislativní úpravě dobrovolnictví se začaly na Slovensku vést v roce 2002, kdy tým právníků 1. slovenského neziskového servisního centra (1.SNSC) zpracoval tzv. Zákoník neziskového práva, jehož součástí mělo být i dobrovolnictví. Zákoník však vyvolal ostrou kritiku ze strany nevládních organizací, a tak byly práce na něm pozastaveny. O právní úpravě dobrovolnictví se začalo opět diskutovat v roce 2007.

Odpovědným za přípravu a přijetí zákona o dobrovolnictví bylo určeno Ministerstvo vnitra SR. Ministerstvo vytvořilo komisi složenou z různých odborníků z třetího sektoru a pověřilo ji přípravou zákona. *Zákon o dobrovolnictví (Zákon č. 406/2011 Z. z., o dobrovoľníctve)*, byl schválen poslanci NR SR 21. 10. 2011. Účinnosti nabyl 1. prosince 2011.⁴⁴ Hlavní ambicí zákona bylo především jasně informovat veřejnost o dobrovolnictví jako všeobecně uznávané činnosti vykonávané fyzickými osobami ve veřejně prospěšného zájmu (zejména v oblasti sociálních věcí, zdravotnictví, péče o nemocné a staré lidi či vzdělávání). Zákon je koncipován jako obecná právní úprava dobrovolnictví, přičemž ponechává volnost pro úpravu odlišných podmínek na výkon dobrovolnické činnosti již v přijatých zákonech i pro právní úpravy přijaté v budoucnosti.⁴⁵

3.4.3.2 Obecný právní rámec

Zákon definuje dobrovolníka a zavádí pojem dobrovolnická činnost. Při definování *dobrovolníka* se vycházelo ze všeobecně uznávané definice, podle níž dobrovolníkem je fyzická osoba, která se svého svobodného rozhodnutí bezplatně poskytuje své služby jiné osobě nebo v její prospěch a s jejím souhlasem. Z této definice vyplývá charakteristika dobrovolnické činnosti, která se provádí ve volném čase bez nároku na odměnu a se souhlasem příjemce dobrovolnické činnosti, a to buď ve prospěch tohoto příjemce, jde-li o fyzickou nebo právnickou osobu, nebo ve veřejný prospěch, pokud jde o činnost prováděnou ve prospěch státu nebo orgánů územní samosprávy.⁴⁶ Za *dobrovolnou činnost* se nepovažuje: činnost

⁴⁴ BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. a kol. (2018) *Dobrovoľníctvo na Slovensku výskumné reflexie*. Bratislava: Iuventa, 2012. ISBN 978-80-8072-119-0.

⁴⁵ VALLOVÁ, J. (2018). Zákon č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. In: *Odborná konferencie s workshopem Rozvoj dobrovoľníctví v ČR*, Praha.

⁴⁶ Vyšší územní celky, obce a jimi zřízené nebo založené právnické osoby mohou využívat dobrovolnou činnost na podporu plnění svých úkolů podle zvláštních předpisů. Při využívání dobrovolné činnosti mají tyto právnické osoby postavení a povinnosti vysílající organizace nebo příjemce dobrovolné činnosti.

vykonávaná mezi manželi nebo mezi blízkými osobami; činnost vykonávaná v rámci podnikání nebo jiné výdělečné činnosti; činnost vykonávaná v pracovněprávním vztahu, ve státním zaměstnaneckém poměru, služebním poměru nebo činnost prováděná v rámci studijních povinností; vzájemná občanská nebo sousedská výpomoc; činnost vykonávaná osobami mladšími 15 let. Dobrovolnou činnost na území SR může provádět i dobrovolník, který není státním občanem SR, pokud splňuje podmínky pro pobyt v SR stanovené zvláštním předpisem.⁴⁷

Zákon definuje vysílající organizaci, příjemce, prostřednictvím smlouvy upravuje právní postavení vysílající organizace a příjemce a jejich povinnosti a doporučení ve vztahu k dobrovolníkovi. Dobrovolník poskytuje dobrovolnou činnost na základě smlouvy o dobrovolnické činnosti, kterou uzavírá přímo s příjemcem dobrovolnické činnosti nebo prostřednictvím vysílající organizace, která organizuje nebo zprostředkovává dobrovolnou činnost pro jinou osobu. Z povahy dobrovolníka a dobrovolnické činnosti vyplývá, že nejde o činnost pracovní nebo obdobnou pracovní činnosti, proto se na tuto činnost nevztahuje zákoník práce. Smlouva musí mít vždy písemnou formu.⁴⁸ Smlouva může obsahovat závazek vysílající organizace nebo příjemce dobrovolnické činnosti, že uhradí dobrovolníkovi vynaložené náklady na dobrovolnické nemocenské pojištění, dobrovolnické penzijní pojištění a dobrovolnické pojištění v nezaměstnanosti podle zvláštního předpisu a zdravotní pojištění podle zvláštního předpisu, pokud mu vznikly a hradí je během provádění dobrovolnické činnosti. Zákon umožňuje při dlouhodobé dobrovolnické činnosti započítat čas, který dobrovolníci věnují dobrovolnictví, do odpracovaného času s cílem důchodového zabezpečení. Pro slovenská občanská sdružení fungující na členském principu je důležité, že zákon nerozlišuje dobrovolník-členy od dobrovolníků-nečlenů. Zákon přináší ve prospěch

⁴⁷ VALLOVÁ, J. (2018). Zákon č. 406/2011 Z. z. o dobrovolníctve. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. In: *Odborná konferencie s workshopem Rozvoj dobrovolníctví v ČR*.

⁴⁸ Jde-li o dobrovolnou činnost, kterou bude dobrovolník vykonávat v cizině, jinak je smlouva neplatná; za dobrovolníka mladšího 18 let smlouvu uzavírá jeho zákonný zástupce. S dobrovolníkem mladším 18 let vysílající organizace nesmí dohodnout provádění dobrovolné činnosti, která je nepřiměřená anatomickým, fyziologickým a psychologickým zvláštnostem jeho věku, nebo při které by byl vystaven zvýšenému nebezpečí úrazu nebo jiného poškození zdraví. Pokud jde o dobrovolnou činnost vykonávanou v cizině, dobrovolník předkládá vysílající organizaci před uzavřením smlouvy potvrzení o svém zdravotním stavu nebo čestným prohlášením potvrdí, že mu nejsou známy zdravotní překážky výkonu dobrovolné činnosti vzhledem k povaze a druh vykonávané dobrovolné činnosti uvedené v návrhu smlouvy.

dobrovolných organizací možnost využít příjem z asignované dvouprocentní daně i na náklady v rámci dobrovolnické činnosti, konkrétně na organizování dobrovolnické činnosti. Dále upravuje zákon o dani z příjmů tak, že umožňuje dobrovolníkům, kteří vykonávali dobrovolnou činnost minimálně 40 hodin, asignovat 3 % daně z příjmu. Obce mohou poskytnout daňové zvýhodnění dobrovolníkům, resp. snížení nebo osvobození či poplatku za komunální odpad a drobné stavební odpady v případě, že dobrovolníci vykonávají činnost ve prospěch obce. Zákon upravuje i zákoník práce, umožňuje dohodu mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem na uvolnění zaměstnance z práce bez náhrady mzdy za účelem provádění dobrovolnické činnosti. Nedostatkem současného návrhu zákona je, že nevytvořil rámec přímé finanční podpory dobrovolnictví.⁴⁹

Vymezení dobrovolnictví a dobrovolných činností se nachází také v jiných zákonech, kde je často nesprávně definováno a interpretováno. Jednotlivé legislativní normy upravující dobrovolnictví si protičečí, resp. filozoficky i prakticky jsou nastaveny protichůdně vůči zákonů a neměly být aplikovatelné. Tato nejednoznačnost a protichůdnost má dopad na rozvoj dobrovolnictví a kvalitní management dobrovolnických programů. V praxi se ukazuje, že jsou potřebné úpravy jednotlivých zákonů.

MV SR v roce 2017 uskutečnilo „kick-off“ pracovního setkání se zástupci ÚSVROS, jehož předmětem bylo specifikování harmonogramu spolupráce se stranami z nevládního neziskového sektoru v rámci přípravy novelizace zákona č. 406/2011 Sb., o dobrovolnictví a o změně některých zákonů, participativním způsobem. V průběhu 2. pololetí 2017 zástupci platformy dobrovolnických center a organizací, která je členem Komory za nevládní neziskové organizace při Radě vlády pro MNO, připravovali návrhy legislativních změn, které budou po vzájemném odsouhlasení předloženy na zasedání Rady vlády pro MNO v roce 2018. Zapracování legislativních změn vyplývajících z nařízení Evropského parlamentu, Rady EU a Komise EU, spolu s dohodnutými návrhy legislativních změn na úrovni Rady vlády pro MNO, bude probíhat v roce 2018 v rámci

⁴⁹ Zákon č. 406/2011 Z. Z., o dani z příjmů.

legislativního procesu novelizace zákona o dobrovolnictví v rámci spolupráce MV SR a ÚSV ROS.⁵⁰

Zvláštní právní rámec, který existuje v souvislosti s dobrovolnictvím

Průzkum provedený Nadací otevřené společnosti našel 36 právních záznamů zaměstnávajících termín dobrovolník/dobrovolnictví. Příslušné právní akty jsou následující:

- Zákon č. 617/2007 NR SR, o formách rozvojové pomoci (práce jako doplněk k zákonu č. 575/2001) – zahrnuje vysílání odborníků a dobrovolníků v rámci rozvojové pomoci;
- Zákon č. 460/2007 Z.z., O Slovenském červeném kříži a o ochraně znaku Červeného kříže – zahrnuje ochranu přidružených dobrovolných zdravotnických organizací;
- Zákon č. 388/2007 Z.z., který slouží jako dodatek k zákonu č. 291/1994 Sb., centra volného času – zahrnuje formulaci „dobrovolných aktivit mládeže“;
- Zákon č. 389/2006 Z.z., který slouží jako dodatek k zákonu 5/2004 Sb., o zaměstnaneckých službách a změně a doplnění některých zákonů – identifikuje dobrovolnictví s neziskovými/podpůrnými organizacemi, institucemi sociálních služeb, církví, Slovenským červeným křížem a mnoha dalšími organizacemi.
- Zákon č. 599/2003 Z.z., o podpoře v hmotné nouzi a o změně a doplnění k určitým jiným zákonům – definuje (finanční) aktivační podporu dobrovolnictví v nezaměstnanosti.⁵¹

3.4.3.3 Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky

Pravidla týkající se náhrady výdajů za jednotlivé dobrovolníky

Zaměstnavatel může poskytnout zaměstnanci volno na vykonání dobrovolnické činnosti podle zvláštního předpisu v pracovní době: za dobu pracovního volna mzda ani náhrada mzdy zaměstnanci nepřísluší. Mzdu ani náhradu mzdy si namísto pracovního volna nelze domluvit. Zpráva Nadace otevřené společnosti

⁵⁰ VALLOVÁ, J. (2018). Zákon č. 406/2011 Z. z. o dobrovolníctve. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky. In: *Odborná konferencie s workshopom Rozvoj dobrovolníctví v ČR*, Praha.

⁵¹ MARČEK, E. (2008) *Dobrovolníctvo a právna úprava*. Nadácia otvorenej spoločnosti. Dostupné také z [www: http://www.partnerstva.sk/buxus/generate_page.php?page_id=847](http://www.partnerstva.sk/buxus/generate_page.php?page_id=847)

uvádí, že osoby dobrovolníci, kteří jsou dočasně nezaměstnaní, neztrácejí podporu v nezaměstnanosti ani příspěvky.

3.4.3.4 Pojištění a ochrana dobrovolníků

Pojištění dobrovolníků je povinné pouze pro nezaměstnané, kteří jsou zapojeni do dobrovolnictví, a má být pokryto organizací, do které jsou zapojeni dobrovolníci (např. nemocnice). To je dále specifikováno individuální pracovní smlouvou mezi organizací a dobrovolníkem. Jinak je pojištění dobrovolníků nepovinné.

3.4.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví

3.4.4.1 Finanční opatření pro dobrovolnictví

Zdroje financování dobrovolnických center a organizací

Na Slovensku v současnosti neexistuje cílený a systémový nástroj přímé finanční podpory dobrovolnických center a dobrovolnických organizací. Financování dobrovolnických center a dobrovolnických organizací a jejich programů je vícezdrojové. Jedním z takových zdrojů finanční podpory dobrovolnictví a dobrovolnických aktivit je poskytnutí finančních prostředků z *veřejných zdrojů* prostřednictvím poptávkově orientovaných výzev MŠVVaŠ SR a MPSVaR SR. Obě ministerstva jsou podporovateli dětských a mládežnických organizací, které většinou fungují na dobrovolnickém principu a stejně podporují i oblast sportu, v níž působí množství dobrovolníků a dobrovolnic, avšak zdaleka zde není možné hovořit o pravidelné a stabilní podpoře dobrovolných organizací. V posledních letech je dalším finančním zdrojem dobrovolnictví i *samospráva na regionální úrovni (vyšší územní celky) a místní úrovni (obce a města)*. Samospráva ze svých rozpočtů podporuje jednak organizace, které zřídila, jednak i jiné subjekty pracující s dobrovolníky a dobrovolnicemi. Tato podpora dobrovolnických aktivit ze strany regionálních a místních samospráv je však jen okrajovou záležitostí. Další finanční zdroje dobrovolnických programů pocházejí zejména od *soukromých dárců* a ze samofinancujících aktivit.

Dalším významným nástrojem podpory dobrovolnictví je *nepřímá veřejná podpora* dobrovolnických programů jednotlivých organizací. Jedná se o asignace 2 % daně z příjmů fyzických a právnických osob, kterou upravuje zákon č. 595/2003 Sb., o dani z příjmů. Tato 2 % daně lze poskytnout příjemci a použít pro účely, mezi

které patří organizování a zprostředkování dobrovolnické činnosti. Zákon o dani z příjmů dále umožňuje asigovat 3 % daně z příjmu pro ty dobrovolníky, kteří vykonávali dobrovolnou činnost minimálně 40 hodin. Stejně obce mohou dobrovolníkům, kteří vykonávají činnost ve prospěch obce, poskytnout daňovou výhodu, resp. snížení nebo osvobození od poplatku za komunální odpad a drobné stavební odpady.⁵²

Dárcovství PO/FO formou 2 % nebo 3 % z daní je definováno zákonem.⁵³

Níže je uveden postup pro rok 2018:⁵⁴

1. Do 15. 2. 2018 bylo nutné nejprve požádat zaměstnavatele o provedení ročního zúčtování zaplacených záloh na daň, poté požádat zaměstnavatele, aby vystavil tiskopis Potvrzení o zaplacení daně. Z tohoto Potvrzení bylo třeba zjistit datum zaplacení daně a vypočítat:
 - a) 2 % ze zaplacené daně – to je maximální částka, kterou lze ve prospěch příjemce poukázat, pokud v roce 2017 nebyl dobrovolníkem nebo dobrovolnický odpracoval méně než 40 hodin. Tato částka však musí být minimálně 3 €.
 - b) 3 % ze zaplacené daně, pokud v roce 2017 dobrovolně odpracoval minimálně 40 hodin a získal o tom Potvrzení od organizace/organizací, pro které v roce 2018 vykonával dobrovolnickou činnost.
2. Oba tyto tiskopisy, tedy Prohlášení spolu s Potvrzením, bylo třeba doručit do 30. 4. 2018 na daňový úřad v místě bydliště.
3. Pokud je poukázáno 3 % z daně, povinnou přílohou prohlášení a potvrzení o zaplacení daně je také Potvrzení o odpracování minimálně 40 hodin dobrovolnické činnosti. Daňové úřady mají 90 dní od splnění podmínek k tomu, aby převedly 2 % (3 %) ve prospěch vybraného příjemce.

⁵² MILKOVÁ, M. (2018) Dobrovolnictví na Slovensku. Úrad Splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. In: *Odborná konferencia s workshopem Rozvoj dobrovolnictví v ČR*, Praha.

⁵³ Zákon č. 595/2003 Z. Z., o dobrovolnictví a o změně a doplnění některých zákonů

⁵⁴ BDC. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: https://www.dobrovolnictvoba.sk/2-3-percenta/](https://www.dobrovolnictvoba.sk/2-3-percenta/)

3.4.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy

3.4.5.1 Uznávání dovedností a kompetencí dobrovolníků v rámci národních vzdělávacích programů a vzdělávacích systémů

Uznání dovedností dobrovolníků závisí do značné míry na postavení organizace zahrnující dobrovolníky, například akreditované organizace uznané Ministerstvem školství, vědy, výzkumu a sportu mají tendenci rozpoznávat dovednosti a kompetence dobrovolníků. Mimo akreditované organizace je uznávání dovedností a kompetencí dobrovolníků značně omezeno a z velké části závisí na samotné organizaci.

3.4.5.2 Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky

Vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky jsou blíže vysvětleny v kapitole 2.1 u dobrovolnických center, která provádějí akreditované nebo neakreditované kurzy pro školení managementu dobrovolnictví. V rámci řízení Ministerstva školství, vědy, výzkumu a sportu mohou právnické osoby požádat o akreditaci a poskytovat vzdělání nebo odbornou přípravu. Pak je záležitostí akreditované organizace rozhodnout, jaké poskytuje možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky. Například slovenský Červený kříž je akreditován Ministerstvem školství, vědy, výzkumu a sportu pro výuku první pomoci a zdravotní asistence. Červený kříž může kteréhokoli jedince pověřit poskytováním těchto kurzů, je však za něj právně odpovědný.

3.4.6 Příklady dobrovolnických organizací/center

3.4.6.1 Bratislavské dobrovolnické centrum

Základní informace

Bratislavské dobrovolnické centrum (BDC) je občanské sdružení založené 28. listopadu 2012, které oficiálně zahájilo svou činnost od 13. září 2013. Od svého vzniku zapojuje obyvatele Bratislavy a Bratislavského kraje do aktivit ve prospěch města a lidí, kteří to potřebují, a učí organizace, jak s dobrovolníky pracovat. Je členem Platformy dobrovolnických center a organizací.

Činností BDC je zejména:⁵⁵

- propojování organizací a dobrovolníků;
- komunikace s dobrovolníky a organizacemi;
- vzdělávání a informování;
- oceňování a podpora dobrovolníků a jejich koordinátorů;
- vytváření nových dobrovolnických programů;
- spolupráce s firmami a školami;
- posouvání dobrovolnictví v Bratislavě a v Bratislavském kraji stále o něco výše.

BDC se snaží inspirovat lidi každého věku pro dobrovolnictví v Bratislavě. Pokud si někdo nemůže vybrat, jakou dobrovolnickou činnost by chtěl dělat, může využít služeb databáze dobrovolných nabídek, v nichž lze vybírat z on-line nabídek, nebo může navštívit kancelář ve Staré Trznici a probrat tu správnou nabídku se zástupci BDC, případně se jich na cokoli zeptat.

Organizace

Co se týče počtu zaměstnanců v BDC, je situace složitá, protože žádné financování nemůže pokrýt mzdu na plný úvazek. Financování je v podstatě z Ministerstva školství, a to může pokrýt mzdy jenom částečně. BDC má tedy 3 zaměstnankyně (z výše uvedených na stránkách BDC, jedna je momentálně na mateřské dovolené a jedna je tedy vedená jako dobrovolnice), jedna je na částečný úvazek, druhá je na živnost a třetí je na plný úvazek, ale současně na živnost.

Z důvodu, že Bratislavský okres (zahrnuje Bratislava I, Bratislava II, Bratislava III, Bratislava IV, Bratislava V, Senec, Pezinok, Malacky) je relativně malý oproti např. Oravskému regionu, nejsou potřebné žádné informační body. Spolupráce s organizacemi na území Bratislavy proto probíhá následovně: Máme online databázi, do které se organizace mohou zaregistrovat. Když tak udělají, BDC dostane zprávu s kontaktem a následně kontaktují danou organizaci a domluví si schůzku, kde jim vysvětlí, co jim mohou jako dobrovolnické centrum poskytnout a co od nich organizace očekává. V podstatě si zkonzultují prvotní dobrovolnický

⁵⁵ BDC. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: https://www.dobrovolnictvoba.sk/o-nas/](https://www.dobrovolnictvoba.sk/o-nas/)

program, nebo jaké nabídky pro dobrovolníky chtějí zveřejnovat. Cílem spolupráce je vysvětlit, že BDC nehledá dobrovolníky místo samotné organizace ale jenom propaguje dobrovolnictví.

„Jsme něco jako www.profesia.sk, jenomže pro dobrovolníky a zadarmo.“

Jelikož jde o občanské sdružení, závisí činnost výlučně na finančních zdrojích, které si organizace musí hledat a zajišťovat sama. Nejčastěji je to formou dotací z Ministerstva školství nebo EU, ale také formou darování procent z daně.

Školení

Školení BDC probíhají většinou formou neakreditovaných kurzu pro management dobrovolnictví pro koordinátory dobrovolnictví. Nejčastější typu kurzů:⁵⁶

1. *Management dobrovolníků*: ve spolupráci s Platformou dobrovolnických center a organizací v Banské Bystrici každoročně organizuje akreditovaný trénink Managementu dobrovolníků. Trénink je otevřen pro organizace z celého Slovenska. Trénink je určen pro pracovníky a dobrovolníky v nevládních a veřejných organizacích, kteří již pracují s dobrovolníky nebo je plánují zahrnout do svých aktivit. Je určen pro osoby, které se chtějí naučit a sdílet s ostatními, jak dobrovolníky hledat, vybírat, školit, motivovat a udržet.
2. *Večerní škola managementu dobrovolníků a dobrovolnic*: večerní škola je určena pro pracovníky, kteří již pracují s dobrovolníky. Je určena pro lidi, kteří se chtějí naučit a sdílet s ostatními, jak dobrovolníky hledat, vybírat, školit, motivovat a udržet. Večerní škola je také určena pro pracovníky, kteří se ve své práci věnují oblastem přípravy a aktivity mladých lidí v oblasti globální mobility mladých lidí. Vyškolený koordinátor zároveň může pro svou organizaci získat jeden ze standardů kvality práce s dobrovolníky. Celkový rozsah je 15 hodin. V termínu duben–květen 2018 půjde celkem o 6 tréninků. Jeden trénink bude trvat 2,5 hodiny a minimální a maximální počet účastníků: 4–10 osob. Cena pro účastníka celé večerní školy: 60 EUR (pro organizace registrované v databázi BDC) / 120 EUR (pro neregistrované organizace).

⁵⁶ BDC. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: https://www.dobrovolnictvoba.sk/treningy/](https://www.dobrovolnictvoba.sk/treningy/)

3. *Druhé středy – workshopy o koordinaci dobrovolníků*: koordinátor je jako manažer ve firmě. Manažer v úspěšné firmě je nejen za svou práci placen, ale musí být také dostatečně kvalifikovaný, mít potřebné kompetence pro svou práci, stále se vzdělávat, pravidelně komunikovat a motivovat své zaměstnance. Pokud je kvalitní manažer, rostou i zaměstnanci, firma, klienti. Totéž platí i pro koordinátory dobrovolníků. Investice do vzdělávání koordinátora do vytvoření si kvalitního dobrovolnického programu přinese lepších, kvalitnějších, dlouhodobých a aktivních dobrovolníků. Stačí se přihlásit se na jeden z letošních tréninků. Druhé středy trvají 3 hodiny a pro registrované organizace je cena 15 € a 30 € pro neregistrované organizace.
4. *Supervize pro dobrovolníky a koordinátory dobrovolníků*: V supervizi jde o ověřování si správnosti a efektivnosti vlastních postupů při práci. Díky supervizi je ověřena správnost a efektivita vlastních postupů při práci a jejich korigování. Přispívá se tak k předcházení vyhoření pracovníků a prevenci poškození klientů, dobrovolníků i sebe.

Aktivita

Každý měsíc organizuje BDC „*Seznamku pro dobrovolníky*“. Táto akce je zejména pro lidi, kteří by se chtěli věnovat dobrovolnictví, jenom neví jak. Z nově registrovaných uchazečů (cca 100–200 každý měsíc) se na tuto akci dostaví cca 20–30 lidí, což ale neznamená, že zbytek se nebude dobrovolnictví věnovat. Znamená to jenom to, že už v tom mají více méně jasno a nepotřebují dodatečné informace. Na „*Seznamce pro dobrovolníky*“ se lidé obeznámí s oblastmi v dobrovolnictví, s podmínkami, co to obnáší být dobrovolník a zejména, že musí mít alespoň 2–3 hodiny týdně čas.

Mezi jiné akce patří také „*Bratislavský týden dobrovolnictví*“, kterého se zúčastnili studenti základních a středních škol, firemní kolektivy, kolektivy přátel, ale i jednotlivci s chutí pomáhat. Na výběr bylo 88 aktivit, které si pro zájemce o dobrovolnictví připravilo 69 organizací v celém Bratislavském kraji. Dobrovolníci mohli pomoci při budování a úpravě výcvikového centra pro záchranářské psy, zatírání graffiti v parku A. Hlinku, sázení tulipánů, mytí oken a mnoho dalšího. Celkově se zapojilo 1 525 lidí, kteří spolu věnovali 2 603,5 hodin bez nároku na odměnu.

Oceňování dobrovolníků probíhá prostřednictvím projektu BDC s názvem „Srdce na dlani“, což je ocenění, které směřuje ke zvýšení statusu dobrovolnictví a k jeho rozvoji. Jde o ocenění dobrovolníků a dobrovolnic (jednotlivců i kolektivů) a jejich projektů za dobrovolnou činnost, kterou vykonávají bez nároku na finanční odměnu ve prospěch jiných, v různých oblastech společenského života, rozvoje, ochrany životního prostředí, kultury, výchovy a vzdělávání apod. Taky jde o ocenění koordinátorů a koordinátorek dobrovolníků a dobrovolnic a v neposledním řadě taky ocenění za výjimečný čin nebo jiný projev solidarity a povzbuzovat k službě pro druhé.⁵⁷

Propagace

BDC je známo svojí mediální kreativitou, kdy samotnému otevření centra předcházela kampaň „Hledáme dobrovolné dárce orgánů“, zaměřená na širokou veřejnost. S kampaní pomáhala reklamní agentura (vizuál) a mediální agentura (oslovení médií, vyjednání prostoru a slev). Obě zcela zdarma, protože se jim líbila myšlenka dobrovolnictví. BDC platilo pouze za externí náklady.

Kampaň „*Hledáme DOBROdruhy*“ propojuje neziskové organizace a dobrovolníky se samosprávou, veřejnými institucemi, jakož i soukromými podniky. Cíl byl upozornit na hodnotu dobrovolnictví, protože dobrovolníci nevykonávají svou činnost s vidinou odměny. A právě proto vznikl nápad, že si ji zaslouží. BDC vymyslelo odměnu pro aktivní dobrovolníky, DOBROkartu. Každý, kdo se zapojí do dobrovolnictví minimálně na 40 hodin ročně, získá odměnu v podobě jedinečné DOBROkarty. Ta umožňuje čerpat slevy v různých DOBROpodnicích v rámci Bratislavy.

Zapojení lidí do dobrovolnictví byla celoslovenská kampaň „*Neměj blbý pocit*“. Kampaň měla za cíl motivovat k dobrovolnictví co nejvíce mladých lidí se znevýhodněním. Vyzývá ty, kteří problémy nemají, ale mají volný čas a talenty využitelné ve prospěch jiných, ale dosud váhali nebo měli prostě blbý pocit.⁵⁸

⁵⁷ BDC. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: https://www.dobrovolnictvoba.sk/kampane-projekty/](https://www.dobrovolnictvoba.sk/kampane-projekty/)

⁵⁸ BDC. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: https://www.dobrovolnictvoba.sk/kampane-projekty/](https://www.dobrovolnictvoba.sk/kampane-projekty/)

3.4.6.2 Banskobystrické dobrovolnícké centrum

Centrum dobrovolníctví, n.o. (CD), je organizace, která původně vznikla jako občanské sdružení počátkem roku 2000. Posláním CD je prostřednictvím dobrovolnictví rozvíjet potenciál lidí a zlepšovat kvalitu života.⁵⁹

Cíle CD

- vzbuzovat zájem lidí a organizací o dobrovolnictví;
- získávat lidi pro aktivní dobrovolnou činnost;
- zvyšovat kredit dobrovolnictví v očích veřejnosti;
- zkvalitňovat úroveň managementu dobrovolnictví v organizacích;
- vytvářet dobrovolnické příležitosti.

Aktivitty CD

- servis dobrovolníctví;
- propagace dobrovolníctví;
- vzdělávání a supervize dobrovolníků a organizací v oblasti dobrovolníctví;
- výzkum v oblasti dobrovolníctví a mládeže;
- realizace vlastních programů a projektů;
- vysílání a přijímání dobrovolníků a dobrovolnic do / ze zahraničí;
- spolupráce s národními a mezinárodními organizacemi v oblasti dobrovolníctví;
- každoroční oceňování dobrovolníků a dobrovolnic cenou Srdce na dlani;
- spolu s Platformou dobrovolnických center a organizací se CD podílelo na tvorbě standardu kvality managementu dobrovolníků.

Vybrané projekty CD

Dobrovolnictví pro seniory v Univerzitní knihovně UMB je dobrovolnický program, který realizuje Centrum dobrovolníctví ve spolupráci s Univerzitní knihovnou UMB v Banské Bystrici. Hlavním cílem dobrovolnického programu je zvýšit spokojenost uživatelů Univerzitní knihovny UMB s její knihovnicko-informačními službami a zvýšit participaci seniorů a seniorek v dobrovolných aktivitách. Jeho podstatou je

⁵⁹ Centrum dobrovolníctva. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: http://www.centrumdobrovolnictva.sk/o-nas/kto-sme](http://www.centrumdobrovolnictva.sk/o-nas/kto-sme)

funkční tým dobrovolníků a pracovníků knihovny. Dobrovolnický program je primárně zaměřen na seniory a osoby ve věku nad 50 let. Vytváří prostor, kde mohou tito lidé uplatnit své celoživotní profesní, ale i životní zkušenosti a znalosti.⁶⁰

„*Můj svět je Tvůj*“ je asistenční dobrovolnický program, který realizuje Centrum dobrovolnictví ve spolupráci se Speciální základní školou na Ďumbierské ulici v Banské Bystrici. Dobrovolnický program je zaměřen na asistenci žákům se specifickými potřebami různého věku, během vyučování, čímž se napomůže zlepšení, resp. udržení jejich schopností, dovedností, návyků i samotnému vzdělávání a výchově. V rámci programu jsou respektovány specifické potřeby žáků, program je založen na individuálním přístupu k žákovi. Dobrovolníci v programu jsou většinou mladí lidé, ale výjimkou nejsou ani lidé vyššího věku. Protože se programu týká asistence, během vyučování by dobrovolníci a dobrovolnice měli mít volný čas v dopoledních hodinách. Dobrovolníci jsou do programu vybíráni na základě vyplněných kontaktních dotazníků a osobních pohovorů.⁶¹

⁶⁰ Centrum dobrovolnictva. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: http://www.centrumdobrovolnictva.sk/aktualne-projekty/dobrovolnictvo-seniorov-v-kniznici/o-projekte](http://www.centrumdobrovolnictva.sk/aktualne-projekty/dobrovolnictvo-seniorov-v-kniznici/o-projekte)

⁶¹ Centrum dobrovolnictva. [online]. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z [www: http://www.centrumdobrovolnictva.sk/aktualne-projekty/moj-svet-je-tvoj](http://www.centrumdobrovolnictva.sk/aktualne-projekty/moj-svet-je-tvoj)

3.5 POLSKO

3.5.1 Základní informace o dobrovolnictví v Polsku

3.5.1.1 Historie a kontextové pozadí

Počátky organizací třetího sektoru v Polsku lze vysledovat z ideologie křesťanského milosrdenství a činnosti katolické církve, která se datuje od dob středověku. Od roku 1918, kdy Polsko získalo nezávislost, hrály dobrovolnické organizace důležitou roli při formování národní identity a reintegraci polské společnosti. Právní základ pro zakládání sdružení byl stanoven v Ústavě z roku 1921 a v Zákoně o sdruženích z roku 1932. V předválečném Polsku bylo registrováno vládní správou (Ministerstvem vnitra) přibližně deset tisíc sdružení a tři tisíce nadací. Po 2. světové válce byly činnosti dobrovolných organizací, včetně katolické církve, potlačeny. Povolenými organizacemi byly Červený kříž, asociace Polských skautů a Společnost přátel dětí. S koncem komunistické vlády prožilo Polsko renesanci občansko-dobrovolných iniciativ. V letech 1992–1997 se počet nadací téměř zdvojnásobil a počet sdružení zčtyřnásobil. Vzhledem k tomu, že 90 % organizací bylo založeno po roce 1989, lze říci, že polský třetí sektor je spíše mladý. Obecná neochota být zapojen do masového členství a kolektivních akcí jsou však dodnes v Polsku vnímány jako hlavní překážky rozvoje dobrovolnictví.⁶²

3.5.1.2 Definice dobrovolnictví

Dobrovolnictví je jednou z hlavních složek polského třetího sektoru a je regulováno *Zákonem o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví ze dne 23. dubna 2003*. Podle zákona je dobrovolník „osoba, která dobrovolně a bez odměny poskytuje služby založené na právních předpisech stanovených v zákoně“ (čl. 2.3). Zákon dále uvádí, že osoba zavazující se k dobrovolnické činnosti musí být řádně kvalifikována a musí splňovat požadavky prospěchu, který poskytne.⁶³ Dobrovolníkem může být jak osoba mimo organizaci, tak její člen.

⁶² GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

⁶³ Zákon o veřejně prospěšné činnosti a o dobrovolnictví ze dne 24. dubna 2003. Konečné znění zákona se zřetelem ke změnám navrhovaným Senátem.

Síť Dobrovolnických center definuje dobrovolníka jako „fyzickou osobu, která dobrovolně a bez náhrady poskytuje výhody organizacím, institucím a jednotlivcům, kteří jsou mimo rodinné a přátelské vazby“. The Klon/Jawor Association definuje dobrovolnictví jako „věnování času na nezaplacenou sociální činnost vykonávanou ze svobodné vůle pro nevládní organizace, náboženská a sociální hnutí“. Přes mnohé definice tak vymezení konceptu "dobrovolníka" zůstává problematické.⁶⁴

3.5.1.3 Počet a profil dobrovolníků

Celkový počet dobrovolníků

Dobrovolnictví vzkvétalo v Polsku od roku 2001 do roku 2007. V roce 2004 se zapojilo do dobrovolnické činnosti přibližně 5,4 milionů Poláků (18,3 % populace). Pokles dobrovolníků byl zaznamenán od roku 2007, kdy dobrovolnou činnost vykonávaly přibližně 4 miliony polských dospělých (13,2 % dospělé populace). Jedním klíčovým vysvětlením tohoto trendu je zlepšení trhu práce a intenzivní migrační proces.⁶⁵ Podle údajů za první čtvrtletí roku 2016 bylo v posledních 4 týdnech zapojeno do dobrovolnictví v různých typech organizací a institucí 8,5 % lidí ve věku 15 let a více.⁶⁶

Pohlaví

Ženy vykazují mírně vyšší zapojení do dobrovolnictví, 9,1 % z nich se hlásilo k dobrovolnictví v prvním čtvrtletí roku 2016, mužů se hlásilo k dobrovolnictví 7,9 %.⁶⁷

⁶⁴ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

⁶⁵ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

⁶⁶ GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY. *Notatka informacyjna. Wolontariat w organizacjach – 2016 r. Wstępne wyniki badania „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”* [online] Warszawa 2016 [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/)

⁶⁷ GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY. *Notatka informacyjna. Wolontariat w organizacjach – 2016 r. Wstępne wyniki badania „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”* [online] Warszawa 2016 [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/)

Věkové skupiny

Největší skupinu, která je zapojena do dobrovolnictví, představují lidé mladší 25 let, kteří nepracují. Někteří mladí lidé mohou považovat dobrovolnictví za cestu k získání odborných zkušeností v oblasti sociálního nebo neziskového sektoru. Druhou početnou skupinu dobrovolníků tvoří osoby mezi 36 a 45 lety. Lidé ve věku od 26 do 35 let představují naopak skupinu s nejnižším podílem na dobrovolnictví.

Úrovně vzdělání

Většina dobrovolníků patří mezi osoby se středním vzděláním (6,5 %) a vysokoškolským vzděláváním (13,8 %). Skupina osob se základním odborným vzděláním byla charakterizována velmi nízkou úrovní dobrovolnické činnosti (5,8 %).⁶⁸

Geografické rozložení dobrovolnictví

Z geografického hlediska pochází většina dobrovolníků z východního a jihovýchodního Polska. Obyvatelé jižního a jihozápadního Polska vykazují nejnižší míru zapojení do dobrovolnictví. Obecně jsou velká města a akademické aglomerace považovány za determinanty dobrovolnictví. Důvodem je koncentrace nevládních organizací, veřejných institucí a korporací v městských oblastech, které tvoří hlavní infrastrukturu pro dobrovolnictví.

Zapojení dobrovolníků podle odvětví

Podle polského zákona se dobrovolnictví může uskutečňovat v širokém spektru veřejně prospěšných oblastí, od sociální péče až po ochranu práv spotřebitelů. V prvním čtvrtletí roku 2016 výrazně více polských obyvatel podpořilo aktivity neziskového sektoru (neziskové sociální organizace, z nichž většina nevyužívá placenou práci). Nejpopulárnější organizace, které si dobrovolníci vybírají, jsou ty, které poskytují pomoc chudým, náboženské organizace a hnutí, organizace a skupiny pracující v oblasti vzdělání a výchovy, dobrovolné hasičské sbory, dobrovolná horská záchranná služba (Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe-

⁶⁸ GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY. *Notatka informacyjna. Wolontariat w organizacjach – 2016 r. Wstępne wyniki badania „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”* [online] Warszawa 2016 [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/)

GOPR), dobrovolná mořská záchranná služba (Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe-WOPR). Hlavní úkoly prováděné dobrovolníky jsou obvykle organizačně hospodářské povahy. V polovině organizací dobrovolníci propagují práci organizace. V jedné ze čtyř organizací dobrovolníci hrají roli odborníků. V 41,9 % organizací dobrovolníci pomáhají při úklidových aktivitách.⁶⁹

Čas věnovaný dobrovolnictví

Podíl dobrovolníků pracujících více než 50 hodin ročně poklesl z 19,8 % v roce 2007 na 16 % v roce 2008.⁷⁰ V roce 2015 pracovali dobrovolníci v průměru 8 hodin v období čtyř týdnů. V roce 2015 věnovali obyvatelé Polska ve věku 15 a více let 261 milionů hodin sociální práci v rámci organizací a institucí, což odpovídá pracovní době 152,6 tisíců zaměstnanců na plný úvazek. Více času věnují dobrovolnictví v organizacích ženy než muži (54 % oproti 46 %). Téměř polovina veškeré doby věnované sociální práci (49 %) byla prováděna dobrovolníky v rámci typických nevládních organizací, tj. sdružení a podobných společenských organizací a nadací. Druhou skupinou z hlediska času věnovaného sociální práci (25 %) byly církve, náboženské obce nebo náboženské organizace, následované veřejnými institucemi (13 %). Celková hodnota dobrovolnické činnosti poskytované v rámci organizací a institucí činila v roce 2015 5,2 miliardy PLN. V průměru činila jedna hodina sociální práce 19,83 PLN.⁷¹

Faktory, které motivují jednotlivce k dobrovolnictví

Velká část polské populace (60,7 %), která se účastní dobrovolnictví, je motivována náboženskými, morálními a politickými postoji. Dalšími motivy jsou pragmatický přístup k dobrovolnictví, radost z pomoci druhým. Mladí dobrovolníci jsou více motivováni získáním znalostí, profesních zkušeností, rozvíjením vlastní identity. Dobrovolnictví pro občany ve středním věku představuje způsob, jakým dochází k sebenaplnění, zvládání stresu v práci, rozvíjení nebo udržování realistického pohledu na život. Lidé v důchodovém věku jsou motivováni potřebou

⁶⁹ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

⁷⁰ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

⁷¹ GŁÓWNY URZĄD STATYSTYCZNY. *Notatka informacyjna. Wolontariat w organizacjach – 2016 r. Wstępne wyniki badania „Praca niezarobkowa poza gospodarstwem domowym”* [online] Warszawa 2016 [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/](http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/gospodarka-spoleczna-wolontariat/wolontariat-i-praca-niezarobkowa-na-rzecz-innych/)

zůstat aktivní, sdílet zkušenosti a znalosti, udržovat kontakt s lidmi a objevovat nové zájmy.⁷²

3.5.1.4 Počet a typy organizací zapojujících dobrovolníky

Definice a počet dobrovolnických organizací

V Polsku se dále nepoužívá termín „dobrovolnická organizace“. Relevantní organizace jsou označovány jako *nevládní organizace (NGO), nezisková odvětví/organizace a sociální organizace*.⁷³ Dle Zákona o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví jsou nevládní organizace „*právní osoby nebo subjekty bez právní subjektivity vytvořené na základě ustanovení zákonů, včetně nadací a sdružení*“. Nevládní organizace nejsou subjekty sektoru veřejných financí v pochopení předpisů týkajících se veřejných financí a fungování na neziskovém základu. Nevládní organizace zahrnují sdružení a nadace, stejně jako všechny korporátní i neobchodní subjekty, které tvoří součást sektoru veřejných financí, nefungující za účelem zisku a vytvořené podle zvláštních právních předpisů. Zákon upravuje také vytváření *organizací veřejného prospěchu* jako kvalifikovaný typ nevládní organizace. Statut veřejně prospěšné organizace může být získán prostřednictvím nevládní organizace (s některými omezeními), pokud splňuje určitá kritéria ve vztahu k oblasti činností, kterými se zabývají organizace, jakož i řadu dalších podmínek (entita žádající o status veřejného prospěchu by měla vykonávat činnost v oblasti veřejného prospěchu a pro dobro celé společnosti. Orgán, který rozhoduje o udělení statusu, je vnitrostátní soudní rejstřík (Krajowy Rejestr Sadowy) a jeho pobočky. Soud zkoumá žádosti předložené nevládními organizacemi s ohledem na formální kritéria popsána v zákoně.

Počet nevládních organizací v Polsku je sledován prostřednictvím tří zdrojů, které zahrnují – *Národní hospodářský registr REGON* (Rejestr Gospodarki Narodowej), *Ústřední statistický úřad* (Główny Urząd Statystyczny) a *Vnitrostátní soudní rejstřík*. V prosinci 2007 bylo v REGON registrováno 129 220 jednotek (většina

⁷² GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

⁷³ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

nevládních organizací nabývaly právní formy sdružení, nadací, jednotlivců a církví, náboženských a odborových organizací).⁷⁴

Oblasti činnosti dobrovolnických organizací: sport a volný čas, kultura a umění, vzdělání a výchova, sociální péče a sociální služby a zdravotní péče.

Typy organizací zapojujících dobrovolníky

Dle úzké definice je nevládní organizací pouze nadace a asociace. Dle širší definice zahrnuje nevládní organizace tyto občanské skupiny:

- nadace;
- sdružení a jejich svazy;
- federace nebo svazy sdružení a nadací;
- politické strany;
- sociální organizace působící podle zvláštních právních předpisů;
- odbory;
- zaměstnavatelské svazy;
- samosprávné organizace různých profesí (obchodní komory, cechy a řemeslné organizace);
- zemědělské odbory a skupiny zemědělských žen;
- církevní organizace;
- jiné skupiny, jako jsou místní kluby podporujících skupin;
- družstva (sociální družstva).

Polský neziskový sektor je v podstatě založen na dobrovolnictví. Lze tedy tvrdit, že některé organizace by bez dobrovolníků neexistovaly.⁷⁵

⁷⁴ Na konci roku 2007 bylo podle vnitrostátního soudního rejstříku registrováno 72 522 subjektů patřících do nevládního sektoru. Počet organizací třetího sektoru uvedených společností REGON je vyšší než hodnoty uvedené v rejstříku soudů. Ta zahrnuje i náboženské a církevní organizace, které mají organizační status veřejně prospěšné organizace. Kromě toho neexistuje povinnost žádat o odvolání organizace z registru REGON. Proto, některé registrované organizace již neexistují.

⁷⁵ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

3.5.2 Institucionální rámec

3.5.2.1 Hlavní veřejné subjekty a další organizace zapojené do dobrovolnictví

Hlavní veřejnoprávní subjekt odpovědný za dobrovolnictví

Vláda a dobrovolnické organizace (národní a regionální centra) jsou hlavními aktéry zabývajícími se propagací a podporou dobrovolnické práce a myšlenkou dobrovolnictví po celém Polsku.

Za otázky týkající se veřejně prospěšné a dobrovolnické činnosti je odpovědné oddělení sociální ochrany v rámci *Ministerstva rodiny, práce a sociální politiky*. Dne 1. dubna 2003 byl založen *Výbor pro veřejné záležitosti* („*Komitet do spraw Pożytku Publicznego*“) představující zplnomocněného zástupce vlády pro rozvoj občanské společnosti. Jako vládní orgán je odpovědný za sledování provádění Zákona ze dne 24. dubna 2003, o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví (Sbírka zákonů č 96, poz. 873). Výbor pro veřejné záležitosti, Kancelář předsedy vlády (Departament Społeczeństwa Obywatelskiego, Kancelaria Prezesa Rady Ministrów) podporuje legislativu a iniciuje právní změny utvářejícího se rozvoje třetího sektoru v Polsku. Je také zodpovědný za vytváření podmínek pro rozvoj nevládních organizací a dalších subjektů působících ve veřejném zájmu a pro rozvoj dobrovolnictví. Oddělení je odpovědné za spolupráci mezi veřejnou správou a třetím sektorem.

Rada pro veřejné záležitosti dle Zákona o obecném prospěchu slouží od roku 2003 jako poradní orgán předsedy *Výboru pro veřejné záležitosti* (*Rada Działalności Pożytku Publicznego*), vydává stanoviska k záležitostem týkajícím se tohoto Zákona a vládních návrhů zákonů v oblasti veřejně prospěšných a dobrovolnických prací. Rada se skládá nejméně z dvaceti členů (zástupců ústřední státní správy, místní samosprávy, nevládních organizací). Rada zastupuje institucionalizovanou formu spolupráce mezi veřejnou správou a nevládními organizacemi na národní úrovni. Její podmínky trvají po dobu tří let a poskytuje platformu pro vyjádření zájmů a obav nevládního sektor vzhledem k veřejným orgánům v organizovaném způsobu a v parametrech.

Zákonem ze dne 12. září 2017 byl ustanoven *Národní institut svobody – Centrum pro rozvoj občanské společnosti* (*Narodowemu Instytutowi Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego*). Národní institut je výkonnou agenturou ve smyslu zákona ze dne 27. srpna 2009. Dohled nad Národním institutem vykonává předseda Výboru pro veřejné záležitosti. Národní institut pro svobodu – Centrum pro rozvoj občanské společnosti je kompetentní v otázkách podpory rozvoje občanské společnosti, jakož i veřejně prospěšných činností a dobrovolnictví, a to v rozsahu stanoveném v zákoně ze dne 24. dubna 2003. Jejím úkolem je řídit programy podporující rozvoj občanské společnosti a shromažďovat a analyzovat data ze všech oblastí spolupráce mezi státní správou a občanským sektorem. Národní institut spravuje programy na podporu rozvoje občanské společnosti přijaté Radou ministrů, po konzultaci s nevládními organizacemi a subjekty uvedenými v čl. 3 par. 3 zákona ze dne 24. dubna 2003, o veřejném prospěchu a dobrovolnické práci.⁷⁶

Ostatní instituce, které mají dobrovolnictví v rámci své odpovědnosti, jsou Ministerstvo národního vzdělání (*Ministerstwo Edukacji Narodowej*) a Ministerstvo sportu a cestovního ruchu (*Ministerstwo Sportu i Turystyki*).

Organizace, které podporují dobrovolnictví, usnadňují spolupráci a výměnu informací

V Polsku byla vytvořena celá řada organizačních forem na podporu dobrovolnictví, usnadnění spolupráce a výměnu informací. Dobrovolnická centra existují na lokální a regionální úrovni a vznikají samostatně s pomocí dotačních prostředků městských i národních organizací. Dobrovolnická centra působí regionálně, spolupracují s veřejností (každé centrum má svou databázi dobrovolníků, dle které směřuje dobrovolníky do potřebných oblastí). V Polsku neexistuje dobrovolnické centrum, které by řídilo místní organizace centrálně, existují pouze lokální centra dobrovolnictví. Není však možné oddělit politiky vlády a strategie od

⁷⁶ USTAWA z dnia 15 września 2017 r. o Narodowym Instytucie Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego [online] 2017. [cit. 8.3.2018] Dostupné z [www: http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/1713_u/\\$file/1713_u.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/opinie8.nsf/nazwa/1713_u/$file/1713_u.pdf)
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów. Narodowy Instytut Wolności – Centrum Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego [online] 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: https://www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl/narodowy-instytut-wolnosci-centrum-rozwoju-spoleczenstwa-obywatelskiego](https://www.spoleczenstwoobywatelskie.gov.pl/narodowy-instytut-wolnosci-centrum-rozwoju-spoleczenstwa-obywatelskiego)

dobrovolnictví, protože pomocí politiky vlády je podporováno centrálně dobrovolnictví v Polsku.⁷⁷

Síť dobrovolnických center (Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu)

V roce 1993 bylo založeno první dobrovolnické centrum v Polsku se sídlem ve Varšavě, které zahájilo šíření myšlenky profesionálního dobrovolnictví.⁷⁸ Krátce poté následovaly Varšavu další města, kde vznikaly instituce, které chtěly posílit a rozšířit svou činnost. Tyto rozvíjející se organizace založily síť dobrovolnických center. Síť zatím nemá právní subjektivitu. V březnu 2013 byl zahájen registrační proces Asociace dobrovolnických center. Tento proces stále probíhá. Strukturu sítě dobrovolnických center tvoří pravidelní členové sítě (regionální dobrovolnická centra), podporující členové sítě (místní dobrovolnická centra). Každé Regionální dobrovolnické centrum je nevládní organizací se statutem registrované asociace zapsané ve vnitrostátním soudním rejstříku. Zatímco dobrovolnická centra pracují nezávisle na sobě, funkce dobrovolnického centra v rámci sítě je založena na provádění operačních standardů pro regionální dobrovolnická centra a další dobrovolnická centra. V souladu s těmito normami by centra měla poskytovat širokou škálu služeb pro lidi, kteří by se chtěli podílet na rozvoji konceptu dobrovolnictví, například pomáhat při hledání místa k rozvoji dobrovolnické aktivity. Ve snaze přispět ke komplexnímu rozvoji dobrovolnictví v Polsku by měla dobrovolnická centra zaměřit svá opatření na podporu dobrovolnické činnosti, vytvořit programy pro spolupráci s dobrovolníky a lobovat

⁷⁷ Najda, Weronika. Director, Department for Civil Society, Kaczmarczyk, Wojciech. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM, Krygiel, Piotr. Zastępca Dyrektora, Departament Społeczeństwa Obywatelskiego KPRM, Varšava, 19.2.2018

⁷⁸ Regionální dobrovolnické centrum ve Varšavě (Regionalne Centrum Wolontariatu w Warszawie) zahájilo svou činnost v roce 1993, zpočátku jako pilotní program nadace BORIS. V roce 1994 byla v Polsku otevřena první dobrovolnická kancelář, která se stala kontaktním místem pro dobrovolníky a organizace zajímající se o jejich pomoc. Zároveň jako součást Dobrovolnické akademie začalo s využíváním školení pro dobrovolníky a instituce. Rostoucí zájem o dobrovolnictví znamenal, že v roce 1995 byla založena síť dobrovolníků v celé zemi. V roce 1997 se v činnosti objevily první tematické programy realizované za účasti dobrovolníků. Jedním z nich byl program „Dobrovolnictví v centrech sociální pomoci“. Poté přišly na řadu programy „Dobrovolnictví v nemocnici“ (2000), „Zaměstnanecké dobrovolnictví“ (2002) a „Dobrovolnictví ve škole“ (2012). Roky 2002-2003 jsou také obdobím aktivní práce zástupců centra při přípravě návrhu zákona o veřejném zájmu a dobrovolnictví. V letech 2004-2006 pořádalo centrum první společenské kampaně podporující dobrovolnictví v Polsku a aktivně se podílelo na oslavě a propagaci Evropského roku dobrovolnictví 2011. Centrum nejen propaguje dobrovolnictví, získává dobrovolníky a pracuje s nimi, ale je také podpůrným centrem nevládních organizací a veřejných institucí při organizaci dobrovolnictví, vedení školení, právním poradenství, jakož i při stanovování a realizaci strategií rozvoje dobrovolnictví v místním prostředí. (Regionalne Centrum Wolontariatu w Warszawie [online] 2018 [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://wolontariat.waw.pl/o-nas/](http://wolontariat.waw.pl/o-nas/))

za příslušné předpisy týkající se dobrovolnické aktivity. Jedním z největších úspěchů v síti dobrovolnických center byl jeho významný přínos k rozvoji koncepce dobrovolnictví v ustanovení Zákona o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví. Ačkoli každé z regionálních dobrovolnických center funguje podle svých vlastních předpokladů, hlavní cíle a metody činnosti jsou určovány principy práce Rady. Rada Sítě dobrovolnických center je nejvyšším orgánem tvořeným dvěma zástupci z každého územního celku. Rada se schází alespoň čtyřikrát ročně a je zodpovědná za: hlavní směr činnosti sítě; definování standardů sítě; volbu a odvolání předsednictva; dohodu o přijetí/odstoupení členů. Rada sítě vytvořila soubor norem definujících fungování regionálních dobrovolnických center, dobrovolnických center a zásad vzájemné spolupráce. Cílem tohoto dokumentu je především definovat zásady spolupráce mezi jednotlivými centry sítě dobrovolnických center a definovat základní oblasti činnosti Dobrovolnického centra.⁷⁹ Zástupci sítě se účastní pravidelných setkání, během nichž vyvolávají otázky týkající se spolupráce s organizacemi a institucemi, právní záležitosti spolu s rozšířením dobrovolnických center v sektorech nevládní a veřejné správy. Zástupci také pomáhají při zakládání místních dobrovolnických center v regionech. Jako mentoři pomáhají organizovat nová centra, nabízejí poradenství a sdílejí nápady. Také představují podmínky a kritéria, která musí být splněna, aby dobrovolnická centra byla uznána.

Mezi další organizace, které podporují dobrovolnictví, patří *Sít' pro podporu nevládních organizací – SPLOT; Národní federace nevládních organizací – OFOP; Národní fórum nevládní iniciativy – OFIP; Regionální informační a podporné centrum; Zodpovědné byznys fórum (FOB); Nadace Velkého orchestru vánoční pomoci (WOŚP)*.⁸⁰

Některé dobrovolnické organizace jsou přidružené k zastřešujícím organizacím a sítím na úrovni EU – jsou členy **Evropského dobrovolnického centra** (CEV).

⁷⁹ Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu. O wolontariacie wiemy wszystko! [online] 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://wolontariat.org.pl/](http://wolontariat.org.pl/)

⁸⁰ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

3.5.2.2 Politiky

Národní strategie/rámec pro dobrovolnictví

Neexistuje žádná národní strategie pro dobrovolnictví ani žádné národní cíle týkající se dobrovolnictví. Rovněž neexistují žádná pravidla pro monitorování dobrovolnické aktivity národním orgánem.

V současné době je aplikována horizontální koordinace vládní politiky v oblasti strategie dobrovolnictví (přerušení silového efektu). Rozvoj občanské společnosti získal od vlády nejvyšší uznání, jelikož Polsko se potýká s nízkou úrovní dlouhodobé dobrovolnické činnosti, nízkou účastí tradičně aktivních věkových skupin – mladých a starších lidí – na dobrovolnictví a nedostatkem znalostí o dobrovolnictví nebo zkresleným či nesprávným vnímáním dobrovolníků v polské společnosti. Rovněž existují rozdíly v prostředcích a schopnostech organizací a institucí při náboru, přijímání a řízení dobrovolníků.

V letech 2007–2013 byla realizována strategie podpory pro rozvoj občanské společnosti. Jedním z hlavních cílů *Strategie podpory rozvoje občanské společnosti na léta 2007–2013* bylo dosažení optimální úrovně občanů zúčastněných na veřejném životě a rozvoj institucí občanské společnosti. Zodpovědnost za stimulaci občanské aktivity občanů byla přiřazena místním samosprávám. Strategie má čtyři priority: Priorita I. Aktivnější, informovanější občany, aktivní místní komunity; Priorita II. Silné, nevládní organizace v správné zemi; Priorita III. Rozvoj nevládních organizací k sociálnímu začleňování; Priority IV. Rozvoj sociálního podnikání. Provádění strategie bylo financováno ze státního rozpočtu, rozpočtů místních vládních jednotek a fondů EU (Operační program lidský kapitál 2007–2013, Program rozvoje venkova pro období 2007–2013), Fond pro NGO v rámci finančního mechanismu EHP, Norský finanční mechanismus 2004–2009, a Program švýcarsko-polské spolupráce.⁸¹

⁸¹ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Poland* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_pl_en.pdf)

3.5.2.3 Programy

Klíčové národní programy, které stimulují dobrovolnictví na národní úrovni

Národní institut svobody podporuje následující programy a aktivity, které stimulují dobrovolnictví:

- Programy: „Podpora pro institucionální rozvoj“ (*Support for Institutional Development Programme*); „Podpora programů budování nadačních fondů“ (*Support for Building Endowment Funds Programme*), „Podpora uměleckých univerzit“ (*Support for Folk universities Programme*), „Rozvoj skautského hnutí“ (*Scouts movement development Programme*) a „Korpus solidarity“ (*Solidarity Corps*). Na programy je vyčleněno 100 mil. ZI. Program „Korpus solidarity“, který se v současnosti (únor 2018) aktivně připravuje, je dlouhodobý (sedmiletý včetně pilotní fáze) kontinuální program podporující dlouhodobou dobrovolnickou činnost. Cílem programu je podpořit občanskou aktivitu; zvýšit počet dobrovolníků; systematicky podpořit koordinátory dobrovolníků; navrhnout standardy spolupráce mezi dobrovolníky a organizacemi; navrhnout standardy spolupráce mezi organizacemi občanské společnosti a institucemi veřejné správy. Program je určen dobrovolníkům, organizacím pracujícím s dobrovolníky, koordinátorům dobrovolníků, institucím veřejné správy. Program přináší dobrovolníkům výhody v podobě zaškolení, poskytnutí vzdělání, dobrovolnického pasu (např. kupóny na kulturní akce) a mikrograntů. Výsledkem programu bude v pilotní fázi 1 000 vyškolených dobrovolníků a celkově pak 10 000; internetový portál; databáze dobrovolníků CRM pro všechny zúčastněné organizace; 200 vyškolených koordinátorů v pilotní fázi; manuál pro dobrovolníky; konání dobrovolnického kongresu jednou ročně.
- *Fond občanských iniciativ (Fundusz Inicjatyw Obywatelskich, FIO; Civil Initiatives Fund)* – vládní dlouhodobý program, který prošel ministerskou radou a je řízen ministrem odpovědným za problémy sociální péče.
- *Fond pro podporu rozvoje občanské společnosti (Fund for the Support of Civil Society Development)* – financovaný prostřednictvím zisku z Loterie (Totolotka). Celá suma z Totolotka je asi 1 miliarda ZI, z toho 750 mil. ZI se

převádí na sport, 200 mil. ZI se převádí na působení kulturních akcí, 40 mil. ZI se převádí na občanský fond a 1 % na prevenci proti hazardu.⁸²

- Vzdělávací aktivity pro sektor občanské společnosti – např. školení o povinnostech veřejně prospěšných organizací, fundraising.
- Výzkum a analýza – např. omezení institucionálních a právních překážek pro organizace, vládní financování – metody a efektivnost.

Programy propagující/podporující dobrovolnictví na regionální a místní úrovni

Většina programů, které propagují a podporují dobrovolnickou činnost v Polsku, jsou řízeny z Dobrovolnických center.

Programy propagující/podporující dobrovolnictví na nadnárodní úrovni

Například programy pro mládež a Evropská dobrovolná služba.

3.5.3 Regulační rámec

3.5.3.1 Obecný právní rámec

Specifický právní rámec, který existuje ve vztahu k dobrovolnictví

Zákon o veřejně prospěšné činnosti a dobrovolnictví ze dne 23. dubna 2003 vstoupil v platnost v roce 2004 jako „ústava nevládního sektoru“, která upravuje vztah mezi veřejným a třetím sektorem.⁸³ Poslední novelizace zákona byla přijata v říjnu 2017.⁸⁴ Zákon vymezuje pojem dobrovolnictví, dobrovolník. Dobrovolnická služba je obsažena v Části III. DOBROVOLNICTVÍ.⁸⁵ Podstatou úpravy jsou vztahy mezi dobrovolníky na straně jedné a organizacemi, v jejichž prospěch je dobrovolnická služba vykonávána, na straně druhé. Pro tyto organizace se zavádí

⁸² Najda, Weronika. Director, Department for Civil Society, Kaczmarczyk, Wojciech. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM, Krygiel, Piotr. Zastępca Dyrektora, Departament Społeczeństwa Obywatelskiego KPRM, Varšava, 19.2.2018

⁸³ Po sérii změn byl Zákon o veřejně prospěšné činnosti a dobrovolnictví podepsán Ministerstvem rodiny, práce a sociálních věcí a předložen parlamentu v roce 2003.

⁸⁴ Najda, Weronika. Director, Department for Civil Society, Kaczmarczyk, Wojciech. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM, Krygiel, Piotr. Zastępca Dyrektora, Departament Społeczeństwa Obywatelskiego KPRM, Varšava, 19.2.2018

⁸⁵ Zákon o veřejně prospěšné činnosti a o dobrovolnictví ze dne 24. dubna 2003. Konečné znění zákona se zřetelem ke změnám navrhovaným Senátem.

termín „beneficient“. Beneficient má postavení příjemce organizace. V roli beneficienta mohou být nevládní organizace, pokud jsou vytvořeny v souladu se zákonnými ustanoveními. Podle článku 42 zákona o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví mohou být dobrovolnické činnosti uskutečněny jménem těchto příjemců:

- nevládní organizace, jejichž statutární cíle zahrnují poskytování veřejně prospěšných činností a které jsou registrovány ve vnitrostátním soudním rejstříku;
- orgány veřejné správy (s výjimkou těch, které vykonávají hospodářskou činnost);
- organizace kontrolované nebo pod dohledem orgánů veřejné moci.

Kromě toho zavádí verzi „1% mechanismu“, což znamená, že každý občan má právo darovat 1 % své daně z příjmů na vybrané neziskové organizace. Zákon také zavádí termín „veřejně prospěšná práce“, který představuje každou činnost v oblasti veřejných úkolů provedených nevládními organizacemi, stejně jako náboženskými organizacemi a sdruženími obcí. Oblasti činností, kterým se dobrovolníci věnují, jsou zákonem vymezeny obecně, je zdůrazněno, že ekonomickou aktivitu nelze chápat jako dobrovolnickou činnost. Jako veřejně prospěšnou dobrovolnickou činnost lze chápat dle zákona například: sociální péči včetně pomoci rodinám v obtížných životních situacích, činnosti v zájmu národnostních menšin, činnosti v zájmu handicapovaných, podporu zaměstnávání a motivaci nezaměstnaných nebo osob, kterým hrozí ztráta zaměstnání, ochranu a podporu práv žen a rovného přístupu k ženám i k mužům, ochranu veřejného pořádku a bezpečnosti a prevence společensky patologických jevů, podporu znalostí a dovedností potřebných pro obranu státu, pomoc obětem přírodních a humanitárních katastrof, ochranu přírodního prostředí, péči o zvířata a ochranu přírodního dědictví, ochranu národního dědictví, tradic, kultury a umění, podporu evropské integrace a rozvoje spolupráce mezi národy, činnosti zajišťující technickou podporu, výcvik a školení a informační nebo finanční pomoc nevládním organizacím. Ustanovení zákona také upravují vznik veřejně prospěšných organizací, dále formu placené nebo neplacené činnosti (veřejně prospěšná práce). Zákon se vztahuje na tuzemskou dobrovolnou činnost vykonávanou

v Polsku i na činnost vykonávanou ve prospěch mezinárodních organizací v zahraničí.

Dobrovolník musí být kvalifikovaný a musí vyhovět požadavkům relevantním k obsahu a rozsahu vykonávaných aktivit. Požaduje se rovněž smluvní stvrzení vztahů mezi dobrovolníkem a beneficentem.

Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví

Zastřešující organizací je Síť dobrovolnických center (Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu), která má své standardy jak pro regionální, tak zvláště pro lokální dobrovolnická centra.⁸⁶

U regionálních dobrovolnických center jsou standardy:

- školení;
- zprostředkování dobrovolníků;
- poradenství v oblasti dobrovolnictví;
- technicko-organizační (činnosti regionálních dobrovolnických center z hlediska technických podmínek organizace kanceláře);
- podpora (propagace) dobrovolnictví.

3.5.3.2 Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky

Pokud jde o dobrovolníky, právní zákon obsahuje ustanovení o právním postavení jejich dobrovolnické činnosti. Základem spolupráce s dobrovolníkem je dohoda. Definuje rozsah, způsob a časový rámec poskytování výhod. Dohoda obsahuje doložku o ukončení dobrovolnické práce. V případě dávek poskytnutých po dobu delší než 30 dní by dohoda měla být vypracována písemně. Na žádost dobrovolníka je příjemce rovněž povinen vydat písemné potvrzení a stanovisko k poskytnutým výhodám. Zákon také obsahuje ustanovení pro zahraniční dobrovolníky a dobrovolnictví v rámci mezinárodní výměny dobrovolníků.

Povinnosti příjemce služeb dobrovolníka a “přijímající” organizace/beneficienta: informovat dobrovolníky o možných rizicích výkonu dobrovolnické služby a pravidlech ochrany před nimi; poskytnout pro výkon dobrovolnické služby

⁸⁶ Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu. O wolontariacie wiemy wszystko! [online] 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z www: <http://wolontariat.org.pl/siec/standardy-sieci/>

bezpečné a hygienické podmínky podle pravidel, kterými se řídí poskytování těchto podmínek zaměstnancům a včetně příslušných lékařských vyšetření, osobní ochrany a zaškolení v otázkách bezpečnosti a hygieny při práci; kryt cestovní náklady, diety, a to podle pravidel vztahujících se na řádné zaměstnance nebo podle zvláštních právních předpisů; hradit náklady na školení. Části těchto povinností může být beneficiant zproštěn v případě, že dobrovolník písemně potvrdí svůj souhlas s takovým postupem.

Příjemce je povinen zaručit příslušná osobní bezpečnostní opatření určená druhem poskytovaných dávek a souvisejícími riziky. Po uplynutí 30 dní je dobrovolník pojištěn vnitrostátním systémem zdravotního pojištění. V rámci firemního dobrovolnictví je zaměstnavatel zodpovědný za dobrovolníka (například pokud jde o poskytování pojištění). Dobrovolník má také nárok na pojištění odpovědnosti za škodu, které by měla poskytnout organizace, která využívá jeho služeb, pokud jsou poskytovány po dobu nejvýše 30 dnů.

Hlavní nevýhoda z dobrovolnické činnosti se vztahuje k pozastavení výhod, pokud se osoba rozhodne dobrovolně pracovat v zahraničí. Například dobrovolníci, kteří cestují do zahraničí na dobu delší než tři měsíce, ztrácejí právo na rodinné přídavky. Navíc mohou mladí lidé s nezaměstnaneckým nebo studentským statutem ztratit své zdravotní pojištění, pokud dobrovolně dlouhodobě pobývají v zahraničí.

Daňové předpisy o náhradě výdajů na jednotlivé dobrovolníky

Existují dvě skupiny nákladů souvisejících s dobrovolnictvím. Jedna skupina je řešena zákonem o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví, podle něhož organizace musí pokrývat náklady na podnikání (cestování na místo poskytování dávek, ubytování, stravování a jiné relevantní a zdokumentované výdaje). Dobrovolníci mohou odstoupit od tohoto nároku. Stejný zákon stanoví, že organizace může hradit náklady, které nese dobrovolník, které jsou nezbytné k uskutečnění dobrovolnické činnosti kromě podnikání (např. jízdenky na veřejnou dopravu). Obvykle se nevládním organizacím, které využívají služeb dobrovolníků, hradí většina nákladů, které vznikly během dobrovolnictví. Je třeba poznamenat, že to je na uvážení hostitelské organizace. Náklady hrazené dobrovolníkovi nejsou považovány za příjem, a proto nejsou zdaněny. Podle zákona o dani z příjmu

fyzických osob je cestovní příspěvek osvobozen od daně na částku stanovenou v právních předpisech.

Jediným nákladem, který lze považovat za příjem (ačkoli to není prováděno), je pojištění odpovědnosti poskytované dobrovolníkům některými organizacemi. To bude řešeno v novele zákona o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví.

Pravidla zdanění odměn nebo odměn za jednotlivé dobrovolníky

Neexistují žádná jasná legislativní ustanovení týkající se zdanění plateb získaných dobrovolníkem. Záleží tedy na uvážení polského ministerstva financí. Až dosud byla obvyklá praxe, že kapesné a nefinanční ceny poskytované dobrovolníkům (např. Sošky, knihy) nebyly daněny.

3.5.3.3 Právní rámec pro organizace zapojující dobrovolníky

Neexistuje žádná právní povinnost, aby organizace informovaly o jednotlivých dobrovolnících veřejné orgány, daňové úřady apod. Sdružení, nadace a jiné neziskové organizace podléhají stejným daním a stejným veřejným a právním poplatkům, jako všechny ostatní právnické osoby. Daňové výhody se proto neposkytují na základě právního statusu organizace, nýbrž na základě jejího výkonu pro konkrétní veřejné účely. Osvobození od daně se vztahuje na všechny právní subjekty, včetně sdružení a nadací, které se zabývají vědeckým a technickým výzkumem, vzděláváním, kulturou, sporty a rekreací, charitou, zdravotní péčí, sociálními aktivitami, odbornou a sociální rehabilitací zdravotně postižených, náboženskými bohoslužbami, silnicemi, telekomunikačními sítěmi a zásobování vodou.

3.5.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví

3.5.4.1 Finanční opatření pro dobrovolnictví

Stát se k odpovědnosti za finanční podporu dobrovolnické služby nevyjadřuje – žádné speciální dotace se neposkytují. Předpokládá se, že si o podporu žádají beneficianti v rámci běžných grantových systémů.

Národní rozpočet přidělený na dobrovolnictví

Informace o výši národního rozpočtu přidělené na dobrovolnictví nejsou každoročně k dispozici. V uplynulých letech se však v Polsku zvyšuje finanční podpora poskytovaná nevládním organizacím místními samosprávami. Prostředky převedené komunitními radami (gminy) na nevládní organizace v roce 2008 byly o 57 % vyšší než v roce 2003. Na místní úrovni (města) je obrovská část dotací přidělena na sociální péči. Ve venkovských oblastech jsou hlavními příjemci této finanční podpory sportovní klub.

V roce 2018 byl zřízen Národní institut svobody, který připravuje dlouhodobý program rozvoje dobrovolnictví⁸⁷ s rozpočet 100 milion Zł, tj. 604 mil. Kč. Sedmiletý program má tyto klíčové indikátory výstupu:

1. v pilotní fázi bude přijato a vyškolen 1 000 dobrovolníků;
2. celkem v rámci programu bude přijato a vyškolen 10 000 dobrovolníků;
3. bude vytvořen internetový portál;
4. databáze dobrovolníků pro všechny zúčastněné organizace;
5. bude proškolen 200 koordinátorů dobrovolníků v pilotní fázi;
6. bude vytvořen manuál pro dobrovolníky;
7. bude uspořádán každoroční dobrovolnický kongres.

Cíle nového programu:

1. podpora participativních aktivit občanů (Grassroots);⁸⁸
2. zvýšení počtu dobrovolníků v Polsku;
3. podpora dobrovolnictví;
4. systémová podpora pro koordinátory dobrovolníků;
5. návrh standardů pro spolupráci mezi organizacemi občanské společnosti a institucemi veřejné správy;
6. návrh standardů pro spolupráci mezi dobrovolníky a organizacemi.

⁸⁷ Kaczmarczyk, W, Najda, W. (2018) Nový program dobrovolnictví v Polsku, Prezentace na konferenci Rozvoj dobrovolnictví v ČR 20. až 21. března 2018.

⁸⁸ Strategie hnutí Grassroots, tj. od kořenů neboli ze spodu zapojení lidí v místních komunitách do občanské angažovanosti.

Zdroje financování dobrovolnických organizací

Zdroje financování činnosti nevládních organizací jsou následující:

- členské příspěvky;
- zdroje lokálních orgánů;
- dary od soukromých osob;
- dary od institucí a firem;
- vládní zdroje.

Obecně nevládní organizace využívá tři hlavní zdroje příjmů. Je třeba zdůraznit, že růst veřejných zdrojů (vnitrostátních i mezinárodních) vzrostl z 33 % v roce 2005 na 56 % v roce 2007 a je spojen s dostupností finančních prostředků EU. Obecně platí, že nevládní sektor je do značné míry financován veřejnými prostředky. V souhrnu lze vyvodit, že každá čtvrtá organizace třetího sektoru v Polsku působí v oblasti sociálních služeb. Sociální pomoc v Polsku organizují útvary ústřední a místní správy ve spolupráci s organizacemi, jako jsou nadace, sdružení, katolická církev, další církve, náboženské skupiny, zaměstnavatelé, občané i právnické osoby. Většinu služeb poskytují střediska sociální pomoci (v obcích) a okresní (powiatové) centra pro podporu rodiny. Jsou odpovědné za vyplácení peněžitých dávek, jakož i za nefinanční pomoc. Regionální centra sociální politiky se zaměřují na spolupráci s poskytovateli a organizátory sociální pomoci. Nevládní organizace poskytují služby, jako jsou například přístřešky pro bezdomovce, domovy pro svobodné matky, denní centra a další podpůrná centra a mnoho dalších.

3.5.4.2 Ekonomická hodnota dobrovolnictví

Hodnota dobrovolnické práce jako podíl na HDP

Dobrovolnické práce jsou považovány za vstupy nevládních organizací a neexistuje vládní algoritmus, který by vypočítal příjem vytvořený dobrovolnictvím. V současnosti nejsou k dispozici žádné informace o vnímané míře rizika, že některé dobrovolnické činnosti částečně nahrazují služby, které má stát poskytovat. Pokud jde o riziko nahrazení zaměstnání, dobrovolnictví v Polsku bylo volně interpretováno jako fáze nebo praxe, která se používá jako příležitost k získání odborných zkušeností.

3.5.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy

3.5.5.1 Uznávání dovedností a kompetencí dobrovolníků v rámci národního vzdělávacího systému vzdělávání

Dobrovolnické dovednosti a kompetence nejsou akreditovány/uznávány v kontextu národního systému vzdělávání a odborné přípravy. Na podporu uznání dobrovolnictví na různých úrovních vzdělávání neexistuje žádná národní strategie. Dobrovolnické zkušenosti jsou na školách uznávány a propagovány individuálně. Úloha dobrovolnictví by mohla být podporována prostřednictvím různých certifikovaných kurzů a/nebo udělením kreditů prostřednictvím Evropského systému přenosu kreditů. Na některých univerzitách je dobrovolnictví podporováno jako součást povinné stáže. Existují také pilotní programy, které vytvářejí vzdělávací instituce, které umožňují dobrovolnictví jako volbu mezi nepovinnými kurzy pro studenty.

3.5.5.2 Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky

Školení dobrovolníků a koordinátorů je v Polsku decentralizované. V Polsku se zaškolování do dobrovolnictví nekoná pod hlavičkou ministerstva školství, ale jen nezávisle a svobodně, aby dobrovolnictví nebylo omezováno. V Polsku je hodně rozšířená neformální forma dobrovolnictví. Formalizace procesu nastává tam, kde má ministerstvo své kompetence – vzdělávací programy na úrovni školní, akademické, postgraduální studium, které musí být formalizované. Na druhou stranu, profesionální zkušenosti v dobrovolnictví se zohledňují při přijímání osob do nového zaměstnání – ve výběrovém řízení a při podání životopisu (pokud je dobrovolnictví upraveno oficiální smlouvou).⁸⁹

Podle článku 43 Zákona o veřejně prospěšných aktivitách a dobrovolnictví musí být dobrovolník kvalifikován a musí splňovat všechny požadavky, které jsou nutné vzhledem k typu a rozsahu poskytovaných dávek. Ve skutečnosti se však od dobrovolníků nevyžaduje, aby získali zvláštní kvalifikaci, odbornou praxi, jazykové nebo počítačové dovednosti, aby se mohli podílet na dobrovolnické činnosti. Hlavní (a jediné) orgány, které se specializují na poskytování školení pro

⁸⁹ Najda, Weronika. Director, Department for Civil Society, Kaczmarczyk, Wojciech. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM, Krygiel, Piotr. Zastępca Dyrektora, Departament Społeczeństwa Obywatelskiego KPRM, Varšava, 19.2.2018

dobrovolníky, jsou střediska dobrovolníků v Polsku. Tato centra organizují zasedání jak pro dobrovolníky, tak pro koordinátory dobrovolnictví. Během výcviku se dobrovolníci seznámí s konceptem dobrovolnictví a fungováním regionálních dobrovolnických center. Koordinátoři školení mají za úkol seznámit lidi s příslušnými principy dobrovolnictví a řídit práci dobrovolníků v širším kontextu organizace a regionálních dobrovolnických center. Jedinci, kteří absolvují školení, obdrží certifikát a získají status „práce koordinátora dobrovolníků“.

Koordinátor dobrovolníků

Funkce koordinátora není zřízena v každé organizaci, obvykle funguje ve větších organizacích, kde hraje klíčovou roli v dobrovolnickém programu. Řízení dobrovolníků je velkou výzvou, kromě typických administrativních činností se koordinátor musí zabývat takovými úkoly, jako je motivace, předcházení konfliktům, odměny, zavádění disciplíny, stanovení vhodných požadavků nebo časté změny v týmu dobrovolníků. Koordinátoři jsou vždy nejbližší k dobrovolníkům, pomáhají jim, slaví s nimi úspěchy, společně prožívají a řeší problémy. Pokud organizace neplánuje zahájit projekty založené na hromadné dobrovolnické činnosti, nemusí vytvořit samostatnou pozici koordinátora/dobrovolníka. Povinnosti řízení dobrovolníků mohou být svěřeny někomu, kdo již v organizaci vykonává další činnosti. Koordinátor by měl být odpovědný za přípravu a realizaci celé strategie spolupráce s dobrovolníky. Odpovědnost koordinátora zahrnuje mimo jiné: identifikaci potřeb organizace, vedení setkání a nábor dobrovolníků, zajištění formální stránky dobrovolnictví (smlouvy, pojištění, seznámení s organizační kulturou), přípravu pracoviště, plánování a organizování školení, realizaci a přípravu dobrovolníků pro práci, rozvíjení pracovních plánů, dohlížení na práci dobrovolníků a péči o jejich rozvoj, dobré vztahy ve skupině a atmosféru tvůrčí práce, provádění pravidelných a souhrnných zasedání, hodnocení práce dobrovolníků, motivování a odměňování dobrovolníků.⁹⁰

⁹⁰ Ogólnopolska Sieć Centrów Wolontariatu. O wolontariacie wiemy wszystko! [online] 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://wolontariat.org.pl/](http://wolontariat.org.pl/)

3.5.5.3 Oceňování dobrovolníků

Dobrovolníci nejsou oceňováni na národní úrovni. Regionálně dobrovolníky v Polsku oceňují jednotlivé centra dobrovolníků. Příkladem může být dobrovolnická iniciativa „Szlachetna paczka“ (Šlechetný balíček), která se koná před Štědrým dnem: ve školách a v zaměstnání se dělají sbírky dárečků, které se pak darují pod „stromček jako dárky chudým“. Jedná se tak o příklad dlouhodobého dobrovolnictví.⁹¹

3.5.5.4 Propagace dobrovolnictví

Propagace dobrovolnictví v Polsku probíhá různými způsoby napříč organizacemi, například prostřednictvím medií – čas vysílání zadarmo, webových stránek, sociálních sítí, pořádáním kampaní a akcí. Rovněž statistický úřad vyhodnocuje stav dobrovolnictví a pravidelně tyto informace zveřejňuje a dává na vědomí veřejnosti. Dobrovolnické organizace propagují svou organizaci a nejdůležitější je dotování a podporování svých dobrovolníků. Druhou možností je jít do kurzu a školit nové dobrovolníky v základních školách a školách středních, poukazovat na vzorové příklady dobrovolnictví dobrovolníků, kteří jsou aktivní a vzájemně od sebe přebírají zkušenosti. Cílem je vědomý rozkvět dobrovolnictví a důležitou roli v dobrovolnictví má samotný stát. Institut do budoucna plánuje využít informační akce, sportovní akce, za účelem propagace dobrovolnictví z úrovně státu. Klíčové je zjistit, jak nabízet dobrovolnictví politikům k následné propagaci, protože politici řeší buď jen sociální oblast anebo životní prostředí, přičemž je však nutné chápat dobrovolnictví jako „tmel společnosti“. V Polsku dobrovolnictví bylo vždy vnímáno v sociálním kontextu a cílem bylo získat podporu nevládních organizací, strategicky důležité jsou zde rozhodnutí Polské vlády a přesunout jej do centra řízení vlády státu.⁹²

⁹¹ Najda, Weronika. Director, Department for Civil Society, Kaczmarczyk, Wojciech. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM, Krygiel, Piotr. Zastępca Dyrektora, Departament Społeczeństwa Obywatelskiego KPRM, Varšava, 19.2.2018

⁹² Najda, Weronika. Director, Department for Civil Society, Kaczmarczyk, Wojciech. Kancelaria Prezesa Rady Ministrów (KPRM, Krygiel, Piotr. Zastępca Dyrektora, Departament Społeczeństwa Obywatelskiego KPRM 19.2.2018

3.5.6 Příklady dobrovolnických organizací/center

3.5.6.1 Nadace Dobrá síť E-dobrovolnictví (Fundacja Dobra Sieć. E-wolontariatu; Good Network Found)

Nadace byla založena ve Varšavě v květnu 2009 Akademií pro rozvoj filantropie v Polsku. Mezi dva základní programy nadace patřily „Moje stipendium“ a „E-dobrovolnictví“, které časem vedly k mnoha dalším aktivitám. Hlavním cílem je rozvíjet znalosti o stipendiích a e-dobrovolnictví a podporovat nové technologie jako nástroj pro posílení občanské společnosti a angažovanosti v Polsku. Program E-dobrovolnictví byl vytvořen k překonání negativního vnímání a využívání internetu a k podpoře iniciativ (akce, sociální kampaně, aplikace), které využívají potenciál nových technologií ve prospěch společnosti.⁹³

Nadace provozuje portály:

- www.mojestypendium.pl – největší databáze stipendií a soutěží v Polsku,
- www.e-wolontariat.pl – jediná webová stránka v Polsku věnovaná občanským aktivitám prováděným dobrovolníky prostřednictvím internetu,
- www.tudu.org.pl – první platforma pro realizaci občanských aktivit online v Polsku, tzv. *E-dobrovolnictví*.

Nadace realizuje online (CSOs online, mojestypendium.pl, e-wolontariat.pl, tudu.org.pl), off-line (aktivity posilující místní komunity) a mezinárodní projekty (nadace zastupuje Polsko v evropských projektech a mezinárodních organizačních sítích; vytváří publikace o E-dobrovolnictví, které používají aktivisté v zahraničí). Nadace realizuje projekty v oblasti školení, využívání nových technologií v sociálních projektech, výstavbě stipendijních programů, které splňují standardy Charty dobrých stipendijních programů. Organizace poskytuje školení ve školách, které za školení platí (cca 12 eur za celodenní školení za osobu), účastníci po té obdrží certifikát.

Jako první organizace v Polsku, se nadace Good Network Foundation stala členem Evropského dobrovolnického centra CEV. Nadace je také členem Široké agendy pro digitální dovednosti, Digitální koalice generace 50+ „Mobilita na webu“

⁹³ Good Network Found. E-wolontariat [online] 2018 [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://e-wolontariat.pl/zacznij-tu/](http://e-wolontariat.pl/zacznij-tu/)

a Evropské sítě dobrovolníků pro zaměstnance. Nadace Good Network také spolupracuje s podnikatelským sektorem a koordinuje dobrovolnický program zaměstnanců "Dobrovolníci HOPE" společnosti NUTRICIA Polska.

Platforma TuDu sdružuje celkem až 1 500 dobrovolníků. Nejvíce dobrovolníků tvoří VŠ studenti, přičemž možnost zapojit se mají žáci od 13 let. V organizaci pracuje 5 zaměstnanců, 50 % činnosti organizace představuje dobrovolnictví, 50 % jiná činnost. Propagace dobrovolnictví probíhá na úrovni města Varšava, které také vyhlašuje „Dobrovolníka roku“, ale jen na lokální úrovni.⁹⁴

3.5.6.2 Regionální dobrovolnické centrum „Centerko“ (Regionalne Centrum Wolontariatu „CENTERKO”)

Centerko je dobrovolnická agentura se sídlem v Łódži, která podporuje dobrovolnictví jako formu profesionální aktivace. Profesionálně připravuje zájemce, kteří chtějí působit jako dobrovolníci nebo dobrovolní koordinátoři. Cílem agentury je šířit povědomí v oblasti dobrovolnictví v místním prostředí, ukázat neomezené výhody dobrovolnické činnosti, stejně jako propagovat myšlenku dobrovolnictví mezi znevýhodněnými skupinami a zapojit různé sociální skupiny do občanské angažovanosti. Cílem centra je zabránit sociálnímu vyloučení, a proto působí v mnoha oblastech: nemocnicích a hospicích, vzdělání, sportu, kultuře a umění, střediscích sociálního zabezpečení, ochrany životního prostředí, sociálního vyloučení (postižení, nemocní, starší, nezaměstnaní, bezdomovci, osamělí, uprchlíci a cizinci), podnikání.

Dobrovolnické centrum má v oblasti dobrovolnických aktivit bohaté zkušenosti a znalosti, stejně jako lidský potenciál. Centerko získalo certifikát „Organizace přátelská k dobrovolnictví“, která byla udělena v rámci programu – dobré dobrovolnictví – „Dobrywolontariat.pl“ (sít dobrovolnických center v Polsku).

Dobrovolnické centrum Centerko realizuje svou činnost především díky grantům a dotacím a prostředkům z veřejných zdrojů. Po mnoho let využívá zdroje kanceláře města Lodži, z těchto zdrojů je podporováno fungování dobrovolnictví, a to v rámci projektu „Provádění aktivit na vytvoření a provoz dobrovolnického centra v Lodži“. Centrum také pravidelně žádá a realizuje projekty na národní,

⁹⁴ Kacprowicz, Marzena. Fundacja Dobra Sieć Good Network Foundation, Varšava, 19.2.2018.

regionální a evropské úrovni. Současné výdaje centra jsou také financovány z darů, sběru, recyklovatelných materiálů (korek, papír, staré telefony, CD, oblečení), crowdfundingu, aj. Roční náklady na provoz kanceláře se zaměstnanci činí 150 000 PLN (v současnosti tvoří tým 6 lidí).⁹⁵

Mezi cíle a úkoly centra patří: trvalý nábor dobrovolníků a organizací; hledání dobrovolnických pracovních míst vhodných pro individuální zapojení; školení v oblasti dobrovolnické práce; řízení dobrovolníků v organizaci; koordinace práci dobrovolníků na veřejných kulturních akcích pořádaných v rámci kraje; péče o dobrovolníky během dobrovolnictví; průběžné sledování spolupráce mezi RCW a institucemi využívajícími její služby; podpora aktivit a nápadů dobrovolnictví. Úkolem RCW je najít pro dobrovolníky vhodné dobrovolnické činnosti dle jejich preference, očekávání, dovedností, zkušeností, motivace a příležitostí. Nabídka dobrovolnických aktivit pro dobrovolníky je bohatá, od kancelářské práce, po pomoc při pořádání konferencí, akcí, dětské animace, až po specializované služby.

Od 30. 6. 2014 patří organizace do celostátní sítě dobrovolnických center. Kromě dobrovolnictví a školení realizuje organizace různé typy projektů: pro děti, pro seniory, pro osoby se zdravotním postižením.

Centrum funguje na základě pokynů a strategie sítě národních dobrovolnických center. Za účelem zefektivnění práce týmu byly v roce 2015 vypracovány interní standardy, které definují úkoly pro jednotlivé oblasti činnosti: vedení (vedení týmu, oddělení úkolů, aktivní spolupráce s členy sítě národních dobrovolnických center, tvorba projektů, strategické řízení, spolupráce se strategickými partnery a médii); příprava (rozvoj vzdělávacích aktivit a aktualizace nabídky vzdělávání, spolupráce s interními školiteli RCW, zpracování učebních materiálů, shromažďování statistik a vedení školení; zprostředkování dobrovolnictví (dohled a kontrola, péče o provádění činností v souladu s postupy úřadu, koordinaci dobrovolnické databáze a organizace); poradenství v oblasti dobrovolnictví (kontakt a spolupráce se zúčastněnými stranami, poskytování informací o dobrovolnictví a současných činnostech, identifikace potřeb klientů); administrativa (technické a organizační normy): péče o svěřený prostor, péče o pozitivní obraz RCW, včasné rozdělení

⁹⁵ Kołodziejski, Mariusz. Regionalne Centrum Wolontariatu „Centerko”, Lodž, 20.2.2018.

korespondence; podpora dobrovolnictví (propagace a šíření informací o RCW v masmédiích a na sociálních sítích); realizace tematických programů dobrovolníků: znalosti o programech, péče o knihovnu, vyhledávání a plánování tematických projektů; hledání zdrojů podpory.

Centrum provádí dále školení pro dobrovolníky „*Dobrovolnictví v prvních krocích*“. Cílem školení, které trvá 4 hodiny, je rozvíjet znalosti a získávat informace v oblasti dobrovolnictví. Během workshopu se účastníci seznamují s typy a formami dobrovolnictví, oblastmi, ve kterých se mohou zapojit jako dobrovolníci a dostávají praktické tipy, jak vyhledávat a zvolit vhodnou nabídku a jak se efektivně zapojit do spolupráce s organizacemi; analyzují přínos dobrovolnické činnosti a učí se budovat pozitivní vztahy v dobrovolnických organizacích a plánovat individuální rozvoj a kariéru dobrovolníka. Účastníci školení obdrží certifikát potvrzující přípravu na dobrovolnické služby. Školení je věnováno tudíž všem jednotlivcům i organizovaným skupinám, které se chtějí stát dobrovolníky. Workshop inspiruje a motivuje k vytvoření pozitivního postoje dobrovolníka jako osoby zapojené do místních záležitostí a otevřené k získání nových zkušeností. Jednotlivé i organizované skupiny se mohou zúčastnit školení. Školení vychází z metodiky vyvinuté sítě dobrovolnických center v Polsku a reflektuje také aspekty místního prostředí. Klíčovými prvky školení jsou: doplnění znalostí v oblasti dobrovolnictví, školení dovedností účastníků, rozvoj osobních kompetencí v oblasti školení.

Centrum rovněž zajišťuje školení pro koordinátory dobrovolníků „*Řízení dobrovolníků*“. Cílem školení je rozvíjet znalosti a základní dovednosti v oblasti dobrovolnického řízení. Během workshopu se účastníci seznamují s metodami realizace dobrovolnického programu, budování týmové spolupráce a rozvoje potenciálu jednotlivých dobrovolníků. Účastníci se naučí, jak získat, motivovat a udržovat dobrovolníky, jak udržovat komunikaci v týmu. Účastníci, kteří se zúčastní všech vzdělávacích modulů, obdrží certifikát koordinátora práce dobrovolníků.

Školení je věnováno vedoucím, koordinátorům, zaměstnancům a dobrovolníkům organizací nebo institucí, které se zajímají o dobrovolnické programy a spolupráci s dobrovolníky. Školení rovněž vychází z metodiky vyvinuté sítě dobrovolnických center v Polsku a z dlouholetých zkušeností ze spolupráce s koordinátory

dobrovolnické práce. Klíčovými prvky školení jsou: obohacení znalostí v oblasti dobrovolnictví, trénink dovedností, rozvoj osobních kompetencí v předmětu školení. Workshop se koná po dva dny a trvá obvykle 16 hodin.

Dalším typem školení, které centrum poskytuje je školení *ABC dobrovolnictví ve škole*. Školení je určeno pro studenty středních a vysokých škol se zájmem o dobrovolnické aktivity. Cílem je systematizovat znalosti mladých lidí v oblasti dobrovolnictví a získání základních dovedností souvisejících se občanskou aktivitou.

Během workshopu se účastníci dovědí vše o dobrovolnictví a možnostech jeho vykonávání, získají znalosti o výhodách a přínosech dobrovolnické činnosti. Školení motivuje mladé lidi k získání pozitivního postoje dobrovolníka jako osoby, která se podílí na místních záležitostech a je otevřená k získávání nových zkušeností. Výuka trvá 3 hodiny.

Úloha občanské činnosti a dobrovolnictví – Školní dobrovolnický klub je školením, které rozvíjí znalosti a dovednosti v oblasti vedení kurzů občanské angažovanosti pro studenty a založením dobrovolnických klubů ve školním zařízení. Školení je věnováno učitelům, pedagogům, koordinátorům školních dobrovolnických klubů. Školení podporuje realizaci základních učebních osnov předškolního vzdělávání a všeobecného vzdělávání v jednotlivých typech škol (vyhláška ministra školství ze dne 27. srpna 2012). Cílem školení je plně využít potenciálu pedagogů, kteří přímo ovlivňují utváření postojů mezi mladými lidmi. Seminář inspiruje k provádění zajímavých a netradičních aktivit občanské angažovanosti. Školení se koná po dva dny a obvykle trvá 16 hodin.

Mezi programy, které centrum realizuje, patří například „*Animační dobrovolnictví*“, ve kterém jsou dobrovolníci sdruženi v taneční skupině Go Pomost! a Animation Group! a podporují místní iniciativy a akce. Připravují taneční choreografie, animační tance, hry a aktivity, atrakce pro děti, maratony, festivaly, pikniky a festivaly. Mezi dobrovolníky patří lidé všech věkových kategorií (od mladistvých až po seniory) a osoby se zdravotním postižením. Centrum dále pořádá každoroční kampaň *Dreamy Post* na vytvoření ručně psaných vánočních karet pro nemocné děti a obyvatele domovů sociálního zabezpečení.

3.6 NĚMECKO

3.6.1 Základní informace o dobrovolnictví v Německu

3.6.1.1 Historie a kontextové pozadí

Německo není klasickým dobrovolnickým národem, jako jsou Nizozemsko, Spojené království nebo Spojené státy americké.⁹⁶ Rozvoj infrastruktury občanské společnosti nastal teprve v posledním desetiletí. Díky principům „subsidiarity“ a „samosprávy“ hrají prospěšné organizace zvláštní a jedinečnou roli v oblasti poskytování sociálních služeb. Klíčovým faktorem v historii a tradici dobrovolnictví v Německu je rozdělení země po druhé světové válce, které způsobilo, že se dobrovolnická činnost rozvíjela odlišně v každé části této země. V západním Německu bylo vytvořeno šest sdružení v sociálním sektoru, která společně vytvořila *Federální sdružení dobrovolnických občanských organizací* (the Federal Association of the Voluntary Welfare Organisations). Vývoj dobrovolnictví ve východním Německu byl odlišný. I když ústava zaručovala svobodu sdružování se, „dobrovolnictví“ bylo vykonáváno jako součást masových společenských organizací a všechny organizace (včetně politických stran, odborových svazů a dobrovolnických organizací) musely akceptovat vládu Sjedenčené socialistické strany Německa. Předchůdci programů dobrovolnické služby, tzv. „*Dobrovolnický rok sociálních služeb*“ („*Freiwilliges Soziales Jahr*“, FSJ)⁹⁷ existovali již **v roce 1964** v obou částech země, a to po několika kampaních vedených katolickými a luteránskými církvemi v padesátých letech. Po sjednocení Německa byl sociální sektor a zejména dobrovolnictví formováno západoněmeckými organizacemi. Po roce 1990 došlo ke změně chápání významu dobrovolnictví a byla vytvořena řada nových organizací a struktur.⁹⁸ Ke konci devadesátých let zavedla federální vláda několik důležitých iniciativ.

⁹⁶ GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

⁹⁷ Dobrovolný rok sociálních služeb nabídl mladým lidem možnost dobrovolně pracovat na plný úvazek po dobu 12 měsíců v sociálních a zdravotních službách.

⁹⁸ GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

V letech **1993–1997** byl založen *Federální modelový program dobrovolnických center pro seniory* (*Bundesmodellprogramm Seniorenbueros*), který vedl k vytvoření 44 dobrovolnických center pro starší lidi po celém Německu.

Kvůli nové legislativě byl v roce **1994** zaveden „Dobrovolný rok ekologických služeb“ (*Freiwilliges Ökologisches Jahr, FÖJ*), který nabídl mladým lidem možnost dobrovolnické činnosti i v oblasti životního prostředí. V **polovině devadesátých let** začaly vznikat *komunitní nadace*, jejichž cílem je poskytovat finanční prostředky na podporu sociálního kapitálu a podporovat dobrovolnické aktivity v neziskových organizacích a v rámci obcí. V **roce 1996** začalo prosazovat a podporovat dobrovolnictví šest hlavních sdružení (Caritasverband, Diakonie, Arbeiterwohlfahrt, Paritaetischer Wohlfahrtsverband, Rotes Kreuz). V roce **1997** byla založena první zastřešující organizace pro dobrovolnické organizace, „*Federální asociace dobrovolnických center*“ (neboli „*Spolková pracovní skupina dobrovolnických agentur*“, *Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen eV, BAGFA*), která byla pověřena zastupováním potřeb a zájmů středisek dobrovolníků na federální úrovni. V roce **1999** zahájila federální vláda periodický národní průzkum v oblasti dobrovolnictví – *Národní šetření o dobrovolnictví a občanské angažovanosti* (*Freiwilligensurvey*). Národní přehled o dobrovolnictví je vydáván Spolkovým ministerstvem pro rodinné záležitosti, starší občany, ženy a mládež (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, BMFSFJ) za účelem prozkoumání všech forem dobrovolnictví včetně občanské angažovanosti v neformálních organizacích každých 5 let.⁹⁹ Dále byla v roce **1999** založena německým spolkovým parlamentem *Studijní komise pro budoucnost občanských aktivit*, a to za účelem vypracování konkrétních politických strategií a opatření na podporu dobrovolnické občanské činnosti. Komise se skládala z 11 poslanců parlamentu a 11 členů externích expertů (předních představitelů sociální vědy a zástupců třetího sektoru) a zahájila činnost v únoru 2000.¹⁰⁰

⁹⁹ V letech 1999 a 2004 se týkal 15 000 osob. Poslední průzkum, publikovaný v roce 2016, obsahuje data za období 2014–2016 a zahrnuje již celkem 28 690 respondentů. Příští průzkum bude proveden v roce 2019 (Dr. Steegmans, Christoph. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 26.2.2018).

¹⁰⁰ V roce 2002 vydala Komise Zprávu o stavu dobrovolnictví, ve které mimo jiné lze nalézt jasnější koncepční vymezení různých forem dobrovolnictví. Komise rovněž předložila návrhy opatření zahrnující rozvoj sítí na federální, regionální a místní úrovni, vytvoření infrastruktury spojující vládní aktéry, dobrovolný sektor a občanskou společnost a vytvoření „kultury uznání“ s ohledem na různé formy certifikace, např. s ohledem na vzdělávání dobrovolníků. Komise doporučila také snížit

V rámci *Mezinárodního roku dobrovolníků* v roce **2001** bylo uspořádáno několik konferencí, setkání a akcí, které hrály v Německu důležitou roli z hlediska zvyšování veřejného a politického povědomí o dobrovolnictví. V roce **2002** byla s finanční podporou federální vlády založena *Federální síť pro občanskou angažovanost* (*Bundesnetzwerk Buergerschaftliches Engagement, BBE*), která propojila dobrovolnické organizace, podnikatelský sektor a veřejné orgány v souladu s doporučeními Studijní komise o budoucnosti občanských aktivit. Od roku **2006** předkládá spolková vláda parlamentu *Zprávu o vývoji občanské angažovanosti* v Německu, která slouží jako základ pro politickou a vědeckou diskusi o současném a budoucím vývoji občanské angažovanosti. Druhá zpráva byla vydána v roce 2016 a je věnována tématu demografické změny a občanské angažovanosti a jejímu přínosu pro místní rozvoj (*Second Engagement Report 2016 Demographic Change and Civic Engagement: Civic Engagement and its Contribution to Local Development*).¹⁰¹ Třetí zpráva bude vydána v roce 2020. Expertní komise se snaží rozvíjet koncept "občanské angažovanosti" v co nejširším měřítku, tzn. angažovanost je zastřešujícím pojmem pro akce a činnosti prováděné dobrovolníky v různých formách (tak aby nebyly vyloučeny některé hlavní oblasti).¹⁰²

Komise chápe angažovanost jako součást občanské společnosti, která představuje něco víc, než jen „třetí“ sektor, ve kterém nevládní organizace a neziskové organizace působí na dobrovolnickém a neziskovém základě. V převážné většině případů není dobrovolnická angažovanost předmětem odměny. Tuto skutečnost považuje Komise za jednu z definujících charakteristik dobrovolnické angažovanosti. Nicméně některé formy odměňování jsou stále důležitější – ve třetím sektoru se stále častěji diskutuje nad nalezením správného způsobu odměňování. Osmdesát procent dobrovolnické angažovanosti se uskutečňuje na místní úrovni a poskytování podpory je v rukou samosprávy. Rámcové podmínky pro dobrovolnou angažovanost jsou v mnoha oblastech

byrokracii ve vztahu k financování, reformovat daňové zákony o dárcovství, kompenzovat výdaje a zajistit odpovídající pojištění odpovědnosti za škodu a úrazové pojištění.

¹⁰¹ Klie, T., Klie, Wiebke, A. a S. Marzluff. *Second Engagement Report 2016 Demographic Change and Civic Engagement: Civic Engagement and its Contribution to Local Development*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

¹⁰² Například neformální a organizovaná angažovanost: na jedné straně neformální angažovanost v nezávazné struktuře (například v sousedství); na straně druhé formální organizované zapojení dobrovolných činností v rámci sdružení, organizací.

odpovědností spolkové vlády a spolkových zemí. Podpora angažovanosti na místní úrovni je složitou problematikou: není omezena na bezprostřední úkoly obvykle spojené s komunální politikou, ale musí se vztahovat také na specifické úkoly na federální úrovni. V důsledku aktivit na federálních, spolkových a místních úrovních vznikly různé konkurenční prvky podpory rozvoje infrastruktury dobrovolnické angažovanosti.¹⁰³

3.6.1.2 Definice dobrovolnictví v Německu

V Německu se v současné době používají různé definice popisující následující dva hlavní typy dobrovolnictví:

- *Tradiční formy občanské angažovanosti, vykonávané převážně „pro druhé“ a spojené s trvalým členstvím* (např. Ehrenamt). Takové aktivity občanské angažovanosti se často odehrávají v rámci velkých organizací, jako jsou církve, svazy, strany, sdružení pro sociální zabezpečení (např. dobrovolní hasiči) a sportovní kluby.
- *Dobrovolnické aktivity vykonávané primárně pro sebe sama* (např. dobrovolnická angažovanost). Tento druh aktivit je charakterizován tím, že jsou „zábavné“, vyžadují aktivní účast a zahrnují možnost rozvoje osobních kompetencí a dovedností, jsou obvykle prováděny jako součást samoobslužných skupin, zastřešujících organizací, organizací sociálního hnutí, občanských skupin, ekologických projektů a neinstitutionalizované politické kampaně.

V současné době se používají následující pojmy:

- *Ehrenamt* (doslovně „čestná, neplacená funkce/práce“) nebo *ehrenamtliche Tätigkeit* (neplacená činnost). Tyto pojmy pocházejí z 19. století a odkazují

¹⁰³ Zvláště se objevily dvě výzvy, které souvisejí s angažovaností na místní úrovni a strategickými přístupy, které používají federální a regionální orgány. V průběhu času mnoho místních úřadů zaznamenalo rozvoj složitěho systému subjektů, které poskytují podporu dobrovolné angažovanosti, přičemž činnosti prováděné těmito různými subjekty jsou zřídka kdy předmětem jakékoliv koordinace a často neexistuje společná strategie, která by spojovala jejich úsilí. Dalším problémem je nedostatek kontinuity neboli nestabilní finanční situace mnoha místních orgánů. Místní samosprávy častokrát upřednostňují financování velkých organizací, jako jsou charitativní nebo sportovní sdružení (kvůli svým blízkým korporativistickým vazbám na stát). Komise proto doporučuje, aby se proces přidělování nových finančních prostředků posunul k více průřezovým politickým programům a participativnějším formám financování.

se na dobrovolné zapojení do formálních organizací, např. sdružení, společností nebo klubů. Dobrovolnická práce je buď nezaplacena, nebo je vyplacena pouze náhrada nákladů.

- *Freiwilligenarbeit* (dobrovolnické zapojení) nebo *dobrovolnická angažovanost* (dobrovolnictví). Tyto činnosti mohou být prováděny jako součást formálních nebo neformálních organizací a zahrnují sport a rekreaci, kulturu, vlastní pomoc nebo sousedské aktivity a aktivity v občanských akčních skupinách. Široké spektrum činností zastřešuje koncept „dobrovolnická angažovanost“.
- *Bürgerschaftliches Engagement* (dobrovolnická občanská činnost) – studijní komise pro budoucnost občanských aktivit používá tento pojem k zdůraznění specifického charakteru všech dobrovolně přijatých činností.
- *Freiwilligendienste* (dobrovolnické služby). V Německu se dobrovolnické služby často vztahují k dobrovolnictví, které mladí lidé vykonávají po dobu jednoho roku jako součást oficiálního programu poté, co dokončili své vyšší sekundární vzdělávání, a předtím, než začnou studium na univerzitě (například „Dobrovolný rok sociálních služeb“ nebo „Dobrovolný rok ekologických služeb“). Existují však i jiné druhy dobrovolnických služeb, jako jsou dobrovolnické služby v zahraničí.¹⁰⁴

Angažovanost se v Německu vyskytuje v mnoha formách. Zapojení občanů má formální i neformální podobu a probíhá v homogenních a heterogenních skupinách. Angažování je založeno na výkonu svobodné vůle a nemělo by být formalizováno. Právě tímto projevem svobodné vůle vzniká angažovanost jako svobodné vyjádření individuálního chování.¹⁰⁵

¹⁰⁴ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

¹⁰⁵ Klie, T., Klie, Wiebke, A. a S. Marzluff. *Second Engagement Report 2016 Demographic Change and Civic Engagement: Civic Engagement and its Contribution to Local Development*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

3.6.1.3 Počet a profil dobrovolníků

Celkový počet dobrovolníků

V roce 2014 bylo do dobrovolnické činnosti zapojeno 43,6 % německé populace ve věku 14 let a více. Během posledních patnácti let se míra dobrovolnictví zvýšila téměř o deset procentních bodů, přičemž zvýšení dobrovolnického zapojení bylo zvláště dynamické v letech 2009 až 2014. V roce 1999 uvedlo 34 % dotázaných, že za posledních 12 měsíců vykonalo nějakou dobrovolnou činnost, v roce 2004 došlo k zvýšení tohoto podílu na 35,7 % a v roce 2009 na 35,9 %.

Pohlaví

V národním průzkumu z roku 1999, stejně jako v roce 2014, bylo uvedeno, že dobrovolnictví je častější u mužů než u žen. Ženy navíc dobrovolnictvím strávily podstatně méně času. Ženy a muži také vykonávají různé typy dobrovolnictví; ženy se primárně dobrovolně podílejí na činnostech týkajících se škol nebo mateřských škol, sociální péče, církevních a náboženských organizací a zdravotnictví, zatímco muži dominují ve všech ostatních oblastech. Existují také rozdíly mezi mladými muži/chlapci a mladými ženami/dívkami. Podobně jako u dospělých se obecně chlapci a mladí lidé primárně zapojují do dobrovolnické činnosti v klubech a organizacích oblasti sportu a rekreace, havarijní, záchranné a dobrovolné hasičské služby. Dívky a mladé ženy se naopak podílejí především na méně strukturovaných formách organizací (například škol, církví a společenských aktivit).

Věkové skupiny

Zvýšení míry dobrovolnictví je pozorováno ve všech skupinách obyvatel, ale míra zvýšení se v jednotlivých skupinách liší. Dobrovolnictví mladších i starších lidí se v posledních patnácti letech výrazněji zvýšilo ve srovnání s dobrovolnictvím lidí ve střední věkové skupině. Míra dobrovolnictví je nejvyšší ve věkových skupinách 14–29 let a 30–49 let a nejnižší v kategorii 65letých a starších. Pouze 34,0 % lidí ve věkové skupině ve věku 65 let se zabývá dobrovolnou prací, je však třeba říci, že nárůst zaznamenaný v této věkové skupině je obzvláště velký. Rozdíly mezi věkovými skupinami z hlediska účasti na dobrovolnictví mohou být také chápány jako odraz různých životních situací. Podíl dobrovolníků v různých věkových

skupinách v letech 2014 dle Národního průzkumu dobrovolnictví (2017) uvádí následující tabulka.

Tabulka 3.5: Dobrovolnictví podle věkových skupin v letech 1999 a 2014

Věková skupina	1999	2014	Ženy (2014)	Muži (2014)
14–29 let	35,0 %	46,9 %	45,0 %	48,7 %
30–49 let	37,5 %	47,0 %	48,1 %	45,8 %
50–64 let	36,5 %	45,5 %	42,9 %	48,3 %
65 let a více	23,0 %	34,0 %	29,7 %	39,6 %

Zdroj: GHK, 2018; Simonson, Vogel, Tesch-Römer, 2017

Geografické rozložení dobrovolnictví

Úrovně dobrovolnictví se v jednotlivých regionech Německa liší. Vyšší podíl lidí se účastní dobrovolnictví v západním Německu než na východě. V době opětovného sjednocení země byla většina infrastruktury pro dobrovolnou práci ve východním Německu rozpuštěna a došlo k drastickému poklesu počtu dobrovolníků. Výrazné rozdíly existují mezi samotnými 16 federálními státy. Nejvyšší míra dobrovolnictví byla v roce 2014 zaznamenána v Porýní-Falcku (48,3 %) a Bádensku-Württembersku (48,2 %), což je čtyři procentní body nad národním průměrem. Vysoká úroveň dobrovolnictví je také v Bavorsku (47,3 %), za ním následuje Sársko (46,4 %), Dolní Sasko (46,2 %) a Hesensko (44,4 %). Z hlediska městských států se nejvyšší míra dobrovolnictví vyskytuje v Brémách (42,3 %), Berlíně (37,2 %) a Hamburku (36,0 %). Ve východních částech Německa vykazuje nejvyšší míru Meklenbursko – Západní Pomořansko (42,8 %), nižší míru dobrovolnictví lze pozorovat v Thuringii, Brandenbursku, Sasku a Sasko-Anhaltsku.¹⁰⁶

Rozdíly existují také mezi severem a jihem země, s vyšší mírou v jižních německých regionech a nižší v severních oblastech. Úroveň dobrovolnictví je rozdílná také ve venkovských a městských oblastech, přičemž na venkově je míra dobrovolnictví vyšší (45,5 %) než ve městech (42,7 %).¹⁰⁷

¹⁰⁶ Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

¹⁰⁷ Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

Vzdělání, výdělky, zaměstnání, zdraví

Vykonávání dobrovolnictví je pravděpodobněji u lidí s vysokou úrovní dosaženého vzdělání a u těch, kteří netrpí zdravotním postižením. Procento osob s vyšším vzděláním, které vykonávají dobrovolnické práce, se mezi roky 1999 a 2014 výrazně zvýšilo. Nejnižší míru dobrovolnictví vykazuje skupina lidí s nejnižším vzděláním. Pouze 28,3 % osob ve skupině s nízkým vzděláním se za posledních dvanáct měsíců podílelo na dobrovolnictví, naopak více než polovina osob skupiny s vyšším vzděláním (52,3 %) se k dobrovolnictví přihlásila. Nejvyšší míra angažovanosti se však nachází mezi skupinou lidí, kteří dosud neukončili školní docházku, když se nejméně 54,8 % studentů zapojilo do dobrovolnictví (u této skupiny se míra dobrovolnictví za posledních patnáct let zvýšila o 17,0 procentních bodů).¹⁰⁸

Rovněž existuje jednoznačná souvislost mezi dobrovolnictvím a finanční situací. Lidé, kteří svou finanční situaci hodnotí jako „velmi dobrou“, se dobrovolnictví věnují téměř dvakrát častěji než lidé, kteří považují svou finanční situaci za „velmi špatnou“. Kromě toho hraje důležitou roli i situace v oblasti zaměstnanosti. Osoby s výdělečnou činností nebo odbornou přípravou se podílejí na dobrovolnictví v podstatně vyšší míře než osoby nezaměstnané, zatímco osoby registrované jako nezaměstnané jsou s 26,1 % skupinou s nejnižší úrovní angažovanosti. Obyvatelé v důchodu (35,3 %) a další ekonomicky neaktivní osoby (38,5 %) se rovněž zapojují čím dál více, i když úroveň jejich účasti zůstává pod průměrem.¹⁰⁹

Zdraví lidé se častěji zapojují do dobrovolnictví než lidé se zdravotním postižením. Přistěhovalci mají tendenci zapojit se do dobrovolnické práce v nižší míře než lidé bez imigračního zázemí.¹¹⁰

¹⁰⁸ Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

¹⁰⁹ Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

¹¹⁰ Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

Zapojení dobrovolníků podle odvětví

Lidé se zapojují do dobrovolnictví v různých oblastech/odvětvích. V Národním průzkumu bylo identifikováno 14 různých odvětví, v nichž se dobrovolnictví provádí. Nejvyšší míra dobrovolnictví je v těchto sektorech: oblast sportu a cvičení (sportu a cvičení se v Německu dobrovolně věnuje 16,3 % lidí ve věku od 14 let); školní nebo mateřská škola (např. divadelní nebo hudební skupiny, pěvecké sbory, kulturní sdružení); sociální oblast (např. sociální péče); církevní nebo náboženská oblast (např. farní výbory, církevní organizace nebo náboženské obce). Menší míra zapojení je v oblasti spravedlnosti a kriminality (0,7 %); zdravotnictví (2,5 %) nebo odborné zájmové skupiny mimo práci (2,5 %). Oblasti, v nichž míra dobrovolnictví v posledních patnácti letech vzrostla, patří například: školy a školky (z 5,9 % v roce 1999 na 9,1 % v roce 2014), kultura a hudba (ze 4,9 % na 9,0 %), sociální péče (ze 4,1 % na 8,5 %), vzdělávání mládeže a dospělých (z 1,7 % na 4,0 %). Na druhou stranu se projevuje určitá stagnace v oblasti volného času a sociální interakce (1999: 5,6 %, 2014: 5,8 %), zastoupení profesních zájmových skupin mimo pracoviště (1999: 2,3 %, 2014: 2,5 %) a v otázkách spravedlnosti a kriminality (1999: 0,7 %, 2014: 0,7 %). Zvýšení dobrovolnictví v oblasti úrazové, záchranné nebo dobrovolné hasičské služby bylo pod průměrem (1999: 2,5 %, 2014: 2,9 %).¹¹¹

Mezi nejčastější dobrovolnické činnosti dle průzkumu například patřily:

- reklama pro nové členy poskytující podpůrné služby v knihovně polského kulturního sdružení;
- organizace dne otevřených dveří pro sdružení včelařů;
- hlídání dětí ve středisku mládeže;
- činnost volebního pracovníka v obci;
- mentor v požární službě mládeže;
- pomoc s propagační kampaní na dárce krve;
- trenér ve fotbalovém klubu;
- práce s veřejností v programu pomoci AIDS;
- pokladník v zájmovém klubu;

¹¹¹ Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

- organizátor koncertů a vnější komunikace;
- pořádání lekcí německého jazyka pro uprchlíky;
- podpora nemocných a zranitelných osob v místní komunitě církví aj.

Čas věnovaný dobrovolnictví

Dobrovolníci věnují své dobrovolnické činnosti méně času než před patnácti lety. Podíl dobrovolníků, kteří tráví svými dobrovolnickými činnostmi 6 a více hodin týdně, mezi léty 1999 a 2014 klesl z 22,9 % na 18,1 %. Podíl osob, které těmto činnostem věnovaly až dvě hodiny týdně, však vzrostl na 58,1 %. Zapojení do řídicích funkcí je mezi dobrovolníky relativně rozšířeno. Více než čtvrtina (27,5 %) všech osob zapojených do dobrovolnictví přebírá vedoucí úlohy, jako je řízení nebo činnost rady. Poměr dobrovolníků, kteří zaujímají vedoucí úlohu, klesl o deset procentních bodů (z 38,2 % v roce 1999 na 27,5 % v roce 2014).¹¹²

Faktory, které motivují jednotlivce k dobrovolnictví

Klíčovým faktorem, který motivuje lidi k dobrovolnické činnosti, je možnost aktivně utvářet společnost, přicházet do kontaktu s jinými lidmi a účastnit se komunitního života. U nezaměstnaných dobrovolníků je hlavní motivací touha aktivně se podílet na formování společnosti a místní politiky. Navíc nezaměstnaní považují dobrovolnictví za příležitost k dalšímu rozvoji svých dovedností souvisejících se zaměstnáním a převzetí větší odpovědnosti.¹¹³

3.6.1.4 Počet a typ organizací zapojujících dobrovolníky

Vymezení dobrovolných organizací

Pojem „dobrovolnická organizace“ jako taková v Německu neexistuje. Dobrovolnický sektor v Německu lze nejlépe popsat jeho heterogenitou. Obecně lze říci, že neziskový sektor tvoří čtyři hlavní typy organizací (nicméně, nezdá se například, že zahrnují „nadace“ – „Stiftungen“):

¹¹² Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017.

¹¹³ Simonson, J., Vogel, C. a C. Tesch-Römer. *Volunteering in Germany. Key Findings of the Fourth German Survey on Volunteering*. Berlin: Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. Referat Öffentlichkeitsarbeit, 2017; GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

- asociace („Vereine“ a „Verbände“) – přibližně 600 tisíc;
- veřejně prospěšné organizace („Gemeinnützige Organisationen“, organizace, které podporují veřejné blaho), včetně „sdružení volného blahobytu“;
- komunální ekonomické korporace („Gemeinwirtschaftliche Unternehmen“);
- organizace neobchodní povahy („Organisationen ohne Erwerbszweck“).

Tyto typy organizací mohou být zřízeny v různých právních formách, což znamená, že organizace patřící do stejné kategorie organizace mohou, ale nemusí být neziskové organizace.¹¹⁴ Organizace zařazené do jedné kategorie mohou být navíc velmi odlišné. Pojem neziskové organizace skutečně překonává všechny typy právních institucí, které německé asociační a korporátní právo považuje za samostatné. Neziskový sektor tedy zahrnuje organizace, které se značně liší, pokud jde o právní postavení (veřejná versus soukromá), zdaňování (komerční versus nekomerční) nebo finanční strukturu (akciové společnosti versus instituce financované z daní versus financované z dotací). Části německého neziskového sektoru, které se blíží principu samosprávy, zahrnují sdružení dle občanského práva, korporace dle veřejného práva a nadace.¹¹⁵

Typy organizací zapojujících dobrovolníky

Organizace, které plní různé úkoly a funkce v rámci infrastruktury občanské společnosti jsou široce kategorizovány a patří mezi ně například:¹¹⁶

- *Dobrovolnická centra* – v současnosti existuje 500 dobrovolnických center, která jsou kontaktním místem pro všechny osoby a pro organizace, které chtějí spolupracovat s dobrovolníky. Cílem center je podporovat a propagovat dobrovolnictví a přispívat k rozvoji sociálního kapitálu v rámci města nebo regionu, kde působí. Mezi specifické oblasti činnosti patří zprostředkování dobrovolníků, školení vedoucích pracovníků organizací třetího sektoru ve vztahu k řízení dobrovolníků a podpora dobrovolnictví.

¹¹⁴ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

¹¹⁵ Ty jsou závislé na vládě v jiné míře. V důsledku toho se jedná o organizace, které působí jménem federálního nebo regionálního ministerstva, jakož i obchodních a průmyslových komor, rozhlasových a televizních stanic a vysokých škol.

¹¹⁶ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

I když jsou nezávislé na veřejných orgánech, spoléhají se na veřejné financování a zaměřují se na poskytování služeb veřejným orgánům; více než 60 % středisek dobrovolníků získává veřejné finance, z velké části z místní a regionální úrovně. Mezi agenturami existují velké rozdíly v dostupnosti zdrojů a kapacit. Zatímco některé agentury jsou zcela organizovány dobrovolníky, jiné jsou vedeny placenými zaměstnanci.

- *Centra dobrovolníků přidružená k občanským sdružením (welfare associations).* Představují centra, která se zaměřují na nábor dobrovolníků pro členské organizace sdružení. Tento typ dobrovolnického centra tvoří odhadovaný 30 % až 50 % všech středisek dobrovolníků.
- *Dobrovolnická centra pro seniory („Seniorské úřady“, Seniorenbüros).* Tento typ dobrovolnického centra je zaměřen na podporu dobrovolnictví mezi staršími lidmi a jeho cílem je posílit postavení starších osob v aktivní společnosti. Rozvoj dobrovolnických středisek pro starší osoby byl spuštěn procesem „shora dolů“ prostřednictvím programu federální vlády. Následně orgány místní samosprávy převzaly správu těchto typů organizací a začlenily je do svých místních správních orgánů.
- *Komunitní nadace.* Tyto nadace poskytují finanční prostředky na podporu sociálního kapitálu a na podporu dobrovolnické činnosti v neziskových organizacích a v rámci obcí. Komunitní nadace rovněž poskytují financování centrům dobrovolníků. Jsou financovány ze soukromých zdrojů a koncepčně oddělené a nezávislé na místních správních orgánech. V roce 2001 byla založena „Iniciativa komunitních nadací“ („Iniciativa Buergerstiftungen“), která je zastřešující organizací komunitních nadací.
- *Nadace, např. nadace „Občané pro občany“ („Buerger fuer Buerger“).*
- *Zastřešující organizace – Federální asociace dobrovolnických center („Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen eV“, BAGFA)* a regionální sdružení *LAGFA*. BAGFA byla založena v roce 1997 a byla první zastřešující organizací pro centra dobrovolníků pověřená zastupováním potřeb a zájmů dobrovolnických center na federální politické úrovni. V následujících letech došlo ke vzniku zastřešujících sdružení na regionální úrovni, tzv. „Landesarbeitsgemeinschaften der

Freiwilligenagenturen und zentren" (LAGFA). Poradní výbor LAGFA má za úkol radit představenstvu BAGFA ve strategických i politických otázkách, projednávat společné projekty a rozvíjet spolupráci. LAGFA nebo její kontaktní osoby pro dobrovolnické agentury se nacházejí v 15 spolkových zemích, od nichž získávají také finanční podporu. Jednotlivé LAGFA jsou ve své struktuře odlišné. Jsou organizovány jako sítě, pracovní skupiny nebo (registrované) asociace. Jejich cílem je poskytovat dobrovolnickým agenturám poradenství a kvalifikaci, podporovat spolupráci a vytvářet síť místních dobrovolnických agentur a zastupovat jejich zájmy na státní úrovni.

- *Sítě* – v roce 2002 byla s finanční podporou federální vlády zřízena síťová organizace „*Federální síť pro občanskou angažovanost*“ (*Bundesnetzwerk Buergerschaftliches Engagement, BBE*), která znamenala další krok ve vývoji infrastruktury občanské společnosti v Německu.¹¹⁷

3.6.2 Institucionální rámec

3.6.2.1 Hlavní veřejné subjekty a další organizace zapojené do dobrovolnictví

Hlavní veřejnoprávní subjekt odpovědný za dobrovolnictví

Odpovědnost za otázky týkající se dobrovolnické občanské angažovanosti je rozdělena mezi federální a regionální úroveň. Na federální úrovni má hlavní odpovědnost za dobrovolnictví *Ministerstvo pro rodinné záležitosti, starší občany, ženy a mládež* (Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, BMFSFJ). Ministerstvo je zodpovědné za programy a iniciativy zaměřené na posílení dobrovolnictví, dále koordinuje úsilí vlády o podporu dobrovolnictví a nastavení vhodného regulačního rámce. *Poradní rada pro federální dobrovolnou službu* (*Beirat für den Bundesfreiwilligendienst*) radí federálnímu ministerstvu v otázkách federální dobrovolnické služby. Poradní rada se schází dvakrát ročně a v současné době má celkem 23 členů jmenovaných na čtyřleté funkční období. Členy jsou zástupci ústředních orgánů Spolkové dobrovolnické služby, církví,

¹¹⁷ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

odborů a organizací zaměstnavatelů, státní správy a místní samosprávy a sedm spolkových mluvčích dobrovolníků.

Několik dalších ministerstev je také aktivní v oblasti dobrovolnictví. *Federální ministerstvo vnitra* (Bundesministerium des Innern) odpovídá za sport, který tvoří hlavní pilíř dobrovolnictví v Německu. Ministerstvo je v rámci svých povinností odpovědné za propagaci sportu a podporuje veřejné uznání dobrovolnictví ve sportu prostřednictvím řady ocenění. Stejně tak ministerstvo zahájilo několik ročních ocenění za dobrovolnou činnost v oblasti občanské ochrany a pomoci při katastrofách. Na regionální úrovni bylo v této oblasti zpravidla pověřeno ministerstvo sociálních věcí nebo ministerstvo vnitra; je na jednotlivých regionech, aby rozhodly o tom, které ministerstvo má za tyto otázky zodpovídat. *Zahraniční úřad* (zahájil dobrovolnický program „Kulturweit“, který se řídí zákonem o podpoře dobrovolných služeb pro mládež; ten vstoupil v platnost dne 1. června 2008. Zákon stanoví ustanovení vyplácení příspěvků na sociální zabezpečení); *Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí*, *Spolkové ministerstvo školství a výzkumu* (poskytuje finanční prostředky několika výzkumným institucím a dobrovolnickým sdružením pro různé vědecké studie o aspektech dobrovolnictví); *Státní ministr pro kulturní a mediální záležitosti*; *Státní ministr pro migraci, uprchlíky a integraci* – klíčovou iniciativou ministra státu je tzv. Společná akce (Aktion zusammen wachsen), informační a síťová platforma, jejímž cílem je poskytovat občanům informace, povzbudit je, aby dobrovolně podporovali migranty ve své komunitě. Kromě toho *Ministerstvo vnitra prostřednictvím Spolkového úřadu pro migraci a uprchlíky* (Bundesamt für Migration und Flüchtlinge) podporuje několik desítek programů a pilotních projektů na podporu dobrovolnictví pro a s migranty. *Spolkové ministerstvo pro výživu, zemědělství a ochranu spotřebitelů* neposkytuje přesné informace o příslušné činnosti v oblasti dobrovolnictví, ale upozorňuje na obecný význam dobrovolnictví pro sociální soudržnosti ve venkovských oblastech; *Federální ministerstvo financí* – zdůrazňuje řadu opatření daňových úlev, která byla přijata v roce 2008 jako součást zákona o dalším posílení dobrovolnictví, čímž se v roce 2009 snížila celková daňová úleva pro dobrovolníky a dobrovolnické organizace na 2,262 miliardy EUR; *Spolkové ministerstvo zdravotnictví*; *Spolkový ministr spravedlnosti*; *Spolkové ministerstvo pro životní*

prostředí, ochranu přírody a jadernou bezpečnost; Federální ministerstvo obrany; Federální ministerstvo pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

Jiné veřejné subjekty zapojené do dobrovolnictví

Na federální úrovni byl v německém parlamentu zřízen „podvýbor pro občanskou angažovanost. Tento podvýbor měl provádět doporučení vyplývající ze zprávy Studijní komise pro dobrovolnictví. Podvýbor úzce spolupracuje s Federální sítí pro občanskou angažovanost (BBE) ve věcech dobrovolnictví, stejně jako s dalšími organizacemi a občanskými skupinami, které působí v této oblasti. Na federální úrovni působí také několik orgánů pod záštitou Federálního ministerstva vnitra, existují rovněž veřejné subjekty systematicky zapojené do dobrovolnictví ve vztahu k mládeži na místní a regionální úrovni.¹¹⁸

Organizace, které podporují dobrovolnictví, usnadňují spolupráci a výměnu informací

V Německu existuje několik různých síťových a zastřešujících organizací podporujících dobrovolnictví a usnadňujících spolupráci a výměnu informací.

„*Federální síť pro občanskou angažovanost*“ (BBE), založená v roce 2002 na základě doporučení Studijní komise, spojuje velké množství různých aktérů v oblasti dobrovolnictví. Rozlišuje mezi „plnými“ členy (organizacemi, nadacemi, federálními a místními vládními institucemi i zástupci soukromého sektoru) a spolupracujícími členy (institucemi bez národního významu, sponzory a jednotlivci). BBE organizuje konference a přispívá k veřejnému diskurzu o dobrovolnické občanské angažovanosti. Dále publikuje různé materiály o dobrovolnické občanské angažovanosti a slouží jako fórum pro výměnu osvědčených postupů. BBE zahrnuje osm pracovních skupin (právní rámec; kvalifikace a vzdělávání; dobrovolnické služby; perspektivy angažovanosti na místní úrovni; migrace/integrace; firemní občanství; občanská angažovanost a systém sociálního zabezpečení; evropská občanská společnost a občanský dialog.

¹¹⁸ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

Většina německých dobrovolnických agentur se sdružuje ve „*Federální asociaci dobrovolnických center*“ (Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen eV, *BAGFA*). BAGFA byla založena v roce 1999 a je fórem pro místní a regionální dobrovolnická střediska nebo dobrovolnické agentury. BAGFA například pořádá každoroční konferenci, která poskytuje členským organizacím příležitost vytvářet síť, zahrnuje četné workshopy a diskusní skupiny. K dispozici je také síť dobrovolnických středisek na regionální úrovni, která pracuje pod střešou BAGFA, konkrétně „*LAGFA*“ (*Landesarbeitsgemeinschaften*), která slouží jako první kontaktní místo např. pro politiky. Hlavním úkolem BAGFA je podporovat rozšíření dobrovolnických center v Německu pomocí propagace dobrovolnické práce ve společnosti a vytvoření standardů pro dobrovolnictví. Za tímto účelem poskytuje veřejnosti informace o dobrovolnictví, poradenství. Členové se scházejí dvakrát ročně, aby diskutovali o strategické politice BAGFA a také o výměně osvědčených postupů. Členství v BAGFA je placené. BAGFA získává finanční prostředky od Ministerstva pro rodinné záležitosti, starší občany, ženy a mládež, a to na poskytování služeb a servisu dobrovolnickým organizacím.¹¹⁹

Kromě dobrovolnických agentur existuje přibližně 380 agentur, které se zaměřují na aktivní seniory, tzv. „*Seniorské úřady*“ (*Seniorenbüros*¹²⁰). Rovněž existuje národní zastřešující organizace „*Německé Národní sdružení organizací seniorů*“. NAKOS, neboli „*Národní clearingové středisko pro povzbuzování a podporu skupin v oblasti svépomoci*“, je celostátní institucí pro poskytování informací, služeb a vytváření sítí skupin a občanů v oblasti svépomoci.

Přidružení k evropským zastřešujícím organizacím/sítím

Mnoho dobrovolných organizací, jakož i sítí a zastřešujících organizací, je v Německu přidružených k zastřešujícím organizacím a sítím na úrovni EU. Například „*Německá Národní asociace sdružení pro seniory*“ je členem platformy AGE – Evropská platforma pro starší lidi a BAGFA a BBE jsou členy Evropského dobrovolnického centra (CEV).

¹¹⁹ Dr. Steegmans, Christoph. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 26.2.2018

¹²⁰ Bundesarbeitsgemeinschaft Seniorenbüros. [online] 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://www.seniorenbueros.org/](http://www.seniorenbueros.org/)

3.6.2.2 Politiky

Národní rámec/strategie

Zejména v uplynulém desetiletí se dobrovolnická činnost stala politickou prioritou. V roce 1999 došlo ke dvěma důležitým událostem, z nichž jednou bylo zavedení Národního průzkumu zahrnujícího 15 000 německých občanů, jehož účelem je informovat o tvorbě politik, a druhou bylo založení „Studijní komise pro budoucnost občanských aktivit“ německým federálním parlamentem.

Zprávu předložila studijní komise v roce 2002 a obsahovala řadu akčních bodů na podporu dobrovolnictví v Německu. Několik těchto akčních bodů bylo provedeno, včetně zřízení „Federální sítě pro občanskou angažovanost“ (BBE) a současného rozvoje národní strategie dobrovolnictví.

Studijní výbor, který byl zřízen v roce 1999 a prezentoval své výsledky v roce 2002, předložil doporučení pro strategie k dosažení větší občanské angažovanosti a zvýšení dobrovolnictví.

Navzdory této práci v současné době neexistuje žádná národní strategie (bílá kniha) o dobrovolnictví. Její přípravu však zvažuje Federální ministerstvo pro rodinu, starší občany, ženy a mládež. Ministerstvo dalo za úkol „Federální síti pro občanskou angažovanost“ (BBE) připravit počáteční diskuzi.

Dobrovolnictví je také součástí dalších vládních politik, včetně vládní strategie pro udržitelný rozvoj. V této strategii je dobrovolnická činnost považována za nástroj jednak k zajištění sociální soudržnosti v souvislosti s demografickými změnami mobilizací mladých lidí k zapojení do společenských otázek, jednak k čerpání zkušeností a znalostí starších osob.

3.6.2.3 Programy

Klíčové národní programy, které stimulují dobrovolnictví na národní úrovni

Mezi **tři klíčové programy**, které stimulují dobrovolnictví a jsou podporovány na federální a státní úrovni, patří „Dobrovolnický rok sociální služby (FSJ)“, „Dobrovolnický rok ekologické služby (FÖJ)“ a „Mezinárodní dobrovolnické služby

pro mládež (IJFD)“. FSJ/FÖJ¹²¹ je otevřen každému, kdo ukončil povinnou školní docházku, je mladší 27 let a chce se věnovat dobrovolnictví po dobu 6 až 18 měsíců v Německu nebo v zahraničí. V roce 2014/2015 byly uvolněny prostředky na mentorskou a vzdělávací činnost pro více než 53 000 mladých dobrovolníků v rámci FSJ a přibližně 2 800 mladých dobrovolníků v rámci FÖJ. V rámci služby Mezinárodní dobrovolnické služby pro mládež (International Youth Volunteer Service, IJFD) bylo podpořeno téměř 3 400 dobrovolníků. Tito mladiství dostali příležitost dokončit rok vzdělání v zahraničí.

V rozpočtu na rok 2016 bylo pro dobrovolnické služby pro mládež k dispozici přibližně 92,681 milionů eur. V dobrovolných službách pro mládež je činných celkem asi 60 000 dobrovolníků

Od července 2011 začala fungovat „Federální dobrovolnická služba“ (Bundesfreiwilligendienst, BFD), jejímž právním základem je zákon o federální dobrovolnické službě (Bundesfreiwilligendienstgesetz, BDFG). V rámci BFD slouží přibližně 40 000 dobrovolníků (bez omezení věku).¹²²

Činnosti v rámci FSJ, FÖJ a BFD zahrnují například pomoc starším osobám a osobám se zdravotním postižením, lékařské služby, služby pro děti a mládež (jako jsou dětská denní centra, střediska pro mládež), ochrana životního prostředí a přírody, environmentální vzdělávání, informace a komunikace, kultura, sport, integrace.

V rámci BFD, FSJ a FÖJ získávají dobrovolníci nové dovednosti v reálných podmínkách. Dobrovolníci jsou instruováni a vedeni při zadávání projektů. Semináře trvající nejméně 25 dní v období 12 měsíců jsou povinné. Všem dobrovolníkům je vydán certifikát.

V rámci FSJ/FÖJ představuje finanční podpora na školení a poradenství z federální úrovně až 200 eur na jednoho dobrovolníka/měsíc (ostatní náklady, například kapesné, pojištění, jsou hrazeny příslušnými místními úřady). Finanční podpora v rámci IJFD představuje až 350 eur na jednoho dobrovolníka/měsíc na

¹²¹ Zákon o podpoře dobrovolnického sociálního roku vstoupil v platnost v roce 1964. Zákon o podpoře dobrovolnického ekologického roku vstoupil v platnost v roce 1991. V roce 2008 byly oba sjednoceny v rámci zákona o podpoře dobrovolnických služeb mládeže (JFDG).

¹²² Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. *Federal Volunteer Service in Germany*, 2018.

školení a poradenství. Finanční prostředky na školení i další výdaje v rámci BFD plynou pouze z federální úrovně. Federální vláda poskytuje v současnosti na všechny dobrovolnické služby přibližně 250 milionů eur ročně.¹²³

Pro výkon dobrovolnické služby (BFD/FSJ/FÖJ) jsou vítáni také zahraniční dobrovolníci, kteří nepotřebují povolení k práci. Všichni dobrovolníci podléhají zákonnému systému sociálního zabezpečení. Příspěvky na zdravotní péči, dlouhodobou péči, nezaměstnanost, důchodové a úrazové pojištění hradí agentury. Dobrovolníci mohou dostávat kapesné jako odměnu/uznání za svou dobrovolnickou činnost.

Mezi další iniciativy s účastí federální úrovně patří např. dobrovolnická služba „weltwärts“ (vůči světu) zaměřená na dobrovolnictví mladých v rozvojových zemích, projekt „Iniciativa pro mě, pro nás, pro každého“, projekt „StartSocial“, který byl zahájen v roce 2001 jako společný podnik veřejného a soukromého sektoru s cílem převedení dovedností a know-how v řízení podniku a řízení dobrovolnických projektů. Dále mohou být zmíněny dobrovolnické služby v zahraničí jako „Dobrovolný rok sociální služby/ekologické služby v zahraničí“, „Evropská dobrovolná služba“, Ostatní služby v zahraničí (ADiA) aj.

Programy propagující/podporující dobrovolnictví na regionální a místní úrovni

Kromě výše uvedených programů a projektů na federální úrovni existuje také velké množství programů na regionální a místní úrovni.¹²⁴

3.6.3 Regulační rámec

3.6.3.1 Obecný právní rámec

Specifický právní rámec, který existuje ve vztahu k dobrovolnictví

Spolkové ministerstvo práce a sociálních věcí uvádí řadu právních ustanovení týkajících se dobrovolnictví, z nichž většina se týká pojištění. Právní ustanovení

¹²³ Dr. Steegmans, Christoph. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 26.2.2018

¹²⁴ Klíčové programy na podporu dobrovolnictví na regionální úrovni viz GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

(zákon o sociálním zabezpečení III, čl. 119 odst. 2) zakotvuje právo nezaměstnaných osob stát se dobrovolníky (nebo zůstat aktivními), aniž by ohrozily jejich právní nárok na dávky v nezaměstnanosti.

3.6.3.2 Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky

Ustanovení pro specifické kategorie

Žádný zvláštní právní status dobrovolníků „obecně“ v Německu neexistuje; dobrovolníci musí jednat v souladu s obecnými právními podmínkami, které částečně upravují dobrovolnou práci s cílem chránit dobrovolníky před specifickými riziky, kompenzovat nevýhody vyplývající z dobrovolnictví, podporovat dobrovolnictví prostřednictvím kvalifikace nebo poradenství, vytvářet individuální pobídky pro dobrovolníky a vůbec dobrovolnictví umožňovat.

Pro občanské služby vykonávané v rámci „Dobrovolnického roku sociální služby“ a „Dobrovolnického roku ekologické péče“ však existuje právní rámec (a specifický právní status). Přestože se vztah mezi dobrovolníky a hostitelskými organizacemi a/nebo místa přiřazení nepovažuje za zaměstnání, považuje se za rovnocenný zaměstnání podle předpisů na ochranu veřejného práva. V důsledku toho platí příslušná nařízení o ochraně zaměstnanců, jako je zákon o zaměstnancích, nařízení o pracovištích, zákon o ochraně mládeže a zákon o ochraně mateřství. Účastníci „Dobrovolnického roku sociální služby“ a „Dobrovolnického roku ekologické služby“ jsou navíc pojištěni sociálním pojištěním a pojištěním v nezaměstnanosti.

Režimy podpory a pobídky

Federální vláda poskytuje materiální podporu dobrovolnictví např. poskytnutím specifických opatření pro daňovou úlevu nebo poskytnutím veřejně financovaného pojištění. Podle zúčastněných stran se existence podpůrných režimů liší mezi různými programy.

Nový zákon o pojišťovnictví vstoupil v platnost 1. ledna 2005, čímž rozšířil rozsah úrazového pojištění pro dobrovolníky zapojené do různých typů činností. V říjnu 2007 vstoupil v platnost předpis „Hilfen für Helfer“ („Pomoc pro pomocníky“), který posílil daňový rámec pro dobrovolnictví. Zákon o modernizaci úrazového pojištění,

který vstoupil v platnost v roce 2008, umožnil dobrovolníkům připojit se k dobrovolnickému pojištění.¹²⁵

Daňové předpisy o náhradě výdajů na jednotlivé dobrovolníky

Náklady na dobrovolnické činnosti závisí na konkrétních programech. Příspěvky na živobytí a cestovné jsou za některé činnosti hrazeny. Pokud jde o úhradu výdajů na dobrovolníky, závisí na typu dobrovolnické činnosti. Jak federální vláda, tak regionální vlády zavedly různá opatření, jimiž mohou být dobrovolníkům hrazeny vládou výdaje spojené s jejich dobrovolnou účastí. Nejčastěji se to týká nákladů na dopravu, pohonné hmoty atd.

Pravidla zdanění odměn nebo odměn za jednotlivé dobrovolníky

Nový zákon o úrazovém pojištění z roku 2008 podporuje dobrovolnictví prostřednictvím snížení daní. Od 1. ledna 2007 osoby, které pobírají malý příjem za svou angažovanost, nemusejí platit daně až do výše 500 EUR ročně. Dále byla částka osvobozená od daně z příjmu pocházejícího ze zaškolovacích aktivit zvýšena na 2 100 Eur (v současnosti 2 400 Eur). Zákon o podpoře dobrovolnictví („Gesetz zur Staerkung des buergerschaftlichen Engagements“) tak obsahuje řadu ustanovení o osvobození od daně pro dobrovolníky.¹²⁶

3.6.3.3 Právní rámec pro organizace zapojující dobrovolníky

Pokud jde o zdanění dobrovolných organizací, je třeba rozlišovat mezi činnostmi osvobozenými od daně a neziskovými (veřejně prospěšnými) činnostmi. Osvobození od daně probíhá na základě „Gemeinnützigkeit“, tj. zda sdružení splňuje kritéria veřejného prospěchu, je obecně upraveno v německém zákoníku. Obecně jsou dary neziskovým organizacím osvobozeny od daně. Podle zákona o daních z příjmu mohou být osvobozeny od zdanitelných příjmů pouze dary právnickým osobám (např. obecním úřadům) a organizacím s veřejně prospěšným statutem.

¹²⁵ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

¹²⁶ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

Pojištění a ochrana dobrovolníků

Většina osob, které se zabývají dobrovolnou činností, má úrazové pojištění a pojištění odpovědnosti, které platí organizace/sdružení, kde je dobrovolník aktivní. Každý dobrovolník se může chránit osobním pojištěním odpovědnosti, ale ne všechny dobrovolnické činnosti jsou součástí těchto soukromých pojištění. V tomto případě je organizace, kde pracují, zodpovědná za pojištění. V případech, kdy takové pojistky neexistují, pokrývá riziko zvláštní pojištění poskytované spolkovými státy.

Účastníci, kteří vykonávají občanské služby (Dobrovolný rok sociální služby/ekologické služby) jsou zpravidla pojištěni jako nezávislí členové vládního plánu pojištění. Hostitelské organizace poskytují kapesné, ubytování, stravu, pracovní oděv nebo mohou hradit paušální částku na pokrytí těchto nákladů. Dobrovolníci mají kompletní sociální zabezpečení (statutární důchod, úrazové a zdravotní pojištění, dlouhodobá ošetrovatelská péče a pojištění pro případ nezaměstnanosti). Jejich rodiče dostávají rodinné dávky a dobrovolníkům se poskytuje snížení cestovních nákladů na německých železnicích a ve veřejné dopravě. U účastníků, kteří vykonávají svou službu v zahraničí, jsou vysílající organizace povinny se starat o nezbytné sociální pojištění. U těch, kteří provádějí FSJ nebo FOEJ v zahraničí, jsou vysílající organizace povinny se starat o nezbytné sociální pojištění a zajistit jim další nezbytnou ochranu v cizí zemi. Příspěvek na děti se platí také pro ty, kteří vykonávají svou občanskou službu v zahraničí.¹²⁷

¹²⁷ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)
Dr. Steegmans, Christoph. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 26.2.2018

3.6.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví

3.6.4.1 Finanční opatření pro dobrovolnictví

Národní rozpočet přidělený na dobrovolnictví

Informace jsou k dispozici pouze u některých dobrovolných služeb (Dobrovolnické rok sociální služby/ekologické služby).¹²⁸ Ve skutečnosti neexistují žádné federální prostředky pro jednotlivé dobrovolnické organizace pro výkon dobrovolnické činnosti. Ministerstvo pro rodinné záležitosti, starší občany, ženy a mládež, podporuje 500 dobrovolnických organizací na lokální úrovni, prostřednictvím federální organizace (BAGFA), které poskytuje prostředky (v roce 2017 přibližně 200 mil. euro), a to na poskytování služeb a servisu jednotlivým dobrovolnickým organizacím (není ale oprávněna jim poskytovat finanční prostředky). Po reformě v roce 2008 není Ministerstvo oprávněno přidělovat finanční prostředky regionální/lokální úrovni.¹²⁹

Zdroje financování dobrovolných organizací

Kromě financování z vnitrostátních zdrojů zahrnují zdroje financování dobrovolných organizací také prostředky od dobrovolných pracovníků, soukromých organizací a sdružení, církví (pro dobrovolnické služby v zahraničí), loterie, nadace nebo partnerů spolufinancování. Podíl finančních prostředků poskytovaných různými aktéry se liší podle různých programů, organizací, regionů a let.

V Německu existuje velká rozmanitost ve způsobu financování jednotlivých organizací, neexistuje jednotný mechanismus.¹³⁰ Obecně se financování skládá z následujících zdrojů:

- finanční prostředky lokální úrovně (města);
- občanské společnosti (welfare organization, např. Červený kříž, církve);

¹²⁸ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

¹²⁹ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf); Dr. Steegmans, Christoph. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 26.2.2018

¹³⁰ Baden, Henning; Schönsee Lisa, BAGFA, Berlin, 27.2.2018; Dr. Steegmans, Christoph. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 26.2.2018

- soukromé zdroje;
- dary;
- členské příspěvky;
- financování od loterijních agentur;
- sponzoring;
- poskytování služeb.

3.6.4.2 Ekonomická hodnota dobrovolnictví

Problémy nahrazování služeb a nahrazení práce

Zákonné *nahrazení služeb* není povoleno v Německu; existují ustanovení, která stanoví, že dobrovolnictví nemůže nahradit služby, které by měl stát poskytovat. Na druhou stranu je velmi obtížné vystínit jasné hranice mezi dobrovolnictvím a „nahrazení zaměstnání“. Existuje mnoho případů, kdy existuje potenciální překrývání mezi dobrovolnictvím a placenou prací, nejčastěji v oblastech „spravedlnosti a trestné činnosti“, „zdravotní péče“ a „práce s mládeží a vzdělávání dospělých“.

3.6.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy

3.6.5.1 Uznávání dovedností a kompetencí dobrovolníků v rámci národního vzdělávacího systému vzdělávání

Z hlediska individuálního dobrovolníka je dobrovolnická činnost vnímána jako příležitost k neformálnímu učení, což může znamenat jak odborné znalosti, tak sociální a organizační kompetence, zejména pro mladé lidi. Dobrovolnictví přináší jednotlivým dobrovolníkům následující přidanou hodnotu: učení nebo rozvoj nových dovedností; motivace a pocit úspěchu; zvýšení možnosti kariéry a zaměstnání; podpora dalšího školení a vzdělávání; objevování nových zájmů a koníčků; získání nových zážitků, budování sebevědomí; setkání s nejrůznějšími lidmi; dobrovolnictví poskytuje dobré místo pro setkávání lidí podobného smýšlení. Úloha dobrovolnictví je považována za uznanou ve vnitrostátní politice „do jisté míry“, například je součástí konferencí o celoživotním učení a strategie celoživotního učení. Některé dobré příklady dobrovolnictví jsou podporovány

vzdělávacími institucemi, to se děje pouze v jednotlivých případech.¹³¹ Úloha dobrovolnictví není v současné době centrálně podporována vzdělávacími institucemi. Například některé vysoké školy uznávají dobrovolnictví jako stáž, jiné ne.¹³² Některé základní a střední školy mají zahrnuté programy dobrovolnictví, jiné ne.¹³³

Na regionální úrovni mají některé spolkové země svůj vlastní systém certifikace kvalifikací. Například v Bádensku-Württembersku „Qualipass“ dokumentuje praktické zkušenosti a kompetence mladých lidí ve věku od 12 do 25 let získaných dobrovolným závazkem, ale také prostřednictvím stáží, pobyty v zahraničí apod. Jiné federální státy mají obdobné způsoby dokumentování dobrovolnického závazku mladých lidí (např. Hamburger Nachweis, Berliner FreiwilligenPass, EhrenamtsCard v Hessenu).

3.6.5.2 Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky

Vzdělávání dobrovolníků se značně liší v závislosti na vykonávané dobrovolnické práci a na typu programů a služeb (např. specifické školení pro dobrovolníky probíhá v rámci programů dobrovolnické služby). Mezinárodní certifikáty mohou být vydávány všemi subjekty (zejména dobrovolnými organizacemi) činnými v neformální práci s mládeží, na druhou stranu například mezinárodní certifikát kompetencí mohou vydat pouze odborníci a zkušení vedoucí týmů, kteří jsou již kvalifikovaní a absolvovali školení. Od roku 2006 jsou dobrovolnické činnosti mladých lidí v mezinárodním kontextu (včetně dobrovolnické činnosti prováděné v Německu) uznávány prostřednictvím „mezinárodních certifikátů“ (*Nachweise International*). Tento systém certifikace, který byl zahájen v roce 2006, nabízí

¹³¹ Dobrovolné činnosti mladých lidí jsou uznávány prostřednictvím různých typů osvědčení, včetně karet a dokumentace ve školních zprávách. Příkladem takové karty je karta pro vedoucí mládeže (Jugendleiter/in-Card, Juleica149). Tato karta je certifikát pro mladé dobrovolníky, kteří jsou aktivní v dobrovolnické organizaci. Ve většině případů jsou dokumenty osvědčující dobrovolné činnosti mladých lidí vydávány organizacemi mládeže nebo organizacemi/sdruženími, které nabízejí místa pro dobrovolné služby a které jsou oficiálně uznávány jako dobrovolné, nebo statutárními orgány v oblasti mládeže. Pokud jde o občanské služby, mladí lidé, kteří se účastnili Dobrovolného roku sociální či ekologické služby, mají nárok na potvrzení o formě a době trvání jejich dobrovolné služby. Certifikát v některých případech také zahrnuje hodnocení výkonu a odbornou kvalifikaci mladých lidí získaných během jejich služby; viz GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

¹³² GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Germany* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_de_en.pdf)

¹³³ Harm, Manja, Sternenfisher Freiwilligenzentrum Treptow-Köpenick, Berlin, 27.2.2018

vydávání osvědčení o různých prvcích dobrovolnické činnosti – účast (The Certificate of Participation International), angažovanost (The Certificate of Engagement International) a způsobilost (The Certificate of Competence International).

Na poskytování všeobecného vzdělání pro dobrovolnický sektor se v Německu specializuje „*Akademie pro dobrovolnictví*“ (*Akademie für Ehrenamtlichkeit Deutschland, AfED*) sídlící v Berlíně. Tato akademie poskytuje školení pro ty, kteří pracují v dobrovolnickém sektoru, stejně jako pro dobrovolníky. Akademie od roku 1998 nabízí semináře, kvalifikační programy a workshopy na téma: dobrovolnické řízení, organizační rozvoj, asociace, koučování dobrovolníků, získávání finančních prostředků a podpora občanské kompetence. Akademie dále poskytuje konzultace a dohled ve všech oblastech řízení dobrovolníků a poskytuje informace a publikace na své domovské stránce.¹³⁴

Školení a vzdělávání dobrovolníků je organizováno také jednotlivými organizacemi. Pokud jde o další typy podpory, organizují se akce a setkání pro dobrovolníky, které si vyměňují zkušenosti osobně. Kromě toho on-line služby, jako jsou platformy nebo veletrhy kontaktů, podporují výměnu mezi dobrovolníky na místní a regionální úrovni. Obecně platí, že se postupy mezi jednotlivými regiony liší. Dovednosti a kompetence dobrovolníků tak nejsou zatím v kontextu německého vzdělávacího systému uznávány a formalizovány na federální úrovni.

Koordinátor dobrovolníků

Dobrá dobrovolnická činnost vyžaduje rozsáhlou organizaci a koordinaci. Koordinátoři dobrovolníků oživují svou organizaci prostřednictvím předávání svých životních zkušeností, osobních kontaktů a různých znalostí, dovedností a kompetencí. Funkce koordinátora přitom není zřízena v každé organizaci, obvykle funguje ve větších organizacích a v náročnějších oblastech dobrovolnictví. Osvědčení o titulu „Koordinátor dobrovolníků (AFED)“ mohou získat dobrovolníci absolvováním semináře pořádaného Akademií pro dobrovolnictví.

¹³⁴ Akademie für Ehrenamtlichkeit Deutschland. [online] 2018. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://www.ehrenamt.de/](http://www.ehrenamt.de/)

3.6.5.3 Oceňování dobrovolníků

Samotné ocenění či přidělování určitých výhod a privilegií dobrovolníkům není (mimo ustanovení v zákoně) v Německu upraveno na národní úrovni, jelikož tato formalizace by v sobě nesla spoustu obtížností.¹³⁵ Dobrovolníky oceňují a poskytují jim určité výhody buď jednotlivá města, obvody nebo přímo jednotlivá centra dobrovolníků.¹³⁶ Například v Brandenburgu od roku 2007 je udělován titul „Dobrovolník měsíce“, v Hessensku je nabízena tzv. „Karta dobrovolných činností“ („Ehrenamtscard“), a to osobám, které se věnují dobrovolnictví alespoň 5 hodin týdně. Karta dává právo na slevy na veřejné a soukromé nabídky a je poskytována všem věkovým skupinám. V Schleswig-Holsteinu se pořádá každoroční ocenění „Ich mach mich stark! Für uns in Schleswig-Holstein“ (Já jsem se stal silným! Pro nás ve Šlesvicku-Holštýnsku), které bylo iniciováno regionální vládou ve Šlesvicku-Holštýnsku společně s různými velkými sdruženími a organizacemi. Cílem tohoto ocenění je povzbudit mladé lidi, aby se zapojili do dobrovolnické činnosti. Od roku 2006 uděluje cenu nejen pěti skupinám mládeže, ale i dvěma jednotlivcům. Dále například iniciativa v regionu Thuringia zahrnuje dobrovolnické osvědčení pro dobrovolníky, dobrovolnou kartu, která uděluje obzvláště aktivním dobrovolníkům některá privilegia (vstup do muzeí, knihovny, kina apod.).

Někteří zaměstnavatelé navíc podporují své zaměstnance při provádění dobrovolných činností a poskytují jim výhody například ve formě flexibilní pracovní doby, využívání kancelářské infrastruktury atp.

3.6.5.4 Propagace dobrovolnictví

Propagace probíhá jak na federální úrovni (ministerstvo), tak na úrovni státní, regionální a lokální, kde je rozdílná dle potřeb a postavení místní správy a institucí k dobrovolnictví.¹³⁷ Propagace dobrovolnictví probíhá například prostřednictvím médií (rozhlasových spotů a filmů), vydáváním newsletterů (na úrovni lokální – jednotlivá města – i na úrovni samotných dobrovolnických center).

¹³⁵ Dr. Steegmans, Christoph. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend, Berlin, 26.2.2018

¹³⁶ Dobrovolníky měsíce oceňuje například organizace Sternenfischer v Berlíně.

¹³⁷ Baden, Henning; Schönsee Lisa, BAGFA, Berlin, 27.2.2018

Jako příklady událostí, které jsou pořádány za účelem podpory zapojení do dobrovolnictví, lze zmínit:

- „*Týden občanské angažovanosti*“ („Die Woche des bürgerschaftlichen Engagements“) se koná každoročně v rámci kampaně „Engagement macht stark“. Tato iniciativa, která byla poprvé zahájena v roce 2004, pomáhá upoutat pozornost veřejnosti a sdělovacích prostředků v oblasti dobrovolnické činnosti prostřednictvím různých akcí.
- „*Den dobrovolnické činnosti*“ („Tag des Ehrenamts“) se každoročně oslavuje 5. prosince také v Německu.¹³⁸ V tento den je také udělena cena „Pro Ehrenamt“.
- „*Sociální den*“ („Sozialer Tag“) – cílem akce, která se na celostátní úrovni pořádá od roku 2006 (organizací Schüler Helfen Leben, která působí v oblasti vzdělávání, mládeže a míru na západním Balkáně a od roku 2013 v syrských uprchlických táborech v Jordánsku), je povzbudit mladé lidi, aby se zapojili do dobrovolnické činnosti a dozvěděli se o sociální odpovědnosti. V tento den nastoupí studenti místo do školy na pracovní místa a jejich odměny jsou věnovány na projektu v Jordánsku a Sýrii.
- *Berlin sagt Danke!* – od roku 2016 pořádá město Berlín (pod záštitou starosty Berlína a předsedy sněmovny reprezentantů Berlína slavnostní den, kdy vyznamenává neúnavné úsilí všech dobrovolníků v Berlíně a děkuje jim za bezplatné dobrovolnické aktivity v mnoha kulturních a rekreačních zařízeních v Berlíně.

K podpoře zapojení do dobrovolnictví byla také zavedena různá ocenění dobrovolníků, přičemž v Německu existuje okolo 700 soutěží a cen, jako například *Deutscher Engagement Preis* (udělována obecně prospěšnou společností „Bündnis für Gemeinnützigkeit“ a podporována Spolkovým ministerstvem pro rodinné záležitosti, seniory, ženy a mládež, německou televizní loterií, nadací Deutsche Bahn); cena „Pro Ehrenamt“, kterou uděluje německá federace olympijských sportů (DOSB) a Commerzbank, Heinz Westphal Preis (ocenění

¹³⁸ Mezinárodní den dobrovolníků je svátek připomínaný vždy 5. prosince. Slaví se od roku 1986, kdy jej vyhlásila Organizace spojených národů.

mladým lidem, které každé dva roky uděluje Federální rada mládeže a Spolkové ministerstvo pro rodinné záležitosti, starší občany, ženy a mládež); Jugend Hilft! (Mládež pomáhá) je soutěž na národní úrovni zaměřená na děti a mladé lidi, kteří se zabývají sociálními dobrovolnými aktivitami; federální soutěž vyhlašovaná Spolkovým ministerstvem pro výživu a zemědělství „Naše vesnice má budoucnost“ (*Bundeswettbewerb „Unser Dorf hat Zukunft“*), která se koná každé tři roky a cílem je motivovat účastníky, aby rozvíjeli nové perspektivy pro svou vesnici a tyto myšlenky realizovali. Informace o soutěžích a ocenění týkající se dobrovolných aktivit lze například také nalézt na webových stránkách „Aktivní občanství“ (Aktion Mensch) a Federální síť občanské angažovanosti (BBE). Společnost Aktion Mensch spravuje také největší databázi nabídek (více než 14 000) dobrovolnických aktivit v Německu, do kterých se můžou zájemci zapojit.

3.6.6 Příklady dobrovolnických organizací/center

3.6.6.1 Federální asociace dobrovolnických center

(*Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen e.V., BAGFA*)

BAGFA je celostátní zastřešující a profesní sdružení dobrovolnických center v Německu, se sídlem v Berlíně. Byla založena v roce 1999 24 místními dobrovolnickými agenturami z různých měst a spolkových zemí. Financování činností, programů a projektů BAGFA je založeno na spolupráci s různými sponzory a partnery (např. Körber Foundation, nadace Roberta Bosche, Stiftung Apfelbaum, organizace Aktion Mensch, Spolkový úřad pro migraci a uprchlíky, Spolkové ministerstvo pro rodinné záležitosti, starší občany, ženy a mládež¹³⁹). BAGFA je členem federální sítě BBE, dále Globální sítě národních dobrovolnických center (Global Network of National Volunteer Centers, GNNVC), Mezinárodní sítě dobrovolnických center (Internationale Netzwerk von Freiwilligenzentren). BAGFA zaměstnává v Berlíně osm pracovníků v průměru 30 hodin týdně (k únoru 2018).¹⁴⁰

¹³⁹ Spolkové ministerstvo pro rodinné záležitosti, starší občany, ženy a mládež je hlavním poskytovatelem finančních prostředků ve výši přibližně 200 000 Eur ročně.

¹⁴⁰ Baden, Henning; Schönsee Lisa, BAGFA, Berlin, 27.2.2018

Hlavním úkolem této zastřešující a profesionální asociace je další strategické a kvalitativní rozvíjení místních dobrovolnických agentur. BAGFA je tak aktivní v pěti hlavních oblastech:

- zajištění a zprostředkování služeb, informací a odborné přípravy: BAGFA pomáhá dobrovolnickým agenturám v jejich koncepčním rozvoji, a to prostřednictvím mnoha vzdělávacích akcí (školení, konference) a networkingu;
- podpora kvality: BAGFA podporuje rozvoj kvality dobrovolnických agentur prostřednictvím vlastního systému řízení a jakosti. BAGFA poskytuje členským dobrovolnickým organizacím své standardy – „Das BAGFA-Qualitätsmanagement, QMS, po jejich splnění uděluje certifikát (pečeť) kvality; mimo standardy BAGFA vyvíjí členská i nečlenská dobrovolnická centra své vlastní standardy kvality;
- podpora uznání a publicity dobrovolnictví: BAGFA uděluje *Inovační cenu* („Innovationspreis“), kterou vyznamenává inovativnost dobrovolnických agentur a informuje veřejnost o své práci prostřednictvím rozsáhlých a praktických publikací a materiálů;
- rozvoj a realizace projektů: společně se svými členy BAGFA realizuje své vlastní projekty¹⁴¹ nebo se účastní celostátních pilotních projektů, které testují nové přístupy k řešení společenských výzev;
- zastupování zájmů: BAGFA zastupuje zájmy dobrovolnických agentur na federální úrovni, předává zkušenosti dobrovolnických agentur a prezentuje je ve veřejném dialogu s politickými představiteli, zástupci veřejné správy, podnikateli, vědeckou sférou, stejně jako s nadacemi a dalšími organizacemi.

V současné době je aktivními členy BAGFA celkem 194 dobrovolnických agentur. Členy mohou být agentury, které pracují ve prospěch veřejnosti nebo jsou jinak aktivní ve veřejné službě. Členský poplatek činí 250 Eur ročně.¹⁴²

¹⁴¹ V současnosti se na projektech s BAGFA podílí 35 dobrovolnických agentur (na tyto projekty se snaží BAGFA získat prostředky z federální úrovně), například dva projekty týkající se uprchlíků a jejich zapojení do společnosti a také do dobrovolnictví.

¹⁴² BAGFA. Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen e.V.[online] 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www:https://www.bagfa.de/](https://www.bagfa.de/)
Baden, Henning; Schönsee Lisa, BAGFA, Berlin, 27.2.2018

3.6.6.2 Nadace GuteTat.de

Nadace Gute-Tat (Stiftung Gute-Tat.de) vznikla v roce 2001 a zaměřuje se především na podporu malých a středních projektů, které byly vytvořeny individuální nebo soukromou iniciativou a které mají zvládnutelný finanční objem. Ústředním problémem těchto projektů jsou nejen finanční zdroje, ale také potřeba materiálních zdrojů (např. oblečení pro dětský domov ve východní Evropě, nábytek pro potřebné v Berlíně) a pomoc dobrovolníků (asistence, organizace, poradenské služby).

Cílem organizace je zprostředkovat nabízenou pomoc dobrovolníků potřebnému člověku/dobrovolnické organizaci, a to prostřednictvím internetové platformy. Cílem je také motivovat firmy k zapojení se do občanské angažovanosti, a to prostřednictvím řady iniciativ – „*týmových akcí*“ („Teamevent plus“), pořádáním tzv. „*tržiště*“ Gute-Tat Markplatz v Berlíně, kde se můžou setkat zástupci podniků a neziskových organizací a po dobu dvou hodin diskutovat, navazovat spolupráci a uzavírat dohody všeho druhu. Dále v rámci programu „*Učení se prostřednictvím zapojení*“ („Lernen durch Engagement“, LdE¹⁴³) poskytuje školení a poradenství učitelům při realizaci výukových projektů LdE. Všechny konzultační služby jsou pro partnery bezplatné. Další iniciativou nadace je „*Dnes andělem*“ („Heute ein Engel“), která nabízí dobrovolníkům možnost zapojit se, i když jsou profesně či rodinně vytížení. Angažovanost dobrovolníků tak může být krátkodobá (jednodenní), ale také dlouhodobá, a to ve více projektech. Kromě toho nadace dále například podporuje neziskové organizace v Německu poskytováním věcných darů.

Organizace má 12 pracovníků. Je členem BAGFA (splňuje všechny její standardy) a má své pobočky v Mnichově, Berlíně a Hamburku. Finanční prostředky nadace pocházejí z mnoha zdrojů (mimo státní prostředky), částečně je tvoří úrokové výnosy z majetku nadace, které v současné době pokrývají provozní a kancelářské náklady, dalším zdrojem jsou příjmy z poskytovaných služeb městu Berlín (správa webových stránek a databáze, propagace dobrovolnictví

¹⁴³ Program zavedený Freudenbergovou nadací v roce 2001 s cílem integrovat občanskou angažovanost do výuky na školách.

v berlínských novinách¹⁴⁴) a soukromým firmám (zpracování projektu v rámci Teamevent plus, pořádání akce Markplatz), dalším zdrojem jsou prostředky ESF.¹⁴⁵

3.6.6.3 STERNENFISCHER Freiwilligenzentrum Treptow-Köpenick

Dobrovolnické centrum STERNENFISCHER Treptow-Köpenick podporuje od roku 2008 občanskou angažovanost v Berlíně, a to v obvodu Treptow-Köpenick. Centrum vzniklo na základě potřeb občanů a zájmu obvodu města Treptow-Köpenick. Tento obvod má jako jeden ze tří obvodů Berlína stanoveny vlastní zásady rozvoje dobrovolnictví.¹⁴⁶ V roce 2018 rozhodlo město Berlín o strategické podpoře dobrovolnictví na úrovni města a vybudování takového centra v každém obvodu města, přičemž vyčlenilo pro tyto účely 40 000 Euro.¹⁴⁷ V celém Německu se STERNENFISCHER považuje za jednu z vedoucích a inovativních dobrovolnických agentur, přestože působí lokálně v obvodu Treptow-Köpenick. Představuje „most“ mezi občany a neziskovými institucemi, poskytuje informace o příležitostech zapojení se do dobrovolnických aktivit v oblasti sociální, kulturní a vzdělávací, ochrany přírody a životního prostředí, sportu, politiky. Pravidelně organizuje školení a workshopy¹⁴⁸ a oceňuje, podporuje a propaguje dobrovolnou práci prostřednictvím pořádáním různých společných akcí a událostí zveřejněných na webových stránkách organizace a sociálních sítích: organizuje „Sociální den“, kdy se podnikatelé můžou angažovat a pomáhat v různých sociálních zařízeních; pořádá akci „Tržiště Treptow-Köpenick“ („Marktplatz Treptow-Köpenick“), jež je platformou pro spolupráci mezi místními obchodními společnostmi a neziskovými organizacemi; vydává časopis SternenZeit; oceňuje dobrovolníky měsíce, pořádá adventní koncerty pro dobrovolníky jako poděkování za jejich práci. Rovněž podporuje školy v organizaci projektových dnů a výuky angažovanosti dětí.

¹⁴⁴ V Berlíně je činných více jak 10 tisíc dobrovolníků, kteří pravidelně podporují sociální projekty. 70 % z nich se účastní dobrovolnické aktivity alespoň jednou. Většina z nich patří do věkové skupiny 18 až 30 let a 60 let a více (menší zastoupení střední věkové skupiny). Dobrovolníci jsou kryti pojištěním poskytnutým danou organizací (poskytuje také kapesné) či městem Berlín.

¹⁴⁵ Lauer Lorenz, Gute Tat, Berlin, 27.2.2018

¹⁴⁶ Harm, Manja, Sternenfisher Freiwilligenzentrum Treptow-Köpenick, Berlin, 27.2.2018

¹⁴⁷ Finanční podpora na rozvoj dobrovolnictví v německých městech plyne obecně z prostředků dané spolkové země, napříč zemí se však vyčleněné prostředky liší.

¹⁴⁸ Například školení pro dobrovolníky, kteří působí jako mentoři uprchlíků a pomáhají jim zvládat různé životní situace při zapojení do života v Berlíně.

Spravuje také databázi *Freinet online*, která je vytvářena dobrovolníky a kde se můžou dobrovolníci dozvědět o aktuálních nabídkách zapojení.

Dobrovolnické centrum STERNENFISCHER má pro úspěšnou a trvalou spolupráci s dobrovolníky stanovena vlastní tzv. *kritéria kvality* (plus aplikuje také standardy BAGFA), která jsou užitečná při plánování možných dobrovolnických aktivit¹⁴⁹.

Organizace má 5 stálých zaměstnanců (z toho dva jsou zároveň vyškolenými koordinátory dobrovolníků) a tým dobrovolníků, který se stará o komunikaci, vydávání časopisu, realizaci projektu Lotsen-Projekts, pořádání akcí atd. (celkem 25–30, z nichž většina patří do věkové skupiny 50+, jejich doba věnována dobrovolnické aktivitě je rozdílná). Do projektu pro uprchlíky (Projekt Wohngebiets-Patenschaften) je dále zapojeno asi 90 dobrovolníků. Dobrovolníkům nabízí organizace kapesné (maximálně 20 Euro/měsíc), úhradu cestovného a drobné pozornosti.

Organizace je členem BAGFA a spolupracuje také s LAGFA Berlín – Landesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen a s dalšími organizacemi (Akademie für Ehrenamtlichkeit, Aktion Mensch, Aktiv in Berlin – Landesnetzwerk, Bürgerengagement Bündnis für Demokratie und Toleranz, Bürgerportal bürgeraktiv Berlin, BürgerRathaus Friedrichshagen e. V., Bürgerstiftung Treptow-Köpenick, Friedrich-Ebert-Stiftung, degewo, KungerKiezInitiative e. V., Der, Paritätische Wohlfahrtsverband, Bezirksamt Treptow-Köpenick, UPJ, Stiftung Unionhilfswerk, Union Sozialer Einrichtungen).

¹⁴⁹ Kritéria: 1. Najděte vhodné úkoly pro dobrovolníky a jasně je popište; 2. Představte dobrovolníky a nechte je „ochutnat“; 3. Pevné kontakty a podpora; 4. Účast a výměna zkušeností; 5. Úhrada nákladů; 6. Pojistné krytí; 7. Nabídka vzdělávání a kvalifikace; 8. Kultura uznání a oceňování dobrovolnické práce (individuální). Přijímající organizace i dobrovolníci jsou také vyzváni k vyplňování dotazníku (Fragebogen Freiwillige/Organisation), který dokumentuje přání a nabídku dobrovolníků/organizací, a slouží tudíž jako základ pro správné rozhodnutí, ve které Instituci se může nejlépe dobrovolník angažovat. Objasňuje důležité otázky týkající se zapojení, tak aby se předešlo pozdějšímu nedorozumění nebo nespokojenosti na obou stranách.

Dobrovolnické centrum STERNENFISCHER je projektem Stiftung Unionhilfswerk v Berlíně a financuje jej Sozialamt Treptow-Köpenick (úřad obvodu města Berlína Treptow-Köpenick). Dalším zdroji pro financování jsou prostředky z ESF fondu.¹⁵⁰

¹⁵⁰ Sternenfisher Freiwilligenzentrum Treptow-Köpenick. [online] 2018. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z www: <http://www.sternenfischer.org/>; Harm, Manja, Sternenfisher Freiwilligenzentrum Treptow-Köpenick, Berlin, 27.2.2018

3.7 RAKOUSKO

3.7.1 Vymezení a legislativní rámec

Tradice dobrovolnictví v Rakousku se datuje od konce druhé světové války a obecně lze říci, že jsou pro ni typické následující faktory:¹⁵¹

- politické a sociální zázemí, kterému dominovaly dvě politické strany;
- decentralizovaná struktura terciárního sektoru;
- vysoká angažovanost katolické církve v oblasti dobrovolnictví;
- značný rozdíl mezi městskými a venkovskými oblastmi;
- daňové zvýhodnění pro organizace přispívající ve prospěch „osob v nouzi“;

Tyto faktory měly na rozvoj a povahu rakouského dobrovolnictví značný vliv, který přetrvává dodnes. Tradičně silnými politickými stranami jsou v Rakousku socialisté a křesťanští demokraté, přičemž každá z nich má k podobě dobrovolnictví vlastní postoj.¹⁵²

Výše uvedené faktory dávaly rakouskému dobrovolnictví značnou samostatnost a specifické řízení na základě historických souvislostí. I proto byla zvláštní právní úprava tohoto „odvětví“ v Rakousku zavedena až v roce 2012, a to z popudu Evropské unie. Mnoho občanů působících v organizování dobrovolnických center ji tak stále považuje v zásadě za nadbývajících.

Dobrovolnictví v Rakousku bylo také silně ovlivněno obecnými společenskými hodnotami a odráží obecné sociální změny. Hlavní tendence, které přispěly k rozvoji dobrovolnického sektoru v Rakousku, zahrnují globalizaci, regionalizaci a mobilitu, což ovlivňuje rozsah a dostupnost dobrovolnické činnosti; měnící se rodinné tradice a koncepce celoživotního učení; posun směrem k více individualistické společnosti, vliv médií; orientace na akce „dobrovolnické

¹⁵¹ GHK. Study on Volunteering in the European Union. Country Report Austria [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_at_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_at_en.pdf)

¹⁵² To se projevuje jednak dvěma velmi odlišnými systémy řízení a koordinace dobrovolnictví, jednak i jistou historickou řevnivostí, jejímž následkem kupříkladu dobrovolnické organizace založené před lety křesťanskými demokraty se v dobách vlády socialistů zdaleka netěší adekvátní finanční podpoře, a naopak.

turistiky“¹⁵³, zvýšení sociální odpovědnosti ekonomického sektoru; měnící se politické struktury a zlepšení řízení dobrovolníků.¹⁵⁴

3.7.1.1 Historie a kontextové pozadí

Po druhé světové válce vznikly dva politické tábory, které vstoupily do sociálního partnerství. Toto do jisté míry překlenulo mezeru mezi levým a pravým křídlem v neziskovém sektoru. Toto partnerství je v současné době složeno ze čtyř reprezentativních institucí – Federace rakouských obchodních společností (ÖGB), Rakouská federální hospodářská komora (WKÖ), Federální komora práce (BAK) a Zemědělská komora (LK).¹⁵⁵ Tyto instituce mají silný vliv na rakouský politický systém a hrají ústřední roli při ladění rozdílů, které existují mezi různými zúčastněnými stranami ve společnosti. Prostřednictvím tohoto rámce mnoho profesních organizací a nevládních organizací je pevně spojeno s politikou, což často ovlivňuje financování služby poskytované neziskovými organizacemi.

Na rozvoji rakouských dobrovolnických organizací se nejvíce podíleli konzervativci, hnutí práce a katolická církev. Tyto subjekty stále dominují v oblasti třetího sektoru. Tato dominance pokračuje prostřednictvím tradic dobrovolnických organizací, které jsou otevřené pouze členům jednoho z táborů. Rakouská občanská společnost je tímto postojem stále poznamenána a obecně se řídí názorem, že není možné realizovat občanskou akci bez podpory některé z hlavních stran. Teprve v 80. letech 20. století se nakonec v Rakousku objevily nezávislé neziskové organizace, které se zabývaly lidskými právy, rozvojovou pomocí, environmentálními a dalšími otázkami.¹⁵⁶

3.7.1.2 Definice

Nejdůležitější z institucí, pod kterou oblast dobrovolnictví v Rakousku spadá, je *Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí, zdraví a ochrany spotřebitelů* (Bundesministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit und Konsumentenschutz,

¹⁵³ Termín používaný k propojení dobrovolnictví s akcemi a událostmi.

¹⁵⁴ BMSK (2015) Bericht zum Freiwilligen Engagement in Österreich (Zpráva o dobrovolné angažovanosti v Rakousku) Dostupné na adrese: https://www.sozialministerium.at/site/Service_Medien/Infomaterial/Downloads/2_Freiwilligenbericht_2015f

¹⁵⁵ ÖGB je organizována jako registrovaná společnost nebo sdružení, zatímco tři komorní organizace jsou samosprávně spravující veřejnoprávní subjekty s povinným členstvím.

¹⁵⁶ Evropské dobrovolnické centrum. Dobrovolnictví v Rakousku: Fakta a čísla, 2006. Dostupné na adrese: <http://www.cev.be/data/File/FactsFiguresAustria.pdf>

dále jen „BMSK“). Je třeba však poznamenat, že BMSK ve své analýze a statistikách rozlišuje mezi formálním a neformálním dobrovolnictvím. Formální dobrovolnictví je definované jako činnosti prováděné v rámci organizace, sdružení nebo instituce. Zatímco neformální dobrovolnictví, často nazývané „sousedská výpomoc“, je osobní iniciativa, bez jakéhokoli institucionálního rámce. Tato zpráva se zaměří převážně na formální dobrovolnické činnosti.¹⁵⁷

Podle zprávy BMSK o dobrovolnictví v Rakousku¹⁵⁸ definuje Rakouská rada pro dobrovolnictví¹⁵⁹ formální dobrovolnictví jako praxi osob, které pracují jménem jiných společností uvnitř organizačního rámce, zdarma, za účelem podpory obecných zájmů, bez smluvního závazku, s úmyslem poskytovat službu a mimo kontext odborného vzdělávání. Dobrovolná účast na školení, která je nezbytná pro rozvoj organizace a provádění jejich činností, se také považuje za dobrovolnictví.

Konkrétně Rakouská rada pro dobrovolnictví popisuje dobrovolnictví, které má následující rysy:

- dobrovolné, ale v přísném rámci;
- ve prospěch komunity nebo třetí strany spíše než vlastní nebo rodiny nebo prospěch vlastní domácnosti;
- práce poskytnutá bez jakékoli odměny v podobě platu za výdělečnou činnost;
- dané trvání nebo pravidelnost;
- nezávazné, pokud jde o získání dalšího vzdělávání, praxe nebo práce v rámci organizace;
- provádí se zpravidla v rámci institucionální organizace, platformy, iniciativy nebo skupiny, ale nespádající do občanských nebo vojenských povinností občana;
- zahrnuje jak neformální (rodinné, sousedské), tak formální (skupiny, sdružení, instituce atd.

¹⁵⁷ U některých údajů zdroje informací nerozlišovaly mezi formálním a neformálním dobrovolnictvím, odkazovat se pouze na dobrovolnictví obecně. V takových případech se předpokládá, že „dobrovolnictví“ zahrnuje obě neformální a neformální dobrovolnictví a řádné upozornění.

¹⁵⁸ NPO-Institut, Bericht zum Freiwilligen Engagement in Österreich (zpráva o dobrovolné angažovanosti v Rakousku vyvinulo pro BMSK), 2009, str. 1.

¹⁵⁹ Österreichischer Rat für Freiwilligenarbeit. "Aktionsprogramm Freiwilligenarbeit", 2004.

Dobrovolnictví se také odlišuje od čestné služby, kde jsou jednotlivci zvoleni do neplacené funkce v rámci instituce na omezenou dobu v rámci předpisů řídících školní systém, pracovní právo, zákony sociálního pojištění atd. To znamená, že takové pozice zástupců žáků ve školách, členů pracovních rad a členů veřejných podniků nebo politických funkcionářů nejsou z definice považovány za dobrovolnictví.

Zprávy BMSK rovněž uvádějí různé oblasti společnosti, v nichž může být dobrovolnictví uplatňováno. Mezi oblasti *formálního* dobrovolnictví patří:

- pomoc při katastrofách a pohotovostní služby (např. dobrovolní hasiči);
- umění, kultura, zábava a volný čas (např. hudba, divadlo);
- životní prostředí, příroda a dobré životní podmínky zvířat (např. WWF, Greenpeace);
- církve, náboženské vzdělání (např. kostel, farní rada);
- sociální a zdravotní výchova (např. sociální a pomocné organizace);
- svépomocné skupiny (např. sdružení pro důchodce);
- práce v oblasti politiky a advokacie (např. práce v politické straně nebo profesní sdružení);
- občanské a komunitní aktivity (např. občanské iniciativy v městském nebo místním rozvoji);
- vzdělávání (např. sdružení rodičů, vzdělávací centrum);
- sport a pohyb (např. sportovní klub, cvičební skupina).

3.7.1.3 Počet a profil dobrovolníků

Celkový počet dobrovolníků

Podle odhadů se v roce 2012 zapojilo do dobrovolnických činností 3,3 milionů Rakušanů, což je 46% podíl populace ve věku 15 let a více let. V oblasti formálního dobrovolnictví působí 28 % obyvatel ve věku 15 a více let a v oblasti neformálního dobrovolnictví 31 %.¹⁶⁰ Obecně se do formálního dobrovolnictví zapojují více muži než ženy, konkrétně 32 % mužů a 24 % žen, u neformálního je podíl obou pohlaví vyrovnaný. Výraznější rozdíly mezi muži a ženami je v jejich

¹⁶⁰ Zpráva o situaci a perspektivách dobrovolnictví v Rakousku (2015) Bericht zur Lage und zu den Perspektiven des Freiwilligen Engagements in Österreich, Dostupné z: http://www.freiwilligenweb.at/sites/default/files/2._freiwilligenbericht.pdf

zastoupení v jednotlivých oblastech dobrovolnictví: 77 % dobrovolníků v oblasti pomoci při katastrofě a záchraně byli muži, kteří tvořili výraznou většinu také v oblasti a sportu, politické práce (69 %, resp. 62 %). Naopak ženy se častěji podílely na dobrovolnictví v oblasti sociální a zdravotní služby (64 %), dále v náboženské oblasti (59 %) a v oblasti vzdělávání se 55 %.

Věkové skupiny

Největší procento formálních dobrovolníků v Rakousku bylo ve věkových skupinách 40–49 let (32,4%) a 50–59 let (32,3%). Jinými slovy, téměř jedna třetina všech rakouských občanů v těchto věkových skupinách se věnovala dobrovolnictví v nějakém formálním rámci. Mírně odlišná je situace v oblasti neformálního dobrovolnictví, kde nejpočetnější skupinu činí dobrovolníci ve věkové skupině 50–59 let (30,3 %), následováni skupinami 30–39 a 60–69 let (shodně 29,6 %).

Geografické rozšíření dobrovolnictví

V posledních letech došlo k výraznému nárůstu zájmu o dobrovolnictví zvláště ve Vídni, když pouze v kategorii formálního dobrovolnictví došlo ve srovnání s průzkumem prováděným v roce 2006 k nárůstu o plných 15 % a v celkovém součtu se tak některé podobě dobrovolnictví věnovalo 58 % Vídeňanů. Alespoň polovina obyvatel se této činnosti věnuje také v Solnohradsku a ve Štýrsku, výrazně nejméně dobrovolníků je pak v Dolních Rakousích.

Tabulka 3.6: Dobrovolníci v oblasti formální, neformální a celkově v procentech.

Spolková země	Dobrovolnictví		
	Formální	Neformální	Celkem
Vídeň	29 %	47 %	58 %
Dolní Rakousy	17 %	20 %	31 %
Burgenland	25 %	26 %	38 %
Štýrsko	31 %	33 %	50 %
Korutany	27 %	35 %	48 %
Horní Rakousy	29 %	28 %	42 %
Salzbursko	39 %	31 %	52 %
Tyrolsko	33 %	26 %	45 %
Vorarlbersko	28 %	23 %	44 %

Zdroj: IFES: Freiwilliges Engagement in Österreich 2013.

3.7.2 Institucionální rámec

3.7.2.1 Hlavní veřejné subjekty a další organizace zapojené do dobrovolnictví

Jak bylo uvedeno výše, je BMSK (Bundesministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit und Konsumentenschutz, Spolkové ministerstvo práce, sociálních věcí, zdraví a ochrany spotřebitelů) státní institucí odpovědnou za podporu rozvoje dobrovolnictví v Rakousku. Struktura BMSK zahrnuje Rakouskou radu pro dobrovolnictví (podrobněji níže). Ta se skládá z 53 členů jmenovaných příslušnými ministerstvy, městy a obcemi. Zahrnuje také členy, kteří zastupují organizace zaměstnavatelů, pracovníků a zemědělců, jakož i hlavní zastřešující federální dobrovolnické organizace ze všech odvětví dobrovolnictví. Rada se schází nejméně jednou ročně a její členové jsou jmenováni do funkce na dobu pěti let.

Úkolem BMSK bylo vytvořit atraktivní prostředí pro dobrovolníky v Rakousku. Ministerstvo společně se zástupci dobrovolnických organizací rozvíjí a realizuje projekty a inovativní opatření na podporu dobrovolnictví v zemi. Rovněž usnadňuje vnitrostátní a mezinárodní transfer know-how a podporuje podniky a instituce, aby využívaly a podporovaly výhody dobrovolnictví.¹⁶¹

Hlavní veřejnoprávní subjekt odpovědný za dobrovolnictví

Rakouská rada pro dobrovolnictví je zastupujícím orgánem a konzultačním nástrojem pro rakouskou vládu v procesu modernizace dobrovolnické politiky. Cílem Rady je také odstranit bariéry a překážky dobrovolnictví v Rakousku. Vypracovává doporučení k opatřením, jejichž cílem je podporovat zapojení osob všech věkových kategorií do dobrovolnictví. Rada slouží jako fórum pro diskusi a institucionalizovaný dialog mezi tvůrci politiky na jedné straně a zástupci dobrovolnických organizací ze všech oblastí společnosti na straně druhé. Má kompetence v obecných záležitostech týkajících se dobrovolnictví a dobrovolné a občanské angažovanosti.

¹⁶¹ Bundesministerium für Arbeit, Soziales, Gesundheit und Konsumentenschutz. Dostupné informace z: <<https://www.sozialministerium.at/site/>>.

Konkrétní úkoly Rady byly následující:

1. vypracování doporučení týkajících se záležitostí ovlivňujících zájmy dobrovolnického sektoru a dobrovolníků;
2. vypracování návrhů na vytvoření moderního rámce pro dobrovolnou angažovanost a dobrovolnou práci;
3. vypracování návrhů pro vytváření sítí mezi dobrovolnickými organizacemi a specifické projekty zahrnující práci dobrovolníků;
4. účast na přípravě priorit a vypracování zprávy o dobrovolnictví v Rakousku, která je Parlamentu předložena jednou za volební období;
5. vyjadřování názorů na návrhy zákonů a vyhlášek, které mají vliv na zájmy dobrovolnických organizací a dobrovolníků.

Rakouská rada pro dobrovolnictví byla založena v roce 2003 na základě rakouského Národního výboru¹⁶² pro Mezinárodní rok dobrovolníků 2001. Je důležité poznamenat, že v té době předsedali výboru federální ministři a zapojení sociální partneři, akademičtí partneři, zástupci médií i zástupci většiny organizací působících v oblasti sociálních služeb. Tím byla zajištěna vysoká profilová podpora, která byla podpořena širokým spektrem zastoupení ve Výboru. V roce 2012 schválila rakouská federální vláda zákon o dobrovolnictví (BGBl. I Nr. 17/201¹⁶³), kterým se legislativně zakotvilo postavení Rady pro dobrovolnictví.

¹⁶² Výbor měl vyhodnotit níže uvedené okruhy dobrovolnictví v Rakousku: 1/valorizace a uznání dobrovolné angažovanosti, vztahy s veřejností pro dobrovolnictví a možnosti vytvoření certifikátu pro dobrovolnou angažovanost; 2/zajištění kvality dobrovolnictví, zejména pokud jde o vzdělávání dobrovolníků; 3/možnost pojistné ochrany dobrovolníků platných pro celé Rakousko, která by měla vést ke standardizovaným smlouvám pro všechny instituce a organizace; 4/podpora podnikání pro dobrovolnictví, podpora sociálního sponzorství ze strany podniků a podpora angažovanosti dobrovolníků mezi vedoucími pracovníky; 5/možnosti začlenění dobrovolné činnosti do vzdělávacího systému; 6/nábor a umístění dobrovolníků; 7/uznání dobrovolné angažovanosti ve veřejné službě, úvahy o tom, zda se dobrovolnictví stane přijímacím kritériem ve vzdělávacích institucích; 8/právní otázky týkající se modernizace práce ve sdruženích.

¹⁶³ Zákon o dobrovolnictví (Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement (Freiwilligengesetz – FreiwG) StF: BGBl. I Nr. 17/2012 Dostupný z: <https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=20007753>

Dle platné legislativy k 1. 3. 2018 Rakouská rada pro dobrovolnictví zahrnuje následující členy:

1. spolkový ministr práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitele jako její předseda, dále pak zástupce ze všech federálních ministerstev;
2. reprezentanti vlád spolkových zemí, zájmové zastoupení zaměstnavatelů, dělníků, zemědělců, společné ekonomiky, seniorů, mládeže a dobrovolníků mluvčí zastupitelstva národní rady;
3. zástupci ze všech hlavních oblastí dobrovolnictví budou nominováni v následujících oblastech: bezplatné sociální zabezpečení; charitativní a sociální služby; rodiny; ženy; vzdělávání; práce s dětmi a mládeží; kultura; životní prostředí, příroda a dobré životní podmínky pro zvířata; sportovní; záchranné služby a řešení katastrof; nelegální práce; migrace, centra dobrovolníků; návrhy na tyto nominace předkládají organizace, které zastupují složení a počet členů pro každou oblast; zástupci jsou organizace, které jsou založeny buď jako zastřešující organizace, nebo bez rakouského významu;
4. zástupce Federální dobrovolnické služby a Mezinárodní dobrovolná služby.

Cílem Rakouské rady pro dobrovolnictví je uznat a rozvíjet dobrovolnické aktivity občanské společnosti v celé rozmanitosti coby hlavního pilíře komunity. Jako institucionalizované fórum pro dialog mezi občanskou společností a státem má Rada následující úkoly:

1. poradenství spolkovému ministru práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů k otázkám dobrovolnické politiky;
2. podpora vytváření sítí, spolupráce a využívání synergií v rámci občanské společnosti / dobrovolných organizací;
3. realizace návrhů a doporučení pro provádění a rozvoj dobrovolnické politiky;
4. účast na koncepci a stanovení priorit pravidelné dobrovolnické zprávy.

Jiné veřejné subjekty zapojené do dobrovolnické činnosti

Ucelený přehled o celé řadě aktérů přispívajících k podpoře dobrovolnictví a jejich specifických rolí a odpovědností je velice široký a lze do něho zahrnout níže uvedené instituce:

- Zástupce všech politických frakcí (konzervativců, liberálů, sociálních demokratů a zelených) rakouských federálních a státních parlamentů;
- Zástupce jedenácti federálních ministerstev;
- Zástupce zemských vlád;
- Zástupce Federace rakouských komunit a Federace rakouských měst;
- Zástupce rakouské obchodní komory;
- Zástupce rakouských odborových federací;
- Zástupce Rakouské akademie věd nebo Rakouského institutu pro výzkum mládeže;
- Zástupce Svazu rakouských novin;
- Zástupce organizací aktivních v oblasti sociálních služeb, rodiny, penzistů, žen, mládeže, sportu, školství, kultury, svépomoci, zmírňování následků katastrof, civilní ochrany od hasičů a od armády.

Organizace, které podporují dobrovolnictví, usnadňují spolupráci a výměnu informací

V roce 2014 bylo 12 oficiálních středisek pro dobrovolnictví (*Freiwilligenzentren*). Dobrovolnická střediska působila na regionální úrovni a byla zodpovědná za dobrovolníky a dobrovolnické organizace ve svém regionu. Centra působí v šesti z devíti federálních států (kromě Burgenlandu, Korutan a Dolního Rakouska, které tvoří zázemí Vídně). Společně sdílela know-how, nabízela poradenství a obecné pokyny týkající se dobrovolnictví. Centra také vytvořila zastřešující organizaci,¹⁶⁴ aby provedla obecné srovnávání a stanovování cílů.

¹⁶⁴ Interessengemeinschaft Freiwilligenzentren Österreich (IGFÖ) <http://www.freiwilligenzentrum.at/>

3.7.2.2 Politiky

Národní strategie / rámec pro dobrovolnictví

Základní rámec politiky dobrovolnictví vytváří Rada pro dobrovolnictví, která v pravidelném intervalu cca 5 let projednává Zprávu o situaci a perspektivách dobrovolnictví v Rakousku,¹⁶⁵ kde se stanoví základní cíle a opatření pro rozvoj dobrovolnictví například opatření k přilákání dobrovolníků (dobrovolnictví pro mladé lidi, zapojení starších lidí do dobrovolnictví, zapojení migrantů), rozvoj nových forem dobrovolnictví, opatření z pohledu vzdělávací politiky.

3.7.2.3 Programy

Klíčové národní programy, které podporují dobrovolnictví na národní úrovni

Tato část shrnuje různé národní programy v Rakousku, zaměřené na podporu dobrovolnictví.

Rakouské dobrovolnické ocenění – od Mezinárodního roku dobrovolnictví 2001 Rakousko uděluje ocenění asi 20 „dobrovolníkům roku“ v šesti kategoriích, např. v roce 2006 to byly kategorie: mládež, pomoc při katastrofách, sociální práce, sloužící zdravotně postiženým osobám, zdraví a sport, jakož i partnerství v oblasti kultury a komunity.¹⁶⁶

Kritéria výběru těchto ocenění zahrnují jedinečnost angažmá, její originalitu, trvání, závazek člověka a aspekt udržitelnosti v projektu. Seznamy vítězů jsou každoročně zveřejňovány na internetu.

Rakouský pas na dobrovolnictví – V roce 2005 rakouská vláda vytvořila rakouský dobrovolnický pas na podporu dobrovolnického zapojení.¹⁶⁷ Tento pas byl zaměřen především na mladé lidi, aby podpořili uznání jejich dobrovolnické angažovanosti a podpořili myšlenku, že se „vyplatí“ být dobrovolníkem. Tento pas umožňuje dobrovolníkům dokumentovat jejich dobrovolnické zapojení po celý život.

¹⁶⁵ Zpráva o situaci a perspektivách dobrovolnictví v Rakousku (2015) Bericht zur Lage und zu den Perspektiven des Freiwilligen Engagements in Österreich, Dostupné z:

http://www.freiwilligenweb.at/sites/default/files/2_freiwilligenbericht.pdf str. 89

¹⁶⁶ Zdroj: <http://www.bso.or.at/download/1442/Voluntaria%202006.pdf>

¹⁶⁷ Österreichischer Freiwilligenpass

Zavedení pasu mělo rovněž za cíl povzbudit zaměstnavatele, aby najali zaměstnance, kteří jsou zapojeni do dobrovolnické činnosti. Tento pas poskytuje nejen informace o druhu a délce dobrovolnictví, které bylo dokončeno, ale také dokumentuje dovednosti a schopnosti získané osobou v průběhu této práce. Tento pas uznává rakouská Hospodářská komora a rakouská Služba zaměstnanosti.¹⁶⁸

Práce za dobrovolný sociální rok – Dobrovolný sociální rok (FSJ¹⁶⁹) v Rakousku nabízí od roku 1968 Společnost pro podporu dobrovolných sociálních služeb.¹⁷⁰ Sdružení má sídlo ve Vídni a jeho sekretariát je v Linci. Regionální kanceláře se nacházejí ve Štýrském Hradci, Vídni a Innsbrucku. Činnosti společnosti jsou financovány především (z 95 %) organizacemi, v nichž mladí lidé pracují jako dobrovolníci. Zbytek financování je poskytován prostřednictvím subvencí územních vlád a federálních ministerstev.

Cílem FSJ je pomoci profesnímu zaměření mládeže a mladých lidí (17 až 26 let). Dále je cílem FSJ podporovat dobrovolnické zapojení mladých lidí, přispívat k jejich odborné přípravě, snižovat nezaměstnanost a poskytovat poradenství a úvod do profesí sociální péče. Pokud se rozhodnou pro FSJ, mohou mladí lidé pracovat po dobu deseti až jedenácti měsíců v sociální instituci v Rakousku. Úspěšní žadatelé mohou pracovat v organizacích, které pomáhají osobám se zdravotním postižením, starším lidem, dětem nebo dospívajícím, bezdomovcům nebo jiným skupinám. Týdenní pracovní doba mladých lidí, kteří vykonávají FSJ, odpovídá práci na plný úvazek – 37,5 hodin. Dostávají měsíční příspěvek ve výši 168 eur, jakož i rekreační a vánoční bonusy podle odpracované doby. Jsou pokryty výdaje a cestovní náklady účastníků FSJ. Pokud mladá osoba splňuje potřebná kritéria, existuje možnost získat dodatečnou podporu ve výši 150 eur měsíčně. Ubytování a stravování jsou obvykle poskytovány hostitelskou organizací zdarma. Mladí lidé, kteří se podílejí na FSJ, jsou pojištěni (pojištění pro případ úrazu, nemoci, důchodové pojištění a pojištění pro případ nezaměstnanosti) a mají možnost získávat vzdělávací podporu a poradenství během celého období. Jejich náklady na účast na odborných seminářích jsou rovněž zahrnuty.

¹⁶⁸ Dobrovolnictví v Rakousku: Fakta a čísla 2006.

¹⁶⁹ Freiwilliges Soziales Jahr <http://www.fsj.at/>

¹⁷⁰ Verein zur Förderung Freiwilliger sozialer Dienste <http://www.fsj.at/index.php?pid=0>

V srpnu 2007 zavedlo Rakousko zvláštní směrnici na podporu FSJ. Definovala FSJ jako zvláštní rok, ve kterém je osoba ve vhodné věkové skupině v rámci programu FSJ smluvně povinna dobrovolně přispívat k práci NPO v sektoru sociální péče. Činnosti FSJ jsou průběžně vyhodnocovány, aby se v budoucnu vytvořily nové poznatky o implementaci FSJ. V rámci stávající zvláštní směrnice jsou v rámci nabídky FSJ – Asociace pro podporu dobrovolných sociálních služeb (Linz), Projekt Arge Social Berufsorientierung Vorarlberg a Diakonie Austria podporovány tři asociace. Roční finanční prostředky činí přibližně 750 000 EUR. Měsíční dotace pro každého účastníka činí přibližně 230 eur před náklady na sociální zabezpečení. Od roku 2012 reguluje průběh Dobrovolnického sociálního roku nový právní předpis, a to *Freiwilligengesetz* (Zákon o dobrovolnictví).

Portál dobrovolníků – BMSK také založil portál dobrovolníků (www.freiwilligenweb.at). Tato webová stránka obsahuje informace o studiích a iniciativách týkajících se dobrovolnictví (např. Roční dobrovolnické ceny). Představuje také příležitosti pro dobrovolníky pro jednotlivce, seznam organizací zapojujících dobrovolníky a představuje příležitosti pro zapojení dobrovolníků do podniků. K tomu portál nabízí rady, jak dobrovolníky zapojit, a uvádí různé důvody dobrovolnictví. Nakonec poskytuje také informace o současných a minulých projektech zahrnujících dobrovolníky i dobrovolnické akce.¹⁷¹

Programy propagující/podporující dobrovolnictví na regionální a místní úrovni

Pilotní projekt pro profesionalizaci managementu dobrovolníků – aby bylo možné udržet budoucnost dobrovolnictví v Rakousku, musí mladí i staří mít potřebu najít struktury, které by odpovídaly jejich životnímu stylu a usnadnit dobrovolnické zapojení. Proto byl v Horním Rakousku proveden pilotní projekt pro testování profesních struktur pro řízení, angažovanost a podporu dobrovolníků.¹⁷² Bylo založeno nezávislé centrum dobrovolníků v Linci s těmito cíli:

1. angažovanost a doprovod dobrovolníků;
2. vytváření sítí a komunikace mezi regionálními a místními dobrovolnými výměnami a projekty;

¹⁷¹ portál v Rakousku pro dobrovolnictví: <http://www.freiwilligenweb.at/>

¹⁷² http://www.ots.at/presseaussendung/OTS_20081204_OTS0279

3. vzdělávání a školení dobrovolníků a dobrovolných koordinátorů;
4. podpora neformálního učení a rozvoje dovedností prostřednictvím dobrovolnictví;
5. podpora modelových projektů ve spolupráci s obcemi;
6. podpora havarijního pojištění pro dobrovolníky;
7. podnikání v oblasti styku s veřejností a lobbování.¹⁷³

3.7.3 Regulační rámec

3.7.3.1 Obecný právní rámec

V roce 2012 schválila rakouská federální vláda *zákon o dobrovolnictví* (Bundesgesetz zur Förderung von freiwilligem Engagement/Freiwilligengesetz, FreiWG), který v zemi dosud chyběl. Zákon se týká formálního dobrovolnictví a jeho cílem je podpořit dobrovolnické aktivity a jejich propagaci. Hlavními oblastmi řešenými touto novou rakouskou legislativou jsou:

1. podpora dobrovolnických organizací, dobrovolnického pasu a periodického dobrovolnického hlášení;
2. ustavení Dobrovolnického sociálního roku, Dobrovolnického environmentálního projektového roku, Služby na památku holokaustu, Zahraniční mírové služby, zahraniční sociální služby a Dobrovolnického integračního roku, jakož i právní ochrana účastníků;
3. ustavení Rady pro dobrovolnictví;
4. ustavení Fondu k zajištění zapojení do dobrovolnictví.

V ostatních oblastech, které zákon neošetřuje, platí nadále obecné rakouské zákony pro dobrovolníky a organizace zapojující dobrovolníky v oblasti sociálního pojištění pro úrazy, nemoc, nezaměstnanost, rodinné přídavky a další sociální dávky. Někteří aktéři z oblasti dobrovolnictví nevnímají legislativní změnu po zavedení speciální právní úpravy jako významnou.

Další ustanovení vztahující se na dobrovolníky v organizacích poskytujících pomoc se nacházejí v řadě zákonů na federální a státní úrovni, což odráží federální strukturu země. Nařízení týkající se dobrovolných hasičských svazů

¹⁷³ Unabhängige Landesfreiwilligenzentrum (ULF)

a organizací pro pomoc při katastrofách tvoří devět normativních státních předpisů, z nichž každý se vztahuje na hasiče a pomocné pracovníky v konkrétním státě. Otázky sociálního pojištění jsou regulovány na federální úrovni zákonem o obecném sociálním pojištění (ASVG).¹⁷⁴

Stávající zákony, kterými se řídí různé aspekty požárních nebo katastrofických oblastí, zahrnují:

Státní právní předpisy upravující postavení dobrovolných hasičů:

- Burgenland: Burgenländisches Feuerwehrgesetz 1994 Státní sbírka zákonů č. 49/1994, naposledy změněn v státním zákoně č. 32/2001;
- Korutany: Kärntner Feuerwehrgesetz, Státní sbírka zákonů č. 48/1990, naposledy změněn v Státní sbírce zákonů č. 60/2002;
- Dolní Rakousko: Niederösterreichisches Feuerwehrgesetz, Státní sbírka zákonů č. 4400, naposledy změněn v státním zákoně č. 4400-6;
- Salzburg: Salzburger Feuerwehrgesetz, Státní sbírka zákonů č. 59/1978, naposledy ve znění pozdějších předpisů ve Státní sbírce zákonů č. 85/2003;
- Štýrsko: Steiermärkisches Landesfeuerwehrgesetz 1979 Státní sbírka zákonů č. 73/1979, naposledy změněn v státním zákoně č. 25/1995;
- Tyrol: Tiroler Landes-Feuerwehrgesetz 2001 Státní sbírka zákonů č. 92/2001, naposledy ve znění pozdějších předpisů ve státní sbírce zákonů č. 89/2002;
- Horní Rakousko: Oberösterreichisches Feuerwehrgesetz, státní zákon č. 111/1996, naposledy změněn v státním zákoně č. 84/2002;
- Vídeň: Wiener Feuerwehrgesetz, státní zákon č. 16/1957, naposledy změněn Státní sbírkou zákonů č. 79/2001;
- Vorarlberg: Vorarlberger Feuerpolizeiordnung, státní Sbírka zákonů č. 16/1949, naposledy změněn v státním zákoně č. 27/2005.

¹⁷⁴ Allgemeines Sozialversicherungsgesetz

Státní zákony upravující pomoc při katastrofách:

- Burgenland: Burgenländisches Katastrophenhilfegesetz, Státní sbírka zákonů č. 5/1986, naposledy změněn v státním zákoně č. 61/2005;
- Korutany: Kärntner Katastrophenhilfegesetz, Státní sbírka zákonů č. 66/1980, naposledy ve znění pozdějších předpisů ve státní sbírce zákonů č. 54/2005;
- Dolní Rakousko: Niederösterreichisches Katastrophenhilfegesetz, Státní sbírka zákonů Ne. 4450, naposledy změněn v státním zákoně č. 4450-4;
- Salzburg: Salzburger Katastrophenhilfegesetz, Státní sbírka zákonů č. 3/1975, poslední ve znění pozdějších předpisů ve Státní sbírce zákonů č. 46/2001;
- Štýrsko: Steiermärkisches Katastrophenschutzgesetz, státní zákon č. 62/1999, naposledy změněn v státním zákoně č. 63/2001;
- Tyrolsko: Tyrolské Katastrophenhilfsgesetz, státní zákon č. 5/1974, poslední ve znění pozdějších předpisů ve státní sbírce zákonů č. 110/2001;
- Horní Rakousko: Státní sbírka zákonů č. 88/1955, naposledy změněn ve Státní sbírce zákonů Ne. 92/2001;
- Vídeň: Wiener Katastrophenhilfe-und Krisenmanagementgesetz, Státní sbírka zákonů Ne. 60/2003;
- Vorarlbersko: Vorarlberger Katastrophenhilfegesetz, státní zákon č. 47/1979, naposledy změněn v státním zákoně č. 58/2001;
- Obecný zákon o sociálním pojištění (Allgemeines Sozialversicherungsgesetz), federální zákon Gazette č. 189/1955, naposledy pozměněné ve spolkové sbírce zákonů č. 88/2005¹⁷⁵

Specifický právní rámec, který existuje ve vztahu k dobrovolnictví

Rakouský zákon o dobrovolnictví vymezuje několik konkrétních oblastí dobrovolnictví. U ostatních obecně platí, že práva a povinnosti dobrovolníků vyplynou z práv a povinností platných pro příslušné profese, například požární

¹⁷⁵ CEV a AVSO. „Národní zpráva o právním postavení dobrovolníků v Rakousku“, 2006

služby a pomoc při mimořádných událostech. Zákon o sdružování¹⁷⁶ je rovněž relevantní pro dobrovolníky.¹⁷⁷

Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví

Určitou samoregulaci v dobrovolnickém sektoru v Rakousku vykonává IGfÖ (Zájmová komunita rakouských dobrovolnických center), sdružení dobrovolnických center a organizací v Rakousku. Členové se zavazují splnit společně vypracovaná kritéria kvality.

3.7.3.2 Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky

Ustanovení pro specifické kategorie

Zaměstnání na plný úvazek je k dispozici pro mladé lidi (17 až 26 let) v Rakousku v rámci FSJ. Mladí lidé, jejichž žádosti o FSJ byly úspěšné, obvykle dostávají měsíční příspěvek, náhradu cestovních nákladů a výdajů, stejně jako pojištění. Výplata dávek v nezaměstnanosti, rodinných dávek, studentských dotací, sirotčích důchodů a podobných dávek souvisejících s dětmi je pozastavena na dobu dobrovolnické činnosti v zahraničí.¹⁷⁸

Pravidla zdanění náhrady výdajů pro jednotlivé dobrovolníky a odměn za jednotlivé dobrovolníky

Zisk ve výši 10 900 EUR je v Rakousku osvobozen od daně, a proto dobrovolníci de facto nemusejí platit žádnou daň z příjmů z peněžní a nepeněžní náhrady, kterou obdrželi (kapesné, ubytování, deska atd.).¹⁷⁹ V souladu se zákonem o sdružení mohou dobrovolníci dostávat bezplatný příspěvek ve výši 75 EUR měsíčně.¹⁸⁰

3.7.3.3 Právní rámec pro organizace zapojující dobrovolníky

Podpora dobrovolnických organizací je obsažena v zákoně o dobrovolnictví. Řada obecných zákonů dále podrobně upravuje práva a povinnosti organizací zapojujících dobrovolníky.

¹⁷⁶ Vereinsgesetz

¹⁷⁷ Bericht zum Freiwilligen Zapojení do Österreich, 2009.

¹⁷⁸ CEV a AVSO. „Národní zpráva o právním postavení dobrovolníků v Rakousku“, 2006

¹⁷⁹ CEV a AVSO. „Národní zpráva o právním postavení dobrovolníků v Rakousku“, 2006

¹⁸⁰ Bericht zum Freiwilligen Engagement in Österreich 2009.

3.7.3.4 Právní rámec pro neziskové organizace

Neexistuje žádný specifický právní rámec pro komerční organizace zapojující dobrovolníky, nicméně platí řada obecných zákonů. Průzkum BMSK mezi 400 rakouskými společnostmi ukázal, že dovednosti a kompetence získané dobrovolnictvím jsou rakouskými podniky všeobecně uznávány.¹⁸¹ Společnosti jsou často i partnery dobrovolnictví. Přibližně sedm z deseti firem podporuje dobrovolnou angažovanost svých zaměstnanců formou věcných darů nebo prostřednictvím sponzoringu. Až čtyři z deseti společností umožnily svým zaměstnancům odejít na dovolenou na vzdělání a školení nebo na dobrovolnou práci mimo společnost. Zástupci firem plně nebo částečně souhlasí s názorem, že prostřednictvím dobrovolnictví mohou lidé získat zkušenosti, dovednosti a kompetence, které jsou také užitečné pro jejich práci. Pokud jde o dobrovolnické zkušenosti žadatelů, 42 % dotazovaných zaměstnavatelů potvrdilo, že důkaz dobrovolnické činnosti by zvýšil šance žadatelů na zaměstnání.¹⁸²

3.7.3.5 Pojištění a ochrana dobrovolníků

V současné době jsou v provozu pouze organizace zaměřené na pomoc při katastrofách, pohotovostní a záchranné organizace, např. požární služba; zdravotní havarijní pomoc atd. jsou zákonem povinny poskytovat úrazové a pracovní pojištění pro dobrovolníky.¹⁸³

Dobrovolníci, kteří pracují v servisních organizacích (např. Dobrovolné hasičské sbory, Červený kříž, horská záchranná služba, lavinové výstražné komise) mají zákonné úrazové pojištění pro nehody, které vznikly v rámci výcviku, cvičení na suchu a ve skutečném provozu. Toto pokrytí může být rozšířeno i na další činnosti vykonávané členy takových organizací v rozsahu jejich působnosti stanovené zákonem nebo vyhláškou. V případě dobrovolných hasičských svazů musí příspěvek havarijního pojištění platit příslušný stát, jinak organizace (např. Červený kříž) odpovídá za platbu; na federální úrovni je každému pojištěnému

¹⁸¹ Tento průzkum byl proveden pomocí „veřejného mínění“ a její výsledky byly zveřejněny na oficiálních webových stránkách rakouského o dobrovolnictví www.freiwilligenweb.at.

¹⁸² Dobrovolnictví v Rakousku: Fakta a čísla 2006.

¹⁸³ Bericht zum Freiwilligen Engagement in Österreich 2009.

vyplacena dodatečná ekvivalentní částka na Allgemeine Unfallversicherungsanstalt.¹⁸⁴

Pokud člen organizace utrpí nehodu v průběhu záchranné operace, považuje se taková nehoda za rovnou úrazu při práci (§ 176 odst. 1 bod 7 ASVG). Zaměstnavatel je proto povinen i nadále vyplácet takové mzdy/plat, jako v případě, že utrpěl úraz při práci. Pokud se zaměstnanec podílí na záchranné operaci jako člen požární služby nebo záchranné služby, zaměstnavatel je zpravidla propuštěn z povinnosti pokračovat v placení. Podle předpisů státu, které upravují hasičské sbory a odstraňování následků katastrof, jsou členové dobrovolných hasičských sborů kompenzováni za ztrátu příjmů ze strany místní správy.

Podle ustálené praxe soudu, pokud zaměstnanec není schopen pracovat z důvodu výkonu služeb veřejného zájmu v rámci pomoci při odstraňování následků katastrof, není zaměstnavatel oprávněn tvrdit porušení smlouvy ze strany zaměstnance, včetně jakýchkoli následků (propuštění, náhrada škody atd.).¹⁸⁵

Sociální ochrana při dobrovolnictví v zahraničí

Účast v programu EDS rakouským státním příslušníkem zahrnuje změnu postavení v rámci rakouského systému sociálního zabezpečení. Všechny dávky jsou pozastaveny na dobu dobrovolnické činnosti v zahraničí. Po návratu do Rakouska mohou být tyto dávky znovu použity v závislosti na aktuálním stavu, tj. „student“, „rodinný příslušník bez vlastního důchodu“, „nezaměstnaný“ atd.

3.7.4 Dobrovolnická centra

3.7.4.1 Interessensgemeinschaft Freiwilligenzentren Österreich (IGFÖ)

IGFÖ (Zájmová komunita rakouských dobrovolnických center) je sdružení dobrovolnických center a organizací v Rakousku.

Členové se zavazují splnit společně vypracovaná kritéria kvality a účastnit se společných zasedání (dvakrát ročně). Cílem IGFÖ jsou vytváření sítí, obhajoba na

¹⁸⁴ (§ 22a, § 74a body 1 a 2, § 176 odst 1 bod 7 svítí A a B obecného zákona o sociálním pojištění ASVG)

¹⁸⁵ CEV a AVSO. „Národní zpráva o právním postavení dobrovolníků v Rakousku“, 2006

politické úrovni, úvaha o sociálním vývoji a jejich význam pro dobrovolnictví, společný vnější vzhled, zajištění a aktualizace norem kvality a hledání inovativních způsobů podpory dobrovolnictví.

IGFÖ zajišťuje každoroční školení členů, disponuje zdroji informací a užitečnými kontakty jak pro dobrovolníky, tak pro organizace, stanovuje cíle kvality pro všechny členské organizace.

IGFÖ je vybaveno moderními standardy, které jsou k dispozici všem členům.

3.7.4.2 Unabhängiges LandesFreiwilligenzentrum – ULF

ULF (Unabhängiges LandesFreiwilligenzentrum) – nezávislé státní centrum pro dobrovolnou práci – je platformou v Horním Rakousku pro dobrovolnictví. ULF povzbuzuje lidi všech věkových skupin k účasti na dobrovolnické práci a podporuje je v jejich úkolech. ULF je financován sociálním oddělením Spolkové provincie Horního Rakouska.

ULF je nezávislý, avšak nikoliv sám: úzce spolupracuje s odborem sociálních věcí Horního Rakouska, Spolkovým ministerstvem práce, sociálních věcí a ochrany spotřebitelů a s neziskovými organizacemi a sdruženími. Usiluje o soudržnost mezi generacemi, kulturami a společenskými třídami. Snaží se o lepší využití potenciálu starších lidí ve fázi po ukončení zaměstnaneckého poměru a odchodu do důchodu. Povzbuzuje také mladé lidi, aby se stali nadšenými dobrovolníky. Dobrovolnictví je mimo jiné vnímáno jako možnost k získání cenných sociálních a profesních dovedností. ULF je přístupný všem.

Je kontaktním místem pro dobrovolníky, regionální modelové projekty a sociální instituce. Sami sebe vnímají jako nadregionální platformu, shromažďují příklady osvědčených postupů a podporují výměnu zkušeností mezi stávajícími a novými strukturami. Nabízí bezplatné workshopy pro dobrovolníky i školení pro dobrovolnické koordinátory, kteří tak získávají know-how k zakotvení svého profesionálního dobrovolnického vedení ve svém zařízení.

Mezi projekty ULF patří:

- FREI.SPIEL – volné hraní – spojuje lidi, kteří chtějí dobrovolně trávit čas s dětmi, hrát si s nimi a věnovat jim více pozornosti.
- AFTER.WORK – po práci – projekt je iniciován ULF v rámci hornorakouského programu, který podporuje dobrovolnictví v oblasti aktivního stárnutí a celoživotního učení. Využívá potenciál starších lidí a jejich zkušenosti, které jsou neocenitelným kapitálem reprezentující společnost. Cílem je motivovat tuto věkovou skupinu k aktivní dobrovolnické činnosti.
- OÖ – dobrovolnictví v ošetrovatelských a starobních domech. Dobrovolníci jsou cennou podporou profesionálního personálu. Nicméně, ULF se také snaží přivést dobrovolníky do domácností seniorů, kde s nimi mohou provádět jednoduché a nenáročné cviky, které mohou podpořit správnou motoriku seniorů.

3.7.4.3 Hilfswerk Wien

Vídeňští pomocníci (Hilfswerk Austria) jsou dobrovolnickou organizací s již 70letou tradicí, k jejímž hlavním aktivitám patří organizování dobrovolnické výpomoci napříč generacemi. Více než 2 000 dobrovolníků se podílí na péči například o děti, seniory či osoby v nouzi (uprchlíky). Jedná se o jednu z největších rakouských neziskových organizací zaměřujících se na poskytování služeb v oblasti zdravotnictví, sociální a rodinné péče. Zastřešují práci dalších rakouských neziskových organizací. Středem jejich zájmu jsou lidé a jejich potřeby. Stavějí na principech samostatnosti, respektu k jedinci, rodině i komunitě. Jsou členy federální rady pro oblast dobrovolnictví.

Na území města Vídně působí pobočka Hilfswerk Wien, která slouží jako regionální dobrovolnické centrum.

Další pobočky Hilfswerk se nalézají po celém Rakousku a nabízejí pomoc např. v těchto oblastech:

- ošetrovatelství;
- pomoc dětem, mládeži a rodině;

- 24hodinová péče;
- pomoc lidem trpícím trvalými bolestmi;
- programy k udržení stálé zaměstnanosti aj.

Díky zapojení v mezinárodním rozvoji a kooperace dobrovolnictví přispívají dále rozšíření obzorů za hranicemi země. Financování organizace pochází převážně z veřejných zdrojů, dále z příspěvků soukromých osob a z členských příspěvků. Vzdělávání dobrovolníků si zajišťují sami.

3.7.4.4 Freiwilligenzentrum Salzburg

Založeno v roce 1999 Asociací salzburských mládežnických iniciativ, a to jako centrum výměny dobrovolníků. Úzce spolupracují s dalšími salzburskými organizacemi, jako jsou Caritas nebo Červený kříž. Působí jako zastřešující centrum pro další organizace, např. Akzente Salzburg, Hilfe & Hobby a Kija Salzburg.

Centrum slouží jako servisní organizace pro potřeby dobrovolnictví, ve spolkové zemi Salzbursko, působí zde jako regionální dobrovolnické centrum. Slouží institucím a organizacím jako poradní nástroj pro úspěšnou integraci dobrovolníků, pomáhá jim vytvořit organizační strukturu, formu, zaškolit a podobně. Zajišťuje pravidelný kontakt mezi organizacemi, iniciativami a vyhlašovatelí projektů, ale současně samo projekty realizuje. Převážnou část financí získává centrum ze spolkové země Salzbursko.

Freiwilligenzentrum Salzburg úzce spolupracuje:

1. Kija Salzburg – Kinder- & Jugendanwaltschaft – Právní zastoupení dětí a mládeže. Instituce hájí práva dětí a mládeže a pomáhá jim řešit běžné problémy. Je mluvčím adolescentů a reprezentuje jejich zájmy na politické a sociální úrovni. Kija patří do sítě organizací pečujících o práva dětí, které vznikly v každé spolkové zemi v reakci na přijetí Úmluvy o právech dítěte.
2. Akzente Salzburg se zaměřuje především na dospívající a mladé, jimž pomáhá proniknout do světa dobrovolnictví, pomáhá jim zorganizovat vlastní první dobrovolnické akce, organizovat dobrovolnickou práci na školách a podobně. Rovněž pomáhá studentům zařadit se do dobrovolnických programů v okolních regionech.

3. Neustart. Organizace zajišťující podporu a pomoc pachatelům i obětem, a to formou dobrovolnické práce. V případě pachatelů je zvláštní důraz kladen na pomoc k opětovnému zařazení se do společnosti. Neustart je součástí neziskové organizace poskytující probační a mediační služby, asistence u soudu a podobně. Financováno je převážně z veřejných zdrojů, dále z příspěvků soukromých subjektů.

3.8 ITÁLIE

3.8.1 Základní informace o dobrovolnictví v Itálii

3.8.1.1 Historie a kontextové pozadí

Neziskový sektor v Itálii, stejně jako ve většině evropských zemí, se vyvíjel již od středověku s první organizovanou formou dobrovolnictví se sídlem v Toskánsku: Confraternite di Misericordi.¹⁸⁶ Až do 19. století bylo dobrovolnictví záležitostí církevních institucí, které se zaměřovaly na charitativní aktivity v oblasti sociální a zdraví. Od konce 19. století docházelo k procesu omezování vlivu katolické církve a jejích institucí. V roce 1890 stát znovu potvrdil svou přítomnost v oblastech, ve kterých církev působila, a to přijetím zákona pro vytvoření státem řízeného systému občanských služeb, do kterého mohl začleňovat všechny organizace nabízející sociální služby. Italský systém sociálního zabezpečení se značně rozšířil po druhé světové válce a jeho role spočívala v poskytování veřejných zdravotních a vzdělávacích služeb. Sociální zabezpečení, zdravotnictví a vzdělávání byly zabezpečovány především vládou. Většina ostatních sociálních služeb, ačkoli financovaných veřejnými orgány, byla spravována především katolickými organizacemi.¹⁸⁷ Úloha neziskových organizací se naopak během těchto let snižovala, a to až do počátku 90. let, kdy došlo vlivem fiskální krize systému sociálního zabezpečení k snižování státních výdajů. Jako reakce na tuto krizi zaznamenala Itálie nárůst počtu neziskových organizací vytvořených na místní úrovni, a to s cílem reagovat na potřeby dané územím. Tradiční charitativní role třetího sektoru se do jisté míry změnila na roli preventivní a propagační s cílem odstranit příčiny, které způsobují diskriminaci, sociální problémy, degradaci životního prostředí a nízkou kvalitu života. Stát tak začal vidět výhody poskytování služeb soukromými neziskovými organizacemi, které je zabezpečovaly především v oblasti sociální péče a zdraví. V současné době hrají neziskové organizace v Itálii zásadní roli při poskytování sociálních služeb a přispívají k dosažení cílů sociální politiky. V důsledku decentralizace zdravotních a sociálních služeb podléhajících neziskovým organizacím orgánům místní správy,

¹⁸⁶ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)

¹⁸⁷ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)

jakož i nedávného nárůstu počtu služeb, které byly organizacím svěřeny, jsou některé služby v oblasti zdraví a dobrých životních podmínek na neziskovém sektoru velmi závislé.¹⁸⁸

3.8.1.2 Definice dobrovolnictví

Termín „dobrovolnictví“ zahrnuje v Itálii všechny typy činností, ať už formální nebo neformální, vykonávané na plný nebo částečný úvazek, v Itálii či v zahraničí. Dobrovolnictví je vykonáváno na základě svobodné vůle osoby, její motivace a bez zájmu získání finančního prospěchu. Dobrovolnictví přináší prospěch samotnému dobrovolníkovi, místní komunitě i celé společnosti.

Formální dobrovolnictví představuje pro společnost přidanou hodnotou, ale nenahrazuje profesionální, placenou práci. V tomto kontextu pak definice zahrnuje dvě hlavní oblasti činností:

- *Dobrovolnictví* – činnosti vykonávané neformálně (například „sousedská pomoc“) nebo v rámci neziskové organizace. Tento typ dobrovolnických aktivit má často (ale ne vždy) povahu částečného závazku, tzn. dobrovolnické aktivity mohou být vykonávány jeden den nebo mnoho let, a to v řadě různých oblastí. Dobrým zvykem je zajistit dobrovolníkům příslušná pojištění, stejně jako příslušná školení a úhradu výdajů spojených s výkonem dobrovolnictví (včetně poskytnutí kapesného).
- *Dobrovolnická služba na plný úvazek* – odpovídá specifickým dobrovolnickým aktivitám (založeným na projektech na plný úvazek), které se provádějí nepřetržitě po omezenou dobu. Činnosti dobrovolnické služby mohou být vykonávány doma i v zahraničí. Dobrou praxí je rovněž zajistit dobrovolníkům pojištění (havarijní, zdravotní pojištění, pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou třetí stranou). Dobrovolníci by rovněž měli absolvovat odpovídající školení, měli by obdržet úhradu kapesních výdajů, jakož i odpovídající příspěvky na ubytování a stravu, které byly dohodnuty mezi dobrovolníkem a neziskovou organizací (případně státem).

¹⁸⁸ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)

Je důležité poznamenat, že „dobrovolnictví“, jak je definováno Evropskou komisí, tj. dobrovolnictví „zahrnuje všechny formy neplacené práce“, představuje v Itálii problém kvůli přísné regulaci odvětví. Definice dobrovolnictví vznikla v roce 1991 *zákonem 266/91 „Rámcový zákon o dobrovolnictví“*, který výslovně uvádí, že dobrovolnická činnost musí být spontánní, bezplatná, bez zamýšlených výplatních cílů a měla by být určena *výhradně pro účely solidarity*. Dle italské definice je dobrovolník vnímán jako „osoba, která realizuje dobrovolnické činnosti svobodně a bezplatně a přispívá k realizaci, společného dobra“. Vzhledem k tomu, že tato definice vylučuje jakoukoli činnost, která není provedena za účelem solidarity, některé neplacené činnosti považované v jiných zemích za dobrovolnictví, v italském právu takto chápány být nemusí.¹⁸⁹

3.8.1.3 Počet a profil dobrovolníků

Poslední aktuální šetření o dobrovolnické práci bylo publikováno v roce 2014 a bylo výsledkem dohody mezi Národním statistickým úřadem Itálie – *Istat* (Italian National Institute of Statistics), *CSVnet* (Národní asociace center dobrovolnické služby, National Coordination of Volunteer Support Centres) a *Volontariato a Partecipazione Foundation*.¹⁹⁰

Neplacené aktivity ve prospěch ostatních nebo celé komunity vykonával v roce 2013 přibližně jeden z osmi Italů. Celkový počet dobrovolníků se odhaduje na 6,63 milionů osob¹⁹¹ a celková míra dobrovolnictví tak dosahovala 12,6 %. Přibližně 4,414 milionů občanů vykonávalo svou dobrovolnickou činnost prostřednictvím skupiny nebo organizace (míra takto vykonávaného dobrovolnictví dosahovala 7,9 %) a 3 miliony osob bylo do dobrovolnictví zapojeno přímo (tato míra dobrovolnictví činila 5,8 %).

Pohlaví

Dle šetření v roce 2013, byli v dobrovolnických aktivitách aktivnější muži než ženy (13,3 % oproti 11,9 %), přičemž muž vykazuje větší zapojení v organizacích.

¹⁸⁹ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)

¹⁹⁰ INSTAT. Unpaid activities to benefit others. Year 2013. *Statistiche Report*. Italian National Institute of Statistics, 2014.

¹⁹¹ V roce 2006 byl počet dobrovolníků přibližně 1,125 milionů (GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)).

Věkové skupiny

Nejvyšší aktivní zapojení vykazovali lidé ve věkové skupině 55–64 let (15,9 %). Naopak počet mladých a starých občanů – dobrovolníků klesá, ačkoli celková míra dobrovolnictví osob ve věku 65–74 let (13,1%) je vyšší než celostátní průměr a blíží se k celkové míře zapojení osob ve věku 35–44 let (13,7 %).

Geografické rozložení dobrovolnictví

Obecně je dobrovolnictví rozšířenější na severu Itálie než v jižních regionech či na ostrovech. Nejvyšší míra dobrovolnictví byla zaznamenána na severovýchodě (16 %), přičemž nejvyšší je v oblasti Trentino Alto – Adige (21,8 %). Jih je charakterizován výrazně nižší mírou účasti (8,6 %). Některé regiony zaznamenávají hodnoty, které jsou nad průměrem obecné hodnoty pro jižní část země, což je případ Toskánska (14 %), Sardinie (13,4 %); naopak, oblasti Ligurie a Kampánie vykazují míry nižší, než je průměr (10,5 % a 7,9 %).

Vzdělání, výdělky, zaměstnání

Podíl osob vykonávajících dobrovolnou činnost roste s úrovní vzdělání. V roce 2013 mělo 15,1 % všech dobrovolníků vyšší stupeň vzdělání, 10,3 % mělo nižší stupeň a jenom 6,1% dobrovolníků mělo základní vzdělání. Naopak, 22,1 % bylo držitelem vysokoškolských diplomů. S vyšší úrovní vzdělání se zvyšuje podíl osob, které vykonávají dobrovolnické aktivity v rámci organizace. Další rozdíl lze sledovat ve vzdělanosti žen a mužů a jejich míry zapojení. Ženy-dobrovolnice jsou obecně vzdělanější než muži-dobrovolníci (14,6 % žen má vysokoškolské vzdělání a 47,2 % má vyšší stupeň vzdělání, oproti tomu 11,3 % mužů má vysokoškolské vzdělání a 42,1 % mužů má vyšší stupeň vzdělání).

Mezi nejaktivnější dobrovolníky patří zaměstnaní lidé (14,8 %) a studenti (12,9 %). Nejvyšší zapojení vykazují dobrovolníci pocházející z bohatších rodin (23,4 %) a na nejnižším počtu rodin s nedostatečnými prostředky (9,7%).

Tabulka 3.7: Podíl osob starších 14 let vykonávajících neplacenou práci dle úrovně vzdělání a způsobu zapojení v roce 2013

Úroveň vzdělání	Neformálně	Formálně	Celkem
Základní škola	3,4 %	3,1 %	6,1 %
Nižší stupeň vzdělání	4,6 %	6,4 %	10,3 %
Vyšší stupeň vzdělání	6,4 %	10,0 %	15,1 %
Vysokoškolské	10,9 %	13,6 %	22,1 %

Zdroj: INSTAT. Unpaid activities to benefit others. Year 2013. Statistiche Report. Italian National Institute of Statistics, 2014.

Zapojení dobrovolníků podle odvětví

Dle šetření v roce 2013 působilo 23,2 % dobrovolníků v náboženských organizacích, 17,4 % bylo zapojeno v kulturních a rekreačních aktivitách, 16,4 % působilo ve zdravotnictví, 14,2 % v sociálních službách a záchranných aktivitách, 8,9 % je činných v oblasti sportu, 3,4 % v oblasti životního prostředí a 3,1% ve vzdělávání a výzkumu. Pokud jde o typ organizace, kde dobrovolníci vykonávají svou činnost, pak 41,3 % pracuje v rámci dobrovolnických organizací, asociace pro sociální podporu a neziskových organizací sociální pomoci (ONLUS). Dále 24,3 % dobrovolníků pracuje v náboženských organizacích, 15,8 % v kulturních a sportovních sdruženích a 9,2 % v rámci výborů, hnutí a neformálních skupin. Mnohem častější je dobrovolnická činnost v rámci stran a odborů (3,2 %), v jiných neziskových organizacích (2,9 %), ve veřejné správě, jako jsou například radnice nebo školy (0,28 %), v podnicích zahrnující sociální družstva (0,5 %). Mezi hlavní dobrovolnické aktivity dobrovolníků patří poradenství (zvláště důležité v oblasti zdravotnictví a sociální pomoci); administrativní a logistické úkoly; činnosti uvnitř komunity (volnočasové aktivity a kultura).¹⁹²

Čas věnovaný dobrovolnictví

Závazek dobrovolníka činí v průměru 19 hodin za měsíc. Největší hodinový závazek v přímých dobrovolných činnostech vykazují ženy a senioři. Lidé, kteří se nacházejí v dobré finanční situaci a lidé ve věku 55–74 let věnují dle šetření v roce 2013 dobrovolnické činnosti nadprůměrný počet hodin. Dobrovolné aktivity v rámci organizací jsou diverzifikovanější a kvalifikovanější než ty, které vykonávají dobrovolníci přímo. Přibližně jeden z šesti dobrovolníků je zapojen ve více než jedné organizaci (16,2 %), přičemž 76,9 % dobrovolníků vykonává stejné činnosti po dobu tří nebo více let a 37,7 % více než deset let. Naopak 48,9 % těch, kteří provádějí přímou dobrovolnou činnost, ji nevykonávají déle než dva roky.

3.8.1.4 Faktory, které motivují jednotlivce k dobrovolnické činnosti

Přibližně 62, 1 % dobrovolníků působících v organizacích vykonalo svou činnost, protože věřili ve smysl vykonávané činnosti podporované skupinou/organizací, a 49,6 % těchto dobrovolníků uvedlo, že se sami cítí lépe. Dobrovolnictví je

¹⁹² INSTAT. Unpaid activities to benefit others. Year 2013. *Statistiche Report*. Italian National Institute of Statistics, 2014.

obecně považováno za způsob, jak přispět společnosti a být odpovědným občanem. Většinu lidí motivuje k dobrovolnictví altruismus, osobní růst.

3.8.1.5 Počet a typy organizací zapojujících dobrovolníky

Definice dobrovolnických organizací v Itálii

Dobrovolnické organizace v Itálii (*Organizzazioni di Volontariato – OdV*) jsou definovány na základě *rámcového zákona 266/91 o dobrovolnictví*. Zákon obsahuje *šest kritérií*, která definují dobrovolnické organizace a která musejí být splněna, aby organizace mohla být zaregistrována do regionálního rejstříku dobrovolnických organizací. Mezi tato kritéria patří:

- *složení* – dobrovolníci, kteří poskytují spontánní a bezplatné služby, musejí představovat nejvyšší podíl pracovníků dané dobrovolnické organizace; placený personál je přijímán výlučně a jen za účelem řádného fungování organizace nebo výkonu specializovaných činností;
- *právní forma* – dobrovolnické organizace si mohou zvolit právní formu, která je pro ně nejvhodnější (pokud je v souladu s cílem solidarity);
- *struktura a fungování* – dobrovolnické organizace musejí mít strukturu založenou na demokratických základech (řídící funkce jsou určeny na základě výsledků voleb); statut organizace musí také stanovit specifická kritéria pro přijetí a vyloučení členů a definovat jejich povinnosti a práva;
- *bezúhonnost* – organizace nesmí fungovat za účelem zisku, bezúhonnost asociativní pozice a služeb poskytovaných členy;
- *solidarita* – organizace usilují o solidaritu a jsou motivovány solidaritou;
- *povinnosti* – organizace musí připravit roční rozpočet za účelem vykazání svých aktiv (tj. přijaté příspěvky atd.).

Počet dobrovolnických organizací a jejich zapojení podle odvětví

Dle posledního průzkumu sčítání lidu v roce 2011 existovalo v Itálii 301 191 neziskových organizací, což představuje oproti roku 2001 nárůst o 28 %, a 243 482 institucí zaměstnávající dobrovolníky. Celý neziskový sektor zaměstnával, dle posledního průzkumu roce 2011, přibližně 681 tisíc zaměstnanců, 4,7 milionů

dobrovolníků (v roce 2013 se jich počet zvýšil přibližně na 6,63 milionů), 5 tisíc dočasných pracovníků.¹⁹³

Nejvíce dobrovolnických organizací působí ve zdravotnictví (25 % dobrovolnických organizací), v oblasti sociální péče (32 %), volného času a kultury (14,1 %), v oblasti civilní ochrany, ve školství, v oblasti životního prostředí. Méně organizací působí v oblasti ochrany práv a ve sportu. Studie ISTAT z roku 2003 uvedla, že v roce 2003 se počet registrovaných organizací dramaticky zvýšil ve srovnání s rokem 1995 (+ 152 %), když dosáhl počtu 21 021. Významný nárůst počtu dobrovolných organizací, kterého se stala Itálie svědkem v poslední dekádě, může být spojen s přijetím zákona č. 328/2000, o uznávání dobrovolnických organizací jako oficiálních partnerů místních úřadů pro programování a provádění programů sociální pomoci. Prostřednictvím tohoto zákona se dobrovolnické organizace, které jsou registrovány v regionálních registrech, mohou účastnit výběrových řízení vyhlášených místními úřady a pokud se jejich projekty vyhrají, stanou se rovnocennými partnery s místními orgány a následně i získávají finanční prostředky pro realizaci projektů, společenství.¹⁹⁴

Typy organizací zapojujících dobrovolníky

Kromě dobrovolnických organizací definovaných v zákoně 266/91 zahrnuje *třetí sektor* v Itálii další následující typy organizací:¹⁹⁵

- *Sdružení (Association)* – jedná se o neziskový subjekt založený dle smlouvy (Ústavního zákona), v němž se většina subjektů rozhodne sdružovat za účelem dosažení společného cíle a naplnění ideálu. Zakládající společníci a členové se řídí souborem pravidel – statutem asociace. Mohou existovat dva typy asociace: uznané (mají právní status) a neuznané (nemají právní status).

¹⁹³ ISTAT. *Nonprofit institution profile based on 2011 census results*. Italian National Institute of Statistics, 2014.

¹⁹⁴ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)

¹⁹⁵ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf) Lze se setkat také s pojmy friendly society, social cooperatives, social companies, philanthropic entities, social promotion associations.

- *Asociace pro sociální podporu (Social promotion association)* – tento typ sdružení byl zaveden zákonem č. 383 z roku 2000. Zákon je právním rámcem pro sdružení, která působí v sociální oblasti, a to na národní, regionální úrovni či úrovni provincií, a umožňuje se jim rovněž registrovat v příslušných registrech. Mezi hlavní charakteristiky nového zákona je důležité poznamenat ustanovení v čl. 6 odst. 2, který dává subsidiární a nikoli podpůrnou odpovědnost vůči třetím osobám subjektům, které přijaly závazky jménem a jménem sdružení pro sociální podporu. Sdružení pro sociální podporu mohou v případě potřeby najímat zaměstnance nebo uzavírat smlouvy s autonomními zaměstnanci.
- *Centra dobrovolnické služby (Volunteering Service Centres)* – jejich cílem je podporovat a zkvalitňovat dobrovolnické aktivity. Za tímto účelem poskytují služby dobrovolnických organizací, a to registrovaným i neregistrovaným v regionálních registrech.
- *Sociální družstva (Social cooperatives)* – jejich cílem je podpora obecných zájmů společenství a sociální integrace občanů. Můžou existovat dva různé typy družstev: 1. správa sociálních, zdravotních a vzdělávacích služeb; 2. usnadnění integrace sociálně znevýhodněných občanů na trhu práce.
- *Neziskové subjekty (Non-profit entities – philanthropic entities)* – neziskové subjekty musejí splňovat následující kritéria (bez ohledu na typ zvolené organizace (asociace, nadace, atd.): prosazování ideálu; neziskový účel; zákaz rozdělování zisků.
- *Nadace (Foundation)* – tento neziskový subjekt je charakterizován přidělením soukromých prostředků veřejnému účelu.

3.8.2 Institucionální rámec

3.8.2.1 Hlavní veřejné subjekty a další organizace zapojené do dobrovolnictví

Hlavní veřejnoprávní subjekt odpovědný za dobrovolnictví

Ministerstvo práce a sociálních věcí (Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali) je zodpovědné za provádění zákonů o dobrovolnických činnostech. Podporuje rozvoj dobrovolnických činností prostřednictvím: podpory výzkumu v oblasti dobrovolnictví a třetího sektoru v Itálii (prostřednictvím *Národního observatoře*

dobrovolnictví, Osservatorio Nazionale per il Volontariato¹⁹⁶); implementace memoranda o porozumění a programových dohod s veřejnými, soukromými a neziskovými organizacemi; financování a administrativního řízení projektů realizovaných dobrovolnickými organizacemi a financovaných z prostředků *Národního fondu pro oblast sociální politiky (Fondo nazionale per le politiche sociali*¹⁹⁷); spoluprací a sledováním činností center dobrovolnických služeb.

3.8.2.2 Jiné veřejné subjekty zapojené do dobrovolnictví

Oddělení politiky mládeže (Dipartimento della gioventù) v rámci Ministerstva mládeže je zodpovědné za politiku podporující dobrovolnictví mladých lidí. Poskytuje podporu a koordinaci dobrovolnickým organizacím, které chtějí zapojit mladé lidi do dobrovolnických aktivit.

3.8.2.3 Organizace, které podporují dobrovolnictví, usnadňují spolupráci a výměnu informací

Centra dobrovolnické služby (Volunteering Service Centres) – jsou hlavními aktéry podpory dobrovolnictví, usnadnění spolupráce a výměny informací v oblasti dobrovolnictví. Centra byla vytvořena v roce 1991 zákonem č. 266 a lze je nalézt v každé italské provincii s výjimkou Bolzana. Jejich celkový počet dosahuje 78¹⁹⁸, přičemž 72 center je členy *Národní asociace center dobrovolnické služby (CSV)*. Tato centra jsou spravována dobrovolnickými organizacemi, které jsou rovněž přímými příjemci služeb a činností, které jim centra dodávají bezplatně.¹⁹⁹ Mezi hlavní činnosti center patří:

¹⁹⁶ *Národní observatoř dobrovolnictví* byla vytvořena v roce 1991 a má tři hlavní funkce: publikuje nebo nabízí podporu pro výzkumné studie (v Itálii a v zahraničí) o dobrovolnictví; schvaluje experimentální projekty předložené dobrovolními organizacemi místnímu orgánům; podporuje propagaci dobrovolnictví především prostřednictvím vydávání informačního bulletinu, pořádání národních konferencí o dobrovolnictví aj. (Zdroj: Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali. *Area Sociale* [online] 2018. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://sitiarcheologici.lavoro.gov.it/AreaSociale/Pages/default.aspx](http://sitiarcheologici.lavoro.gov.it/AreaSociale/Pages/default.aspx))

¹⁹⁷ *Národní fond sociálních politik (FNPS)* je národní zdroj pro specifické financování pomoci osobám a rodinám, jak to vyžaduje zákon o reformě odvětví 328/2000, financování integrované sítě územních sociálních služeb; tato část je rozdělena mezi kraje, které podle svých sociálních programů přidělují prostředky obcím. (Zdroj: Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali. *Area Sociale* [online] 2018. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://sitiarcheologici.lavoro.gov.it/AreaSociale/Pages/default.aspx](http://sitiarcheologici.lavoro.gov.it/AreaSociale/Pages/default.aspx))

¹⁹⁸ Dvě centra existují v Římě, s úpravou legislativy by mělo dojít k jejich sloučení.

¹⁹⁹ Razzano, Renzo (Prezident asociace), Sfonovic, Ksenija (Zástupce prezidenta). SPES – Associazione Promozione Solidarietà, 13.3.2018, Řím.

- *propagace dobrovolnické práce a kultury solidarity* – např. iniciativy na podporu zapojení mládeže do dobrovolnické práce, podpora dobrovolnictví ve školách;
- *Help desk* – poskytování informací a poradenství v oblasti právních, daňových, administrativních otázek, managementu a vztahů s institucemi a místními organizacemi;
- *školení* – kurzy a iniciativy pro dobrovolnické pracovníky a koordinátory;
- *podpora* – pomoc dobrovolnickým organizacím při plánování a přípravě projektových žádostí o dotaci;
- *logistika* – poskytování infrastruktury a vybavení pro činnosti organizací
- *komunikace* – podpora s cílem zlepšit komunikaci ve všech operativních oblastech;
- *financování* – ekonomická podpora na projekty je prováděna dobrovolnickými organizacemi.

Národní asociace center dobrovolnické služby (CSV) – byla založena v lednu 2003, sdružuje centra dobrovolnických služeb, která byla zřízena rámcovým zákonem o dobrovolnictví (č. 266/1991), a zastupuje je na národní a evropské úrovni. Je inspirována principy Charty hodnot dobrovolnictví a snaží se posílit spolupráci, výměnu zkušeností a dovedností mezi CSV, aby lépe realizovaly své cíle při současném respektování jejich autonomie. Za tímto účelem poskytuje různé konzultační, vzdělávací a podpůrné služby.

Přidružení k evropským zastřešujícím organizacím/sítím

Několik italských dobrovolnických organizací (spíše zastřešující organizace jako centra dobrovolných služeb) jsou přidružené k evropským zastřešujícím organizacím (například k CEV).

3.8.2.4 Politiky

Národní strategie/rámec pro dobrovolnictví

Úloha dobrovolnictví při dosahování cílů sociálních politik je v Itálii široce uznávána. Prioritou politické agendy na národní úrovni je zajistit, aby

dobrovolnický sektor získal takovou podporu, aby i nadále mohl plnit svou úlohu. Jednotlivé politiky a programy jsou v tomto směru rozvíjeny na regionální úrovni.

Decentralizací byly na regiony a obce přeneseny pravomoci v oblasti vykonávání některých sociálních služeb a činností sociální politiky. Provádění rámcového zákona 266/91 a zákona č. 383/2000 stanovilo základ pro *úzkou spolupráci mezi veřejnými orgány a dobrovolnickými organizacemi*, které určují nejen pravidla pro veřejné financování dobrovolnických organizací, ale také definují nutnost obou subjektů spolupracovat v oblasti výkonu politiky, plánování a realizaci projektů ve prospěch společnosti. Tento prvek spolupráce lze považovat za systém „*kruhové subsidiarity*“ („circular subsidiarity system“), kdy dobrovolnické organizace sdílejí své znalosti z místního prostředí s místními orgány s cílem ovlivnit tvorbu politik, zatímco místní orgány poskytují organizacím finanční prostředky na podporu realizace těchto programů orientovaných na místní potřeby.

Na vnitrostátní úrovni je tedy vláda zodpovědná za zákonodárství třetího sektoru, za přidělení prostředků z Národního fondu dobrovolnictví a za zajištění koordinace. Rozvoj politik a programů souvisejících s třetím sektorem a dobrovolnictví spadá do působnosti regionů a provincií. Navíc podle zákona č. 266/91 odpovídají regionální a provinční veřejné orgány za provádění a řízení regionálních registrů.

Neexistují žádné zvláštní mechanismy pro podávání zpráv, které by v Itálii monitorovaly dobrovolnickou činnost. Existují však dvě hlavní organizace zodpovědné za sledování a průzkum dobrovolnických organizací a vydávání pravidelných statistických zpráv (obecně každé dva nebo čtyři roky): Italský statistický úřad (ISTAT – Istituto nazionale di statistica) a Organizace italské nadace pro třetí sektor (FEO-FIVOL – Le Organizzazioni di volontariato del Mezzogiorno d'Italia), výzkumnou činnost v oblasti neziskových organizací provádí také *Národní asociace center dobrovolnické služby (CSV)*. Statistické zprávy se opírají o organizace registrované v regionálních registrech. V důsledku toho ve statistikách mohou chybět mnohem menší organizace na úrovni společenství, které nejsou registrovány.

3.8.2.5 Programy

Klíčové národní programy, které stimulují dobrovolnictví na národní úrovni

Jak již bylo uvedeno, politika týkající se třetího sektoru spadá do působnosti regionů, proto neexistují národní programy zaměřené na povzbuzení dobrovolnictví na vnitrostátní úrovni. Lze však zmínit dva klíčové programy, jejichž cílem je podpořit zapojení lidí, zejména mládeže, do dobrovolných činností:

- *Národní občanská služba* – příležitost pro mladé mezi 18 a 28 lety. Umožňuje akreditovaným organizacím využívat mladé a motivované dobrovolníky v oblasti sociální pomoci.
- *Národní agentura programu Mládež v akci* – Národní agentura pro mládež (Agenzia nazionale per i Giovani, ANG) je národní agentura programu. Mládež v akci, což je program EU pro mladé lidi ve věku 15–28 let, který podporuje mobilitu v EU i mimo ni, neformální učení a mezikulturní vzdělávání a podporuje začlenění všech mladých lidí bez ohledu na jejich vzdělávací, sociální a kulturní zázemí. ANG je zodpovědná za řízení programu na národní úrovni.

Programy prosazující/podporující dobrovolnictví na regionální a místní úrovni

Itálie je rozdělena na 20 regionů (z nichž pět má zvláštní autonomní status) a 107 provincií. Po ústavní reformě v roce 2001 byly regionům svěřeny jak správní, tak zákonodárné pravomoci, na jejichž základě mohou regiony také vytvářet *vlastní legislativní rámec* týkající se dobrovolných činností a třetího sektoru obecně. Jako příklady ilustrující různé regionální legislativy a programy za účelem prosazování a podpory dobrovolnictví na regionální úrovni lze uvést:²⁰⁰

- region Lombardia – patří k regionům s nejvyšší koncentrací dobrovolnických organizací; přijal 14. února 2008 Zákon o dobrovolnictví, sociální spolupráci, a asociacích. Region vytvořil platformu Borsa progetti sociali („Košík“ sociálních projektů), která usnadňuje interakci mezi dobrovolnými organizacemi a soukromými společnostmi. V regionu působí také CSV Lombardia.

²⁰⁰ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)

- region Lazio – jeden z regionů s průměrným až nízkým počtem organizací. Byl přijat Zákon z 28. června 1993, č. 29 – Odbor dobrovolnické činnosti v regionu Lazio. Region založil Comune di Roma V Dipartimento – internetovou stránku poskytující informace o dobrovolnických službách a Domě dobrovolnictví.

3.8.3 Regulační rámec

3.8.3.1 Obecný právní rámec

Specifický právní rámec, který existuje ve vztahu k dobrovolnictví

V uplynulém desetiletí se italská vláda výrazně snažila potvrdit pozitivní úlohu dobrovolnictví v rámci sociální politiky. Byly vytvořeny tři hlavní zákony, jejichž cílem je poskytnout právní rámec této úlohy a určit povahu vztahu mezi veřejnými orgány a dobrovolnými organizacemi.

Zákon 266/91, tzv. „rámcový zákon pro dobrovolnictví“, byl prvním krokem vlády v těchto ohledech; vymezuje aktivity dobrovolnictví a dobrovolnických organizací, stanovuje regionální rejstříky a kritéria organizací pro získání finančních prostředků; zakládá Národní observatoř pro dobrovolnictví; a zakládá *Zvláštní fond*. *Zvláštní fond* je financován bankovními nadacemi a jeho prostředky jsou předávány každému centru dobrovolnických služeb na daném území. Následně jej řídí řídicí výbor zřízený v rámci každého centra. Jeho vytvoření bylo zvláště důležité, protože symbolizovalo první krok směrem k delegování odpovědnosti do regionů.

Zákon 460/97, známý také jako *zákon „Onlus“* (Organizzazioni non lucrative di utilità sociale), se týká dobrovolnických organizací, které jsou prostřednictvím registrace v regionálních registrech automaticky uznávány jako neziskové organizace se společenskou užitečností (Onlus). Tento systém umožňuje společnostem využívat daňových pobídek.

Nakonec byl v roce 2000 přijat zákon č. 328/2000, tzv. „*rámcový zákon pro reformu pomoci*“, s cílem znovu potvrdit pozitivní příspěvek dobrovolných organizací k plnění cílů sociální politiky. Konkrétněji vytvořil legislativní rámec,

v němž jsou organizace vyzývány ke spolupráci s veřejnými orgány při navrhování a realizaci projektů sociální pomoci.

Jak již bylo uvedeno, italské regiony mají od roku 2001 administrativní a legislativní pravomoci. Regiony mají možnost vytvářet mimo národní rámec vlastní právní předpisy, které definují podmínky zápisu dobrovolnických organizací do regionálního rejstříku, přijímání finančních prostředků z rozpočtu regionu a návrhy dohod organizací s místními úřady pro poskytování určitých služeb. Tímto je zajištěna subsidiarita a řešení specifických potřeb každého regionu. Potřeba vzniku dobrovolnických organizací je tak proces typu „bottom up“.²⁰¹

V roce 2001 byla přijata *Charta hodnot dobrovolnictví* (Volunteering Values Charter), jež poskytuje jednotné soudržné cíle a principy pro organizace, dobrovolníky-jednotlivce, a učitele různého kulturního, náboženského a ideologického vyznání.

Od 6. června 2016 začala *reforma třetího sektoru*, jejímž cílem je sjednocení fungování třetího sektoru a sjednocení zákonů o dobrovolnictví. V červenci 2017 byla přijata první část reformy s názvem „*The Third Sector Code*“. Ta definuje dobrovolníka a zakládá jednotný národní registr dobrovolnických organizací (National Third Sector Entities Register). Management těchto registrů zůstává na regionálních úrovních, pokrývá všechny sektory dobrovolnictví a obsahuje kritéria pro registraci organizací. Národní registr bude přístupný veřejnosti, což zajistí větší transparentnost. Na základě reformy bude zřízen *Národní výbor pro třetí sektor* (National Committee of Third Sector) a *Národní kontrolní orgán* (National Control Body).²⁰²

3.8.3.2 Právní rámec pro jednotlivé dobrovolníky

Ustanovení pro specifické kategorie

Dobrovolnictví v Itálii je velmi jasně definováno a regulováno v rámci vnitrostátního legislativního rámce, včetně práva dobrovolníka na pojištění a náhradu výdajů. Samoregulace proto není běžná.

²⁰¹ Lombardi Alessandro (Director General), Polidori, Sabina. Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali, 13.3.2018, Řím.

²⁰² Lombardi Alessandro (Director General), Polidori, Sabina. Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali, 13.3.2018, Řím

Zatímco národní legislativní rámec pro dobrovolnictví definuje velmi specifické podmínky, které musí člověk splnit, aby mohl být označen za „dobrovolníka“, neposkytuje se osobě, která tuto činnost vykonává, žádný právní status. Každý, kdo si přeje vykonávat dobrovolnou činnost, může tak učinit bez jakýchkoli dopadů na své výhody (např. dávky v nezaměstnanosti, sociální dávky atd.).

Daňové předpisy týkající se náhrady výdajů a odměn za jednotlivé dobrovolníky

Zákon 266/91 stanovuje, že dobrovolníkům mohou být organizací hrazeny výdaje, které vznikly při výkonu jejich dobrovolnické činnosti. Limit náhrady a typ výdajů, které mají být uhrazeny, je ponecháno na uvážení dobrovolníka a jeho organizace, za předem stanovených podmínek. Obecně se dobrovolníkům hradí veškeré náklady na dopravu a pobyt (tyto náhrady nejsou zdaněné).

Národní dobrovolná služba je jediná dobrovolnická činnost, která je v Itálii finančně odměňována. Dobrovolníci, kteří provádějí pouze konkrétní typ dobrovolnické služby, obdrží měsíčně přibližně 430 Eur a tato částka nepodléhá zdanění.

3.8.3.3 Právní rámec pro organizace zapojující dobrovolníky

Fiskální předpisy, které poskytuje „*Testo Unico sulle Imposte Dirette*“ („Unikátní znění o přímých daních“), zavádějí odlišnou taxonomii od občanského zákoníku, v jejímž rámci se rozlišuje mezi komerčními a nekomerčními subjekty. Dobrovolnické organizace se v tomto kontextu považují za nekomerční subjekty, a proto se osvobozují od daně z příjmů pro všechny činnosti s výjimkou těch, které jsou uvedeny v občanského zákoníku. Kodex uvádí následující činnosti, které však jsou předmětem zdanění: průmyslové činnosti související s výrobou zboží a služeb; komerční operace zapojené do distribuce; přeprava zboží a osob; bankovníctví a pojišťovnictví; činnosti, které doplňují výše uvedené.

Stát poskytuje daňové zvýhodnění jednotlivcům i firmám, kteří přispívají dobrovolnickým asociacím částkou ve výši do pěti promile svého příjmu.

Zákon č. 266/91 stanovuje, že „dobrovolnické organizace musejí své dobrovolníky pojišťovat proti nehodám a nemocem souvisejícím s jejich dobrovolnou činností.“

Musí je také pojistit proti jakékoli odpovědnosti vůči třetí straně. Pro dobrovolníky neexistují žádné dotace, systémy zdanění nebo veřejné zakázky.

3.8.3.4 Právní rámec pro ziskové organizace

Vnitrostátní právní předpisy poskytují dosavadní rámec pro soukromé organizace, které umožňují svým zaměstnancům provádět dobrovolnické činnosti pouze v rámci civilní ochrany. Toto právní ustanovení je založeno na rámcovém zákonu 266/91 a nařízení ministerstva pro koordinaci civilní ochrany ze dne 30. března 1989: umožňuje osobám zapsaným v *civilní ochraně* požádat zaměstnavatele o dovolení, aby byly schopny provádět činnosti v oblasti civilní ochrany v případě přírodních katastrof nebo za účelem výcviku. Tato žádost by měla být předána zaměstnavateli 24 hodin před zahájením činnosti.

Pokud jde o všechny ostatní formy dobrovolnické činnosti, rámcový zákon č. 266/91 přiznává zaměstnancům soukromých organizací, které jsou dobrovolníky dobrovolnických organizací registrovaných v regionálních registrech, právo dohodnout se svými zaměstnavateli na určité *flexibilitě pracovní doby*, aby byli schopni provádět své dobrovolnické činnosti. Ve vztahu k otázkám bezpečnosti a ochrany zdraví jsou zaměstnanci, kteří provádějí dobrovolnou činnost, pojištěni dobrovolnickou organizací, k níž jsou přidruženi.

3.8.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví

3.8.4.1 Finanční opatření pro dobrovolnictví

Národní rozpočet přidělený na dobrovolnictví

Ministerstvo práce a sociálních věcí udává každý rok na národní úrovni priority a cíle v oblasti dobrovolnictví a vyhláší výzvy pro financování projektů, o něž mohou jednotlivé dobrovolnické organizace žádat. V roce 2017 bylo podpořeno 78 projektů za 43 mil. euro.²⁰³

Prostřednictvím Národního fondu pro sociální politiky Ministerstvo práce a sociálních věcí vyčleňuje na dobrovolnictví finanční prostředky, které jsou pak přidělovány regionálním a provinčním orgánům, které jsou odpovědné za zahájení

²⁰³ Lombardi Alessandro (Director General), Polidori, Sabina. Ministero del Lavoro e delle Politiche Sociali, 13.3.2018, Řím.

nabídkových řízení, výběr projektů a přidělování těchto prostředků na vítězné projekty.²⁰⁴

V článku 15 dále zákon 266/91 stanovuje, že Centra dobrovolnických služeb jsou financována *Zvláštními fondy – Bankovními nadacemi BOF (Bank Origin Foundation)*, které musejí na tuto činnost poskytovat nejméně jednu patnáctinu svých příjmů. Dalším zdrojem jsou například prostředky z ESF. Zvláštní fond má každý region a je řízen kontrolním orgánem (Řídicí výbor, Comitato di Gestione). Tyto regionální kontrolní orgány zastávají funkci po dobu dvou let a odpovídají za: rozdělování peněz mezi Centra služeb (každý rok na základě předem stanovených kritérií a lhůt); schvalování programů vytvořených Center; sledování provádění činností Center.

3.8.4.2 Zdroje financování neziskového sektoru/dobrovolnických organizací

Přibližně 86,1 % všech neziskových organizací získalo dle průzkumu z roku 2011²⁰⁵ finanční prostředky ze soukromého sektoru, 13,9 % bylo financováno z veřejného sektoru. Z geografického hlediska se nejvíce neziskových organizací, které obdržely převážně veřejné prostředky, nacházelo na Sardinii (26,2 %) a v autonomní provincii Trento (26,3 %). Naopak nejmenší podíl prostředků veřejných zdrojů plyne organizacím v regionech Veneto (10,9 %) a Emilia-Romagna (9,6 %).

Instituce působící převážně v oblastech zdravotnictví; sociálních služeb a prevence mimořádných událostí; rozvoje a bydlení jsou financovány především z veřejného sektoru (36,1 %; 32,8 %; 29,9 %). Financování ze soukromých zdrojů

²⁰⁴ Na začátku nového tisíciletí se podíl dobrovolnických organizací účastnících se těchto nabídkových řízení dramaticky zvýšil. Toto zvýšení bylo přímým důsledkem decentralizace v oblasti zdravotní a sociální pomoci, přičemž regiony jsou odpovědné za vytváření politik, jakož i za programování a provádění sociálních projektů. V důsledku zavedení zákona č. 328/2000 se dobrovolnické organizace staly hlavním subjektem v těchto nabídkových řízeních. Navíc italský systém nabízí místním orgánům a dobrovolnickým organizacím možnost uzavírat dohody o poskytování některých služeb. Hlavním problémem tohoto mechanismu je samotné financování. Drobné inovativní a kreativní projekty jsou financovány pouze na jeden rok, poté organizace, které je provozují, musejí hledat financování jinde, což nevytváří udržitelný systém řízení a projekty nezabezpečují trvalý dopad na komunitu. Dále došlo k problémům s převodem finančních prostředků z místních orgánů na dobrovolnické organizace (zpoždění vyplácení vládních zdrojů často vede k zadlužení organizací). Režim zadávání veřejných zakázek představuje také větší administrativní/byrokratickou zátěž, která je pro malé organizace zásadním problémem a může je vyloučit ze soutěže o poskytování služeb.

²⁰⁵ INSTAT. *Nonprofit institution profile based on 2011 census results*. Italian National Institute of Statistics, 2014.

je častější u organizací působících v oblasti náboženství (95,5 %); obchodních a profesních sdružení, odborů (95,3 %); mezinárodní spolupráce; kultury, sportu a rekreace (90,1 %); práva, advokacie a politiky; filantropických zprostředkovatelů a propagace dobrovolnictví (88,7 % a 86,7%).

Podrobný přehled o všech zdrojích financování dobrovolnických organizací není k dispozici, rámcový zákon 266/91 však umožňuje dobrovolnickým organizacím získat finanční prostředky nejen z veřejných zdrojů a soukromých zdrojů ale také z členských příspěvků; od mezinárodních organizací; vlastní obchodní činnosti (měly by být však jen malým podílem finančních prostředků); a z darů (prostředky fyzických či právnických osob, které věnují 5 ‰ částky vykázané na daních z příjmu organizacím dle své svobodné vůle).²⁰⁶

3.8.4.3 Ekonomická hodnota dobrovolnictví

Ekonomická hodnota dobrovolnictví

V Itálii existuje obecně neochota měřit ekonomickou hodnotu dobrovolnictví, což může částečně souviset s tím, že důraz je kladem na dobročinnost a solidární aspekty práce dobrovolníka.

Problémy nahrazování služeb a nahrazení práce

Některé výzkumy uvádějí, že v Itálii existuje riziko nahrazování některých služeb poskytovaných státem dobrovolnickými činnostmi. Pravděpodobně to může být důsledek úzké spolupráce mezi dobrovolními organizacemi a místními orgány v některých odvětvích. Dobrovolnické organizace udržují svou nezávislost, zároveň jsou však podrobeny podmínkám a prioritám definovaným místními úřady, čímž ztrácejí určitou nezávislost vůči místním orgánům při plánování a realizaci projektu (organizace se de facto mohou stát výkonnými orgány místních úřadů). Naopak, pokud jde o nahrazení pracovních míst, takovéto riziko zde není vnímáno.²⁰⁷

²⁰⁶ Více informací na stránkách 5xMille. Dostupné z [www: http://www.5-per-mille.it/la-legge/](http://www.5-per-mille.it/la-legge/)

²⁰⁷ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Italy* [online] 2010. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_it_en.pdf)

3.8.5 Dobrovolnictví v oblasti vzdělávání a odborné přípravy

3.8.5.1 Uznávání dovedností a schopností dobrovolníků v rámci národního systému vzdělávání a odborné přípravy

Dovednosti a schopnosti dobrovolníků nejsou dosud oficiálně uznávány. Nicméně jako součást pobídky k povzbuzení mladých lidí k dobrovolnické činnosti je v některých školách a univerzitách zaveden systém „kreditů“: Mladým lidem, kteří se účastní dobrovolnické činnosti, jsou připisovány pozitivní body. Tyto body nejsou rovnocenné s body za absolvované předměty, ale na konci celého akademického roku se berou v úvahu při hodnocení celkového výkonu žáka. Studenti na univerzitách, kteří se během svého akademického roku rozhodnou provádět dobrovolnickou činnost, mohou získat osvědčení o svých zkušenostech a předložit tento certifikát v rámci absolvování předmětu a započtení hodin. V tomto případě se zkušenost v dobrovolnictví považuje za součást akademického kurzu a má stejnou hodnotu jako ostatní předměty.

3.8.5.2 Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky

Při získávání stále významnější úlohy v oblasti **zdravotní a sociální pomoci** bylo v dobrovolnictví jasné, že pro dobrovolníky je zapotřebí strukturovanějších a pravidelnějších školení, která se zamýšlejí nad dobrovolnými aktivitami. V některých oblastech, jako je například práce s nemocnými, staršími lidmi, drogově závislými či poskytování první pomoci a záchrannářské práce, je školení obzvláště důležité, neboť povaha práce vyžaduje, aby byli dobrovolníci pečlivě vyškoleni kvůli získání velmi specifických dovedností. Předběžná odborná příprava před započtím činnosti je tedy příležitostí k tomu, aby se kandidáti mohli setkat s realitou a předem se rozhodli, zda budou schopni takovou dobrovolnickou práci vykonávat. Školení je poskytováno:

- Centry dobrovolnických služeb – organizují obecné školení pro zájemce o dobrovolnictví. Školení spočívají ve vysvětlení konceptu dobrovolnictví a jeho legislativního rámce, vysvětlují, v jakých odvětvích mohou lidé vykonávat dobrovolnickou činnost a jak najít vhodné dobrovolnické organizace.

- Velkými dobrovolnickými organizacemi a zejména organizacemi civilní ochrany vyžadující velmi specifické dovednosti (např. poskytování první pomoci) organizují svá vlastní školení před samotným rozhodnutím o vykonávání tohoto typu dobrovolnické činnosti i během ní.

3.8.5.3 Propagace dobrovolnictví

Hlavní pobídky, které vláda zavádí k podpoře a propagaci dobrovolnictví u mladých lidí, vycházejí z ducha projektu „Hodnocení dobrovolnických zkušeností“ (AVE – Assessing Volunteering Experiences). Jedná se o evropský nástroj zaměřený na identifikaci, validaci a osvědčování kompetencí získaných během dobrovolných činností, a tím zhodnocení neformálního a informálního učení z profesního hlediska (viz kapitola Uznávání dovedností a schopností dobrovolníků v rámci národního systému vzdělávání a odborné přípravy).

Jednotlivá centra dobrovolnických služeb a národní síť CSV.net využívá k propagaci různé formy, jako jsou tisk, newslettery, webové stránky, sociální sítě, vlastní televizní spoty a kanály, pořádání konferencí a akcí.

3.8.6 Příklady dobrovolnických organizací/center

3.8.6.1 Centro Solidarietà Incontro Ascolto e Prima Accoglienza ONLUS – Volunteering Support Centre of Chieti Province (CSVCH)

Centrum pro podporu dobrovolnictví v provincii Chieti spravuje nezisková organizace „Centro Solidarietà Incontro Ascolto e Prima Accoglienza ONLUS“ (založena v roce 1988) a má za cíl podporovat dobrovolnictví prostřednictvím řady činností, jako je propagace, poradenství, školení, výzkum. CSVCH poskytuje podpůrné služby dobrovolnickým organizacím řízeným dobrovolníky. Centrum podpory dobrovolníků bylo založeno usnesením Řídícího výboru Zvláštního fondu pro dobrovolnictví v červnu 1999.²⁰⁸ Kromě hlavního sídla v Chieti má CSVCH ještě dvě další kanceláře v Lancianu a Vastu. CSVCH Chieti je plně integrováno do národní sítě CSV.net. S cílem podpořit dobrovolnictví, a to jak kvalitativně, tak kvantitativně, poskytuje CSVCH následující služby řadě dobrovolnických organizací v regionu Abruzzo: nástroje a aktivity ke zlepšení kultury solidarity, podněcování nových dobrovolnických iniciativ a posílení stávajících; poradenské

²⁰⁸ Centro Solidarietà Incontro Ascolto e Prima Accoglienza ONLUS. CSV Chieti. [online] 2018. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z [www: http://csiapa.org/pagina-di-esempio/](http://csiapa.org/pagina-di-esempio/)

a konzultační služby a kvalifikovaná pomoc, jakož i nástroje na podporu plánování, zahájení a realizace konkrétních dobrovolnických aktivit iniciativy v oblasti odborné přípravy a budování kapacit pro dobrovolníky a dobrovolnické organizace; informace, dokumentaci a údaje o činnostech místního a národního dobrovolnictví. Organizace vykonává činnosti dle souladu s tzv. „*Chartou služeb*“ („*Charter of services*“).

Organizace participuje na projektu zvýšení efektivity dobrovolnictví v Evropě prostřednictvím vzdělávání dospělých (REVEAL – Raising Effectiveness of Volunteering in Europe through Adult Learning). Od roku 2004, pod záštitou Ministerstva školství, Ministerstva práce a sociálních věcí, regionu Abruzzo, provincie a obce Chieti, Nadace Chieti a Caritas z Chieti-Vasto, je realizován projekt „Dobrovolnická škola“, která se zaměřuje na podporu dobrovolnictví a šíření kultury solidarity studentů středních škol v provincii Chieti. Dále organizace participuje na projektu „Design from all“, který usiluje o vytvoření inovativního modelu rozvoje dovedností, který je nabízen neziskovým organizacím pracujícím v oblasti sociální inkluze.²⁰⁹

Od 1. ledna 2009 je CSVCH kontaktním místem sítě Eurodesk Italy a v současné době zahajuje akreditační postupy pro Evropskou dobrovolnou službu v rámci programu „Mládež v akci“. CSVCH rovněž využívá zdroje a odborné znalosti z národních a mezinárodních sítí, pracovníci s mládeží a zástupci v oblasti designu CSVCH se pravidelně účastní vzdělávacích iniciativ sítě Eurodesk a projektů propagovaných v rámci programu Mládež v akci.

Organizace má 6–7 zaměstnanců a 7–10 dobrovolníků. Financování probíhá z veřejných zdrojů. Na území provincie Chieti, s níž CSVCH různými způsoby spolupracuje, je nyní 198 dobrovolnických organizací, z toho 61 registrovaných v příslušném regionálním registru dobrovolnictví.

Centrum propaguje dobrovolnictví pomocí webových stránek, sociálních sítí, televizního kanálu CSVTV v oblasti Chieti, vydáváním e-knih, brožur a letáků.

²⁰⁹ Thomasis, Sandra De. Chieti – Centro Solidarietà Incontro Ascolto e Prima Accoglienza ONLUS – Volunteering Support Centre of Chieti Province, 12.3.2018, Chieti.

3.8.6.2 Associazione Nazionale Carabinieri, Nucleo Protezione Civile “Roma 1” (Asociace národních karabiniérů)

Tato asociace působí v oblasti civilní ochrany, jež je jednou z oblastí dobrovolnictví. Systém civilní ochrany je v Itálii velmi zajímavou a specifickou oblastí veřejné politiky (např. dobrovolní hasiči nefungují tak, jak jsme zvyklí z jiných států střední Evropy), ve které jsou dobrovolnické organizace velmi důležitou součástí. Dobrovolníci v této organizaci pracují dle zásad Charty hodnot dobrovolnictví a podílejí se na prevenci přírodních katastrof, zasahují při přírodních katastrofách a mimořádných událostech (zemětřesení, požáry, záplavy, hydrogeologické, sopečné, hygienické a antropické katastrofy), poskytují podporu při výjimečných společenských událostech (velké veřejné nebo sportovní akce, veletrhy, náboženské slavnosti), poskytují první pomoc a záchrannou službu.²¹⁰ Protipožární opatření se uskutečňuje v institucionální spolupráci s oblastí Lazio a hlavním městem Řím. Asociace disponuje také například specializovanými dobrovolníky pro pátrání a záchranu nezvěstných a ztracených osob. Dobrovolníci pracují také v týmu institucionální koordinační kanceláře územního systému civilní ochrany.²¹¹ Velkou oblastí činnosti této asociace je poskytování specializovaného školení první pomoci a záchranné služby ostatním asociacím a také ve školách. Proškolení dobrovolníci obdrží certifikát. Zaškolování dobrovolníků samotné asociace trvá několik měsíců před přijetím do organizace (asociace si musí být jistá, že dobrovolník chce tuto náročnou práci opravdu vykonávat) a probíhá také průběžně pro přijetí. Asociace také pomáhá zvyšovat povědomí o dobrovolnictví (pořádání a účast na soutěžích, účast na veřejných akcích).

Oddělení pro civilní ochranu „Roma 1“ má přibližně 100 členů, z nichž 15 může být ihned aktivních a připravených k výjezdu. Působnost je místní, ale liší se dle povahy zásahu (dle závažnosti situace aktivuje dobrovolníky v rámci systému civilní ochrany místní úřad, starosta města, správa regionu Lazio, popřípadě národní orgán – Ministerstvo civilní ochrany). Dobrovolníci ANC Roma jsou na místě zásahu vždy jako první. Pokud se jedná o rozsáhlý a závažný zásah, doba, po kterou není dobrovolník v zaměstnání je zaměstnavateli hrazena státem.

²¹⁰ Zizzari, Luca, Sfonovic, Ksenija, Razzano, Renzo. Associazione Nazionale Carabinieri, Nucleo Protezione Civile “Roma 1”, 13.3.2018, Řím.

²¹¹ Associazione Nazionale Carabinieri, Nucleo Protezione Civile “Roma 1”. Aree d’impiego [online] 2018. [cit. 18.3.2018]. Dostupné z www: <http://www.ancroma1.it/>

Vybavení je ve vlastnictví asociace a sponzorováno veřejnými institucemi města Říma.²¹²

3.8.6.3 SPES – Associazione Promozione e Solidarietà SPES (Centrum dobrovolnických služeb)

SPES Centrum dobrovolnických služeb v Římě konzultuje problematiku dobrovolnictví v rámci veřejné politiky a národní infrastruktury pro dobrovolnictví, a to s vedením italského Ministerstva práce a sociálních věcí. Mezi hlavní činnosti centra patří propagace dobrovolnické práce školením ve školách a poskytování informací a poradenství dobrovolnických organizací v oblasti právních, daňových, účetních. Pomáhá dobrovolnickým organizacím při plánování a přípravě projektových žádostí o dotace. Centrum propaguje dobrovolnictví pomocí vydávání newsletterů, školením o dobrovolnictví ve školách. SPES disponuje dokumentačním centrem dobrovolnictví a dobrovolnické infrastruktury v Itálii.²¹³

V současnosti má organizace 34 pracovníků (s druhou pobočkou v Římě celkem 75), nemá žádné dobrovolníky. Je zapojena do pořádání mezinárodní akce „Společně pro společné dobro – Den dobrých skutků“ („Good Deeds Day“), jejímž cílem je šíření solidarity a praxe „dobrých skutků“ v den věnovaný tomuto tématu po celém světě, a je tak možností k propagaci dobrovolnictví na všech úrovních. Pořádá se v Římě (a také v regionu Lazio) při příležitosti maratonu Maratona di Roma (13. – 15. dubna 2018), jehož se účastní na 100 zemí.²¹⁴

V tento den probíhá několik iniciativ na místní úrovni (čtvrť, ulice, škola, veřejný park, atd.), v rámci sdružení, výborů, místních úřadů nebo orgánů se všichni občané mohou účastnit dobrovolnických aktivit (např. čištění parků, environmentální vzdělávání, workshopy, turnaje a dobročinné večeře; všechny iniciativy se konají v jednom duchu: „Společně pro společné dobro“. V roce 2017 se akce zúčastnilo 2 500 000 dobrovolníků.

²¹² Zizzari, Luca, Sfonovic, Ksenija, Razzano, Renzo. Associazione Nazionale Carabinieri, Nucleo Protezione Civile “Roma 1”, 13.3.2018, Řím.

²¹³ Razzano, Renzo (Prezident asociace), Sfonovic, Ksenija (Zástupce prezidenta). SPES – Associazione Promozione Solidarietà, 13.3.2018, Řím.

²¹⁴ Razzano, Renzo (Prezident asociace), Sfonovic, Ksenija (Zástupce prezidenta). SPES – Associazione Promozione Solidarietà, 13.3.2018, Řím.

3.8.6.4 Centro Servizi Volontariato Friuli Venezia Giulia CSV-FVG – Pordenone

Nadregionální centrum dobrovolnických služeb ve Friuli-Venezia Giulia (CSV-FVG) v Pordenone je kombinací neziskových sdružení zřízených v červenci 2000. Hlavním účelem společnosti CSV-FVG je podporovat a kvalifikovat dobrovolnickou činnost, která nabízí služby ve prospěch všech dobrovolných organizací působících ve Friuli Venezia Giulia. CSV-FVG navrhuje, řídí a poskytuje poradenské služby, podporuje spolupráci, podporu plánování, logistiku, zajišťuje dokumentaci a výzkum, nabízí školení, podporuje komunikaci a poskytuje informace místním organizacím. V posledních letech se organizace stala aktivní v mnoha regionech, zejména v Terstu, Udine, Gorizii, Pordenone, Azzano Decimo, Gemona del Friuli, Monfalcone, Porpetto, Sacile, San Daniele del Friuli, San Vito al Tagliamento a Tolmezzo.

Organizace se skládá ze shromáždění členů, kteří volí správní radu, a ta volí prezidenta. Představenstvo poskytuje řediteli informace o činnosti, ředitel zase koordinuje různé manažery v daném odvětví. Organizace funguje bez dobrovolníků, má 7 koordinátorů, kteří pracují na částečný úvazek. Organizace nemá žádné svoje vlastní standardy dobrovolnické práce. Organizace financuje expresní projekty dobrovolnických organizací daného území (především v sociálních oblastech regionu Friuli Venezia Giulia), Finanční podporu získává organizace na základě dohody s regionem Friuli Venezia Giulia.²¹⁵

²¹⁵ Monea, Francesco. Centro Servizi Volontariato Friuli Venezia Giulia CSV-FVG – Pordenone, 14.3.2018, Pordenone.

3.9 NIZOZEMSKO

3.9.1 Základní informace o dobrovolnictví v Nizozemsku

Historie a kontextové pozadí

Dobrovolnictví v Nizozemsku prošlo historickým vývojem podobným tomu v ostatních západoevropských zemích; vzniklo při přechodu od rodinné (soukromé) péče ke komunitní péči. Péči o sirotky, nemocné a duševně choré pacienty obstarávaly nejprve (v období středověku) křesťanské organizace (kláštery, farnosti), později potom soukromé osoby (křesťanští podnikatelé) a veřejné orgány (místní rady). Všechny tyto skupiny zahrnovaly dobrovolníky. Dobrovolnictví se již dlouhou dobu uskutečňovalo pod záštitou „pillarizace“²¹⁶, která byla silným impulsem k rozvoji vlastních organizací. Největší rozvoj dobrovolnických organizací se uskutečnil ve druhé polovině 19. a v prvním desetiletí 20. století.

Na počátku 20. století se zvýšila účast vlády a v právních předpisech a nařízeních byla zakotvena opatření v oblasti sociálního zabezpečení. To vedlo k obecnému zlepšení životní úrovně mnoha lidí a v důsledku toho se mnoho lidí zapojilo do dobrovolnické činnosti. Od té doby nebylo dobrovolnictví závislé na sociální třídě, do níž se člověk narodil. Místo toho byla účast založena na dobrovolném závazku k principu dobrovolnictví. Mezi lety 1945 a 1966 byl v Nizozemsku vytvořen fungující sociální stát. Vláda zakotvila iniciativu, která vznikla v soukromém sektoru, v právních předpisech a byla dotována či regulována prostřednictvím vnitrostátních systémů pojištění. Poskytovatelé péče se stali experty prostřednictvím speciálního školení. Tento trend profesionalizace měl významné dopady na tradiční roli dobrovolníka. Mnoho činností, které původně prováděli dobrovolníci, bylo převzato placenými pracovníky. Systém zdravotní péče se stal profesionálnější a komplexnějším.

Od roku 1965 se objevují nové typy dobrovolné práce.²¹⁷ Tento trend souvisí s příchodem nových sociálních hnutí a kritikou výkonů, například institucionalizované sociální práce (např. dobrovolnictví v ženských uprchlických centrech). Růst tohoto „anti“ hnutí povzbudil více lidí, aby se na výkon placených

²¹⁶ Stará sociální rozdělení podle tříd a náboženství.

²¹⁷ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Netherlands* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf)

pracovníků dívali kriticky. Lidé také chtěli větší slovo ve věcech, které se jich osobně týkaly. Vytváření rodičovských asociací ve školách, environmentálních skupin a sousedních výborů je příkladem tohoto trendu. Poslední dekády 20. století byly charakterizovány individualizací. To mělo vliv na ochotu veřejnosti dobrovolně pracovat.

Úzký trh práce a rovné příležitosti byly hlavními faktory ovlivňujícími dostupnost dobrovolníků. Během 90. let 20. století začalo dobrovolnictví vykonávat více lidí, kteří pobírali dávky v nezaměstnanosti.²¹⁸ Pozdější zlepšený stavu ekonomiky však snížilo jejich dostupnost, protože mnozí lidé, kteří byli schopni nalézt placenou práci, se dobrovolnictví vzdali. Požadavek na práci také vyústil v to, že starší lidé, žáci středních škol a studenti upřednostňují placenou práci. Navíc i mnoho žen má zaměstnání, a proto jim na dobrovolnickou práci zbývá méně času. Zvýšená prosperita znamená, že existují konkurenční alternativy k tomu, jak lze trávit volný čas, například sledováním televize, surfováním po internetu a užíváním si dovolené. Významný dopad na dobrovolnictví měla také sekularizace; tento trend byl viditelný od druhé poloviny 20. století.²¹⁹

Jiné trendy v komunitě mají tendenci jednak ohrožovat, ale také vytvářet příležitosti pro dobrovolnictví.²²⁰ Demografické trendy, jako je stárnutí a přistěhovalectví, usnadňují účast nových skupin dobrovolníků. Novým trendem je, že společnosti jsou čím dál ochotnější poskytnout zařízení pro dobrovolnou práci a povzbudit své zaměstnance, aby se věnovali dobrovolnictví v pracovní době nebo ve svém vlastním čase. Dobrovolnictví zaměstnanců je v holandských společnostech stále oblíbenější. Požadavek na dobrovolnou práci je také předmětem změn, jako je například zvýšená profesionalita a rostoucí povědomí o ochraně přírody a životním prostředí. Rozšíření v oblasti zdravotní péče však také vedlo k tomu, že nemocní, starší lidé a lidé se zdravotním postižením

²¹⁸ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Netherlands* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf)

²¹⁹ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Netherlands* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf)

²²⁰ GHK. *Study on Volunteering in the European Union. Country Report Netherlands* [online] 2010. [cit. 8.3.2018]. Dostupné z [www: http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf](http://ec.europa.eu/citizenship/pdf/national_report_nl_en.pdf)

požadují podporu doma. Vyžadují proto neformální pomoc, z nichž některou poskytují dobrovolníci.²²¹

V posledních politických dokumentech a diskusích o zákonu o sociální podpoře²²² se projevuje obecná tendence směřovat k decentralizaci a povzbuzování osobní odpovědnosti a svépomoci. Cílem vlády je dosáhnout pokroku na základě iniciativy občanů a jejich organizací v rámci nizozemské občanské společnosti. Proto je myšlenka vytvořit novou rovnováhu mezi vládou a občanskou společností, v níž je důraz kladen na místní úroveň, pod vedením obce a s podporou místní samosprávy. Jedním z důležitých pilířů této politiky je dobrovolnictví, které je považováno za možnost převzetí odpovědnosti občany; tento postup je upřednostňovaný před situací, kdy občané očekávají, že o ně bude ve všem postaráno.²²³

3.9.1.1 Definice dobrovolnictví

Nizozemské Ministerstvo zdravotnictví, sociálních věcí a sportu (Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, MVWS) považuje dobrovolnictví za „práci vykonanou v jakémkoli organizovaném kontextu, která je prováděna bez závazků a bez odměny za ostatní lidi nebo za komunitu, přičemž člověk, který dělá tuto práci, není na ní závislý.“

V některých statistických průzkumech o dobrovolnictví je používána definice „osoba, která svobodně vykonává vybranou neplacenou činnost v rámci určitých formálních organizací, pro dobro jiných osob nebo společnosti.“

Podle Sdružení nizozemských organizací dobrovolnické práce (Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk) nesmí dobrovolnické aktivity konkurovat placené práci a musejí být dodatečné, což znamená, že pokud se dobrovolník rozhodne přestat svůj čas aktivitě věnovat, nepovede to k žádným organizačním problémům.

Kromě toho se pro popis dobrovolnictví užívají v holandštině další výrazy: Ministerstvo zdravotnictví, sociálních věcí a sportu používá termín „dobrovolnická práce“ nebo „dobrovolnická činnost“. Organizace podporující dobrovolnictví však

²²¹ Evropské dobrovolnické centrum. Dobrovolnictví v Nizozemsku. Fakta a čísla, 2007.

²²² Wet Maatschappelijke Ondersteuning od roku 2007. Další vysvětlení tohoto zákona v oddíle 2.

²²³ Paul Dekker, Joep de Hart, Laila Faulk, "Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015", SCP, Den Haag, Juni 2007.

raději používají termín „vrijwillige inzet“, který se dá přeložit jako dobrovolný příspěvek nebo jen dobrovolnictví.

MOVISIE²²⁴ v současné definici identifikoval řadu nedostatků:

1. „Dobrovolnictví“ znamená, že je nepovinné a neplacené. Problém spočívá v tom, že někteří dobrovolníci přeci jen dostanou alespoň určité náhrady (převážně uhrazené cestovní náklady do výše 1 500 EUR ročně, dále volný vstup na festivaly, slevové poukázky ap.) a že některé skupiny dobrovolníků jsou povinny dobrovolnou činnost provádět, jako např. bývalí vězni, kteří jsou v programu reintegrace, mladí lidé v rámci společenských stáží a zaměstnanci, kteří vykonávají dobrovolnou činnost.
2. „Pro jinou osobu nebo společnost“: dalším důležitým aspektem dobrovolnictví však je, že se mu má člověk věnován sám kvůli sobě.
3. „V organizovaném prostředí“: mnoho dobrovolných aktivit probíhá mimo oficiálně uznané organizace.

Problematická definice dobrovolnictví vede pak k obtížím například při sjednávání pojištění pro dobrovolníky, protože tyto dobrovolnické pozice nejsou jasně definovány a lze je jen obtížně zařadit do některé kategorie.

3.9.1.2 Počet a profil dobrovolníků

Celkový počet dobrovolníků

Podle dlouhodobých statistik se do některé formy dobrovolnické činnosti zapojí každý rok přibližně 50 % Nizozemců starších 14 let. Asi 35–40 % dospělých osob pak v Nizozemsku dobrovolně odpracuje 4 hodiny týdně. Přibližně 2,5 milionů Nizozemců pečuje o osoby v domácnosti, a to průměrně 22 hodin týdně po dobu 5 let.²²⁵

Podle ministerstva zdravotnictví, sociálních věcí a sportu se trend v počtu dobrovolníků v současné dekádě jeví jako poměrně stabilní, jen s drobnými výchylkami. Častěji se mluví o nedostatku dobrovolníků, který však může souviset spíše s proměnami trendů ve společnosti a řešením by mohl být jiný způsob oslovení potenciálních zájemců. Zástupci dobrovolnických organizací se

²²⁴ Na základě rozhovoru s MOVISIE, holandským centrem znalostí a poradenství o sociálním rozvoji.

²²⁵ Na základě rozhovoru se zástupci amsterdamského dobrovolnického centra Humanitas.

zkušenostmi z praxe například upřednostňují cílené oslovení konkrétní osobou před neurčitou kampaní. V současné době nicméně nedochází k výraznému převisu poptávky nad nabídkou.

Podle zástupců organizací občanské společnosti se důraz v dobrovolnické práci častěji klade spíše na krátkodobé projekty s jasně definovanými úkoly a cíli. Například zajištění 24hodinové péče je organizačně velice náročné. V těchto situacích lidé dávají přednost zajištění profesionálnímu.²²⁶

Pohlaví

Mužů i žen se na dobrovolnických činnostech podílí přibližně stejné procento, jsou však aktivní v různých oblastech. Například muži často působí ve sportovních klubech, kostelech či mešitách, zatímco ženy mají tendenci volit si dobrovolnou práci ve školách nebo službách sociální péče.

Věkové skupiny

Dobrovolnictví se věnují osoby všech věkových kategorií (starší 18 let), přičemž nejvyšší procentuální zastoupení má skupina ve věku 35–44 let a nejnižší naopak skupina ve věku 75 a více. Údaje CBS za rok 2016 ukazují následující věkové rozložení:

- 15–25 let: 54 %;
- 25–35 let: 44,9 %;
- 35–45 let: 56,9 %;
- 45–55 let: 52 %;
- 55–65 let: 47 %;
- 65–75 let: 51,5 %;
- 75 a starší: 34,7 %.

Při posuzování výše uvedených čísel je nutno zvážit, že lidé ve věkové kategorii 35–45 let mají často děti ve školním věku a 75 % z nich se věnuje dobrovolnictví v oblasti vzdělávání či jiné pomoci ve školních a souvisejících aktivitách.

I přes stále vysoké počty klesá v posledních letech zájem o dobrovolnictví ve věkové skupině nad 18 let, přičemž současně stoupá podíl mladých lidí pracujících

²²⁶ Paul Dekker, Joep de Hart, "Vrijwilligerswerk in meervoud", SCP, Den Haag, May 2009.

na placených pozicích. I proto dnes řada škol zahrnuje výkon dobrovolnické činnosti mezi povinné stáže.

Průměrný čas strávený dobrovolnou prací klesá také u osob ve věku 65 let a více. V této věkové skupině zapojení do dobrovolnictví stále více konkuruje pokračující placená práci případně péče o vnoučata, společenské kontakty a jiná zábava.

Starší občané s vyšším vzděláním, vyšším příjmem, vyšším profesním postavením a lepším zdravotním stavem a starší občané, kteří chodí do církve, pracují dobrovolně častěji než ostatní starší občané. Také starší lidé, kteří již dříve dobrovolně pracovali, se dobrovolnictví věnují častěji než starší občané bez podobné dřívější zkušenosti. Očekává se však, že počet hodin dobrovolnické práce vykonané staršími osobami se v následujících letech výrazně zvýší, a to zejména pro celkový růst této kategorie.²²⁷

Geografické rozložení dobrovolnictví

Neexistují žádné systematické a srovnatelné údaje o geografickém rozšíření dobrovolnictví v Nizozemsku. Lze však říci, že podíl dobrovolníků je vyšší ve venkovských oblastech než v urbanizovaných oblastech. Údaje CBS za rok 2016 ukazují následující procento dobrovolníků podle stupně urbanizace.

Tabulka 3.8: Dobrovolníci podle stupně urbanizace

Stupeň urbanizace	Podíl dobrovolníků
Plně urbanizované	41,60 %
Silně urbanizované	43,50 %
Částečně urbanizované	47,60 %
Nízká urbanizace	51,80 %
Neurbanizované	55,10 %

Zdroj: CBS, 2016

Na venkově jsou podmínky pro zapojení občanů lepší, přičemž starší lidé se velmi aktivně účastní vesnické společnosti. Nejdůležitějším faktorem zeměpisného rozšíření dobrovolnictví v zemi je demografie regionu.²²⁸ Rozdíly lze nalézt v celé zemi, ale není přesně jasné, jaké jsou důvody těchto rozdílů (kromě demografie).

Vzdělání, zaměstnání

Souvislost mezi úrovní vzdělávání a zapojení do dobrovolnictví je významným a stabilním faktorem. Podle SCP Nizozemci s vyšším vzděláním vykonávají

²²⁷ MOVISIE a SCP, "Hodnota stříbra v číslech – Seniorská angažovanost seniorů – přehled", 2009

²²⁸ Rozhovor s MOVISIE.

přibližně dvakrát tolik dobrovolnické práce, než jejich krajané s nižším vzděláním. Očekává se, že úroveň vzdělání nizozemské společnosti zůstane v nadcházejících letech stabilní. Výsledky CBS POLS 2016 ukazují na nárůst podílu dobrovolníků s rostoucí úrovní vzdělání (viz níže uvedená tabulka).

Tabulka 3.9: Dosažená úroveň vzdělání a procento zapojených do dobrovolnické práce 2016

Úroveň vzdělání	Základní vzdělání	Přípravné odborné vzdělávání (LBO)	Středoškolské vzdělání; před vysokoškolské vzdělání (HAVO, VWO-3)	Všeobecné a odborné střední vzdělávání (HAVO, VWO)	Terciární / vyšší vzdělání
Podíl osob	35 %	42 %	50 %	52 %	62 %

Zdroj: CBS, 2016

Z pracující populace se dobrovolnické práci věnuje asi 42 % osob. Nepracující obyvatelstvo však často odvede více dobrovolnické práce než zaměstnaná populace: 48 % nezaměstnaných, z toho 56 % s dokončeným vzděláváním a 44 % důchodců. Kromě toho se věnuje dobrovolnictví asi 55 % osob, které jsou v domácnosti a pečují o děti.²²⁹

Zapojení dobrovolníků podle odvětví

Čísla CBS POLS 2016 ukazují, že v průměru 63,3 % dobrovolníků dobrovolně pracuje v jedné oblasti, zatímco 36,7 % střídá několik oblastí.

Čas věnovaný dobrovolnictví

Dobrovolníci v roce 2017 odpracovali v průměru 4 hodiny týdně.²³⁰ Z hlediska konkrétních dobrovolných aktivit pak nizozemská populace strávila v roce 2017 v průměru 0,5 hodiny týdně řídicí funkcí v oblasti dobrovolnictví pro jednu nebo více dobrovolnických organizací, ve srovnání s 1,2 hodinami na provozních úlohách dobrovolnictví.²³¹

3.9.1.3 Počet a typy organizací zapojujících dobrovolníky

Definice dobrovolnických organizací v Nizozemsku

Dobrovolnickými organizacemi se rozumějí organizace, které se zcela skládají z dobrovolníků nebo pracují s dobrovolníky a žádají o financování. Neexistuje oficiální definice takových organizací na národní úrovni, ale obce mají tendenci

²²⁹ Zdroj CBS 2016.

²³⁰ Zdroj CBS 2017.

²³¹ Zdroj CBS 2017.

stanovovat určitá kritéria, zejména pokud jde o to, do jaké míry je v organizaci zapojena placená pracovní síla.

Obce v současné době pracují na definici takových organizací, a to především za účelem zlepšení mechanismů financování, neboť právě na místní úrovni se o financování těchto organizací rozhoduje.

Počet dobrovolnických organizací a distribuce podle odvětví

Existuje přibližně 250 000 registrovaných dobrovolnických organizací. Dále existují menší aktivní buňky zaměřující se na poskytování služeb své komunitě; ty jsou z podstaty svého právního statutu však neregistrované a jejich počet je tedy neznámý.

Dobrovolnické organizace v sektoru péče jsou organizovány na národní úrovni (všechny jsou členy NOV) a jsou často aktivní na regionální a místní úrovni. Kromě toho existují místní iniciativy a náboženské iniciativy. Dobrovolnické organizace, jako je Červený kříž a UVV (Union of Institute of Volunteers, Svaz odboru dobrovolníků), podepisují smlouvy s organizacemi péče o dodávky dobrovolníků. Některé organizace v odvětví péče pracují výhradně s dobrovolníky (zejména vzájemnou podporou a kampaní a jsou často místními buňkami větších organizací). Ostatní organizace pracují především s placenými zaměstnanci, ale dobrovolníci plní úkoly v terénu. Příkladem jsou ošetrovatelské a pečovatelské domy.

Typy organizací zapojujících dobrovolníky

Neexistují žádné oficiální údaje o povaze organizací, které hostí dobrovolníky, ale několik rozhovorů a literatura odhalily, že dobrovolnická činnost je obzvláště nízká ve veřejném a soukromém sektoru. Většina dobrovolných aktivit se odehrává v občanské společnosti a neziskovém sektoru s rostoucí tendencí dobrovolných organizací, které chtějí podporovat sektor péče.

Lze jmenovat následující čtyři oblasti zájmu dobrovolnických organizací/subjektů v rámci neziskového sektoru v Nizozemsku:²³²

²³² Rozhovor s Ceesem van den Bossem, ředitelem střediska pro podporu dobrovolníků ve městě Arnhem, a zároveň vedoucím projektu komparativního výzkumu infrastruktury dobrovolné práce v osmi evropských zemích a v USA

1. Dobrovolnická práce v oblasti sociálního zabezpečení

Hlavní charakteristikou organizací zahrnutých v tomto typu je, že využívají dobrovolníky k dosažení cílů organizací. Další charakteristiky spočívají v tom, že se jedná o neplacenou práci a má výlučný charakter, tj. ne každá osoba může tento typ dobrovolnické činnosti vykonávat. V rámci tohoto typu mohou být zařazeny následující činnosti: dobrovolnictví v poskytování služeb; dobrovolnictví ve veřejných službách, jako je například policie a dobrovolní hasiči (v Nizozemsku jde o poměrně nízké číslo); sdružení a nevládní organizace (veřejné služby, které poskytují veřejné služby).

2. Dobrovolnická práce v demokratické sféře

Hlavní charakteristikou tohoto druhu dobrovolnické organizace je fakt, že dobrovolníci pracují jako součást tvorby politiky a chtějí být slyšet. Tento typ má inkluzivní charakter, tj. každý, kdo má co říct, se může účastnit. Příkladem tohoto typu organizace jsou akční skupiny, zájmové skupiny a politické strany.

3. Dobrovolnická práce v rámci komunity

Hlavním znakem dobrovolnické práce v komunitě je vzájemná podpora. Dobrovolníci jsou „spolu a navzájem“. Tento typ má inkluzivní charakter. Příkladem jsou svépomocné skupiny a sdružení a kluby ve sportu a kultuře. Se sekularizací a individualizací ve společnosti existuje rostoucí potřeba sociální soudržnosti, a proto se zvyšuje potřeba tohoto typu organizací. Cílem tohoto druhu dobrovolných organizací je vyhnout se osamělosti a vytvářet sociální síť.

4. Dobrovolnická práce související s ekonomickou sférou

V rámci tohoto druhu dobrovolnické organizace občan využívá dobrovolnou práci k tomu, aby přispěl k osobnímu rozvoji. Vznikla asi před 30 lety v prostředí nezaměstnanosti. Důležitými charakteristikami jsou integrace a zkušenost dobrovolnictví. Dále existuje silná vazba na trh práce a poskytuje strukturu životu jednotlivce.

3.9.1.4 Hlavní dobrovolnické činnosti

V roce 2016 se 28 % dobrovolnických pracovních míst týkalo řídicích funkcí. Nejvyšší procento řídicích pozic bylo možno nalézt v sektoru bydlení (65 %) a nejnižší v oblasti péče o děti (11 %). Úlohy řízení trvaly v průměru asi 3 hodiny

týdně. Provozní role (např. nakupování pro starší osoby) tvořily 75 % dobrovolnických aktivit a trvaly v průměru 2 hodiny týdně. Největší podíl připadal na práci s mládeží (85 %) a nejnižší na bydlení (54 %).²³³ Přestože je v profilu dobrovolníků celkově rovnoměrné zastoupení žen a mužů, častěji mají ženy tendenci vykonávat provozní role, zatímco muži mají tendenci vykonávat řídicí role v dobrovolnictví.

Specifický příklad organizace Amnesty International může ilustrovat různé aktivity dobrovolníků. Amnesty International má dobrovolníky na národní, regionální i místní úrovni. Dobrovolníci zaujímají významnou část práce Amnesty. Na národním sekretariátu je z celkového počtu 230 pracovníků asi 70 dobrovolníků, mezi nimiž nejsou jen administrativní pracovníci, ale i soudní experti a výzkumníci z jednotlivých zemí. Od roku 2006 má Amnesty národní zájmovou skupinu flexibilních dobrovolníků pro jednorázové krátké úkoly v ústředí nebo pro národní a místní aktivity, které vyžadují časovou investici jedné hodiny na celý den. Tato zájmová skupina se považuje za úspěšnou. Dosud se k tomuto typu ad-hoc dobrovolnictví přihlásilo 300 lidí. Na regionální úrovni je asi 130 dobrovolníků, kteří mají specifické znalosti a dovednosti v oblasti sdělovacích prostředků a kampaní, náboru členů nebo organizaci akcí. Na konci roku 2016 měla Amnesty přibližně 290 místních skupin, které se zabývají velkým spektrem aktivit. Plní úkoly, jako jsou místní akce, kampaně, administrativa atd. Z 18 000 místních aktivistů je kolem 170 místních flexibilních dobrovolníků.²³⁴

3.9.2 Institucionální rámec

3.9.2.1 Hlavní veřejné subjekty a další organizace zapojené do dobrovolnictví

Hlavní veřejnoprávní subjekt odpovědný za dobrovolnictví

Odbor pro sociální politiku *Ministerstva zdravotnictví, sociálních věcí a sportu* je hlavním veřejným subjektem odpovědným za dobrovolnictví. Pokud jde o politiku zaměřenou konkrétně na dobrovolnou práci zaměřenou na mladé lidi, ta spadá do působnosti daného ministerstva, konkrétně Odboru pro mládež.

²³³ Zdroj CBS 2016.

²³⁴ Esther van den Berg, Joep de Hart, "Maatschappelijke organisaties in beeld", SCP, September 2008.

Všechny vládní útvary jsou zodpovědné za dobrovolnictví v rámci svého vlastního sektoru, zatímco Ministerstvo zdravotnictví, sociálních věcí a sportu má na starosti koordinaci a celkovou odpovědnost. Dále v rámci zákona o sociální podpoře od roku 2007 je stanoveno, jaké jsou úkoly pro obce, tj. základní funkce. Na vnitrostátní úrovni byl prostřednictvím zákona o sociální podpoře vytvořen rámec a na místní úrovni se konkrétněji očekává implementace a odpovědnost obcí. Na národní úrovni byly definovány základní funkce pro poskytování podpory dobrovolnictví. Tím vznikl rámec, v němž mohou obce fungovat.

Společná sociální agenda umožňuje dohodnout se na dobrovolnické odvětvové politice mezi různými úrovněmi vlády a dalších stran. Vypracování a harmonizace činností v dobrovolnickém sektoru probíhají různými způsoby včetně konzultací mezi ústřední vládou, Asociací nizozemských obcí a Asociací provinčních úřadů.

Jiné veřejné subjekty zapojené do dobrovolnické

Národní úroveň

Na národní úrovni jsou nejdůležitějšími subjekty NOV (Nederlandse Organisaties Vrijwilligerswerk, Sdružení nizozemských organizací dobrovolnické práce) a MOVISIE.

NOV je organizace, která obhájí různé potřeby dobrovolných organizací.²³⁵ V roce 1994 byla NOV jmenována jednou ze dvou podpůrných institucí pro dobrovolnictví. Druhou organizací byl Stichting Vrijwilligersmanagement (SVM – Foundation Volunteers Management, Nadace řízení dobrovolníků). Jeho úloha spočívala v obnově a profesionalizaci dobrovolnictví.

V roce 2003 se nizozemská nadace zabývající se řízením dobrovolnictví SVM a NOV spojily a vytvořily CIVIQ. NOV historicky udržuje a zastupuje zájmy více než 4 milionů dobrovolníků, zatímco cílem SVM bylo modernizovat dobrovolnou práci a učinit ji profesionálnější. V průběhu let se rozdíly mezi těmito dvěma organizacemi stávaly méně zřetelnými, až se v roce 2003 sloučily. NOV pokračovala ve svých aktivitách pod názvem Organizace na podporu dobrovolnictví (Sdružení NOV). V roce 2007 se společnost CIVIQ stala součástí společnosti MOVISIE.

²³⁵ Zdroj webové stránky NOV, www.nov.nl

NOV je vedoucí organizací v rámci dobrovolnického úsilí v Nizozemsku. Má 350 členských organizací, které pracují s dobrovolníky nebo pro dobrovolníky. NOV je jedinou organizací v Nizozemsku zaměřenou na posílení dobrovolnické práce. Má dva druhy členů: organizace, které provádějí dobrovolnou práci, a ty, které plní podpůrnou nebo koordinační roli.

NOV má tři hlavní úkoly:

1. Sloužit zájmům sektoru dobrovolnického úsilí. NOV je mluvčí a lobbista pro nizozemskou dobrovolnou práci a organizace jako taková je seriózním partnerem v diskusích s politiky, vládními úředníky a dalšími politickými stranami.
2. Jednat jako zprostředkovatel pro své členy. Jako síťový aktér poskytuje NOV svým členům možnost výměny znalostí a zkušeností a rozvíjet projekty spolupráce. Prostřednictvím těchto sítí se členské organizace vzájemně posilují.
3. Poskytnout velký podnět dobrovolnickému úsilí. NOV usiluje o větší veřejné uznání dobrovolnického úsilí a jeho jméno se také používá v inovačních iniciativách.

Sdružení NOV je zaměřeno na sektor dobrovolnického úsilí jako celek. Členské organizace sdružení NOV obdrží preferenční zacházení. Společně tyto členské organizace určují budoucí politiky asociace a vyzývají je, aby maximálně využily své síťové role. Od roku 2003 nemá sdružení NOV již k dispozici pracovní organizaci. Co se týče zařízení, komunikace a odborných znalostí, sdružení NOV úzce spolupracuje s MOVISIE. Každý rok obě strany formulují konkrétní formu spolupráce ve formální smlouvě.

Společnost MOVISIE se zaměřuje na infrastrukturu a poskytování znalostí a poradenství v oblasti dobrovolnictví v Nizozemsku.²³⁶ Je to instituce, která pokrývá celou sociální podporu a blahobyt. Realizuje program z pověření Ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a sportu. MOVISIE je národní organizace financovaná za účelem shromažďování a šíření znalostí o všech aspektech dobrovolnictví organizacím a radám. Vybíjejí nástroje, nabízejí

²³⁶ Na základě rozhovorů s MOVISIE a Ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a sportu.

poradenství, podporu a školení, jakož i provádění propagačních prací, výzkumu a vývoje produktů.

Regionální a místní úroveň

Na regionální úrovni existují dobrovolnická střediska, centra pro sociální rozvoj (CMO) a místa podpory dobrovolnictví (kolem 200). Místa podpory dobrovolnictví jsou neziskové struktury, jejichž financování závisí na místních a regionálních vládních institucích a služby nabízené příjemcům jsou bezplatné. V polovině sedmdesátých let vláda pomohla vytvořit 30 míst dobrovolnické podpory na místní úrovni a přispěla k financování jejich činností. V současné době existuje asi 200 registrovaných center. Na regionální úrovni existují regionální podpůrná místa pro dobrovolníky, které podporují organizace zapojené do sportovních aktivit, skautů a péče o seniory.

Dvanáct nizozemských provincií hraje důležitou roli. Podporují placený podpůrný personál na místní úrovni. Rozšiřují také znalosti a informace, které se vytvářejí na různých úrovních, včetně národních organizací.

Na místní úrovni existují obce, dobrovolnická střediska / podpůrná místa poskytující poradenství, pomoc při volných pracovních místech a propagaci.

Na místní úrovni záleží na aktivitě členové veřejnosti, například v přístřešku pro bezdomovce, sousedství a domech pro seniory. Místní orgány jsou zodpovědné za výkon sociálních aktivit. Komunikují s místními organizacemi a poskytují zařízení, jako jsou sportovní centra. V některých případech místní orgány zahrnují dobrovolnické odvětvové platformy. Místní orgány mají vedoucí úlohu při podpoře procesů změn na místní úrovni. Podporu dostávají od provincií.

Organizace, které podporují dobrovolnictví, usnadňují spolupráci a výměnu informací

Dobrovolnická práce je podporována na místní, provinční a národní úrovni infrastrukturou podpůrných organizací, které nejsou přidruženy k žádnému konkrétnímu typu práce nebo ekonomickému sektoru. Na místní nebo regionální úrovni se tato infrastruktura skládá z asi 130 agentur pro dobrovolnické aktivity v celé zemi (www.vrijwilligerscentrale.nl). Agentury zprostředkovávají nabídku a poptávku a obecně podporují dobrovolnou práci. Ačkoli se tyto agentury

zaměřují na všechny dobrovolníky, často se věnuje specifická pozornost mladým lidem.

Velký počet dobrovolných organizací těží z podpory nabízené dobrovolnickými a propagačními subjekty, zejména pokud jde o školení, informace a komunikaci, právní a daňové poradenství, logistické služby, účast na akcích a hledání dobrovolníků.

Nejsou to jen místní a regionální dobrovolnické podpůrné body nebo dobrovolnické střediska, které podporují dobrovolnické úsilí. Národní a regionální sdružení a odbory také dobrovolníky podporují a i firmy stále častěji dobrovolníkům pomáhají. Obce však podporují dobrovolnickou politiku obecně. Nabízejí podporu místní a regionální politice prostřednictvím rozvoje znalostí, zprostředkování služeb, poskytování informací a stále častěji i poskytováním poradenství s vývojem projektů.

Přidružení k evropským zastřešujícím organizacím / sítím

Většina aktivních dobrovolnických organizací je členy evropské sítě (např. Evropské dobrovolnické centrum) nebo zastřešující organizace, a proto mají partnery v jiných zemích. Na národní úrovni je Nizozemská rada mládeže členem Evropského fóra mládeže, zatímco na místní úrovni jsou některé organizace členy evropských sítí, které si vyměňují mladé dobrovolníky v evropských dobrovolnických službách, např. SVR (Nadace dobrovolnické práce) a Nadace Richter v Den Helder, <http://www.richtereu.com>.²³⁷

3.9.2.2 Politiky

Národní strategie/rámec pro dobrovolnictví

V současné době jsou dobrovolnické úsilí a dobrovolnická politika velmi důležitými otázkami politické agendy. Mezinárodním rokem dobrovolnictví OSN v roce 2001 dalo Ministerstvo zdravotnictví, sociální péče a sportu významný impuls pro tuto oblast politiky. Byla zřízena národní komise pro dobrovolnickou politiku. Tato komise musela pomoci místním a regionálním vládám rozvíjet účinnou dobrovolnickou politiku. Kromě vytvoření této komise byla městům poskytnuta finanční podpora prostřednictvím „Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk” (TSV, Dočasné aktivační opatření dobrovolnického úsilí) s cílem povzbudit obce,

²³⁷ YouthPartnership, “Questionnaire “Voluntary activities” The Netherlands”.

aby investovaly do dobrovolnické práce. TSV umožnila obcím v letech 2002–2005 rozvíjet inovační aktivity v oblasti dobrovolnictví.²³⁸

V roce 2007 národní vláda provedla okamžitou decentralizaci jak financování, tak politické angažovanosti v dobrovolnickém úsilí na obecní úroveň. To je vyjádřeno zejména v zákoně o sociální podpoře (WMO). V politickém dokumentu byla zodpovědnost za podporu a zvyšování odbornosti obzvláště dána do rukou místních samospráv, které dostávají prostředky potřebné z obecního fondu (gemeentefonds). Dále bylo jasné, že řada těžkopádných předpisů pochází z obecních nařízení, zatímco koaliční dohoda vyzývá obce, aby snížily zátěž papírování pro občany (a organizace) o 25 %. V důsledku toho musí být aktivity veřejného sektoru zaměřeny více na místní samosprávu. Proto sdružení NOV aktivně spolupracovalo s Asociací nizozemských obcí (VNG). Na manažerské a politické úrovni se asociace NOV také více věnovala ostatním stranám, které slouží dobrovolným zájmům odvětví, jako je Mezzo, národní organizace pro neformální péči, a NOC NSF zastřešující organizace sportovního sektoru.²³⁹

Národní cíle a opatření pro podávání zpráv o dobrovolnictví

Co se týče národních cílů, je cílem na úrovni ministerstva, aby 75 % obcí (celkem 400) realizovalo základní funkce stanovené v politickém sdělení o zákonu o sociální podpoře.

Pokud jde o mechanismy podávání zpráv o dobrovolnictví, SCP provádí výzkum dobrovolnictví z pověření ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a sportu a CBS provádí každé dva roky modul POLS pro dobrovolnictví. Navíc se prostřednictvím tematického výzkumu pravidelně provádí kvalitativní monitoring a výsledky poskytují zpětnou vazbu pro politiku a praxi.

Zahraniční politika

Dobrovolnictví v Nizozemsku získalo v posledních letech výraznou politickou podporu z hlediska infrastruktury a stimulace aktivit nových dobrovolníků. Mezinárodnímu roku OSN pro dobrovolnictví 2001 se dostalo obrovské podpory, neboť Amsterdam přivítal Světovou dobrovolnickou konferenci XVI IAVE, která

²³⁸ Matthijs Terpstra, Eric Lagendijk, Paul Duijvestein, MOVISIE, "AVI 130: 2 jaar, 114 adviezen, 158 gemeenten en vrijwilligerscentrales verder," April 2008.

²³⁹ Ministry of Health, Welfare and Sport, "'For each other'. Policy statement charity and volunteering 2008-2011", 30 March 2009 and NOV, Annual Report 2007.

byla oficiálním zahájením Mezinárodního roku. To posloužilo ke konsolidaci politického zájmu a podpory dobrovolnictví v Nizozemsku.²⁴⁰ S Mezinárodním rokem dobrovolnictví OSN (IYV – International Year on Volunteering) se národní zájmy a podpůrné organizace staly mnohem viditelnějšími. Jedná se o NOV, NIZW (Nizozemský institut pro péči a sociální péči), SVM (Asociace řízení dobrovolnictví) a Asociace nizozemských obcí (VNG).²⁴¹ Ve světle konzultace EU o dobrovolných činnostech mládeže z roku 2006 začalo Ministerstvo mládeže v Nizozemsku začleňovat informace o evropském rozměru politiky mládeže do komunikace s jinými vládními úrovněmi.²⁴²

3.9.2.3 Programy

Klíčové národní programy, které stimulují dobrovolnictví na národní úrovni

Řada národních programů stimulovala dobrovolnictví v Nizozemsku v uplynulém desetiletí. Následují ty nejdůležitější:

- *Dobrovolný pracovní program dočasné stimulace* – Dobrovolný pracovní program "Tijdelijke Stimuleringsregeling Vrijwilligerswerk" 2001–2005 byl iniciativou²⁴³ nizozemské vlády, která umožnila místním orgánům zahájit projekty na podporu dobrovolníků a organizací zapojujících dobrovolníky. Padesát procent nákladů pokrývalo Ministerstvo zdravotnictví, sociální péče a sportu. V závislosti na počtu obyvatel v každé obci a charakteristikách každého projektu je program zaměřený na zlepšování dovedností dobrovolníků; nábor nových dobrovolníků, zejména z nedostatečně zastoupených skupin, jako jsou mladí lidé nebo etnické menšiny; podporu administrativní činnosti neziskových organizací.

²⁴⁰ Evropské dobrovolnické centrum, Asociace dobrovolnických organizací, "Právní postavení dobrovolníků v Nizozemsku".

²⁴¹ Ton van der Pennen, "Ontwikkeling in het lokaal vrijwilligersbeleid", 2003. Mezi další programy v minulých letech patřily: program „Stap Twee“ („Druhý krok“), který začal s IYV a probíhal až do roku 2005. Jeho cílem bylo zvýšit rozmanitost v oblasti dobrovolnictví a realizovalo ho Národní dobrovolnické centrum, CIVIQ (nyní MOVISIE) a Institut pro multikulturní rozvoj FORUM. Dále se Nizozemsko účastnilo projektu INVOLVE, který zahájilo v roce 2006 Evropské dobrovolnické centrum (CEV). Projekt CEV zahájil projekt s cílem odpovědět na otázku: „jak může být dobrovolnictví lépe využito k usnadnění integrace potřebné v důsledku migrace?“. Cílem projektu bylo prozkoumat inovativní řešení sociální integrace a aktivní účast. Sedm zúčastněných zemí zahrnutých do projektu vytvořilo národní odbornou skupinu v oblasti, která shromažďovala údaje o výzkumu do národních dat.

²⁴² European Youth Forum, "Shadow report on the implementation of the third priority of the Open Method of Coordination in the youth field, Voluntary Activities," 2005.

²⁴³ CEV a Asociace dobrovolnických organizací, "Právní postavení dobrovolníků v Nizozemí".

- *Zákon o sociální podpoře z roku 2007* – stanovil právní rámec pro obce k přijetí opatření týkajících se dobrovolnictví. Je to poprvé, kdy bylo dobrovolnictví v politickém dokumentu výslovně uvedeno. Za účelem podpory obcí ve své dobrovolnické politice byly formulovány základní funkce pro péči a dobrovolnictví. Tyto základní funkce byly vyvinuty Ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a sportu, VNG (Sdružení holandských obcí), NOV a Mezzo (Národní sdružení ošetřovatelů a péče dobrovolníků). Podle zákona o sociální podpoře mají obce rozhodovat o vlastní dobrovolnické politice založené na pěti základních funkcích definovaných Ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a sportu. Těchto pět základních funkcí následujících:
 1. Překlad sociálního vývoje: např. předpokládá se, že nový dobrovolník je kritickým spotřebitelem, který bude vyžadovat mnohem více z organizace, kde dobrovolně pracuje.
 2. Vytváření spojení: tj. prostřednictvím platformy a sítí vytvářet spojení mezi školami a dobrovolnickými organizacemi nebo organizacemi soukromého sektoru a dobrovolníků.
 3. Posílení: poskytnutí podpůrné infrastruktury a informací o nových předpisech, radách, odborných znalostech a možnostech financování.
 4. Rozšíření: prostřednictvím propagace (inspirace, svádění, rozšiřování a oceňování).
 5. Ukotvení: Získané znalosti a zkušenosti musejí být k dispozici prostřednictvím informačního místa nebo prostřednictvím rozvinutých vzdělávacích programů.²⁴⁴

Dobrovolní poradci – Cílem projektu „AVI 130“, který byl realizován v letech 2006–2007, bylo posílení místní infrastruktury dobrovolnické práce a dobrovolnické politiky obcí.²⁴⁵ Ministerstvo zdravotnictví, sociálních věcí a sportu pověřilo MOVISIE ve spolupráci se skupinou DS (organizace, která provádí výzkum, poradenství a řízení), aby zřídily projektovou organizaci, která začne s poradci a velvyslanci. Museli dodat práci na míru provinciím, obcím a místním místům

²⁴⁴ Ministerstvo zdravotnictví, sociálních věcí a sportu, "Jádrové funkce. Místní podpora dobrovolníků a opatrovníků", březen 2009.

²⁴⁵ Matthijs Terpstra, Eric Lagendijk, Paul Duijvestein, MOVISIE, "AVI 130: 2 jaar, 114 adviezen, 158 gemeenten en vrijwilligerscentrales verder", April 2008.

podpory. Cílem bylo podpořit 130 obcí a jejich politiku a infrastrukturu pro dobrovolnictví. AVI 130 tedy znamená dobrovolnické úsilí poradců ve 130 obcích. V rámci programu 25 poradců realizovalo 114 poradenských cest do 158 obcí. V 60 % poradenských cest byla provedena práce na zdokonalení podpůrné infrastruktury pro dobrovolnické úsilí, jako je založení nového podpůrného místa nebo změna struktury stávající podpory. Ve 33 % z těchto cest byly místní dobrovolnické politiky přeformulovány nebo upraveny a často doprovázeny hodnocením potřeb. Navíc se některé cesty zaměřily na konkrétní témata, jako je zapojení mladých nebo starších lidí jako dobrovolníků, rozvoj CSR nebo odstranění stávajících překážek v místním právním a regulačním rámci. Celkově byla v rámci programu věnována velká pozornost výměně znalostí. Výzkum ve 496 obcích byl zaměřen na vliv dobrovolnické politiky na národní a mezinárodní úrovni na místní dobrovolnou politiku.

- *Dočasná regulace dobrovolnické práce pro mládež 2007–2008* – pokud jde o rozvoj dobrovolných aktivit pro mladé lidi, existují stimulační předpisy. Ministerstvo mládeže a rodiny dotovalo 23 projektů s „dočasnou regulační dobrovolnou prací pro mládež 2007–2008“. Projekty pokryly širokou sociální oblast: od mládeže, péče, zdravotně postižených, sportu, životního prostředí a přírody k rozvojové spolupráci. Nařízení mělo 2 cíle: rozšiřování znalostí a dovedností v rámci organizace a zvýšení počtu mladých dobrovolníků.

Cílem nových projektů je zvýšit sílu organizací na místní úrovni. Podpora je poskytována organizacím, aby jim pomohla rozvíjet nové metody efektivnější práce s dobrovolníky a naučit se spolupracovat s mladými lidmi v ohrožení (zranitelní mladí lidé v dobrovolných profesních sdruženích).²⁴⁶

- *Projekt „Radost“* – MOVISIE vytvořil projekt „Radost“, který byl specificky zaměřen na zapojení mladých lidí do dobrovolnické práce. Program byl ukončen v prosinci 2008. Cíle byly shrnuty ve třech klastrech: 1. Znalost práce s mládeží v rámci zákona o státní sociální podpoře. 2. Od mládí podněcovat sítě, výměny znalostí a výzkumu týkající se dobrovolných činností. 3. Atraktivita a dostupnost dobrovolnické činnosti mládeže. Řada

²⁴⁶ Youth Partnership, "Questionnaire "Voluntary activities" The Netherlands"

programů začala „modernizovat“ dobrovolnou práci s cílem uspokojit potřeby mladých lidí. To znamená například krátká, flexibilní, měnící se organizace, které se stávají otevřenějšími a snižují věk orgánů organizací. Také byly vytvořeny některé obecné aktivity, aby se mládež více zapojila do dobrovolnické práce. Například každoročně se pořádá „MADD“ (Make A Difference Day, Udělej den rozdílu). MADD nabízí lidem možnost seznámit se s dobrovolnými aktivitami v jejich okolí. V mnoha dobrovolných organizacích může MADD nabídnout značnou publicitu a mohou hledat nové dobrovolníky. MADD je financována nizozemským Ministerstvem zdravotnictví, sociálních věcí a sportu. Dalším dobrým příkladem může být „Den národních komplimentů“, který se koná každý rok. Den národních komplimentů 2008 byl specificky zaměřen na (mladé) dobrovolníky, protože dobrovolníci často nedostávají ocenění a uznání, které by měli získat. V tento den mají lidé možnost poděkovat „svému“ dobrovolníkovi tím, že mu udělí národní ocenění. Některé příklady na místní úrovni jsou například časopis „For Free Magazine“ (www.forfreemagazine.nl), časopis pro mladé dobrovolníky v Amsterdamu a internetová stránka www.vrijwilligersgevaagd.nl, která je víceméně zaměřena na mladé lidi, kteří by rádi vykonávali dobrovolnou práci. Mnoho speciálních webových stránek pro mládež (tj. Informační středisko pro mládež) poskytuje obecné informace o možnostech dobrovolnické práce pro mládež.²⁴⁷ Existují také zvláštní programy na podporu dobrovolnictví zahrnující migranty a migrující ženy, nazvané „1000 a jedna síla“. Na národní úrovni existuje podpora odborných znalostí, které v roce 2006 vyvinuly nový model v oblasti dobrovolnictví.²⁴⁸

Programy propagující/podporující dobrovolnictví na regionální a místní úrovni

Téměř všechny (větší) obce financují podporu center podporujících dobrovolnické činnosti. V zájmu povzbuzení dobrovolnické práce poskytují některé místní orgány každoroční ceny dobrovolníkům a dobrovolnickým organizacím nebo zveřejňují brožury o dobrovolnictví. Místní orgány se také zabývají povzbuzením dlouhodobě

²⁴⁷ Youth Partnership, "Questionnaire "Voluntary activities" The Netherlands"

²⁴⁸ Ministry of Health, Welfare and Sport, "For each other", Policy statement charity and volunteering 2008-2011, 30 March 2009.

nezaměstnaných k tomu, aby měli větší roli ve společnosti tím, že se znovu začlení do občanského života. To se děje například v „programu reintegrace“, kde jsou nezaměstnaní zapojeni do dobrovolnické sféry.²⁴⁹

Programy propagující/podporující dobrovolnictví na nadnárodní úrovni

Program Evropské dobrovolnické služby je součástí programu Mládež v akci. Trvalo dlouho, než se tato akce rozběhla v Nizozemsku, protože neexistovala žádná tradice dobrovolnické služby. V současné době se však v rámci EVS²⁵⁰ účastní dobrovolnické činnosti v zahraničí přibližně 80 mladých nizozemců.

MOVISIE má mezinárodní program na podporu dobrovolnictví přes hranice. Některé mládežnické organizace mají své vlastní mezinárodní (výměnné) programy.

3.9.3 Regulační rámec

3.9.3.1 Obecný právní rámec

Neexistuje žádný obecný právní rámec pro dobrovolnictví v Nizozemsku. Pouze okrajově se tématu dotýkají následující tři předpisy (přičemž přímo termín dobrovolnictví používá pouze první z uvedených):

- zákon o sociální podpoře z roku 2007;
- zákon o dlouhodobé péči (o starší obyvatele);
- zákon o zdravotním pojištění.

Obce však mají právní úlohu podporovat dobrovolníky. Zákon o sociální podpoře poskytuje komunitám kontext soustředěný na místní úrovni a provádí integrální politiku, v níž se spojí nutnost podpory dobrovolníků na jedné straně a dalších oblastí politiky, jako je péče o děti, bydlení, zaměstnanost, atd.²⁵¹

Samoregulace ve vztahu k dobrovolnictví

Rostoucí profesionalizace v rámci sektoru dobrovolnického úsilí vyžaduje zvláštní kompetence mezi dobrovolními organizacemi. Jednou z iniciativ NOV je zavedení

²⁴⁹ Centro di Servizio per il Volontariato del Lazio SPES, “Volunteering across Europe. The Netherlands”, 2006

²⁵⁰ Youth Partnership, “Questionnaire Voluntary Activities, the Netherlands”.

²⁵¹ Ministry of Health, Welfare and Sport, ““For each other”. Policy statement charity and volunteering 2008-2011”, 30 March 2009 and NOV, Annual Report 2007.

národní ceny za kvalitu. Tímto způsobem se NOV snaží stimulovat dobrovolnické organizace, aby usilovaly o dosažení vysokého standardu a zároveň se jim dostalo uznání veřejností. To ukazuje, že organizace, které dávají ocenění, úspěšně a efektivně organizovaly své dobrovolnické úsilí. Dále přispívá k vnitřnímu uznání a pocitu hrdosti. Společnost MOVISIE byla pověřena hodnocením kvality, včetně komunikace, propagace a organizací celostátní sítě třicet poradců/hodnotitelů.

Ocenění kvality „Well Arranged“ (Goed Geregeld) se používá od roku 2005 jako součást projektu hodnotového certifikátu (uděleného NOV), kdy dobrovolnická organizace má dobrou dobrovolnickou politiku. Roste na popularitě (dosud 38 organizací získalo na základě sebehodnocení podporu poradců z podpůrných míst dobrovolnictví). Cílem je zlepšit politiku dobrovolnictví. Konkrétněji tento nástroj umožňuje organizacím získat základní představu o tom, jak jsou úspěšní při práci s dobrovolníky a jak atraktivní jsou pro dobrovolníky. Dobrovolnické organizace mohou navíc využít tento samostatný nástroj ke zlepšení kvality výstupu.²⁵²

V posledních letech se zdá, že počet žádostí o udělení kvality a opětovné uplatnění žádostí je nižší, než se předpokládalo. To se zdá být ovlivněno zavedením dalších systémů jakosti a certifikátů jakosti. Obzvláště podobný systém využívaný v oblasti sociálního zabezpečení negativně ovlivňuje zájem mezi středisky, které jsou součástí širších sociálních fondů. V roce 2008 byl systém hodnocení kvality přehodnocen v kombinaci se systémem sociálních fondů. Navíc organizace zřejmě projevují omezené uznání za externí validaci a jejich uznání za úspěšnou dobrovolnou organizaci. Podle poradců v síti jsou místní dobrovolnické organizace zaměřeny zejména na řešení otázek, jako je implementace zákona o sociální podpoře, zavedení společenských stáží a dalších požadavků kladených vládou na sektor dobrovolnického úsilí, např. reintegrace a občanská integrace.

3.9.3.2 Právní rámec pro jednotlivce

V Nizozemsku neexistuje žádný zvláštní právní status nebo právní rámec pro dobrovolníky. Dobrovolnictví a dobrovolníci jsou však vládou vysoce uznáváni a vize dobrovolnictví jsou vyjádřeny v politickém rozhovoru a také v zákoně

²⁵² Rozhovor MOVISIE

o sociální podpoře. Některé aspekty dobrovolnictví jsou však částečně pokryty nařízeními o daních a sociálních dávkách.

Ustanovení pro konkrétní kategorie

Dobrovolníci jako jednotlivci podléhají obecným pravidlům týkajícím se nároku na státní sociální dávky. Jejich nárok bude záviset na tom, zda dobrovolnická činnost, která se uskutečňuje, ovlivňuje jakýkoli rovnoprávně uznávaný právní status, na který mohou mít nárok, jako je být studentem, nezaměstnaným, nezpůsobilým k práci nebo jakýmkoli jiným statutem, který je opravňuje k nějaké formě sociální ochrany.

Obecně platí, že doba strávená osobou na dobrovolnické činnosti ovlivňuje její nárok na životní dávky. Politika sociálního zabezpečení se však může lišit od jedné obce k druhé a sociální dávky se obvykle zvažují případ od případu. Například několik obcí podniklo kroky k tomu, aby lidem s dávkami v nezaměstnanosti umožnil dobrovolně pracovat bez omezení a bez ztráty na jejich nároky.

Osoby, které dostávají dávky v nezaměstnanosti, musejí nejprve požádat o schválení místním orgánem poskytujícím dávky. Některé místní úřady však neudělují povolení k dobrovolnictví při získávání dávek v nezaměstnanosti. Pro ty, kteří se rozhodnou dobrovolně pracovat v zahraničí, jsou dávky v nezaměstnanosti obvykle pozastaveny, dokud se dobrovolník nevrátí. Při návratu do Nizozemska získávání nároku na dávky v nezaměstnanosti trvá několik měsíců. Dokud se to nestane, má dobrovolník nárok na minimální sociální podporu „bijstand“, která činí asi 454 eur za měsíc.

Zákon o živobytí, „Algemene Bijstandswet“ (ABW), omezuje dobu, kterou mohou osoby, které dostávají výživné, věnovat dobrovolnictví. Jelikož jsou podle tohoto zákona povinni věnovat svůj čas hledání zaměstnání, dobrovolnictví je povoleno pouze mimo běžnou pracovní dobu, tj. večery a víkendy. Podle článků 65 a 115 zákona ABW musí ti, kteří dostávají dávky související s živobytím, informovat místní orgány o své dobrovolnické činnosti. Místní úřady poté zkontrolují, zda dobrovolnická činnost zlepšuje šance dobrovolníka na přístup na trh práce, a pokud ano, mohou orgány v některých případech souhlasit s tím, že umožní osobě dobrovolně pracovat v pracovní době, aniž by ztratila právo na tyto dávky; zda

dobrovolnická činnost nahrazuje placenou práci, a pokud ano, místní úřady nesmějí povolit konkrétní dobrovolnou činnost.

Zákon o invalidním pojištění, „Wet op de Arbeidsongeschiktheidsverzekering“ (WAO), se týká dobrovolníků, kteří mají nárok na dávky v invaliditě. Poskytuje flexibilnější přístup: dobrovolníci, kteří dostávají tuto dávku, musejí pouze informovat příslušné orgány o své dobrovolnické činnosti v případech, kdy: dobrovolníci jsou již zapojeni do programů integrace do společnosti; dobrovolnická činnost by mohla mít nějaký negativní dopad na celkové zdraví dobrovolníka.

Podle všeobecných pravidel stanovených v obecném zákonu o přídavcích na děti, „Algemene Kinderbijslagwet“ (AKW), si mohou příjemci dávky na dítě zachovat nárok na tento příspěvek za předpokladu, že dítě nebo mladá osoba žije v EU nebo EHP (nebo v jiné zemi, s níž má Nizozemsko smlouvu o sociálním zabezpečení). Tato podmínka může usnadnit zapojení do některých programů dobrovolné služby.

Klíčovou otázkou, která určuje nárok v těchto případech, je, zda je dítě nebo mladá osoba finančně podporována příjemcem nebo nikoliv. V případech, kdy se děti nebo mladí lidé účastní programů dobrovolné služby na plný úvazek a obdrží podporu od hostitelské organizace, například programu Evropské dobrovolné služby (EVS) Evropské komise, ztratí právo na tento nárok.²⁵³

Režimy podpory a pobídek

Celkovým cílem politiky, pokud jde o osoby, které dostávají dávky a jejich zapojení do dobrovolnické činnosti, je to, že obce používají rozpočty, které jsou vynakládány na podporu v nezaměstnanosti, aby stimulovaly zaměstnanost a sociální účast.²⁵⁴ Je nutno poznamenat, že svobodné ženy s dětmi mohou během dobrovolnictví dostávat bezplatnou péči o děti.

²⁵³ Evropské dobrovolnické centrum a Asociace dobrovolnických organizací, "Právní postavení dobrovolníků v Nizozemsku"

²⁵⁴ Město Rotterdam například vytvořilo 4 500 dobrovolnických pracovních míst pro osoby se špatnými příležitostmi na trhu práce. Budou do velké míry umístěny do škol, domů péče a komunitních služeb. Kromě toho obdrží individuální koučování a školení. Prostřednictvím této iniciativy se lidé vymaní z jejich sociální izolace a mohou rozvíjet nové znalosti a kompetence, které jim mohou zvýšit sebevědomí a následně jejich šance na trhu práce (Ministry of Health, Welfare and Sport, "For each other". Policy statement charity and volunteering 2008-2011", 30 March 2009 and NOV, Annual Report 2007.)

Pravidla zdanění odměn nebo odměn za jednotlivé dobrovolníky

Koordinační zákon o sociálním pojištění, schválený v roce 1987 a novelizovaný v průběhu let, upravuje zdanění výdajů spojených s dobrovolníky. Od října 2002 podle tohoto zákona:

- Daňové úřady povolují dobrovolníkům, aby dostávali příspěvek na výdaje bez daně až do maximální částky 1 500 eur ročně (a nejvýše 150 eur měsíčně). Do této částky dobrovolníci nemusejí účtovat výdaje.
- Přes tuto částku budou skutečné dobrovolnické výdaje, například telefonní hovory, cestovní výdaje atd., obecně kompenzovány bez daně. V těchto případech však daňové oddělení vyžádá rozpis nákladů. V případě neoprávněných výdajů budou náhrady považovány za příjem a zdaňovány jako takové. V takových případech musí organizace zahrnující dobrovolníky podat daňovému úřadu veškeré náklady hrazené svým dobrovolníkům a prokázat, že jejich vztah není vztahem mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem. Pokud vykazované částky překračují povolené maximum a organizace je nemůže zdůvodnit, organizace bude v zásadě muset platit daně a příspěvky na sociální zabezpečení.
- Pokud si dobrovolnická organizace nemůže dovolit výdaje dobrovolníka, může je dobrovolník uvést ve svém ročním daňovém přiznání a může za určitých podmínek získat daň na tuto částku na konci fiskálního roku.²⁵⁵

Podle průzkumu, který provedla CBS, bylo 6,7 % v odměnách poskytnutých dobrovolnickým aktivitám: manažerské funkce dostaly určitý druh kompenzace (75,3 %), dar (14,4 %), peníze a dar (10,3 %) ve srovnání s 6,5 % pracovních dobrovolnických rolí (65,9 %), dar (22,5 %), peníze a dar (11,2 %).²⁵⁶

3.9.3.3 Právní rámec pro organizace zapojující dobrovolníky

Neexistují žádná právní ustanovení o právech a povinnostech organizací zapojujících dobrovolníky. Dobrovolnické organizace v Nizozemsku se však připojily k Mezinárodní asociaci dobrovolnického úsilí (International Association of Volunteer Effort, IAVE) „Všeobecnou deklaraci o dobrovolnictví“, která se zabývá

²⁵⁵ Evropské dobrovolnické centrum a Asociace dobrovolnických organizací, "Právní postavení dobrovolníků v Nizozemí".

²⁵⁶ Zdroj CBS 2009.

zásadní hodnotou dobrovolnictví pro společnost, stejně jako práva a povinnosti dobrovolníků. Toto prohlášení bylo schváleno představenstvem IAVE na své 16. světové dobrovolnické konferenci v Amsterdamu v lednu 2001.

Osvobození od DPH /výsady pro dobrovolnické organizace

Existuje zvláštní daňové pravidlo pro dobrovolnické organizace, které obdržely označení CBWF (charitativní značka kvality vydaná Centrálním úřadem pro financování): na dárcovství, které je podporným opatřením vlády, je zapotřebí pouze 8 % daně.

3.9.3.4 Právní rámec pro neziskové organizace

Neexistuje žádný právní rámec týkající se zapojení soukromých organizací do dobrovolnictví. Pokud se to týká soukromých společností, pak ty si samy zvolí, jak se zabývají dobrovolnictvím, ale nemohou přinutit zaměstnance k dobrovolnictví v rámci nebo mimo pracovní dobu.²⁵⁷

CSR se stává stále důležitějším a dosud existuje několik iniciativ pocházejících ze soukromého sektoru a z MVO Nizozemska²⁵⁸ zaměřených na dobrovolnické úsilí v rámci CSR. Také obce se snaží podporovat politiku soukromých společností CSR tím, že organizují aktivity, které spojují společnosti s organizacemi, které potřebují dobrovolníky. Například „Den trhu“, který vznikl ve městě Arnhem, se nyní konal v 70 obcích. Organizace v těchto dnech vysvětlují potřebu dobrovolníků a soukromých firem, aby zjistily, jak mohou přispět svým zaměstnancům. Na těchto organizovaných akcích jsou také přítomny dobrovolnické podpůrné místa a dobrovolnické střediska.

V reakci na zájem podnikatelského sektoru projekt NOV „Partneři v účasti“ podporuje účastníky ziskového sektoru, kteří se aktivně snaží zapojit své pracovníky do projektů. Jedná se o projekt podpory CSR, jehož cílem je posílit

²⁵⁷ V průzkumu POLS 2007 11,9% respondentů uvedlo, že jejich zaměstnavatel jim dovoluje, aby vykonávali dobrovolnictví jeden nebo více dní za rok a zároveň byli kompenzováni. Tyto údaje odpovídají asi 352 000 lidem. Stejný průzkum opakovaný v roce 2008 ukázal, že toto procento se mírně snížilo na 10,6% (Marieke van Herten, Central Bureau for Statistics (CBS) „Plausibiliteit POLS-module (Periodic Life Situation Statistics Survey). Vrijwillige Inzet 2007“, 23 July 2008, Voorburg/Heerlen and Marieke van Herten, CBS, „Plausibiliteit POLS-module. Vrijwillige inzet 2008“, 29 April 2009, Den Haag/Heerlen)

²⁵⁸ Jedná se o iniciativu v Nizozemsku, která poskytuje poradenství soukromým společnostem, jak zavést CSR. Webová stránka je www.mvonderland.nl

vazbu mezi trhem a občanskou společností a nabídnout oběma partnerům vzájemný prospěch.²⁵⁹

3.9.3.5 Pojištění a ochrana

Organizace pracující s dobrovolníky nemusejí dodržovat nizozemský zákon o ochraně zdraví a bezpečnosti, ačkoli jsou dobrovolníci právně chráněni před riziky, která by mohla být pro jejich zdraví nebezpečná. Existují i pravidla pro zranitelné skupiny, což jsou nezletilí a těhotné ženy.²⁶⁰

Ačkoli neexistují žádná právní ustanovení chránící dobrovolníky při práci, je obecnou praxí mezi organizacemi zapojujícími dobrovolníky, aby zajistily své dobrovolníky proti riziku úrazu, nemoci nebo odpovědnosti vůči třetím stranám v souvislosti s jejich dobrovolnickou činností. Vzhledem k tomu, že neexistují právní předpisy o odpovědnosti členů správní rady neziskových organizací, musejí se pojišťovat podle toho, co se nazývá „pojištění odpovědnosti za škodu pro společnosti“ („aansprakelijkheidsverzekering voor bedrijven“).²⁶¹

Vláda se snaží pomoci obcím získat pojištění pro místní dobrovolnictví tím, že od roku 2009 poskytla 4 miliony EUR na kolektivní dobrovolnické pojištění. Je zřejmé, že tato přidaná hodnota je uznána, protože již 387 ze 441 obcí uzavřelo takové kolektivní dobrovolnické pojištění. Díky této akci místní politika zdůrazňuje důležitost dobrovolnictví a snaží se udělat roli dobrovolníka atraktivnější.

Výzkum ukázal, že otázky odpovědnosti jsou považovány za hlavní překážky pro dobrovolnické organizace, zejména proto, že pravidla nejsou jasná. Tato nová iniciativa by měla tuto překážku odstranit. Pojištění se vztahuje na dobrovolníky, kteří nepracují společensky v rámci organizace nebo jiného subjektu (sdružení, instituce, církev apod.).²⁶²

²⁵⁹ Centro di Servizio per il Volontariato del Lazio SPES, “Volunteering across Europe. The Netherlands”, 2006.

²⁶⁰ Youth Partnership “Questionnaire “Voluntary activities”, The Netherlands.

²⁶¹ CEV a Asociace dobrovolnických organizací, “Právní postavení dobrovolníků v Nizozemí”.

²⁶² “Souhlasíte s místním dobrovolnickým pojištěním” (www.vngverzekering.nl).

3.9.4 Ekonomická dimenze dobrovolnictví

3.9.4.1 Finanční opatření pro dobrovolnictví

Národní rozpočet přidělený na dobrovolnictví

V Nizozemsku je dobrovolnická práce především odpovědností místních vlád. Na vnitrostátní úrovni existuje pouze podpůrná role.

Ministerstvo zdravotnictví, sociálních věcí a sportu věnuje přímo péči a dobrovolnictví celkem 4 miliony eur ročně (2 miliony jsou věnovány dobrovolnictví). Zbytek se přes obecní rozpočet vyplácí obcím a ostatní fondy jsou prostřednictvím kolektivního pojištění pro dobrovolníky, stejně jako prostředky pro zprostředkování funkce pro sociální stáže a dobrovolnictví.²⁶³

Zdroje financování dobrovolných organizací

Hlavní zdroj financování dobrovolných organizací je soukromé financování: nejvíce finančních prostředků pochází od dárců a příspěvků podniků a bank; dále z prodeje zboží a služeb; zatímco méně prostředků pocházelo z příspěvků veřejných orgánů.²⁶⁴

Režimy financování

V Nizozemsku mohou organizace, které dostávají finanční prostředky, požádat o označení kvality CBWF²⁶⁵, což znamená, že jsou uznávány vládou, pokud jde o způsob, jakým dostávají a vynakládají finanční prostředky.

Veřejné zakázky a poskytování sociálních služeb

Neziskové organizace se ucházejí o veřejné zakázky, ale často se cítí nuceny snížit kvalitu dodávek jako součást obchodní soutěže (tzn. snížením nákladů). V současné době probíhá v Nizozemsku diskuse na téma zadávání veřejných zakázek. U mnoha neziskových organizací se ukazuje, že jejich způsob práce se dostává do střetu s pravidly EU pro veřejné zakázky. Domnívají se, že by mělo dojít k větší kontinuitě poskytování služeb (např. používání stávajících sítí), čehož je obtížné dosáhnout, pokud jsou pravidelně uznáváni noví poskytovatelé služeb.

²⁶³ Rozhovor se zástupci Ministerstva zdravotnictví, sociálních věcí a sportu.

²⁶⁴ Centro di Servizio per il Volontariato del Lazio SPES, "Volunteering across Europe. The Netherlands", 2006.

²⁶⁵ Centrální úřad pro získávání finančních prostředků.

Několik veřejných účastníků, jakož i zástupců dobrovolnických organizací, vysvětlilo, že pravidla pro zadávání veřejných zakázek velmi komplikují poskytování služeb smluvně uzavřených pouze s dobrovolníky. Veřejné zakázky vyžadují zodpovědnost, která je obtížně dosažitelná prostřednictvím úplného nastavení dobrovolnictví. Proto dobrovolnické organizace zapojené do smluv o veřejných zakázkách mají tendenci tak činit převážně s placenými zaměstnanci za takové smlouvy.

Nicméně dobrovolnické organizace v Nizozemsku mají dosud relativně málo zkušeností v této oblasti. To je částečně způsobeno složitostí těchto smluv, ale často se to také týká nedostatku kapacity/pracovní síly a skutečně nedostatku zkušeností v tomto typu angažovanosti.

3.9.4.2 Ekonomická hodnota dobrovolnictví

Problémy nahrazování služeb a nahrazení práce

Podle Ministerstva zdravotnictví, sociálních věcí a sportu není náhrada služeb považována za riziko, ale za součást jejich politiky. Využívání služby dlouhodobé péče bylo v Nizozemsku tak významné, že se stává nedostupným (na základě zákona ABW). Část této služby nyní převzala zákon o sociální podpoře a je možné, že v některých případech některé činnosti již nejsou vypláceny, ale byly převzaty dobrovolníky.

Kvůli tomuto současnému politickému kontextu je rostoucí potřeba dobrovolníků. Tento vývoj vyvolává otázky, jak lze zlepšit spolupráci mezi dobrovolníky a odborníky a které mohou obce a profesní organizace požadovat u dobrovolníků. To neovlivňuje pouze spolupráci mezi lidmi, ale také spolupráci mezi organizacemi, jako jsou domovská zařízení a další pečovatelské instituce, dobrovolnické organizace, obce, sociální organizace atd. Existuje zvýšený tlak na poskytování péče s ohledem na roli dobrovolníků.

Následující body jsou považovány za specifické výzvy/hrozby:

- existuje nebezpečí, že místní orgány mají instrumentální vizi na dobrovolnictví pro zmírnění účinků rozpočtových škrťů a že neuznávají hodnotu svých dobrovolníků;

- další hrozba se týká nerealistických očekávání vlády, pokud jde o předpokládaný potenciál rostoucího počtu dobrovolníků;
- místní orgány a instituce péče kladou vysoké nároky na dobrovolníky a dobrovolnické organizace (nucená profesionalizace);
- instituce sociální péče jsou více závislé na úsilí dobrovolníků; to může vést k napětí s odborníky, protože divize úkolů jsou nejasné nebo mají nerealistické očekávání na schopnosti dobrovolníků.

Dobrovolníci mají zásadní význam pro zlepšení sociální soudržnosti v sousedství. V některých oblastech stále chybí struktura sociální podpory. Dobrovolníci a dobrovolnické organizace mohou v tomto ohledu přinést změny.²⁶⁶

3.9.5 Dobrovolnictví v kontextu vzdělávání a odborné přípravy

3.9.5.1 Uznávání / akreditace dovedností a schopností dobrovolníků v rámci národního systému vzdělávání a odborné přípravy

Zatím neexistuje formální uznání nebo akreditace dovedností a kompetencí dobrovolníků v rámci národního systému vzdělávání a odborné přípravy. Stávající postupy pro certifikaci dovedností a kompetencí jsou zřídka využívány v oblasti dobrovolnictví kvůli vysokým nákladům a prostému nedostatku informací o stávajících možnostech. Některé organizace však udělují certifikáty svým dobrovolníkům.

Cílem vlády je rozvíjet formální systém uznání, protože existuje mnoho dobrovolníků na trhu práce a takový systém může být prostředkem k jejich zaměstnání. Společnost MOVISIE v současné době získává finanční prostředky na vytvoření takového systému formálního uznávání. Systém bude zahrnovat používání nástroje dříve získaných kompetencí („Eerder Verworven Competencies“, EVC) tím, že bude aplikován na dobrovolníky. Dobrovolníci pak budou schopni rozpoznat získané kompetence a následně budou moci účinněji prokázat své schopnosti potenciálním zaměstnavatelům.²⁶⁷

²⁶⁶ Oudenampsen, ea, „Samenwerking vrijwilligers en beroepskrachten by maatschappelijke ondersteuning“ Září 2006.

²⁶⁷ Na základě rozhovorů se zástupci Ministerstva zdravotnictví, sociálních věcí a sportu a MOVISIE.

Uznání role dobrovolnictví na různých úrovních vzdělávání

Zavedení tzv. „Maatschappelijke Stages“ (společenských stáží) v rámci středoškolského vzdělávacího programu od roku 2005 bylo velmi diskutovaným tématem. Společenské stáže nabízejí velké možnosti, jak překonat počáteční váhání mladých lidí, kteří dosud nejsou zapojeni do dobrovolnické činnosti. Stáže byly samozřejmě také velkým krokem k uznání neformálního učení a hodnoty dobrovolnické práce. Sociální stáž pro žáky na středních školách bude rovněž uznána výše uvedeným postupem EVC. Od roku 2011 bylo sociální školení uplatněno při získávání kvalifikace nebo na seznamu značek. V důsledku toho bude víceméně formálním uznáním dobrovolných činností mladých lidí. Mladí lidé, kteří se účastní aktivit podporovaných programem Mládež v akci, obdrží Průkaz mládeže, který se nyní „započítává“ za vykonávání povinné sociální stáže v rámci svých školních učebních osnov.

Existují však některé obavy, že současný vývoj při provádění stáží narušuje jejich hodnotu pro podporu dobrovolných činností mládeže. Ministerstvo školství, kultury a věd většinou financuje stáže a realizace je především záležitostí vzdělávacího systému. Velká většina škol nyní učinila stáže povinným prvkem učebních osnov a řada politiků prosazuje, aby stáže byly povinné na národní úrovni. To samozřejmě vážně podkopává pojem „dobrovolnické“ práce.²⁶⁸ Očekává se, že mladí lidé budou dobrovolně nabízet tři měsíce na střední škole, aby byli seznámeni se společností. Mladí lidé by například mohli pracovat v domově pro starší lidi, v nemocnici nebo na dětské farmě. Stáže jsou z velké části organizovány ve spolupráci s tradičními institucemi pro dobrovolnou práci; proto tyto stáže budou mít vážný dopad na tyto instituce, neboť dobrovolnické organizace budou muset poskytnout čas na podporu těchto mladých lidí a zpřístupnění úkolů.²⁶⁹

Asi 481 středních škol a 7 AOC (Agrární školicí středisko) již zahájilo určitý druh společenského výcviku pro své žáky. Rovněž stále více středisek odborného vzdělávání nabízí studentům možnost realizovat společenskou stáž, a to především v prvním ročníku. Poměrně často studenti musejí hledat umístění, které

²⁶⁸ European Youth Forum, „Shadow report on the implementation of the third priority of the Open Method of Coordination in the youth field, Voluntary Activities“, 2005.

²⁶⁹ Paul Dekker, Joep de Hart, Laila Faulk, „Toekomstverkenning vrijwillige inzet 2015“, SCP, Den Haag, Juni 2007.

má určitou souvislost s jejich budoucí profesí. Koncepce sociální stáže byla dokončena v roce 2011 a je součástí studijního plánu žáků. První výsledky výzkumu však ukazují, že tyto stáže mají pozitivní vliv na postoj mladých k dobrovolnictví.

Sociální stáž navrhlo nejen Ministerstvo školství, kultury a věd, ale také Ministerstvo zemědělství, přírody a kvality potravin. Toto ministerstvo hledá způsob, jak zpřístupnit mladým lidem bez agrárního zázemí seznámení se se zvířaty a s přírodou. Ministerstvo společné stáže uskutečňuje společně se školami, dobrovolnými organizacemi, obcemi a poskytovateli stáží.

Nakonec některé školy a vysoké školy udělují studijní místa nebo výjimku z určitých požadavků na studium těm studentům, kteří provádějí dobrovolnou práci, ať už v rámci školy nebo mimo.²⁷⁰

3.9.5.2 Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky

V závislosti na dobrovolnické organizaci je možné několik forem školení.

Velké dobrovolnické organizace mají tendenci poskytovat výcvik sami. Například organizace Scouting vyvinula vlastní soubor nástrojů (EVC). Někdy se používají školitelé z ústavů vzdělávání a odborné přípravy.

Z nevládní organizace Humanitas jsou dobrovolníkům poskytnuty následující kurzy: seznámení se s organizací; základní kurzy pro konkrétní úkoly; aktivní školení pro dobrovolnictví; školení pro koordinaci a řízení dobrovolnictví.

V rámci decentralizace byl výcvik dobrovolníků, včetně mladých dobrovolníků, svěřen do kompetencí místních orgánů.

3.9.6 Příklady dobrovolnických center

Popis dobrovolnických center MOVISIE a NOV je uveden výše.

3.9.6.1 Dobrovolnická akademie Amsterdam (Vrijwilligersacademie Amsterdam)

Dobrovolnická akademie Amsterdam byla za podpory města založena na základě iniciativy několika dobrovolnických organizací. Finančně je podporována městem

²⁷⁰ Youth Partnership “Questionnaire “Voluntary activities”, The Netherlands

a soukromými sponzory. Nedostává žádné příspěvky od státu. Rozpočet se schvaluje vždy v prosinci na celý další rok a proto je poslední měsíc v roce nejistým obdobím, neboť není jisté, jaký objem prostředků dostanou (nicméně v posledních pěti letech je rostoucí tendence). Dobrovolníkům poskytují náhrady za vynaložené cestovní náklady a hradí jim pojištění.

Dobrovolnická akademie se především zaměřuje na školení a kooperaci dobrovolníků v sociální oblasti, např. péči o starší osoby, o něž se již nezvládá starat rodina. Školení dobrovolníků obvykle platí přijímající organizace, případně je zdarma poskytne některá ze spolupracujících organizací poskytujících certifikované školení (sama akademie žádné školicí standardy nemá, využívá standardy třetích stran).

Některé příklady nabízených kurzů:

- školení stážistů (kteří mají dobrovolnickou práci povinnou v rámci školy);
- školení dobrovolníků v péči o druhé;
- motivační konverzace;
- nenásilná komunikace;
- řešení obtížných situací;
- povzbuzující konverzace;
- jak si kontrolovat finance.

Akademie má 4 placené zaměstnance, vlastní dobrovolníky nevyužívá.

3.9.6.2 Humanitas Amsterdam

Humanitas Amsterdam patří mezi hlavní nizozemské organizace zaměřené na poskytování sociálních služeb a posilování občanské vzájemnosti. Jedná se o neziskovou asociaci podporující osoby, které se o sebe z různých důvodů nemohou dočasně samy postarat.

Organizace byla založena 31. května 1945, tedy bezprostředně po druhé světové válce, a to především za účelem podpory zbídačené nizozemské populaci. Nyní má více než 80 poboček a působí po celé zemi.

Humanitas každoročně podpoří více než 70 000 potřebných. Nabízejí široké spektrum aktivit, od průvodců pro imigranty po společníky pro osoby trpící

osamělostí, od podpory rodičů po podporu osob čelících zármutku z osobní ztráty. Služby Humanitas jsou poskytovány zdarma a všem, bez ohledu na věk, etnickou příslušnost, životní styl či sexuální orientaci.

Stěžejní služby Humanitas zajišťuje prostřednictvím dobrovolníků; disponuje zhruba 25 000 dobře vyškolenými osobami, které působí ve více než 700 projektech. Ty podporuje okolo 300 profesionálů.

Každému dobrovolníkovi je poskytnuto komplexní školení a průběžné osobní vedení. Školení a vzdělávání je organizováno Akademií Humanitas. Vedení asociace je v rukou centrálního výboru a členské rady.

Humanitas chrání hodnoty jako rovnost (dobrovolníka a klienta), odpovědnost (za sebe i ostatní členy společnosti) a nezávislost (aktivity mají zajistit, aby se klienti o sebe dokázali v budoucnu opět sami postarat).

Po finanční stránce zastřešují činnosti Humanitas různé místní, regionální a národní vládní granty, dále části výnosů z loterií, jako jsou Přátelská loterie či Národní poštovní loterie. Další prostředky plynou prostřednictvím členů, soukromých dárců a dalších sponzorů.

Humanitas jsou členem několika sociálních organizací, jako jsou Humanitní aliance, Solidárnost, Sociální aliance a další. Jsou registrováni jako veřejně prospěšná společnost u nizozemského daňového úřadu.

3.10 ZÁVĚRY A INSPIRACE PRO ČR

Rekapitulace zahraničních přístupů k dobrovolnictví

Dobrovolnictví na Slovensku i Polsku prošlo podobným vývojem, jako dobrovolnictví v Česku.

Systém dobrovolnictví v Německu je velmi propracovaný. Hlavní zastřešující organizací je BAGFA (Bundesarbeitsgemeinschaft der Freiwilligenagenturen eV), která dostává od spolkové vlády prostředky sloužící k zajištění administrativy a chodu dobrovolnických center. Finanční prostředky k zajištění vlastního chodu si jednotlivá centra obstarávají sama, případně jsou poskytována zakladatelem, ať už jde o místní úřad nebo soukromou osobu.

Historie moderního dobrovolnictví v Rakousku sahá do období po druhé světové válce, kdy zejména na venkově začala být řada služeb poskytována na bázi dobrovolnictví. Tradiční podoba dobrovolnictví však přestává být v dnešní době dostačující a hledají se nové způsoby jeho organizace, zejména je snaha o vytvoření lokálních center, která by měla na starosti sledování dobrovolnických potřeb v okolí a přerozdělování dobrovolníků mezi nimi.

V Itálii jsou dobrovolnická centra velmi hrdá na dlouhou historii dobrovolného poskytování služeb sahající až do středověku, kdy dobrovolnou činnost organizovala a poskytovala silná katolická církev. V dnešní době iniciativu přebírají různě organizovaná dobrovolnická centra, ale komplikovaný systém poskytování dotací vyžaduje důkladnou reformu, která v těchto letech probíhá.

Pro dobrovolnictví v Nizozemsku je typické, že určitá míra vzájemné pomoci je přímo předpokládána legislativou v oblasti sociálních služeb, kdy se obecně předpokládá, že dostanou-li se občané se do nesnází, získají nejprve pomoc ze strany rodiny, případně sousedů nebo bližšího okolí (místní komunity) a teprve pokud tato pomoc selže, má se jim dostat pomoci ze strany státu. Posílení komunity a pomoc s organizováním a přidělováním dobrovolníků je starostí dobrovolnických center.

Na závěr je nutné zmínit, že o stavu a roli dobrovolnictví ve společnosti nerozhoduje pouze legislativa a finance, ale také stav společnosti a její sociálně-

kulturní pozadí a dlouhodobé tradice. V převážně katolických zemích na jihu Evropy je výraznější zastoupení spontánního, neformálního či komunitního dobrovolnictví, kdežto v protestantských zemích Evropy převažuje formální manažersky řízené dobrovolnictví a časté členství v organizacích zaměřujících se na spolkovou činnost, příkladem může být Nizozemí. V posledních letech narůstá potřeba transformace dobrovolnictví k profesionálnímu řízení ve všech zemích, zásadní je transparentnost a zpřehlednění vykonávané dobrovolnické práce. Klíčová je podpora nových forem dobrovolnictví a důraz na jeho propagaci.

Na základě provedené analýzy managementu dobrovolnictví v šesti evropských zemích lze uvést následující příklady prvků řízení dobrovolnictví, které by mohly být implementovány za účelem rozvoje dobrovolnictví v České republice.

1. *Posílení spolupráce s regiony/kraji* – Rakousko (role zemí při zřizování regionálních dobrovolnických center; např. ULF); Itálie (Ministerstvo práce a sociální politiky výrazně uplatňuje princip subsidiarity a spolupráci národní úrovně s regionální).
2. *Vytvoření národní platformy dobrovolnických center s vlastní právní subjektivitou – profesní asociace (viz Rakousko, Slovensko, Polsko, atd.), které provádějí následující aktivity:*
 - a. přijímání vlastních standardů (autoregulace);
 - b. akreditovaná školení (viz např. Slovensko);
 - c. partner pro centrální orgány státu v rámci koncepční činnosti, nastavení dotačních titulů do potřebných oblastí;
 - d. propagace dobrovolnictví.
3. *Posílení spolupráce s municipalitami* – Německo, Nizozemsko, Itálie – podpora vzniku dobrovolnických center orientovaných na lokální problémy (a financovaných alespoň částečně prostřednictvím obecní samosprávy).
4. *Speciální národní dobrovolnické programy pro seniory (např. Rakousko, Německo)* – Německo: Federální modelový program dobrovolnických center pro seniory, který proběhl v letech 1993–1997, zkoumal různé způsoby, jak lépe využívat zkušenosti a znalosti starších lidí ve prospěch širší společnosti ve světle demografických změn. Program vedl k vytvoření 44 dobrovolnických center pro starší osoby po celém Německu.
5. *Možnosti vzdělávání a odborné přípravy pro dobrovolníky*

- a. „Akademie pro dobrovolnictví v Německu“, která se specializuje na poskytování všeobecného vzdělání pro dobrovolnický sektor.
 - b. V Rakousku vzdělávání organizují regionální/zemská centra, např. ULF ve spolupráci s ostatním dobrovolnickými organizacemi vytváří společný kurz.
6. *Regionální dobrovolnická centra* – V jednotlivých zemích dobrovolnická centra poskytují různé služby, ale dá se zobecnit, že jejich vliv a potřebnost v základní dobrovolnické infrastruktuře je zásadní ve všech zemích. Jako jeden z důvodů je uváděn klesající vliv sociálního prostředí (např. rodiny, sousedství, církve a zaměstnavatelé) na individuální život, rozvolnila se vazba k sociálně-kulturnímu prostředí a tím se snížila motivace pro zapojení občanů do neformálního dobrovolnictví. Místo toho lidé začali hledat nová témata nebo projekty, které nabízejí možnosti k zapojení a účasti a které odpovídají jejich vlastní míře odhodlání. Kvůli tomuto vývoji organizace zabývající se dobrovolníky ztrácejí své tradiční kanály pro nábor, využívají dobrovolnická centra jako alternativní způsob uspokojení poptávky po dobrovolnících. Zprostředkovatelská role dobrovolnických center se projevuje v transformaci dobrovolnictví. Dobrovolnická centra povzbuzují organizace zapojené do dobrovolnictví, aby své příležitosti více přizpůsobovaly očekáváním současných potenciálních dobrovolníků.

4 DOBROVOLNICTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE

4.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O DOBROVOLNICTVÍ V ČR

4.1.1 Historie a kontextové pozadí

Na základech existence pospolitosti lidské společnosti se podílí mimo jiná důležitá fakta především vzájemná lidská pomoc a solidarita. Ve všech světových náboženstvích jsou v jejich zákonech obsaženy pokyny od Boha k člověku, které k rozvoji těchto pro člověka důležitých vlastností nabádají. Počátky organizované dobročinnosti na našem území jsou tedy spjaté s církví, s institucí, která má za úkol šířit myšlenky, které nabádají člověka k jeho duchovnímu rozvoji a zároveň rozvoji takových vlastností, které můžeme nazývat cnostmi, jenž Bůh člověku sděluje ve svých Božích přikázáních. Církevní řády a náboženská bratrstva, která byla založena za účelem šíření Božího slova, se vedle duchovní péče o věřící začali věnovat i charitativní činnosti. Při mnohých klášterech vznikaly špitály a útulky, které začaly řešit zdravotní a sociální situaci jednotlivců.

Počátky dobrovolnictví v našich zemích v dnešním pojetí můžeme sledovat až s nástupem raného kapitalismu a tím souvisejících celospolečenských změn. Od 30. let 19. století dochází k výraznému rozvoji organizované vlastenecké aktivity a tím vzniká kromě již existující charitativní činnosti církevní i světské také nově velké množství spolků, nadací a občanských asociací. Vznikly vlastenecké spolky na podporu umění, vědy a vzdělání. Bohatou strukturu tehdejší společnosti doplňovaly tělocvičné a okrašlovací spolky, pěvecké sbory, spolky hasičů aj. Kromě českých organizací vznikaly v té době na našem území i obdobné organizace německé. Národnostní akcent byl v této době velmi silný, řada dobrovolných organizací vznikla za účelem povznesení národního vědomí. V sedmdesátých letech 19. století už existovalo více než 3 000 různých spolků, v devadesátých letech přes 10 000 a jejich počet později ještě rostl. Některé z těchto spolků, jako například Sokol, přetrvaly přes společenské proměny naší země dodnes²⁷¹.

V roce 1918 došlo ke vzniku samostatného Československa a v následujících letech začaly vznikat další organizace různých druhů v neziskovém sektoru. Jejich

²⁷¹ KRÁTKÁ, K., PERNICOVÁ, H. et al. Historie a současnost dobrovolnictví v České republice. Tišnov: Za sebevědomé Tišnovsko, o. s., 2010.

organizační forma byla různorodá, jednalo se o soukromé, obecní, náboženské a národnostní organizace. Většina z nich byla strukturována do sítě, která zahrnovala místní organizace, okresní a krajské pobočky a zemská nebo národní ústředí. Některé spolky měly široké pravomoci a je možno je charakterizovat jako polooficiální (Masarykova liga proti TBC, Československý červený kříž aj.). Zřizování spolků bylo provázáno ideou nadšení budovatelů samostatné Československé republiky. Mnoho, zejména mládežnických organizací, jako například YMCA, se těšilo přímé podpoře presidenta Masaryka²⁷².

Další vývoj těchto organizací vytyčeným směrem narušila 2. světová válka. Pro silný národnostní akcent byla řada z nich zrušena, jiné byly transformovány do podoby vyhovující protektorátní správě.

Po skončení války nedošlo k navázání na předchozí tradice dobrovolných organizací, jelikož Československo se stalo socialistickým státem s jiným politickým režimem. Činnost dříve nezávislých organizací byla postupně systematicky podřízena politickému vedení státu, jejich činnost již podléhala kontrole. Všechny organizace musely být sdruženy v tzv. Národní frontě. Veškerý majetek nadací a spolků byl státem zabaven. Kolektivní dobročinnost však byla dále hojně organizovaně podporována a využita pro cíle nově budované socialistické společnosti. Emocionálně motivované dobrovolnictví však bylo postupně nahrazeno altruismem z donucení. Povinná práce zdarma byla běžná ve všech organizacích včetně samotné KSČ a její výčet či potvrzení o ní bylo součástí nejrůznějších posudků a doporučení. V době, kdy pro občany neexistovala možnost najmout soukromé služby, byla pro naplnění veřejného zájmu vytvořena „Akce Z“ iniciována vládním nařízením z roku 1959. Typickou činností byl úklid sídlišť a tzv. jarní úklid („Z“ znamenalo zvelebování). V řadě obcí byly svépomocně postaveny místní prodejny, vybudovala se kanalizace apod. Za první „novodobou“ dobrovolnou organizací lze považovat nevládní ekologickou organizaci TIS 1958 až 1979²⁷³. Téma ochrany přírody bylo také u zrodu Hnutí

²⁷² KRÁTKÁ, K., PERNICOVÁ, H. et al. Historie a současnost dobrovolnictví v České republice. Tišnov: Za sebevědomé Tišnovsko, o. s., 2010.

²⁷³ TIS byl založen v roce 1958 jako Sbor ochrany přírody Společnosti Národního muzea na podnět O. Leiského a ve své činnosti vycházel z ideálů A. Schweitzera, E. T. Setona, M. Tyrše, T. G. Masaryka a A. B. Svojsíka. Rozvíjel moderní přístup k životu s dobrým a poučeným vztahem k přírodě. Úspěšně vyřešil více než 30 celostátních ekologických výzkumných úkolů. Organizoval celostátní akce jako 1. duben - Den ptactva, Stromy republiky, Dny ochrany přírody (dnes často

Brontosaurus. Tato původně jednorochní akce, reagující na vyhlášení roku 1974 Rokem životního prostředí na konferenci OSN ve Stockholmu, spontánně pokračovala v dalších letech. Změnila se na časově neomezený program výchovy k ekologickému myšlení a jednání. Začali vyrůstat organizátoři, tvořila se metodika akcí, vznikala jednotlivá centra. V roce 1978 proběhly první tábory pro mládež na pomoc přírodě - Prázdniny s Brontosauem, které jsou dodnes jednou z hlavních činností této organizace.

Po roce 1989 prošla česká společnost znovu obdobím transformace. Základním východiskem byla myšlenka občanské společnosti založené na spolupráci a vzájemné solidaritě plnoprávných a svobodných občanů. Po několika letech neomezeného působení demokratických principů, které byly spojeny s negativními rysy liberálně tržního hospodářství (tj. s individualismem, ekonomickou racionalizací, bezdomovectvím, sociálním vyloučením), s nástupem staronových sociálních rizik, se začaly projevovat negativní důsledky transformace a tím i opětovný zájem občanů o jiný neboli znovuoobjevený životní styl zajišťující rozvoj tradičních humanistických hodnot, bez nichž dobročinnost a vzájemnou pomoc nelze uskutečnit. Přirozená lidská potřeba pomáhat ostatním a zajímat se o svět okolo, hledání způsobů seberealizace, dalo vzniknout rozvoji nezávislého neziskového sektoru. Byly obnoveny spolky a sdružení jako např. YMCA, Sokol a Skaut-Junák. V krátké době se jim podařilo znovu vytvořit celostátní síť organizací, které jsou v podstatné míře založené na dobrovolnické činnosti jejich členů. Vznikly mnohé nevládní neziskové organizace, které stavějí svoji činnost na nadšení pro věc a na pomoci dobrovolníků²⁷⁴.

Významnou aktivitou pro rozvoj dobrovolnictví v ČR bylo vyhlášení mezinárodního roku dobrovolnictví 2001²⁷⁵, jehož cílem kromě jiného bylo ocenění významu dobrovolnictví pro rozvoj společnosti a výzva pro členské státy OSN ke zlepšení právních a organizačních podmínek pro výkon dobrovolnické služby. V roce 2003

uváděné jako Den Země). Uspořádal více než 100 letních ekologických táborů. Zorganizoval 16 výzkumných přírodovědných expedic do různých světadílů, více než 200 autokarových exkurzí do přírodních rezervací a za přírodními zajímavostmi v Čechách, na Moravě, na Slovensku. i v okolních zemích a desítky dalších ekologických exkurzí. Po roce 1979 byl TIS z ideologických důvodů úředně zlikvidován. (více na <http://huculclub.eu/html/tis.html>)

²⁷⁴ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. (2006) Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

²⁷⁵ Mezinárodní rok dobrovolníků iniciovala Organizace spojených národů (OSN) rezolucí Valného shromáždění OSN č. 52/17 ze dne 18. ledna 1998.

vstoupil v platnost Zákon o dobrovolnické službě č. 198/2002 Sb. Dalším aktem ze zahraničí, který inicioval rozvoj dobrovolnictví v ČR, bylo vyhlášení roku 2011 Evropským rokem dobrovolnických činností na podporu aktivního občanství, který vyhlásila Rada ministrů EU. V rámci ČR byla realizována kampaň na podporu dobrovolnické činnosti (regionální, celostátní i mezinárodní konference, vzdělávací a síťovací setkání, Týden dobrovolnictví).

4.1.2 Počet a profil dobrovolníků

V ČR se neprovádí žádné šetření dobrovolníků v domácnostech. Odhady ČSÚ o této skupině obyvatelstva tedy vycházejí pouze z údajů, které má úřad k dispozici od neziskových institucí. Ty však nejsou kompletní, a proto mají údaje o dobrovolnících omezenou validitu.

Celkový počet dobrovolníků

Dle údajů neziskových institucí lidé jako dobrovolníci v roce 2015 odpracovali 45,1 mil. hodin. Jelikož dobrovolník může pracovat i pro více neziskových institucí, publikuje se v satelitním účtu neziskových organizací počet dobrovolníků v podobě úvazků přepočtených na plnou pracovní dobu (FTE). Dobrovolníci tvořili v roce 2015 po přepočtu „pouze“ 26 102 úvazků. Údaje za rok 2014 jsou mírně vyšší.

Dle následující tabulky lze identifikovat od roku 2008 pokles počtu dobrovolníků i počtu odpracovaných hodin, nejnižší hodnoty jsou v letech 2010 a 2013. V roce 2014 došlo k nárůstu u neziskových institucí sloužících domácnostem, které jsou pro sektor dobrovolnictví klíčové.

Tabulka 4.1: Počet dobrovolníků a počet odpracovaných hodin

Rok	Počet dobrovolných pracovníků			Počet hodin odpracovaných dobrovolníky		
	Neziskový sektor celkem	Nefinanční podniky a finanční instituce	Neziskové instituce sloužící domácnostem	Neziskový sektor celkem	Nefinanční podniky a finanční instituce	Neziskové instituce sloužící domácnostem
2008	↑ 27 255	↑ 306	↑ 26 949	↑ 47 205 654	↑ 530 707	↑ 46 674 947
2009	↑ 27 145	→ 165	↑ 26 979	↑ 47 177 450	→ 287 072	↑ 46 890 116
2010	↓ 25 039	→ 169	↓ 24 870	↓ 44 320 933	→ 299 531	↓ 44 021 402
2011	→ 25 983	→ 168	→ 25 815	→ 45 185 506	→ 292 602	→ 44 892 904
2012	→ 25 964	↓ 104	→ 25 860	→ 44 866 218	↓ 180 088	→ 44 686 130
2013	↓ 25 307	↓ 107	↓ 25 200	↓ 43 763 665	↓ 184 448	↓ 43 579 217
2014	→ 26 414	↓ 61	→ 26 353	→ 45 605 895	↓ 106 118	→ 45 499 777
2015	→ 26 102	↓ 60	→ 26 042	→ 45 140 006	↓ 104 173	→ 45 035 833

Zdroj: ČSÚ, Satelitní účet neziskových institucí 2008–2015. SA000109 Agregace neziskového sektoru

Dle odvětvové struktury jsou dobrovolníci nejvíce koncentrováni v odvětví ostatní činnosti, následuje odvětví kultury, zábavní a rekreační činnosti (17,6 %), dále pak odvětví Veřejná správa a obrana, povinné sociální zabezpečení (10,6 %).

Tabulka 4.2: Přepočtený počet dobrovolných pracovníků (FTE) v neziskových institucích podle odvětví v roce 2015

Název odvětví	Počet	Podíl
Ostatní činnosti	17 554	67,3 %
Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	4 607	17,6 %
Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	2 763	10,6 %
Zemědělství, lesnictví a rybářství	789	3,0 %
Zdravotní a sociální péče	166	0,6 %
Činnosti v oblasti nemovitostí	94	0,4 %
Vzdělávání	81	0,3 %
Profesní, vědecké a technické činnosti	29	0,1 %
Jiná odvětví	19	0,1 %
Celkem	26 102	100,0 %

Zdroj: ČSÚ, Satelitní účet neziskových institucí 2008–2015. SA000109 Agregace neziskového sektoru

4.2 REGULAČNÍ RÁMEC

4.2.1 Obecný právní rámec

Zakotvení dobrovolnictví do české legislativy napomohly nejen předvstupní procesy přijetí ČR do Evropské Unie, ale zároveň po roce 1989 zájem mnoha zahraničních dobrovolníků o seznámení s „postsocialistickou“ zemí v rámci „Evropské dobrovolné služby“. Díky těmto procesům byl v Mezinárodním roce dobrovolníků 2001 započat v ČR legislativní proces na zákonném vymezení dobrovolnické služby navazující v mnohém právě na Evropskou dobrovolnou službu.

Základním zákonem upravujícím oblast dobrovolnictví v České republice je zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (dále jen zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů. Dne 5. června 2014 nabývá účinnosti zákon č. 86/2014 Sb., kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění zákona pozdějších předpisů, který reaguje především na požadavky vyplývající ze zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, zákona č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech (zákon o obchodních korporacích) a z usnesení vlády č. 611/2007 ke Koncepci státní politiky pro oblast

děti a mládeže na období 2007-2013 a usnesení vlády č. 108/2013 o Národním akčním plánu podporujícím pozitivní stárnutí pro období let 2013-2017.

Zákonem o dobrovolnické službě se řídí pouze organizace, které získají akreditaci Ministerstva vnitra ČR na konkrétní projekt/program.

Dobrovolníkem může být fyzická osoba starší 15 let, jde-li o výkon dobrovolnické služby na území České republiky. Jde-li o výkon dobrovolnické služby v zahraničí, musí být osoba starší 18 let a zároveň se rozhodne svobodně poskytovat dobrovolnickou službu na základě svých vlastností, znalostí a dovedností.

Zákon o dobrovolnické službě zavedl do českého právního řádu mj. pojmy **dobrovolník, dobrovolnická služba, vysílající organizace, přijímající organizace**. Jen některé neziskové organizace pracující s dobrovolníky **mají akreditaci k dobrovolnickému programu** udělenou Ministerstvem vnitra ČR, to znamená, že **jsou povinny řídit se zákonem o dobrovolnické službě**. Jsou také oprávněny uzavírat se zájemci **smlouvy o dobrovolnické službě** a vyslat je po uzavření smlouvy do přijímajících organizací. **Vysílající organizace je zodpovědná** za výběr, evidenci, přípravu, pojištění dobrovolníka. Přijímajícími organizacemi jsou například různé charitativní organizace, sdružení zdravotně postižených, mateřská centra, domovy pro seniory, domovy pro mládež, nemocnice, azylové domy, protidrogová centra, poradenská zařízení, organizace Armády spásy atd., samozřejmě pokud projeví zájem o práci dobrovolníků.

Z právní úpravy vyplývají také benefity, mezi které patří možnost úhrady veřejného zdravotního pojištění, možnost hrazení důchodového pojištění, možnost započítání doby výkonu dobrovolnické služby do náhradní doby zaměstnání při posuzování nároku podpory v nezaměstnanosti, výhody v oblasti daně z příjmů a daně darovací za podmínek uvedených v zákoně. Obecně lze říci, že hlavním cílem právní úpravy je profesionalizace a nastavení standardů činnosti nestátních neziskových organizací v oblasti dobrovolnictví.

Podstatou zákona je tedy nastavení **jasných, srozumitelných, právně podložených a vymahatelných pravidel** pro všechny zúčastněné subjekty (tj. jak pro dobrovolníka, tak pro vysílající a přijímající organizaci). Zákonem získává **dobrovolník právní status**. Organizací s akreditovaným projektem anebo

programem **je pojištěn proti škodám na zdraví a na majetku**. Tato organizace také může hradit, je-li to součástí smlouvy s dobrovolníkem, případné náklady spojené s přípravou a lze s ní jednat také o dalších aspektech dobrovolnictví, např. o plné nebo částečné úhradě cestovních výdajů, ubytování a stravy. Je povinna zajistit řádné a zdravotně nezávadné ubytování, je-li dobrovolnická služba vykonávána mimo obec trvalého pobytu. Vysílající organizace si může vyžádat od uchazeče podle povahy služby předložení výpisu z evidence **rejstříku trestů či potvrzení o zdravotním stavu**. Dobrovolník má nárok na **zajištění kvalitní přípravy k výkonu** dobrovolnické činnosti, je-li potřebná, může absolvovat školení a být odborně veden v místě výkonu dobrovolnické služby. Má nárok na poskytnutí pracovních prostředků a ochranných pomůcek. Některé vysílající organizace **mají své metodiky**, podle kterých jsou dobrovolníci **vybírání a připravováni** na svoji činnost, jejichž součástí jsou například **pohovory, orientační psychotesty, dotazníky, školení a výcviky**. Zákon dále např. stanovuje náležitosti smlouvy mezi dobrovolníkem a vysílající organizací a vymezuje podmínky, za kterých stát podporuje dobrovolnickou službu, a to včetně dotací nestátním neziskovým organizacím, které mají akreditovaný program podle tohoto zákona.

Za dobrovolnickou službu uvedenou výše se nepovažuje činnost týkající se uspokojování osobních zájmů, anebo je-li vykonávána v rámci podnikatelské nebo jiné výdělečné činnosti anebo v pracovněprávním vztahu, služebním poměru nebo členském poměru. Výkon vojenské činné služby je překážkou výkonu dobrovolnické služby.

Člen vysílající organizace **může být** pro tuto organizaci **dobrovolníkem**, pokud ovšem svou dobrovolnickou službu vykonává **mimo své povinnosti vyplývající z jeho členského poměru** k vysílající organizaci a ani k ní nemá žádný jiný právní vztah. To neplatí pro člena sociálního družstva, který **nesmí vykonávat dobrovolnickou službu** pro potřebu sociálního družstva, jehož je členem.

Vysílající organizace **musí být veřejně prospěšná** dle § 146 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Tuto skutečnost při žádosti o akreditaci doloží písemným prohlášením.

Vysílající organizace může být: nadace, nadační fond, ústav, sociální družstvo, spolek, obecně prospěšná společnost, právnická osoba církve anebo náboženské společnosti. Vysílající organizace **je povinna vydat dobrovolníkovi** na jeho žádost **osvědčení** o vykonané dlouhodobé dobrovolnické službě. Vzor osvědčení je přílohou novelizovaného zákona o dobrovolnické službě.

Přijímající organizace musí být veřejně prospěšné, stejně jako vysílající. Přijímající organizací může být také fyzická osoba, na ni se požadavek veřejné prospěšnosti nevztahuje. **Dalšími typy přijímajících organizací** mohou být státní orgány, organizační složky státu, orgány a organizační složky územních samosprávných celků, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územních samosprávných celků a školské právnické osoby. Předmětem činnosti přijímající organizace může již být podnikání, přijímající organizace může mít právní formu např. a.s. anebo s.r.o., ale musí být veřejně prospěšná a dobrovolník v ní nesmí vykonávat takové činnosti, které by vykonával v rámci podnikání přijímající organizace.

Dobrovolník vyslaný do přijímající organizace na základě zákona o dobrovolnické službě se primárně řídí zákonem o dobrovolnické službě a v oblastech tímto zákonem neupravených pak občanským zákoníkem.

Dále je zásadní právní úprava pro dobrovolnictví v oblasti sociálních služeb, kde dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v § 115 a § 120 zmiňuje účast dobrovolníků dle jiných právních předpisů (s odkazem na zákon o dobrovolnické službě) a v § 100, odst. 2 stanovuje povinnost mlčenlivosti také dobrovolným pracovníkům. Jedná se o obor, do kterého se zapojuje stále více dobrovolníků.

Dle právního stavu k 1/4/2018, se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené zákony:

- zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti
 - pouze v Hlavě III o podpoře v nezaměstnanosti uvádí výkon dobrovolnické služby na základě smlouvy jako náhradní dobu považující se za zaměstnání
- zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění
 - v části druhé uvádí dobrovolníka jako jednoho z pojištěnců

- zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí
 - v § 49a zmiňuje možnost o absolvování akreditovaného vzdělávacího programu za podmínek dle jiných právních předpisů (s odkazem na zákon o dobrovolnické službě)
- zákon č. 251/2005 Sb., o inspekci práce
 - v § 6 uvádí, že působnost úřadu se vztahuje také na vysílající nebo přijímající organizace
- zákon č. 268/2014 Sb., o zdravotnických prostředcích
 - pouze upřesňuje, že může jít i o dobrovolníka v obecných pojmech

Dále se k dobrovolnictví v ČR vztahují ještě níže uvedené vyhlášky:

- **z oblasti vzdělávání:** vyhláška č.74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání ze dne 9. února 2005
- **z oblasti sociálně-právní ochrany dětí:** vyhláška č.473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí ze dne 17. prosince 2012
- **z oblasti účetnictví:** vyhláška č. 504/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, u kterých hlavním předmětem činnosti není podnikání, pokud účtují v soustavě podvojného účetnictví ze dne 6. listopadu 2002
- **z oblasti statistických zjišťování:** vyhláška č. 373/2017 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2018 ze dne 19. října 2017

4.3 EKONOMICKÝ RÁMEC

V obecné rovině je dobrovolnictví nedostatečně reflektováno v ekonomické oblasti. Důvodem je skutečnost, že při dobrovolnické činnosti nedochází k transferu peněžních prostředků, a proto není tato činnost zachycena v účetnictví. Absence evidence dobrovolnictví v účetnictví zapříčiňuje podceňování tohoto jevu v ekonomice. Dobrovolnická činnost je standardním nákladem a výnosem; přestože nedochází k přesunu peněz, dochází k vytváření hodnoty lidské činnosti.

Dobrovolnictví je důležitým faktorem pro fungování neziskových institucí. Tvoří významnou část celkové pracovní síly v sektoru neziskových institucí sloužících

domácnostem (NISD), v roce 2015 to bylo 51,6 %²⁷⁶. Dobrovolnická činnost není placená, tudíž neziskové instituce ušetří na mzdových nákladech. Dobrovolnickou činností jsou vytvářeny hodnoty, které zvyšují celkovou produkci neziskových institucí. Dobrovolník vytvořenou hodnotu daruje zpět dané neziskové organizaci. Cílem neziskových organizací je maximální výkon/dopad z hlediska uspokojování veřejného zájmu při nulovém zisku, a proto dobrovolnictví je – z ekonomického hlediska – jednou z možných cest, jak úspěšně dosahovat tohoto cíle.

4.3.1 Ekonomická dimenze

Český statistický úřad publikuje Satelitní účet neziskových institucí (SUIN). Při jeho sestavování vychází z Příručky o neziskových institucích v systému národních účtů²⁷⁷ a z Evropského systému účtu ESA 2010²⁷⁸. Za neziskovou instituci je tak považována jednotka vytvořená za účelem výroby výrobků a poskytování služeb, jejíž status zároveň nedovoluje, aby tato produkce byla pro jednotky, které ji založily, řídí nebo financují, zdrojem příjmů, zisků nebo finančních výnosů. Takto pojaté neziskové instituce se označují také jako dobrovolnické organizace, organizace občanského sektoru, organizace třetího sektoru, soukromé neziskové organizace, nevládní či nestátní neziskové organizace.

V roce 2015 bylo v ČR 132 953 neziskových institucí, což činí meziroční růst o 3,02 % počtu neziskových institucí. V roce 2015 činila produkce českého neziskového sektoru 113 miliard Kč, z toho přes polovinu vytvořily veřejné vysoké školy. Český neziskový sektor se v roce 2015 podílel na tvorbě HDP České republiky ve výši 1,66 %. V roce 2015 pracovalo pro český neziskový sektor přes 104 tisíc zaměstnanců v přepočtu na plné pracovní úvazky, což činilo 2,04 % podílu na zaměstnanosti ČR.

Odhady dobrovolnické práce neziskových institucí

Významným přínosem Satelitního účtu neziskových institucí je i vyjádření dobrovolnické činnosti a započtení její hodnoty do národních účtů. Pod pojmem

²⁷⁶ ČSÚ. Satelitní účet neziskových institucí. SA000109 Agregace neziskového sektoru: pracovníci za rok 2015.

²⁷⁷ Příručky o neziskových institucích v systému národních účtů
http://unstats.un.org/unsd/publication/seriesf/seriesf_91e.pdf

²⁷⁸ Evropského systému účtu ESA 2010 http://apl.czso.cz/nufile/ESA_2010_CSU.pdf

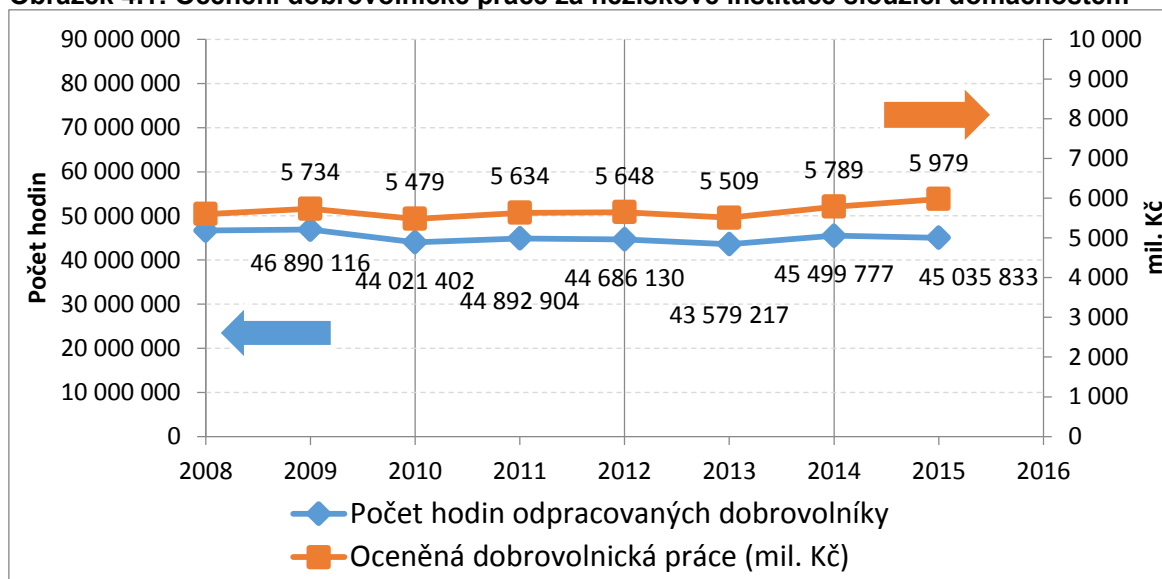
„dobrovolník“ je zde uvažována taková osoba, která není pro danou dobrovolně vykovávanou činnost v pracovním poměru k ekonomickému subjektu a svoji činnost vykonává bez peněžní či jiné odměny nebo právního nároku (vč. nároku vyplývajícího z povinností členů dle stanov nebo jiných usnesení ekonomického subjektu). Dobrovolníky zde mohou být jak osoby odvádějící neziskovému subjektu práci dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, tak další osoby vykonávající práci v organizaci bez nároku na odměnu (např. nehonorovaní členové správních a kontrolních orgánů).²⁷⁹

Metoda ocenění pomocí mediánu stanoveného podle výsledků z Informačního systému o průměrném výdělku (ISPV) zůstává jako nejvhodnější způsob hodnocení dobrovolné práce. Pro rok 2015 hodnota mediánu mezd v ČR podle ISPV dosahovala 132,09 Kč/hod. Tímto mediánem byl vynásoben počet hodin odpracovaných dobrovolníky, který Český statistický úřad získal ze statistických šetření výkazy NI 1-01(a).

V roce 2015 pro český neziskový sektor odpracovali dobrovolníci 45,1 miliónů hodin v hodnotě 5,96 miliard korun. V případě dobrovolnictví pro český neziskový sektor došlo v roce 2015 k mírnému meziročnímu poklesu o 1,18 %. Pokud se zaměříme pouze na neziskové instituce sloužící domácnostem, které jsou pro dobrovolnictví zásadním sektorem, lze identifikovat mírný pokles od roku 2014, ale hodnota oceněné práce narůstá. Následující graf uvádí vývoj ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce sloužící domácnostem od roku 2008.

²⁷⁹ ČSÚ. Popis Satelitního účtu neziskových institucí. Praha: ČSÚ, 2017. Dostupné z https://apl.czso.cz/nufil/SUNI%202005_2015%20popis%20171031.pdf

Obrázek 4.1: Ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce sloužící domácnostem

Zdroj: ČSÚ, Časové řady Satelitního účtu neziskových institucí 2008–2015.

Odlišný přístup k oceňování dobrovolné činnosti je uveden ve zprávě Jakuba Dostála a Marka Vyskočila „Ekonomická hodnota dobrovolnictví“²⁸⁰, kde se uvádí výsledky ekonomické hodnoty dobrovolnictví zprostředkované DC ADRA. Autoři zvolili metodu mediánu mezd v platové sféře v odvětvích, kde nejčastěji působí dobrovolníci, a dospěli k rozpětí od 86 Kč/hod (kultura) do 175 Kč/hod (šolské aktivity). Ve zprávě bylo zjištěno, že organizace ADRA v roce 2013 organizovala víc jak 1 700 dlouhodobých dobrovolníků, kteří v daném roce odpracovali přes 52 tisíc hodin v souhrnné hodnotě pět a půl milionů korun. Na nich se skoro 170 tis. Kč podílely speciální programy organizace ADRA Pět P, 160 tisíce programy péče o individuální klienty a 800 tis. Kč charitativní obchody. Zbylou část pak tvořily služby sociální péče ve zdravotních a sociálních zařízeních s celkem 3,7 miliony Kč a 584 tis. Kč.

4.3.2 Finanční zdroje pro dobrovolnictví

Financování nákladů spojených s dobrovolnictvím s důrazem na veřejné rozpočty. V současné době existuje několik možností financování dobrovolnických center a programů:

- **dotace od MV ČR na akreditovanou dobrovolnickou službu.** Tato podpora ale každý rok klesá, protože MV rozděluje léta neměnnou částku pro potřeby stále přibývajících akreditovaných programů;
- na jednotlivých ministerstvech jsou **grantové a dotační programy**, ve kterých je možno žádat o granty/dotace na dobrovolnictví, ale obvykle v

²⁸⁰ DOSTÁL, J. VYSKOČIL, M. Ekonomická hodnota dobrovolnictví: ADRA ČR za rok 2013. Výsledky výzkumné studie. Brno: Centrum pro výzkum neziskového sektoru. 2014.
http://cvns.econ.muni.cz/prenos_souboru/is/soubory/web/170-adra-zprava-celorocni-final-1.1.pdf

návaznosti na konkrétní témata toho či onoho resortu (podrobněji viz kapitola 5);

- dále lze **využít finančních zdrojů z nadací a dalších možných sponzorů**, a to jak fyzických tak právnických osob. V této oblasti je často dobrovolnickými centry a organizacemi uváděno, že **fundraising** na samotné dobrovolnictví není příliš účinný, je nutné ho propojit se získáváním financí na konkrétní téma, například ohrožené děti, kterým se věnují dobrovolníci v mentoringových programech;
- **grantové a dotační programy** krajů a měst (podrobněji viz kapitola 5), případně obec nebo kraj ve spolupráci s pracovními skupinami organizací spolupracujících s dobrovolníky jednorázově vyčlení ve svém rozpočtu potřebnou částku pro podporu tohoto typu činnosti.

Další možná nepřímá finanční podpora, kterou uváděla dobrovolnická centra nebo organizace: „Jako účinné a do budoucna potenciálně perspektivní se ukazuje organizační a mediální podpora od obce či kraje.“

4.3.3 Návrh možného financování dobrovolnictví

Dne 29. července 2015 vláda přijala Státní politiku vůči nestátním neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020. Jeden z úkolů, který usnesení vlády obsahuje, je úkol pro ministra vnitra, aby „**ve spolupráci s ministrem pro lidská práva, rovné příležitosti a legislativu a předsedou Rady vlády pro nestátní neziskové organizace do 31. prosince 2017 zpracoval koncept rozvoje dobrovolnictví v České republice s akcentem na zajištění regionální a oborové dostupnosti dobrovolnictví v podobě dobrovolnických center a zajistil minimálně dvouletou finanční podporu takových center.**“

V současné době jsou připravovány změny, které by měly přinést finanční podporu dobrovolnictví:

- Vládě bude v dubnu tohoto roku předložen návrh nových **Zásad vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy**. Tento materiál, který zavazuje ústřední orgány státní správy k určitým principům dotačních

procesů, přináší poprvé i zásadu, týkající se hodnoty neformální dobrovolnické práce jako finančních prostředků k možnému spolufinancování státních dotací.

- Současný návrh nových Zásad říká:

*„Ústřední orgán může ve výzvě stanovit, že do spolufinancování projektu může žadatel na základě smlouvy s dobrovolníkem zahrnout i činnost dobrovolníků, a to do výše 10 % celkových nákladů podpořeného projektu. Pro stanovení výše hodnoty dobrovolnické činnosti bude ústřední orgán vycházet z mediánu hrubé měsíční mzdy ve mzdové sféře za předchozí kalendářní rok. Pro výpočet hodinové hodnoty činnosti dobrovolníka se tento medián vydělí průměrným počtem odpracovaných hodin v kalendářním měsíci a poté zaokrouhlí na celé koruny směrem nahoru²⁸¹. Za dobrovolnickou činnost se pro účely Zásad považuje veřejně prospěšná činnost organizovaná podle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů, a **veřejně prospěšná činnost, která je vykonávána dobrovolníkem, který dosáhl alespoň 15 let věku, ze svobodné vůle, v jeho volném čase a bez nároku na odměnu, protislужbu nebo jiné zvýhodnění**. Pro výkon dobrovolnické činnosti musí být mezi dobrovolníkem a příjemcem uzavřena písemná smlouva, která obsahuje alespoň místo výkonu a předmět dobrovolnické činnosti, její rozsah a doba, po kterou bude vykonávána. O výkonu dobrovolnické činnosti musí vést příjemce průkaznou evidenci.“*

²⁸¹ Ministerstvo vnitra s tímto návrhem výpočtu zásadně nesouhlasí.

5 INSTITUCIONÁLNÍ RÁMEC A ZDROJE FINANCOVÁNÍ

5.1 NÁRODNÍ ÚROVEŇ

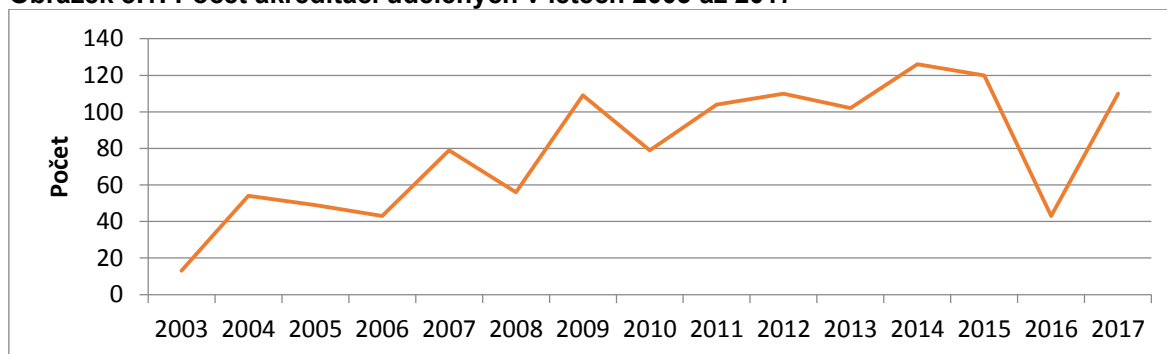
5.1.1 Centrální orgány veřejné správy

5.1.1.1 Ministerstvo vnitra

Kompetence

Klíčovým odborem pro oblast dobrovolnictví je Odbor prevence kriminality, který je gestorem zákona o dobrovolnické službě²⁸², na základě kterého uděluje akreditace programům nebo projektům dobrovolnických organizací a na tyto akreditované programy nebo projekty poskytuje organizacím také dotace²⁸³.

Obrázek 5.1: Počet akreditací udělených v letech 2003 až 2017

Zdroj: MVČR, 2003 - 2017

Ministerstvo vnitra se dlouhodobě zabývá také dobrovolnictvím při mimořádných stavech a krizových situacích. Odbor prevence kriminality zastřešuje činnost pracovní skupiny „dobrovolnictví při mimořádných událostech a krizových stavech“, která v pravidelných intervalech zasedá a diskutuje nové zkušenosti a názory v této problematice. Novou dobrou praxí a zkušenosti poté šíří prostřednictvím různých aktivit, například konferencí apod. Výstupem činnosti pracovní skupiny je například dokument „Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech“²⁸⁴, která slouží jako pomůcka pro občany, veřejnou správu, neziskové organizace a podnikatelské subjekty.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

V současné době se zpracovává koncepce Rozvoje dobrovolnictví v ČR.

²⁸² Zákon č. 86/2014 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů.

²⁸³ Více o činnosti odboru se můžete dozvědět v příslušné sekci webu <http://mvcr.cz/>

²⁸⁴ www.mvcr.cz/soubor/pravidla-2013-web-pdf.aspx

Dotační programy

1/ Dotační program pro oblast dobrovolnické služby

O státní účelovou dotaci pro oblast dobrovolnické služby (dále jen „dotace“) z rozpočtu Ministerstva vnitra mohou žádat pouze organizace, které jsou držiteli platné akreditace k vysílání dobrovolníků udělené Ministerstvem vnitra podle zákona o dobrovolnické službě²⁸⁵.

Dotace se poskytuje na činnosti uvedené v § 11:

- na pojistné placené na základě pojistné smlouvy uzavřené vysílající organizací ve smyslu § 7 odst. 1,
- na část výdajů spojených s evidencí dobrovolníků, s jejich přípravou pro výkon dobrovolnické služby a se zajišťováním výkonu dobrovolnické služby,
- na pojistné na důchodové pojištění, placené podle § 5 odst. 3 za dobrovolníka, a to ve výši pojistného stanoveného z minimálního vyměřovacího základu, pokud je dlouhodobá dobrovolnická služba vykonávána alespoň v rozsahu překračujícím v průměru 20 hodin v kalendářním týdnu.

Dotace se poskytuje vždy na jeden kalendářní rok. O dotaci může požádat pouze organizace, která je bezúhonná, má platnou akreditaci podle § 6 zákona o dobrovolnické službě, nejpozději od doby konce lhůty pro podání žádosti s účinností po celý rok, na který je dotace požadována.

Tabulka 5.1: Akreditované programy/ projekty dle krajů k 31.12. 2017

	Celá ČR	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK	PHA	Zahraničí
Počet	151	31	27	10	12	28	14	21	33	14	29	24	32	27	10	13

Zdroj: MVČR, 2014-2017

Pozn.: Některé programy/projekty jsou akreditované pro více krajů. Zkratky: STC – Středočeský kraj, JHC – Jihočeský kraj, PLK – Plzeňský kraj, KVK – Karlovarský kraj, ULK – Ústecký kraj, LBK – Liberecký kraj, HKK – Královéhradecký kraj, PAK – Pardubický kraj, VYS – Kraj Vysočina, JHM – Jihomoravský kraj, OLK – Olomoucký kraj, ZLK – Zlínský kraj, MSK – Moravskoslezský kraj, PHA – Praha.

2/ Dotační program Bezpečnostní dobrovolník

Odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra realizuje od roku 2014 samostatný program „**Bezpečnostní dobrovolník**“²⁸⁶, jehož cílem je podpora dobrovolnické činnosti obyvatel obcí a širšího zapojení veřejnosti do zabezpečování místních

²⁸⁵ Zákon č. 86/2014 Sb. Zákon, kterým se mění zákon č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů.

²⁸⁶ <http://mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-dobrovolnik.aspx>

záležitostí veřejného pořádku. Obce, které mají zájem se do programu zapojit, mohou Ministerstvu vnitra zasílat žádosti o státní účelovou dotaci, a to až do výše 100 % nákladů na realizaci projektu na území obce.

Základním rysem činnosti bezpečnostních dobrovolníků je dobrovolnost a nezištnost, dobrovolníci nemají žádná zvláštní oprávnění či pravomoci. Výběr zájemců, jakož i konkrétní náplň jejich činnosti, závisí na vůli obce. Ministerstvo vnitra uvádí pouze demonstrativní výčet vhodných aktivit směřujících typicky např. do oblasti bezpečnosti a plynulosti silničního provozu (hlídání přechodů pro chodce – zajišťování bezpečného přechodu dětí a mládeže v blízkosti škol, informování řidičů při dopravních uzávěrách, při konání sportovních a kulturně-společenských akcí na území obce). Dotace ze státního rozpočtu pak má sloužit zejména na pokrytí nákladů na materiální vybavení dobrovolníků, jejich pojištění, školení apod. Přínosem působení bezpečnostních dobrovolníků je rozvoj občanské společnosti, **progresivní přístup k prevenci kriminality**, zvýšení bezpečnostního komfortu občanů, případně též nalezení nových, netradičních možností při zajišťování veřejného pořádku v rámci stávající právní úpravy s ohledem na místní podmínky.

Metodiky

Ministerstvo vnitra vytvořilo **Manuál pro obce**. Jedná se o **nezávaznou metodickou pomůcku**, která je určena především obcím, obecním policiím a členům zastupitelstev a měla by sloužit jako zdroj inspirace při zabezpečování systémových opatření v oblasti vytváření podmínek pro zvyšování bezpečnosti a veřejného pořádku na místní úrovni, za využití dobrovolné pomoci laické veřejnosti. Manuál je adresován všem obcím v České republice, nikoliv jen těm, které budou žádat o dotaci.

Pracovní skupina Dobrovolníci při mimořádných událostech a krizových stavech při Ministerstvu vnitra České republiky vytvořila v roce 2013 příručku „**Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech**“²⁸⁷. Pomůcka je určena pro občany, veřejnou správu, neziskové organizace a podnikatelské subjekty.

²⁸⁷ www.mvcr.cz/soubor/pravidla-2013-web-pdf.aspx

Příručka pro obce využitelná při vzdělávání pracovníků krizového řízení v oblasti vnitřní bezpečnosti²⁸⁸ z roku 2014 zahrnuje téma využití dobrovolníků při těchto událostech.

5.1.1.2 Úřad vlády

Kompetence

Oblast dobrovolnictví na Úřadu vlády České republiky má v **kompetenci Rada vlády pro nestátní neziskové organizace** (RVNNO), která je stálým poradním, iniciativním a koordinačním orgánem vlády České republiky. Byla zřízena usnesením vlády č. 428 ze dne 10. 6. 1992 jako Rada pro nadace a usnesením č. 223 ze dne 30. 3. 1998 byla transformována na Radu vlády pro nestátní neziskové organizace.

Legislativa

Úřad vlády není gestorem žádného specifického zákona zaměřeného na dobrovolnictví.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Dobrovolnictví jako jedno z průřezových témat a znaků neziskových organizací je řešeno ve Státní politice vůči nestátním neziskovým organizacím v letech 2015 - 2020. Z této politiky vyplývá řada úkolů vlády ČR zejména pro úroveň ministerstev²⁸⁹.

Metodiky

Úřad vlády nedisponuje žádnými specifickými metodikami zaměřenými na dobrovolnictví.

Evidence a vykazování dobrovolníků

Úřad vlády upravuje způsob vykazování dobrovolníků v rámci dotačních titulů poskytovaných ze státního rozpočtu, viz následující podkapitola.

²⁸⁸ <http://mvcr.cz/soubor/prirucka-pro-obce-final-pdf.aspx>

²⁸⁹ Úkoly plynoucí ze Státní politiky vůči neziskovým organizacím na léta 2015 až 2020. Příloha usnesení vlády ze dne 29. července 2015 č. 608. Aktualizovány dne 31. 3. 2016.

Dotační programy

Úřad vlády spravuje celou řadu dotačních titulů, žádných z nich však není zaměřen primárně na oblast dobrovolnictví. S prací dobrovolníků se však v těchto dotačních titulech do jisté míry počítá, respektive práce dobrovolníků vykonána v rámci projektu může být zahrnuta do spolufinancování projektu²⁹⁰. Dobrovolníky si může vykazovat pouze organizace, u které pracují dobrovolníci na základě zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů. Dobrovolnická práce je pro účely zahrnutí spolufinancování ohodnocena dle sazby oceněné Českým statistickým úřadem.

Dotační programy jsou rozděleny dle jednotlivých Rad, viz následující seznam:

- Dotace Rady vlády pro NNO k podpoře kapacit celostátních mezioborových sítí nestátních neziskových organizací
- Dotace Rady vlády pro rovnost žen a mužů k financování projektů v oblasti rovnosti žen a mužů
- Dotace Vládního výboru pro zdravotně postižené občany - Dotační program Podpora veřejně účelných aktivit spolků zdravotně postižených
- Dotace Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky - Dotace na protidrogovou politiku
- Dotace - Rady vlády pro národnostní menšiny - Podpora naplňování Charty Rady Evropy menšinových jazyků
- Dotace Rady vlády pro záležitosti romské menšiny, celkem se jedná o tři dotační programy:
 - Prevence sociálního vyloučení a komunitní práce
 - Podpora terénní práce
 - Podpora koordinátorů pro romské záležitosti

5.1.1.3 Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

Kompetence

Na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy spadá dobrovolnictví pod Odbor pro mládež. Kromě samotné podpory rozvoje dobrovolnictví MŠMT podporuje uznávání kompetencí získaných dobrovolnictvím a podporuje jejich využívání.

²⁹⁰ Zásady vlády pro poskytování dotací ze státního rozpočtu České republiky nestátním neziskovým organizacím ústředními orgány státní správy.

Legislativa

Výchova k dobrovolnictví je ve vyhlášce MŠMT o zájmovém vzdělávání uvedena jako jedna z forem zájmového vzdělávání²⁹¹.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Pro oblast mládeže je v současné době aktuální strategický dokument MŠMT s názvem „Koncepce podpory mládeže na období 2014 - 2020 České republiky²⁹²“. Ta určuje strategické cíle státní politiky ve vztahu k mládeži. Reflektuje potřeby mládeže zejména v oblasti vzdělávání a mobility, zaměstnanosti a podnikání mladých lidí, kultury a tvořivosti, jejich participace, zdraví a zdravého životního stylu, mládeže s omezenými příležitostmi a **dobrovolnictví**. Zabývá se také environmentální a globální rozvojovou problematikou včetně přístupu mladých lidí k právům a informacím.

Koncepce podpory mládeže obsahuje 5 horizontálních priorit, z nichž priorita č. 4 „Zapojení mladých lidí do procesů spolurozhodování a spoluúčasti“ vymezuje prioritu podpory dobrovolnictví, viz následující citace:

„Prioritou v této oblasti je také podpora dobrovolnictví mladých lidí, které stimuluje aktivní a zodpovědné občanství a přispívá k soudržnosti společnosti prostřednictvím vytváření vazeb důvěry a solidarity.“

Dále je pak podpora dobrovolnictví zakotvena ve Strategickém cíli č. 9: Vytvářet příznivé podmínky pro dobrovolnictví mladých lidí včetně oceňování a uznávání dobrovolných činností. Ten se skládá z následujících dílčích cílů:

- DC A: Podporovat dobrovolnickou činnost
- DC B: Zlepšovat povědomí mládeže o příležitostech dobrovolnické činnosti a jejích přínosech
- DC C: Podporovat zvyšování kvality práce s dobrovolníky

Podpora dobrovolnictví má pak provazbu také do dalších strategických cílů koncepce mládeže.

²⁹¹ Vyhláška č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (§ 2, písm. d)

²⁹² <http://www.msmt.cz/file/33599/>

Pro účely monitoringu a vyhodnocení této koncepce koordinuje MŠMT, Odbor pro mládež, 12 pracovních skupin, z nichž jedna je konkrétně zaměřena a dobrovolnictví.

V rámci kompetencí ministerstva se dobrovolnictví věnuje i Koncepce podpory sportu 2016 – 2025. Mezi horizontální priority patří:

Podpora dobrovolnictví a trenérství jako zájmové činnosti

Sport pro všechny a velké sportovní události je možné zajistit jen v případě velkého množství osob, které činnost provádějí dobrovolně bez nároku na odměnu. Dobrovolnictví se týká zejména sportovních událostí a souvisí s pořadatelskou činností, činnost je zpravidla neodborná. Zájmová trenérská činnost vyžaduje odborné znalosti a splnění kvalifikačních předpokladů pro její výkon. Studie KPMG/ČOV odhaduje, že práce dobrovolníků ročně vygeneruje hodnotu ve výši 18 mld. Kč. Aktuálně je však dobrovolnictví ve sportu na ústupu a tento trend zvyšuje nároky na financování sportu a je jedním z parametrů zvyšování finanční náročnosti sportu. Je nutné hledat různé typy podpory.

Dále pak v rámci strategických cílů:

Oblast 4 - Odbornost ve sportu

Strategický cíl 2 - Inovovat systém vzdělávání odborníků ve sportu

Je žádoucí inovovat ucelený kvalifikační systém na základě nových vzdělávacích standardů ve sportu doplněný o systém dalšího vzdělávání a zajistit legislativní změny pro jejich praktickou realizaci. Vzdělávání sportovních odborníků je v současnosti poměrně složité vzhledem ke stále vyšší diferenciaci ve sportu. Na jedné straně je potřeba zajistit vysoce odborné a nákladné vzdělání pro oblast vrcholového sportu, ale i sportu zdravotně postižených, oslabených a osob se specifickými potřebami, na druhé straně je potřeba zajistit dostupné vzdělávání i **obrovskému množství dobrovolných trenérů**, kterým je třeba zajistit dostupnost vzdělání **v jiném režimu** než odborníkům směřujícím na trh práce.

Oblast 7 - Konkurenceschopnost sportovní reprezentace ČR

Strategický cíl 7 - Dále rozvíjet profesní komory trenérů a posilovat společenskou prestiž trenérů

Je třeba navázat a dále rozvíjet činnosti profesní organizace trenérů, podporovat zvyšování odbornosti, mezinárodní výměnu zkušeností, zahraniční stáže, oceňování trenérů a popularizaci tohoto povolání. Je důležité hledat formy, jak podporovat dobrovolné trenéry v zabezpečení jejich činnosti (právní servis, pojištění apod.).

Metodiky

V rámci koncepce podpory mládeže má MŠMT v gesci realizaci následujících opatření:

- Poskytovat poradenství a metodickou podporu v oblasti zájmového a neformálního vzdělávání.
- Podporovat vytváření metodiky oceňování dobrovolnické práce pro všechny oblasti dobrovolnické činnosti.
- Metodicky podporovat organizace a instituce pracující s dobrovolníky.

Činností MŠMT by tak v období let 2014 – 2020 měla být tvorba metodických pokynů, jejichž implementace povede k plnění cílů koncepce mládeže v oblasti dobrovolnictví.

Evidence dobrovolníků

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy nevede vlastní evidenci dobrovolníků.

Dotační programy

MŠMT je řídicím orgánem Operačního programu Výzkum vývoj a vzdělávání. Dobrovolní pracovníci jsou v programovém dokumentu identifikováni v rámci hlavních cílových skupin u následujících specifických cílů:

- Zvýšení kvality vzdělávání a odborné přípravy včetně posílení jejich relevance pro trh práce.
- Kvalitní podmínky pro inkluzivní vzdělávání.
- Sociální integrace dětí a žáků včetně začleňování romských dětí do vzdělávání.

Podpora dobrovolnictví ze strany MŠMT v rámci dalších dotačních programů je stanovena v koncepci mládeže, v rámci opatření již zmíněného Strategického cíle 9. Konkrétní znění opatření je následující:

- Podporovat vyhlašování dotačních programů přispívajících ke kvalitě práce s dobrovolníky.

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy prostřednictvím své příspěvkové organizace Dům zahraniční spolupráce spravuje grantový program Erasmus+, prostřednictvím kterého je financována Evropská dobrovolná služba, která dává příležitost vyrazit na 2-12 měsíců do zahraničí a pracovat jako dobrovolník v neziskové nebo státem zřizované organizaci zaměřené na ochranu životního prostředí, práci s mládeží, sociální integraci, umění, kulturu a kulturní dědictví, volnočasové aktivity nebo sport.

5.1.1.4 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Kompetence

Kompetenčně dobrovolnictví spadá pod Odbor sociálních služeb, sociální práce a sociálního bydlení. Dále je dobrovolnictví podporované v rámci aktivní politiky stárnutí, která spadá pod odbor rodinné politiky a politiky stárnutí.

Legislativa

Dobrovolníci nevykonávají činnosti v pracovně právním režimu, nejsou tedy profesionálními odbornými pracovníky v sociálních službách dle § 115 odstavec 1 a § 116 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon o sociálních službách).

Zákon o sociálních službách v § 115, odstavci 2 vymezuje, že při poskytování sociálních služeb působí rovněž dobrovolníci za podmínek stanovených v zákoně č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

V sociálních službách dobrovolníci vysílání v tzv. akreditovaném režimu dle zákona o dobrovolnické službě uzavírají smlouvu podle příslušných ustanovení zákona o dobrovolnické službě a působí dle pravidel, které poskytovatel definuje podle Standardu kvality sociálních služeb č. 9, kritéria uvedeného pod písm. d,

přílohy č. 2, vyhlášky MPSV č. 505/2006 Sb. v platném znění, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. Sociální služby, jako organizace registrované podle zákona o sociálních službách jsou organizacemi profesionálními, proto se nepředpokládá, že by jejich fungování bylo založeno pouze na dobrovolnické práci. Úloha dobrovolníků v sociálních službách by měla být podpůrná, dobrovolníci doplňují práci profesionálů. Dobrovolnictví vede ke zvyšování kvality poskytovaných služeb, taktéž vede k naplnění výše zmíněného standardu. Dobrovolnictví může také přinést organizaci zpětnou vazbu.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Jedna z priorit, kterou řešil Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017, bylo Dobrovolnictví a mezigenerační spolupráce²⁹³, kde v rámci strategického cíle 2: *Podpořit zapojení seniorů do dobrovolnické činnosti a překonání mýtu, že senioři mohou být pouze „příjemci“ dobrovolných aktivit* bylo například opatření: Vytvářet podmínky a podpořit realizaci projektů na dobrovolnictví seniorů ve veřejných službách a institucích, jako například ve školství (pěší doprovod dětí do škol, hlídání přechodů před školami, doučování, smysluplné využití volného času dětí), v knihovnách, v nemocnicích nebo v sociálních a zdravotních službách (domovy pro seniory aj.).

Na tento akční plán bude navazovat Strategie přípravy na stárnutí na léta 2018-2022, která je momentálně v přípravě.

Evidence dobrovolníků

Existuje evidence dobrovolníků a počtu dobrovolnických hodin. Poslední zveřejněné údaje²⁹⁴ jsou z roku 2011.

Dotační programy/výzvy OPZ

MPSV je řídicím orgánem Operačního programu Zaměstnanost. Podpora dobrovolnictví je v něm zakotvena v rámci specifického cíle 2.1.1: Zvýšit uplatnitelnost osob ohrožených sociálním vyloučením nebo sociálně vyloučených ve společnosti a na trhu práce, kdy tento cíl obsahuje následující aktivity:

²⁹³ MPSV (2013) Národní akční plán podporující pozitivní stárnutí pro období let 2013 až 2017. Praha: MPSV. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/files/clanky/20848/NAP_2013-2017_070114.pdf>.

²⁹⁴ LUSKOVÁ, D. LUSKOVÁ, Š. (2012) Dobrovolnictví v sociálních službách. Praha: MPSV. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/files/clanky/14242/Zprava_2012.pdf>.

- Podpora dobrovolnictví při činnostech vedoucích k aktivnímu začleňování a zvýšení zaměstnatelnosti;
- Podpora koordinovaného využívání dobrovolníků v oblasti sociální integrace organizacemi s udělenou akreditací Ministerstva vnitra, vznik dobrovolnických center apod.

Metodiky

Metodika — Dobrovolnictví a zapojení osob 50+ do dobrovolnických aktivit v ČR²⁹⁵.

²⁹⁵ https://www.mpsv.cz/files/clanky/23617/2_Dobrovolnictvi_50_plus.pdf

5.1.1.5 Ministerstvo kultury

Kompetence

V resortu ministerstva kultury je vysoký podíl dobrovolníků v gesci Odboru regionální a národnostní kultury.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech ministerstva

Hlavním strategickým dokumentem v gesci Ministerstva kultury je Integrovaná strategie podpory kultury do roku 2020. Dobrovolnictví se zde objevuje v rámci dvou opatření:

- 4.1: Zapojení znevýhodněných občanů a minorit (typová aktivita: Podpora občanských iniciativ, které chtějí dosáhnout sociálního a socioekonomického „posílení“ (kulturní sdružení a spolky, sociální kulturní projekty, dobrovolníci pořádající kulturní aktivity, kulturní aktivity realizované ze strany dobrovolníků apod.).
- 4.2: Celoživotní vzdělávání (typová aktivita: Zvýšit odborné kompetence zaměstnanců i dobrovolných pracovníků veřejných kulturních služeb, včetně vytváření a realizace akreditovaných vzdělávacích programů v souladu se zákonem č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a změně některých zákonů.

Metodiky

Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění (II. aktualizované vydání)²⁹⁶ je dokument vytvořený k příležitosti roku 2011 vyhlášeného Radou ministrů EU jako Evropského roku dobrovolnických činností na podporu aktivního občanství. Druhé aktualizované vydání bylo vydáno v roce 2015.

Samotné metodické doporučení se skládá ze dvou částí:

- Management dobrovolnictví v kultuře aneb Jak realizovat dobrovolnický program v kulturní instituci.
- Dobrovolnictví v jednotlivých oblastech veřejných služeb.

²⁹⁶ <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2015/06/Metodicke-doporuceni-Ministerstva-kultury-pro-dobrovolnictvi-v-kulture-a-umeni.pdf>

Evidence dobrovolníků

V roce 2015 bylo v oblasti kultury evidováno téměř 9 000 dobrovolníků, což tvoří více než 9 % zaměstnanců v kultuře. Dobrovolníci se uplatňují pouze ve 4 ze všech sledovaných oblastí kultury, konkrétně se jedná o historické památky, muzea a galerie, divadla a kulturní domy. S výjimkou muzeí a galerií, v těchto oblastech tvoří dobrovolníci více než polovinu pracovníků, viz následující tabulka.

Tabulka 5.2: Zaměstnanost v kultuře v roce 2015

POSKYTOVATEL	Počet zaměstnanců	Dobrovolníci
Historická památka	2 104	1 017
Muzeum a galerie	6 367	1 622
Archiv	2 318	
Knihovna	5 466	
Divadlo	7 237	4 602
Kulturní dům	3 221	1 730
Nakladatelství/vydavatelství	15 449	
Film a video	1 444	
Rozhlas	2 195	
Televize	4 805	
Organizace ochrany autorských práv a podpora kulturní činnosti	339	
Ostatní poskytovatelé	38 385	
CELKEM	89 330	8 971

Zdroj: ČSÚ. NIPOS, VÝSLEDKY ÚČTU KULTURY ČR ZA ROK 2015. Vydáno v roce 2017.

5.1.1.6 Ministerstvo zdravotnictví

Kompetence

Na Ministerstvu zdravotnictví spadá dobrovolnictví do kompetence Odboru zdravotních služeb - oddělení kvality zdravotních služeb. Dále v květnu 2016 byla ustanovena **pracovní skupina pro dobrovolnictví ve zdravotnictví**. Činnost pracovní skupiny souvisí výhradně s tvorbou, podporou a zajištěním dobrovolnictví ve zdravotnictví. Zaměřuje se zejména na oblasti definované v Akčním plánu č. 09, v platných legislativních předpisech a doporučeních Rady kvality ČR.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Rozvoj dobrovolnictví v oblasti zdravotnictví je součástí Akčního plánu č. 09: Zajištění kvality a bezpečí poskytovaných zdravotních služeb pro implementaci

Národní strategie Zdraví 2020²⁹⁷ (tj. strategický dokument do roku 2020). V rámci úkolu č. 5.2.4 je naplánována aktualizace Metodického doporučení pro zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích z roku 2009. Další částí úkolu je vytvoření koncepce systému vzdělávání pracovníků a koordinátorů pro dobrovolnický program. Garant: Odbor zdravotních služeb. Edukační materiál bude vytvořen ve spolupráci s Odbornou sekcí dobrovolnictví ve zdravotnictví při Radě ČR pro kvalitu.

5.2.4 Dobrovolnická činnost v kontextu bezpečnosti a kvality péče

Dobře vedené dobrovolnické programy ukazují na význam a potřebnost podpůrné péče ve zdravotnictví a osvědčují se jako jeden z nástrojů, který se podílí na zvyšování úrovně kvality péče o pacienta. Účel dobrovolnické činnosti ve zdravotnickém zařízení:

- *Podpora lidského kontaktu s pacientem - dobrovolník napomáhá k aktivizaci, motivaci a psychické pohodě hospitalizovaných pacientů, rodině pacienta mohou dobrovolníci odlehčit.*
- *Dětem i dospělým se zdravotním postižením umožňují dobrovolníci zapojení do běžného života; do činností, které jsou samozřejmé pro zdravého člověka, ale pro člověka s postižením mohou být nedostupné. Přispívají tak k jejich sociální integraci.*
- *Dobrovolnické aktivity přispívají ke zlepšení i komunikaci pacienta s personálem a následné spolupráci při léčbě.*
- *Dobrovolníci mohou přispět k efektivnější organizaci práce a umožňují personálu věnovat více času na odbornou činnost.*
- *Dobrovolnické aktivity přispívají ke zlepšení celkové atmosféry ve zdravotnickém zařízení.*

Cíle:

1. *Vytvoření komplexního systému podpory kvality a stability dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních v souladu s požadavky na bezpečí pacientů a programy podpory zdraví v nemocnicích (WHO/HPH&HS).*
2. *Vzdělávací program a systém podpory dalšího rozvoje koordinátorů dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních v souladu s požadavky programu podpory zdraví.*
3. *Zvýšit a udržet odpovídající informovanost o významu dobrovolnických programů v oblasti zdravotní péče mezi klíčovými pracovníky zdravotnických zařízení a zajistit odbornou úroveň znalostí, dovedností a kompetencí pracovníků zodpovídajících za kvalitní a bezpečné řízení dobrovolnického programu ve zdravotnickém zařízení.*

Úkol:

1. *Vytvoření koncepce a systému základního a nadstavbového systému vzdělávání zdravotnických i nezdravotnických pracovníků klíčových pro dobrovolnický program ve zdravotnickém zařízení reflektující aktuální legislativní a metodické požadavky vzhledem ke kvalitě a bezpečnosti poskytované péče a jejich návaznosti na další programy podpory zdraví (tj. vzdělávací semináře a workshopy pro zástupce top managementu a středního managementu zdravotnických zařízení).*
2. *Vytvoření koncepce a systému vzdělávání a následné podpory rozvoje pro koordinátory dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních (tj. základní kurz pro koordinátory dobrovolníků ve zdravotnických zařízeních, vzdělávací workshopy).*
3. *Aktualizace metodických doporučení MZ pro implementaci a evaluaci dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních v souladu s výše uvedeným novým konceptem realizace dobrovolnických programů.*

²⁹⁷ Akční plány byly dne 20. srpna 2015 předloženy vládě, která je vzala na vědomí usnesením č. 671. Podporu akčním plánům vyslovil i Výbor pro zdravotnictví Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR na svém 23. jednání dne 2. září 2015 a v souvisejícím usnesení č. 99. MZ (2015) http://www.mzcr.cz/Verejne/dokumenty/akcni-plany-pro-implementaci-narodni-strategie-zdravi-2020_10814_3016_5.html

Metodiky

V rámci Ministerstva zdravotnictví jsou vydané ve věstníku pro oblast dobrovolnictví dvě následující metodiky:

1. Metodické doporučení pro zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích - Metodické doporučení je umístěno ve Věstníku MZ 6/2009²⁹⁸.
2. Metodika evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních. Metodický návod je umístěn ve Věstníku MZ 11/2011²⁹⁹.

Evidence dobrovolníků u poskytovatele zdravotních služeb v ČR

Od roku 2011 je existence dobrovolnických programů ve zdravotnictví, počet dobrovolníků a počet jimi odpracovaných hodin evidován formou statistických výkazů ÚZIS.³⁰⁰

Dotační programy

Ministerstvo zdravotnictví poskytuje dotační podporu prostřednictvím řady dotačních programů. Jedním z nich je **Program vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením**, který obsahuje také oblast dobrovolnictví. V tomto programu je jedním z tematických okruhů, na které lze čerpat dotaci, priorita „Podporovat vznik dobrovolnických center a rozvoj dobrovolnických aktivit v zařízeních zdravotnických služeb“.

5.1.1.7 Ministerstvo životního prostředí

Kompetence

Podpora neziskových organizací včetně těch, jejichž dobrovolnická činnost spadá pod Odbor finančních a dobrovolných nástrojů.

Legislativa

Ministerstvo životního prostředí není gestorem žádného specifického zákona zaměřeného na dobrovolnictví.

²⁹⁸http://www.mzcr.cz/Odbornik/Soubor.ashx?souborID=6755&typ=application/pdf&nazev=V%C4%9Bstn%C3%ADk%20MZ_06-09.pdf

²⁹⁹http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/vestnik-c11/2011_5731_2162_11.html

³⁰⁰http://www.mzcr.cz/verejne/obsah/seznam-poskytovatelu-zdravotnich-sluzeb-s-dobrovolnickym-programem_3194_3.html

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Ve strategickém dokumentu „Národní implementační plán pro léta 2018 – 2023“ je dobrovolnictví zmíněno v oblasti zvyšování veřejné informovanosti, osvěty a vzdělávání, viz následující citace:

*„Využít aktivit všech dotčených resortů, činnost Národního centra, výchovně vzdělávací instituce všech stupňů a dobrovolné, nevládní neziskové organizace.“
(Úkol 3.10.2.1.)*

Metodiky

Ministerstvo životního prostředí nedisponuje speciálními metodickými pokyny spojenými s dobrovolnictvím.

Evidence dobrovolníků

Ministerstvo životního prostředí v rámci níže zmíněných podprogramů vede u jednotlivých projektů počet nehonorovaných dobrovolníků podílejících se na řešení projektu. Údaje o počtu dobrovolníků nejsou zveřejněny.

Dotační programy:

Ministerstvo životního prostředí dlouhodobě podporuje aktivity nestátních neziskových organizací (NNO) v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje. Dotace na projekty obecně prospěšných společností jsou ze státního rozpočtu poskytovány ve dvou podprogramech na příslušný kalendářní rok. Veřejné výběrové řízení je obvykle vyhlašováno v roce, který předchází roku realizace projektu, a vychází ze společných Zásad vlády pro podporu NNO.³⁰¹

Horní limit na 1 projekt bývá cca 200 - 300 tis. Kč. Agendu dotací pro NNO má na starosti Odbor finančních a dobrovolných nástrojů MŽP, který spravuje i databázi výsledků a výstupů z podpořených projektů.

V rámci Podprogramu A (na podporu projektů NNO působících v oblasti ochrany životního prostředí a udržitelného rozvoje) i B (na podporu koordinačních projektů v ochraně přírody a krajiny) si může nestátní neziskový subjekt zahrnout

³⁰¹ Schválených usnesením vlády ze dne 1. února 2010 č. 92, ve znění usnesení vlády ze dne 19. června 2013 č. 479 a usnesení vlády ze dne 6. srpna 2014 č. 657.

do vlastních nákladů i práci dobrovolníků ve výši do 10 % z celkových nákladů na projekt. Takto vykázané náklady mohou dotaci pouze spolufinancovat, tzn. musí být vykázaný pouze jako "Vlastní zdroje". Dobrovolnická práce je organizována podle zákona č.198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých předpisů, ve znění pozdějších předpisů. Náklady na dobrovolnickou práci jsou pak stanoveny dle "Stupnice platových tarifů podle platových tříd a platových stupňů", která je dána nařízením vlády č.564/2006Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě (max. 80 Kč/hod). Tuto možnost mohou využít organizace, které jsou v postavení přijímajících organizací podle zákona o dobrovolnické službě, tzn. dobrovolníky musí vyslat organizace akreditovaná u Ministerstva vnitra a dobrovolníkem nemůže být člen přijímající organizace. Dobrovolníci mohou být přijímáni v průběhu celého roku. Jejich vklad organizace vykáže na předepsaném formuláři, jehož součástí je i kopie akreditace vysílající organizace.³⁰²

5.1.1.8 Ministerstvo zahraničí

Kompetence

V rámci Ministerstva zahraničních věcí lze dobrovolnictví zařadit do činnosti Odboru rozvojové spolupráce a humanitární pomoci. Součástí zahraniční politiky ČR je projev solidarity, jejíž součástí je i zahraniční dobrovolnictví.

Legislativa

Ministerstvo zahraničí není gestorem žádného specifického zákona zaměřeného na dobrovolnictví. Finance, které Ministerstvo zahraničních věcí poskytuje na humanitární pomoc, jsou řízeny zákonem č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů a aktuálně také usnesením vlády č. 504 z 10. 7. 2017, o Hlavních oblastech státní dotační politiky vůči nestátním neziskovým organizacím pro rok 2018.

³⁰² MŽP Výzva Programu na podporu projektů nestátních neziskových organizací pro rok 2018 - Podprogram A. Příručka pro žadatele o dotaci. Praha: MŽP. 2017 Dostupné na: [https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vyhlaseni_programu_nno_2018/\\$FILE/OFDN_Prirucka_pro_zadatele_o_dotaci.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/vyhlaseni_programu_nno_2018/$FILE/OFDN_Prirucka_pro_zadatele_o_dotaci.pdf)

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Strategie ZRS ČR 2018 - 2030, kterou vláda ČR schválila usnesením č. 591 z 21. srpna 2017, stanovuje hlavní principy pro realizaci zahraniční rozvojové spolupráce a humanitární pomoci v období platnosti Agendy OSN pro udržitelný rozvoj.

Dle této strategie bude ČR své mezinárodní rozvojové úsilí a související finanční a lidské zdroje soustředit mimo jiné primárně do Programu OSN pro dobrovolníky (UNV).

Mezi nástroji, které tato strategie vymezuje, patří nástroje zahraniční spolupráce, mezi nimiž je také vysílání osob k pomoci do zahraničí, není však specifikováno, *zda se musí či může jednat o dobrovolníky nebo ne.*

Metodiky

Ministerstvo zahraničních věcí nedisponuje speciálními metodickými pokyny spojenými s dobrovolnictvím.

Evidence dobrovolníků

Ministerstvo zahraničních věcí nevede vlastní evidenci dobrovolníků.

Dotační programy:

Ministerstvo zahraničních věcí každoročně poskytuje finance pomocí humanitárních dotací prostřednictvím programu s názvem „Účelová dotace nestátním neziskovým organizacím v rámci poskytnutí humanitární pomoci“. Jednotlivé dotační programy mají různá zaměření, nejsou však primárně zaměřeny na dobrovolnickou činnost, respektive dobrovolnická činnost není podmínkou pro jejich získání.

5.1.1.9 Ministerstvo zemědělství

Kompetence

V rámci Ministerstva zemědělství není oblast dobrovolnictví konkrétně kompetenčně přiřazena, aktivity spadají pod odbory dle svého zaměření.

Příkladem mohou být například aktivity dobrovolného čištění vodních toků, realizované prostřednictvím jednotlivých povodí.

Legislativa

Ministerstvo zemědělství není gestorem žádného specifického zákona zaměřeného na dobrovolnictví.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Na úrovni Ministerstva zemědělství nejsou aktuálně platné strategické dokumenty zaměřené na problematiku dobrovolnictví.

Metodiky

Na úrovni Ministerstva zemědělství nejsou zpracovány metodické pokyny zaměřené na dobrovolnické aktivity.

Dotační programy:

Ministerstvo zemědělství je řídicím orgánem Programu rozvoje venkova na období 2014 – 2020. V rámci opatření M19 – Podpora místního rozvoje na základě iniciativy LEADER (komunitně vedený místní rozvoj) mají podporované aktivity mimo jiné také rozvíjet dobrovolnou činnost na všech úrovních aktivit obyvatel venkova.

5.1.1.10 Ministerstvo pro místní rozvoj

Legislativa

Ministerstvo pro místní rozvoj není gestorem žádného specifického zákona zaměřeného na dobrovolnictví.

Dobrovolnictví ve strategických dokumentech

Strategický dokument „Dohoda o partnerství pro programové období 2014 – 2020“ jako potřebu rozvoje mimo jiné považuje také „*Rozvoj neformální a sdílené péče, podpora dobrovolnictví*“.

Dotační programy

Ministerstvo pro místní rozvoj je řídicím orgánem Integrovaného operačního programu. V rámci investiční priority 10: Investice do vzdělávání, odborného

vzdělávání a odborné přípravy pro získání dovedností a do celoživotního učení rozvíjením infrastruktury pro vzdělávání a odbornou přípravu jsou podporována opatření vedoucí k sociální inkluzi, kde mezi cílovými skupinami jsou také dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání nebo asistenčních služeb a v oblasti neformálního a zájmového vzdělávání dětí a mládeže.

V rámci investiční priority 9d: Provádění investic v rámci komunitně vedených strategií místního rozvoje je podporována implementace metody LEADER, kde jedním z cílů je aktivizace dobrovolné činnosti na všech úrovních aktivit obyvatel venkova.

Investiční priorita 5b: Podpora investic zaměřených na řešení konkrétních rizik, zajištěním odolnosti vůči katastrofám a vývojem systémů krizového řízení slouží mimo jiné také k podpoře dobrovolných hasičů.

Metodiky

Certifikovaná metodika MMR³⁰³ z roku 2015: „*Spolupráce vedení obcí a měst s místně koncentrovanými zájmovými skupinami obyvatel*“, v rámci doporučení D4 Rozvoj dobrovolných aktivit doporučuje využít dobrovolnictví jako:

1. prvek posilující vztah občanů k území, ve kterém žijí, a podporující vznik sociálních vazeb/kontaktů mezi občany a jejich spolupráci;
2. prevence proti vandalismu v obci; lidé si váží věcí, na kterých se mohli podílet, pečují o ně a cítí zodpovědnost za jejich udržení;
3. výchova mládeže;
4. pomoc v nesnadné sociální situaci.

5.1.2 Celostátní asociace

V rámci České republiky působí několik celostátních asociací zaměřených na dobrovolnictví, které jsou více či méně formalizovány. Neexistuje žádná asociace, která by sdružovala dobrovolnická centra, vydávala pro ně závazné standardy a propagovala jejich činnost a celkově oblast dobrovolnictví na národní úrovni. Existují asociace neziskových organizací v ČR, které se zabývají obecně neziskovým sektorem, pod který dobrovolnictví patří. Cílem této studie nebylo

³⁰³ https://www.tacr.cz/dokums_raw/metodiky/TB010MMR024_metodika.zip

zjišťovat a evaluovat funkčnost těchto vytvořených seskupení. Seskupení jsou zde uvedena jako potenciální platformy, které by mohly implementovat některá opatření z návrhu Koncepce rozvoje dobrovolnictví.

5.1.2.1 Koalice dobrovolnických iniciativ v České republice

Koalice dobrovolnických iniciativ je neformální sdružení cca 60 organizací zapojených do programu rozvoje dobrovolnictví. Jejím cílem je rozvoj dobrovolnických programů a dobrovolnických center v rámci tohoto programu. Koalice je navenek prezentována organizací HESTIA - Centrum pro dobrovolnictví, z. ú. Myšlenka Koalice vznikla v únoru 2001, kdy HESTIA iniciovala na celostátním setkání dobrovolnických center vznik volného seskupení, které by spojovalo organizace za účelem společné reprezentace dobrovolnictví v rámci **Mezinárodního roku dobrovolníků 2001**. V dubnu 2002 na dalším setkání v Brně bylo dohodnuto prodloužit existenci Koalice na další období. V současné době funguje na principu ad hoc setkání, tzn. setkání za určitým účelem dle potřeby.

5.1.2.2 Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z. s.

Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z. s. jako odborná síť k rozvoji dobrovolnictví:

- je zastřešující dobrovolnou, neziskovou, nezávislou a nepolitickou organizací, která spojuje dobrovolnické mentoringové programy veřejně prospěšných organizací pracujících s dětmi, mládeží, rodinou a seniory;
- vyhledává a spolupracuje s partnery v ČR i zahraničí zejména v oblasti dobrovolnictví všech věkových i profesních skupin a také s organizacemi s podobnými cíli.

Asociace sdružuje 14 organizací a 6 fyzických osob.

5.1.2.3 Česká rada dětí a mládeže

Česká rada dětí a mládeže byla založena v červenci 1998 osmi sdruženími dětí a mládeže. Dnes sdružuje 99 členských organizací (mezi nimi většinu celostátních organizací dětí a mládeže) představujících kolem 200 000 individuálních členů. Členy ČRDM jsou sdružení velmi malá i ta největší, včetně osmi krajských rad

mládeže. Posláním ČRDM je podporovat podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj dětí a mladých lidí. Své poslání naplňuje ČRDM tím, že podporuje mimoškolní výchovu a činnost svých členů, zejména snahu o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost. ČRDM hájí zájmy svých členů vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím.

Aktivita asociace jsou širší, ale některé vysloveně podporují dobrovolnictví. Například systémový projekt SAFE³⁰⁴, jedná se o dlouhodobý projekt trvající 72 hodin. Jedná se o třídní akci, konanou vždy v průběhu října, do které se zapojují dobrovolníci, převážně z řad mládeže, z celé ČR. Účastníci projektu mají za úkol vymyslet způsob, jak pomoci lidem, přírodě nebo svému okolí, ten v podobě projektu zaregistrují na webových stránkách www.72hodin.cz a v předem určeném termínu, který je pro všechny stejný, jej zrealizují. V rámci jednotlivých ročníků dochází k výraznému růstu dobrovolníků od 11 tis. v roce 2012 k 30 tis. v roce 2017.

Rovněž se představitelé asociace účastní připomínkovacího řízení k nové legislativě v oblasti dobrovolnictví.

5.1.2.4 Asociace nestátních neziskových organizací v ČR

Celostátní Asociace nestátních neziskových organizací v ČR (ANNO ČR), která se věnuje celému neziskovému sektoru, vznikla v roce 2003. Počet členů se od jejího vzniku téměř nezměnil. Podle předsedy přípravného výboru ANNO ČR Karla Schwarze přijalo v roce 2003 návrh Zakladatelské smlouvy Asociace NNO 43 nestátních neziskových organizací. Počet členů na konci roku 2013 je téměř totožný, tj. 44 NNO³⁰⁵. Kromě výše zmíněné celostátní asociace existují v některých krajích i krajské asociace NNO, které jsou uvedeny níže³⁰⁶:

³⁰⁴ SAFE - Systém evidence a ohodnocení dobrovolnické práce jako nástroje zvýšení transparentnosti a efektivity hospodaření v NNO. Více v kapitole věnované systémovým projektům.

³⁰⁵ Pospíšilová, T.: Zastřešující organizace v neziskovém sektoru v České republice: situace, témata a návrhy. Praha: 2015. Dostupné na

https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_pospisilova_analyza_rvnno_pro_web.pdf

³⁰⁶ Krajské asociace nestátních neziskových organizací v České republice k 5.11.2017 <http://anno-cr.cz/seznam-clenu/>

Tabulka 5.3: Krajské asociace NNO a dohody uzavřené s kraji

Název asociace, rok založení	Název dohody
Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje, 1998	Smlouva o spolupráci mezi Jihomoravským krajem a Asociací nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje
Krajská asociace nestátních neziskových organizací Libereckého kraje, 2002	Dohoda o spolupráci mezi Libereckým krajem a Asociací nestátních neziskových organizací Libereckého kraje
Asociace NNO Zlínského kraje, 2008	Memorandum o vzájemné spolupráci a vytvoření partnerství uzavřené mezi Zlínským krajem a Asociací nestátních neziskových organizací Zlínského kraje
Unie nestátních neziskových organizací Olomouckého kraje, 2012	nedohledáno
Koordinační uskupení NNO Vysočina, 2002	Dohoda o spolupráci uzavřená mezi krajem Vysočina a KOUS Vysočina
Asociace nestátních neziskových organizací Jihočeského kraje, 2010	nedohledáno
Asociace nevládních neziskových aktivit Karlovarského kraje, 2001	Dohoda o spolupráci mezi Karlovarským krajem a Asociací nevládních neziskových aktivit Karlovarského kraje
Společná asociace nestátních neziskových organizací hl. m. Prahy a Středočeského kraje, 2012	nedohledáno
Královéhradecká asociace nevládních neziskových organizací, 2009	nedohledáno
Koalice nevládek Pardubicka, 1998 (od roku 2004 jako právnická osoba)	Dohoda o spolupráci uzavřená mezi Pardubickým krajem a Koalicí nevládek Pardubicka, o.s.
Asociace nestátních neziskových organizací Plzeňského kraje	Dohoda o spolupráci uzavřená mezi smluvními stranami Plzeňský kraj a Asociace nestátních neziskových organizací Plzeňského kraje, Plzeňská krajská rada dětí a mládeže, AMARE ČHAVE – Asociace romských občanských iniciativ, Rada seniorů České republiky, Národní rada osob se zdravotním postižením České republiky, o.s.
Asociace neziskových organizací Ústeckého kraje, 2001	Prohlášení k setkání hejtmanky Ústeckého kraje Jany Vaňhové a zástupců Asociace neziskových organizací Ústeckého kraje
Asociace nestátních neziskových organizací Moravskoslezského kraje, 2009	nedohledáno

Zdroj: Pospíšilová, T.: *Zastřešující organizace v neziskovém sektoru v České republice: situace, témata a návrhy 2015.*
https://www.vlada.cz/assets/ppov/rnno/dokumenty/studie_pospisilova_analyza_rvnno_pro_web.pdf

5.1.2.5 Asociace veřejně prospěšných organizací Česká republika

Další celostátní asociace s cílem zastřešovat část neziskového sektoru bez oborového zaměření vznikla v roce 2010 s názvem Asociace veřejně prospěšných organizací Česká republika (AVPO ČR). Podmínkou členství v asociaci je vykonávání veřejně prospěšné činnosti. Její vymezení tak sice není oborové, ale přesto je užší, než v případě ANNO ČR. Tomu odpovídá i fakt, že Asociace veřejně prospěšných organizací je členem ANNO ČR. Počet členů od založení podle údajů ve výročních zprávách rychle narostl z 8 zakládajících členů v roce 2010 na 89 členů v roce 2012. V roce 2016 je členů 94.

5.2 REGIONÁLNÍ ÚROVEŇ

Na regionální úrovni jsou výrazné rozdíly mezi jednotlivými kraji a to jak ve způsobu organizace podpory dobrovolnického sektoru, tak i z hlediska kompetičního. V některých krajích není vymezeno, pod které představitele samosprávy problematika dobrovolnictví patří. Představitelé samosprávy krajů s pojmem dobrovolnictví zatím neumí pracovat, kupříkladu byli překvapeni, že dobrovolníci se pohybují kromě sociální oblasti také v kultuře a v dalších oblastech. Podpora dobrovolnictví v krajích je rozčleněna do jednotlivých oblastí. V některých krajích dochází ke koordinaci aktivit v dobrovolnickém sektoru, jedná se například o Pardubický kraj, Kraj Vysočina, Ústecký kraj a Karlovarský kraj. Kvalitativní výzkumný design zvolený v této studii neumožňuje kvantifikovat počet dobrovolníků ani vymezit počet všech organizací zabývajících se dobrovolnictvím v kraji. Kvantifikovat se dá pouze počet organizací s akreditovanými dobrovolnickými programy (viz <http://www.mvcr.cz/dobrovolnicka-sluzba.aspx>). Kvalitativní výzkumný design zvolený v této studii neumožňuje rovněž na úrovni krajů popsat tak různorodou oblast dobrovolnictví na základě několika rozhovorů. Pro vyhodnocení atmosféry v celém kraji by bylo nutné aplikovat princip triangulace a realizovat minimálně 3 rozhovory v každé oblasti (viz 10 oblastí dobrovolnictví v kapitole č.7), to znamená minimálně 30 rozhovorů na 1 kraj a verifikaci zjištěných výsledků z pohledu každého krajského úřadu. Tato studie nemohla překročit výše uvedené limity ve výzkumném designu. Rovněž i časový limit by musel korelovat s požadavky a výzkum by musel trvat minimálně 2 roky.

5.2.1 Pardubický kraj

Pardubický kraj dlouhodobě podporuje dobrovolnictví na území kraje, následujícími aktivitami:

1. Dotační program na podporu dobrovolnických center od roku 2012³⁰⁷.

Podporované aktivity:

- a. Úvazek koordinátora
 - b. Počet dobrovolnických hodin
 - c. Počet dobrovolníků
 - d. Propagační a osvětové aktivity
2. Spolupráce s dobrovolnickými centry
 3. Den dobrovolnictví v Pardubickém kraji
 4. Propagace dobrovolnictví
 5. Galavečer oceňování dobrovolníků, neziskovek a společensky odpovědných firem
 6. Dobrovolnictví ve veřejné správě
 7. Intenzivně spolupracuje s Koalicí nevládek Pardubicka (KONEP)

Koalice nevládek Pardubicka, z.s. (KONEP) je otevřeným sdružením 24 neziskových organizací působícím v Pardubickém kraji. Funguje už 14 let jako jejich střešní organizace s cílem podporovat vzájemnou spolupráci, výměnu zkušeností a pomáhat rozvoji neziskového sektoru. Pro neziskovky zajišťuje informační servis, účetní, daňové a právní poradenství. Rozvíjí vzdělávání formou kurzů, školení, seminářů. V Pardubicích, kde sídlí, každoročně pořádá mnoho osvětových a společenských akcí, jako např. Krajskou konferenci NNO, Den Země, Hravé odpoledne na farmě, Galavečer oceňování dobrovolníků, neziskových organizací a společensky odpovědných firem, spolupodílí se na Dnech dětí s dobrovolníky, Dni dobrovolnictví aj. V neposlední řadě realizuje nejrůznější projekty. KONEP je nositelem unikátní Burzy filantropie, transparentního nástroje k podpoře neziskových projektů, který propojuje zástupce podnikatelského sektoru, neziskových organizací a veřejné správy. Nedílnou součástí aktivit KONEP je od roku 2015 i dobrovolnické centrum. Více v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR.

5.2.2 Ústecký a Karlovarský kraj

Ústecký kraj zvažuje/připravuje grantový program na podporu dobrovolnických center v letech 2019–2020, který je podmíněn vytvořením strategie/koncepce

³⁰⁷ V roce 2017: 727 dobrovolníků, 20 tis. odpracovaných hodin. 936 000,- Kč

rozvoje dobrovolnických center na území kraje. Karlovarský kraj cíleně dobrovolnictví nepodporuje.

RADA DOBROVOLNICKÝCH CENTER REGIONU SEVEROZÁPAD

RADA dobrovolnických center Severozápad je neformální síť dobrovolnických center a organizací z Karlovarského a Ústeckého kraje. Rada působí od roku 2008. V současné době má RADA 15 členů, 4 organizace z Karlovarského kraje a 11 organizací z Ústeckého kraje. Na jednání RADY přijíždějí i dvě organizace z Libereckého kraje a jedna organizace z Plzeňského kraje.

Posláním RADY je rozvíjet dobrovolnictví v regionu Ústeckého a Karlovarského kraje, spravovat síť partnerských dobrovolnických center a organizací, které s dobrovolníky spolupracují, informovat a motivovat veřejnost k dobrovolnické činnosti a systematicky posilovat prestiž dobrovolnictví a dobrovolníků v regionu. Cílem je vytvořit vzájemně prospěšně informační a vzdělávací prostředí v oblasti rozvoje metod práce v dobrovolnických programech a projektech.

RADA se schází zpravidla čtyřikrát ročně. Zasedání organizuje předsednická organizace, kterou od samého počátku RADY bylo Dobrovolnické centrum, z. s., se sídlem v Ústí nad Labem.³⁰⁸ Od roku 2016 se jednotlivé organizace pravidelně střídají v předsednictví.

5.2.3 Kraj Vysočina

Jedním z dlouhodobých cílů rodinné a seniorské politiky kraje Vysočina je podpora dobrovolnictví. „V našem kraji má dobrovolnictví pevné kořeny. Pomoci nemocným, zdravotně postiženým či opuštěným dětem a seniorům však není nikdy dost. Rádi bychom tuto činnost představili široké veřejnosti a motivovali tak lidi k tomu, aby se dobrovolnictví stalo přirozenou součástí jejich životů,“ sdělil záměry Kraje Vysočina v oblasti dobrovolnictví náměstek hejtmana pro oblast sociálních věcí a nestátních neziskových organizací Pavel Franěk.

³⁰⁸ **Dobrovolnické centrum, z. s.**, bylo zaregistrováno na Ministerstvu vnitra 3. 11. 1999 a svoji činnost zahájilo v lednu roku 2000. V prvních pěti letech DC působilo především ve městě Ústí nad Labem a převážně v oblasti sociálních služeb. Postupně DC některými programy rozšířilo svou působnost na území celého Ústeckého a Karlovarského kraje, a to jak v oblasti například zdravotní či kulturní, tak v oblastech vzdělávání a poradenství.

Na rozvoj dobrovolnictví získal Kraj Vysočina finanční podporu z Evropských fondů prostřednictvím projektu Podpora a rozvoj sociální práce v Kraji Vysočina.³⁰⁹ Jedna z klíčových aktivit projektu je zacílena na zvýšení významu a rozsahu dobrovolnické služby. Cílem aktivity č. 3 bude koordinace nejen dobrovolnických center, která Kraj Vysočina finančně podporuje již od roku 2006, ale také menších dobrovolnických programů, kterými se zabývá množství nestátních neziskových organizací, ať přímo poskytovatelů sociálních služeb nebo jiných organizací. Jednou z dílčích aktivit bude vytvoření samotné Analýzy činnosti dobrovolnických center, na jejímž základě vznikne záměr rozvoje dobrovolnictví. Tato aktivita se rovněž zaměří na koordinaci sousedské výpomoci, jejímž smyslem je vzájemná výpomoc mezi sousedy, spoluobčany. Další dílčí aktivita předpokládá mediální kampaň, která zahrnuje kampaň v tiskových a elektronických médiích a uspořádání tří jednodenních konferencí k tématu dobrovolnictví. V rámci projektu je na krajském úřadě nově zřízena funkce krajského koordinátora dobrovolníků, což přispěje k lepšímu a efektivnějšímu využívání dobrovolnické služby.

V rámci kraje působí KOUS VYSOČINA, z. s.,³¹⁰ což je koordináční uskupení neziskových organizací v Kraji Vysočina. KOUS je jedinou všeoborovou střešní organizací sdružující právnické osoby, které můžeme zařadit pod pojem neziskový sektor (patří sem spolky a pobočné spolky, obecně prospěšné společnosti, nadace a nadační fondy, církevní právnické osoby, ústavy). Navazuje na dlouhodobou spolupráci organizací těchto právních forem. NNO v Kraji Vysočina se začaly scházet již od roku 1996, v roce 2002 vzniká neformální seskupení NNO a poprvé se objevuje název KOUS. V roce 2008 vzniká právnická osoba KOUS Vysočina, aby mohla převzít roli partnera z řad NNO a z toho plynoucí odpovědnost.

Hlavní činnost KOUS Vysočina

1. Pro své členy:

- informační servis (prostřednictvím webových stránek, sociálních sítí, informačního zpravodaje, mailových rozesílek);
- vzdělávací servis (pravidelná vzdělávání reagující na potřeby členských organizací);

³⁰⁹ Podpora a rozvoj sociální práce v Kraji Vysočina. Registrační číslo: CZ.03.02.63/0.0/0.0/15_007/0007828. Doba realizace: 1. 1. 2018 – 31. 12. 2020

³¹⁰ <http://kous.cz/>

- poradenský servis (úřední hodiny, poradenství v oblasti přeregistrace kvůli NOZ, výměna zkušeností mezi členskými organizacemi);
- mimořádná podpora NNO (KOUS je zprostředkovatelem malého grantového programu Kraje Vysočina).

2. V rámci kraje:

- hájení společných zájmů (zástupci KOUS v komisích, pracovních skupinách nejen kraje, ale i na celostátní úrovni);
- propagace neziskového sektoru jako celku;
- analýzy a strategie neziskového sektoru Kraje Vysočina.

5.2.4 Hlavní město Praha

Dobrovolnictví je od roku 2016 podporováno v rámci programu Podpora aktivit rodinné politiky na území hlavního města Prahy. V roce 2018 se jednalo o oblast 4. Aktivizace rodin s dětmi – dobrovolnické služby:³¹¹

- a) podpora vzdělávání dobrovolníků;
- b) aktivizace rodin s dětmi v rámci mentoringového dobrovolnictví v rodině – bezpečné trávení volného času dětí a mládeže ze sociálně znevýhodněného prostředí a narušených rodinných vztahů, včetně rozvoje osobnosti, samostatnosti a sebevědomí prostřednictvím vztahu s dobrovolníkem a společně realizovaných aktivit;
- c) udržování, prohlubování vztahů v primární rodině, širší rodině, vrstevnických vztahů a komunitních vztahů.

O vznik programu se zasloužil PhDr. Tomáš Klinecký, ředitel odboru zdravotnictví, sociální péče a prevence hl. m. Prahy. Předcházel tomu obsahový audit programu u vybraných organizací a poté byl grantový program schválen radou HMP.

Organizace zaměřené na dobrovolnictví působící na území hlavního města Prahy mezi sebou výrazně nespolupracují. Není mezi nimi vytvořena žádná stabilní platforma pro setkávání, výměnu zkušeností, vzdělávání ani pro případnou koordinaci aktivit.

³¹¹http://socialni.praha.eu/jnp/cz/financovani_socialni_oblasti/granty_hmp/grantove_rizeni_pro_rok_2018/index.html

5.2.5 Jihomoravský kraj

Dobrovolnická činnost na území Jihomoravského kraje je v rámci krajských koncepcí řešena v dokumentu Program rozvoje Jihomoravského kraje 2018–2021. Tuto problematiku řeší opatření 2.5.1: Podpora vybavenosti venkovských obcí, aktivita 2.5.4: Podpora spolkové a dobrovolnické činnosti. Cílem aktivity je zlepšování podmínek pro činnost neziskových organizací a pro dobrovolnickou činnost prostřednictvím podpory, osvěty a vzdělávání spolků, podpory sociálního podnikání a dobrovolnické činnosti, podpory sborů dobrovolných hasičů, chovatelů, zahrádkářů, myslivců. Garantem realizace podpory je v rámci krajského úřadu Odbor regionálního rozvoje, který spolupracuje s NNO a místními akčními skupinami.

Jihomoravský kraj³¹² poskytuje následující dotační programy zaměřené na dobrovolnictví:

- Dotační program Jihomoravského kraje na podporu jednotek sborů dobrovolných hasičů obcí Jihomoravského kraje na období 2017–2020;
- dotační program Naplňování Koncepce podpory mládeže v JMK, kde jeden z cílů je rozvíjet dobrovolnictví a dobrovolnou práci s dětmi a mládeží;³¹³
- v rámci dotačního programu Podpora rozvoje venkova Jihomoravského kraje³¹⁴ je možnost nahrazovat vlastní podíl žadatele dobrovolnou prací občanů (bod 6.18); hodnota bude započítána na základě znaleckého posudku.

Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje, z. s.,³¹⁵ sdružuje 106 organizací a mezi jejími cíli je i napomáhání rozvoji občanské společnosti, což nepřímo zahrnuje také rozvoj dobrovolnictví.

V rámci kraje organizace zaměřené na dobrovolnictví nevytvářejí platformu, dílčí koordinací/vzdělávací aktivity v oblasti dobrovolnictví zajišťuje Plán B, z. s., dobrovolnické centrum.

³¹² <http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Oblasti.aspx>

³¹³ <http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/5283-506->

[Dotacni+program+Naplnovani+Koncepce+podpory+mladeze+v+Jihomoravskem+kraji.aspx](http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Grants/5283-506-Dotacni+program+Naplnovani+Koncepce+podpory+mladeze+v+Jihomoravskem+kraji.aspx)

³¹⁴ <http://dotace.kr-jihomoravsky.cz/Uploads/6140-7-Dotacni+program+-+Podpora+rozvoje+venkova+Jihomoravskeho+krajepdf.aspx>

³¹⁵ [http:// annojmj.cz/](http://annojmj.cz/)

5.2.6 Olomoucký kraj

Dle vyjádření kraje je v současné době (březen 2018) zvažováno vytvoření grantového programu na podporu dobrovolnictví. Dobrovolnictví dle krajského koncepčního dokumentu Strategie rozvoje územního obvodu Olomouckého kraje na období 2015 – 2020 má být podporováno v těchto oblastech podpory:

- B.1.11: Podpora dobrovolnických aktivit v oblasti zdravotnictví;
- B.2.10: Podpora dobrovolnických aktivit v sociální oblasti;
- F.4.6: Podpora činnosti jednotek sborů dobrovolných hasičů.

Podporu a rozvoj dobrovolnické činnosti detailněji vymezuje Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2018 – 2020, v rámci opatření 6.1: Podpora dobrovolnické práce přispívající ke zvyšování kvality sociálních služeb v Olomouckém kraji. Cílem kraje je zvyšování prestiže dobrovolnické činnosti a jejího vlivu na kvalitu života prostřednictvím zvyšování informovanosti, šíření dobré praxe, organizace tematických konferencí zaměřených na dobrovolnictví apod. V letech 2018 – 2020 Olomoucký kraj plánuje podpořit oblast dobrovolnictví finančními prostředky ve výši 500 000 Kč.

Organizace zaměřené na dobrovolnictví působící na území Olomouckého kraje mezi sebou úzce nespolupracují (tj. není mezi nimi vytvořena žádná stabilní platforma pro setkávání, výměnu zkušeností, vzdělávání, ani pro případnou koordinaci aktivit).

5.2.7 Moravskoslezský kraj

Mezi dotačními programy Moravskoslezského kraje je mimo jiné také Program na podporu zvýšení kvality sociálních služeb poskytovaných v Moravskoslezském kraji, kde je uvedena podpora systematického vzdělávání a rozvoje týmů (pracovníků) poskytovatelů sociálních služeb včetně dobrovolníků.

Tato podpora vychází se strategického dokumentu kraje „Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb v Moravskoslezském kraji na léta 2015 – 2020“ v rámci opatření 7.1.15: Podporovat systém vyhledávání, podpory a vzdělávání dobrovolníků v rámci celé šíře sociálních služeb. Tato podpora bude probíhat nejen ve spolupráci s poskytovateli, ale např. i s obcemi, školami, firmami, občanskými sdruženími apod.

Dalším dotačním programem poskytovaným Moravskoslezským krajem je Program na podporu dobrovolných hasičů, v rámci něhož jsou poskytovány dotace na projekty zaměřené na činnost pobočných spolků hasičů, na podporu požárního sportu, prezentaci požární ochrany veřejnosti, udržování hasičských tradic, informování o historii hasičstva a zachování historické požární techniky.

5.2.8 Plzeňský kraj

Na území Plzeňského kraje působí řada dobrovolnických organizací, které spolu vzájemně spolupracují, například ve formě společných prezentací a besed zaměřených na možnosti dobrovolnické práce v kraji.³¹⁶

Jako příklad dobré praxe dobrovolnické činnosti je v analytických dokumentech často zmiňována činnost Mezigeneračního a dobrovolnického centra TOTEM, z. s.³¹⁷ Organizace v oblasti dobrovolnictví realizuje činnosti jak pro zájemce o dobrovolnictví, tak pro organizace s dobrovolníky pracující. Pro svou činnost využívá podpory jak evropských a národních zdrojů, tak Plzeňského kraje a dalších krajských organizací.

V rámci svého koncepčního dokumentu Program rozvoje Plzeňského kraje 2014+ se kraj v dobrovolnictví zaměřuje na oblast kultury. V souladu se specifickým cílem 2.3: Zlepšit kulturní zázemí a zvýšit kulturní aktivitu, kraj vytváří podmínky pro udržení a další rozvoj kulturních aktivit obyvatel prostřednictvím spolkové činnosti a dobrovolných aktivit v oblasti kultury a umění.

Plzeňský kraj na svém území poskytuje řadu tematických dotačních programů, žádný z nich však nezmiňuje oblast dobrovolnictví.

5.2.9 Jihočeský kraj

V Programu rozvoje Jihočeského kraje 2014 – 2020 je dobrovolnictví zakomponováno v rámci Opatření 3.1: Kvalitní a dostupné veřejné služby ve formě podpory rozvoje sítí dobrovolníků a jejich aktivit.

Na území Jihočeského kraje funguje řada dobrovolnických center. Jejich existence a činnost je krajem pozitivně hodnocena v rámci Střednědobého plánu rozvoje

³¹⁶ Např. beseda NEMUSÍME, CHCEME aneb VAŠE CESTA K DOBRU + 50 RAD, JAK NA TO zastřešená Úřadem práce ČR.

³¹⁷ Analýza dobrovolnictví a zapojení osob 50+ do dobrovolnických aktivit v ČR, MPSV 2015.

sociálních služeb Jihočeského kraje na období 2019 – 2021. Za potenciální příležitosti k dalšímu rozvoji dobrovolnických služeb tento dokument považuje využití potenciálu společnosti v rámci dobrovolnictví a vznik koordinačních dobrovolnických center na úrovni jednotlivých ORP.

V rámci dotačních programů kraje se objevují programy zaměřené na sociální služby a zdravotnictví, explicitně se v nich však dobrovolnictví nevyskytuje.

5.2.10 Zlínský kraj

Dobrovolnictvím se na území Zlínského kraje zabývá v rámci KÚ oddělení neziskového sektoru Odboru Kanceláře hejtmána. To podpůrnou činností spolupracuje s dobrovolnickými organizacemi na území kraje.

S dobrovolnickou činností Zlínský kraj počítá také v rámci svých strategických dokumentů. Ve Strategii rozvoje Zlínského kraje lze podporu dobrovolnictví nalézt v následujících opatřeních:

- 2.3.2c.: zapojení dobrovolníků do poskytování sociální péče;
- 4.2.1b.: spolupráce s občanskými iniciativami v péči o nemovité kulturní dědictví (opatření spočívá v podpoře vlastní dobrovolnické práce při opravách památek, spolupráci při zakládání fondů a nadací na jejich záchranu, vzdělávací a poradenské činnosti, podpoře spolkové činnosti apod.).

Zlínský kraj každoročně realizuje v rámci podprogramu na podporu NNO na úseku rozvoje občanské společnosti Program na podporu akreditovaného dobrovolnictví. Roční alokace finančních prostředků byla v posledních letech v rámci tohoto programu 500 000 Kč.

Asociace nestátních neziskových organizací Zlínského kraje, z. s., která podporuje svou činností neziskový sektor v obcích a městech Zlínského kraje a sdružuje 42 členských organizací, ve svých stanovách jmenovitě rozvoj dobrovolnictví neuvádí.

5.2.11 Středočeský kraj

Na úrovni Středočeského kraje je vyhlašován dotační program Naplňování podpory dětí a mládeže ve Středočeském kraji. Mezi cíli programu lze nalézt také cíle zaměřené na oblasti dobrovolnictví:

- rozvíjet dobrovolnictví a dobrovolnou práci s dětmi a mládeží;
- zvyšovat odbornou přípravu a vzdělávání dobrovolných pracovníků s dětmi a mládeží.

S dobrovolnictvím počítá Středočeský kraj také v rámci sociálních služeb. V aktuálně platném koncepčním dokumentu Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb ve Středočeském kraji na období 2015 – 2019 zmiňuje v rámci priority 6: Kvalitní a dostupné sociální služby (vzdělávání a profesní rozvoj) potřebu podpory a poskytování vhodných podmínek pro rozvoj dobrovolnické práce v oblasti sociálních služeb.

5.2.12 Liberecký kraj

Liberecký kraj podporuje rozvoj dobrovolnické činnosti především v oblasti sportu mládeže a záchranných složek. V rámci aktivit vymezených dokumentem Program rozvoje Libereckého kraje 2014 – 2020 je v souvislosti s dobrovolnictvím vymezeno následující:

- B4b.1.c: Zvyšování odborné připravenosti pracovníků (dobrovolníků i profesionálů) s dětmi a mládeží ve sportu;
- B7.3.g: Zvyšování úrovně školitelů z řad profesionálních složek IZS a učitelů pedagogického sboru ZŠ a SŠ a ostatních školitelů (příprava jednotek sborů dobrovolných hasičů, ostatních složek IZS, žáků ZŠ a SŠ ve stanovené tematice).

Dobrovolnictví v rámci sociálních služeb je koncepčně řešeno v rámci Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb Libereckého kraje 2018 – 2020. Dle tohoto dokumentu patří k prioritám kraje následující:

- poskytování sociální pomoci i služeb co nejpřirozenějšími formami a v důstojném prostředí, včetně větší podpory rodinné, komunitní a dobrovolnické pomoci a podpory sociální práce.

V roce 2015 byl v rámci projektu v Libereckém kraji vytvořen systém tísňové péče a rozšíření její dostupnosti v kraji za spolupráce kraje, neziskových organizací a dobrovolnických služeb Českého červeného kříže, tzv. Panel Libereckého kraje³¹⁸.

Liberecký kraj poskytuje na svém území řadu dotačních programů, žádný z nich však není explicitně určen podpoře dobrovolných činností.

5.2.13 Královéhradecký kraj

Královéhradecký kraj podporuje dobrovolnictví v různých oblastech, koncepčně je pokryta oblast dobrovolnictví v rámci Programu rozvoje dobrovolnictví 2017 – 2020, konkrétně v následujících opatřeních:

- podpora aktivit směřujících k sociální integraci obyvatel s důrazem na oblast prevence;
- rozvoj sociálních služeb a dalších forem podpory s důrazem na život v komunitě.

Typovou aktivitou je v případě těchto opatření vzdělávání pracovníků v oblasti sociálních služeb a podpora dobrovolnictví. Kraj však v rámci svých dotačních titulů neposkytuje žádný dotační program, který by byl explicitně zaměřen na podporu dobrovolnictví.

5.3 LOKÁLNÍ ÚROVEŇ

Základním posláním lokálních dobrovolnických center je propagace a podpora myšlenky dobrovolnictví ve společnosti a spolupráce s neziskovými organizacemi s cílem zapojení co největšího počtu obyvatel do řešení problémů komunity³¹⁹.

V rámci části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, jsou popsána vybraná dobrovolnická centra a organizace včetně jejich financování a ekonomického rámce. Pro jejich různorodost bylo možné zobecnit pouze následující model vývoje typického dobrovolnického centra v ČR.

³¹⁸ Obdoba panelu Libereckého kraje funguje i ve Středočeském kraji, Ústeckém kraji, Jihočeském kraji, Kraji Vysočina, Jihomoravském kraji, Moravskoslezském kraji, Pardubickém kraji atd.

³¹⁹ TOŠNER, J. a SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

Dobrovolnická centra jsou organizacemi, které se specializují na práci s dobrovolníky a pomáhají dalším organizacím, jak dobrovolníky najít, jak s nimi pracovat a jak si je udržet. Dobrovolnické centrum obvykle začínalo konkrétním dobrovolnickým programem zaměřeným na určitou cílovou skupinu (děti, mládež, senioři, pacienti, nezaměstnaní aj.) či na určitý typ organizace (kojenecký ústav, mateřské centrum, nemocnice, léčebna dlouhodobě nemocných, hospic, domov seniorů, škola apod.). Postupně, během několika let, se dobrovolnické centrum stává více metodickým a supervizním střediskem, které vyhledává nové programy a aktivity pro dobrovolníky i organizace, poskytuje podporu pro běžící dobrovolnické programy v regionu. Postupně se objevuje také poptávka od dobrovolníků i organizací, pro něž dobrovolníci pracují, po koordinaci a zastřešení jejich činnosti v rámci obce či regionu. V současné době působí dobrovolnická centra³²⁰ v několika desítkách měst po celé České republice.

5.3.1 Druhy lokálních dobrovolnických center

Rozdělení dobrovolnických center do tří základních skupin:

1/ Dobrovolnická centra, která zajišťují dobrovolníky jen pro vlastní organizaci, při které jsou zřízeny. Jedná se o organizace, které provozují vlastní sociální, zdravotnické, ale i kulturní nebo jiné zařízení. Tato centra neusilují být vysílajícími organizacemi pro další zařízení – přijímající organizace. Jedná se například o DC Farní charita Česká Lípa, DC Diakonie ČCE - středisko Západní Čechy, DC ve Fakultní nemocnici v Motole.

2/ Organizace, které klíčově provozují neziskové zařízení, např. nízkoprahové centrum, aktivity pro děti a mládež, pro rodiny s dětmi, pro seniory, jsou zaměřeny na volnočasové aktivity a **dobrovolnictví je pro ně pouze doplněk jejich klíčových aktivit.** Tato centra primárně neusilují o rozvoj dobrovolnictví v dalších zařízeních, ale sekundárně se tato možnost nevylučuje, rozvíjí se. Dobrovolníky uplatňují při svých aktivitách. V rámci spolupráce takových center a vlivem rozvoje aktivit na sociálních sítích mají dnes dobrovolníci zajímavější se o tyto cílové

³²⁰ V ČR je celoplošně využíván pojem dobrovolnické centrum, téměř u všech organizací zabývajících se prací s dobrovolníky. Pojem označuje buď celou organizaci, nebo jen její část. V analýze je tento pojem uváděn u všech organizací, které se za dobrovolnická centra považují, a proto uvádějí tento pojem ve svých stanovách nebo na svých webovských stránkách. Termín dobrovolnické centrum není unifikovaný a každá organizace si jej používá dle svého uvážení. Toto vymezení není v rozporu se současnou legislativou, která nevymezuje tento pojem.

skupiny mnohem větší možnosti uplatnění a velkou informovanost. Také tato centra se dnes snaží zapojit do Evropské dobrovolné služby a získat tím zajímavé aktivity zvláště pro mládež. Jedná se například o DC Vlaštovka při Mateřském centru Karlovy Vary, z. s., DC Akropolis, z. s.

3/ Dobrovolnické organizace, které provozují neziskové zařízení, ale při své činnosti rozvinuly dobrovolnické centrum natolik, že se stalo klíčovou aktivitou pro profilaci celé organizace, která se tímto **přibližuje modelu budoucího Regionálního dobrovolnického centra (RDC)**. Tato dobrovolnická centra v současné době působí na lokální úrovni. V současnosti se jedná o přípravu dobrovolníků pro prostředí přijímajících organizací jak v České republice, tak v zahraničí. Způsob realizace dobrovolnických programů v těchto centrech je velmi rozdílný, pokud jde o druh činnosti a vlastní kreativitu pracovníků. Jedná se například o DC KreBul, o.p.s., DC ADRA Ostrava, DC 67 Plán B, z. s., Mezigenerační a dobrovolnické centrum TOTEM, z. s., Dobrovolnické centrum, z. s.

5.3.2 Problémy lokálních dobrovolnických center

Na základě rozhovorů v dobrovolnických centrech a organizacích, také z výsledků diskuze u kulatých stolů, byly u lokálních dobrovolnických center (LDC) v současné době identifikovány tyto problémy:

- LDC fungují ve čtyřletých cyklech „od voleb k volbám“ (po změně obsazení radnic se začíná opět od nuly, navazování vztahů, vyjasnění pozice, zapojení do finančních mechanismů);
- LDC má na starosti nějaký projekt a „neví si s tím rady“;
- v podvědomí společnosti není zakořeněna důležitost občanské angažovanosti;
- získávání dobrovolníků je velmi problematické (fluktuace studentů, nestálost dobrovolníků);
- nejsou uznávány znalosti a schopnosti získané v rámci dobrovolnictví;
- není zajištěno stabilní financování dobrovolnictví (ze strany MV, ale i krajů a obcí);
- často nejsou prostředky na supervizi, která je vnímána jako velmi potřebný nástroj jak pro koordinátory, tak dobrovolníky samotné;

- je třeba nezapomínat na neformální dobrovolnictví.

5.3.3 Poskytované služby LDC

Na základě rozhovorů v dobrovolnických centrech a organizacích byly identifikovány poskytované služby LDC v obecné rovině:

- A. získávání, výběr, evidence dobrovolníků pro konkrétní dobrovolnické programy v regionu;
- B. zjišťování potřeb přijímajících organizací;
- C. školení a vzdělávání dobrovolníků;
- D. smluvní zajištění dobrovolnické činnosti;
- E. pojištění dobrovolníků;
- F. zajištění supervize a intervize;
- G. komunikace s přijímajícími organizacemi;
- H. propagace dobrovolnictví v lokalitě;
- I. podpora rozvoje dobrovolnictví;
- J. poradenství pro ostatní organizace, které pracují s dobrovolníky.

Konkrétní rozvedení výše uvedených aktivit LDC:

1. **Spolupráce s masmédií** – dobrovolnická centra mají zájem o využití jednotného informačního portálu dobrovolnik.cz.
2. **Spolupráce s obcemi a kraji i dalšími státními institucemi** (např. spolupráce s Úřadem práce).
3. **Vlastní dobrovolnické programy**, které řeší aktuální problémy komunity, sociálního začleňování; např. program pro nezaměstnané absolventy středních a vysokých škol, preventivní program pro děti („Pět P“), program dobrovolníci v nemocnicích a v domovech pro seniory, workcampy a další.
4. **Spolupráce s ostatními regionálními partnery**, obvykle neziskovými organizacemi, s ostatními dobrovolnickými centry a jejich programy. Centra vedou databáze organizací, které pracují nebo by chtěly s dobrovolníky spolupracovat, a lidí, kteří se o dobrovolnou činnost zajímají.
5. **Vzdělávání a výzkum** – centra realizují diskusní kluby a semináře pro neziskové organizace, výcviky dobrovolníků a koordinátorů dobrovolníků i dlouhodobé kurzy, v nichž je dobrovolnictví jedním ze stěžejních témat. Intenzivní je spolupráce center s univerzitami při přípravě seminářů

o dobrovolnictví a neziskovém sektoru. Podobně se rozvíjí spolupráce s vyššími, středními i základními školami. Pracovníci center vedou ročníkové i diplomové práce studentů věnované dobrovolnické problematice.

6. **Mezinárodní spolupráce** – pro zvýšení statutu dobrovolnictví je také důležité propojení na mezinárodní dobrovolnické organizace včetně účasti na mezinárodních konferencích či mezinárodních dobrovolnických projektech.

Návrh činnosti LDC pro Koncepti rozvoje dobrovolnictví v ČR, který je definován na základě zjištěných zkušeností v DC a na základě expertního posouzení:

- A/ získávání, výběr, evidence dobrovolníků (tvorba jednotné databáze, která bude v souladu GDPR³²¹) pro konkrétní dobrovolnické programy;
- B/ vychovávání a vzdělávání dobrovolníků;
- C/ zjišťování potřeb přijímajících organizací;
- D/ poskytování základního servisu pro vykonavatele dobrovolnických činností;
- E/ zajišťování dobrovolníků;
- F/ školení dobrovolníků;
- G/ smluvní zajištění dobrovolnické činnosti;
- H/ pojištění dobrovolníků;
- I/ zajištění supervize;
- J/ komunikace s přijímajícími organizacemi;
- K/ propagace dobrovolnictví v lokalitě;
- L/ podpora rozvoje dobrovolnictví včetně neformálního dobrovolnictví v lokalitě;
- M/ komunikace s veřejnou správou na lokální úrovni;
- N/ **ve spolupráci s Regionálním dobrovolnickým centrem (RDC):**
 - a. koordinace činností v rámci regionu;
 - b. strategické plánování a rozvoj dobrovolnictví v lokalitě;
 - c. analýza potřeby dobrovolnictví;
 - d. vyhodnocování realizace dobrovolnictví v území (počet dobrovolníků, počet odpracovaných hodin);

³²¹ Obecné nařízení o ochraně osobních údajů (angl. General Data Protection Regulation, neboli GDPR)

- e. seznámení přijímajících organizací s dotačním tituly vhodnými pro rozvoj dobrovolnictví;
- f. právní poradenství pro NNO v území;
- g. poradenství v oblasti projektového řízení.

Vymezení činností regionálního dobrovolnického centra je uvedeno v kapitole 9.1.1.

6 ANALÝZA MANAGEMENTU DOBROVOLNICTVÍ V ČR

Management dobrovolnictví je spojený s prací s dobrovolníky, proto se týká lokálních dobrovolnických center (viz kapitola 5.3), která přijímají a vysílají dobrovolníky nebo řídí své vlastní. Dále se týká všech přijímajících organizací. Rovněž znalosti managementu musejí mít dobrovolnická centra, která zavádějí dobrovolnické programy do dalších organizací. Analýza byla provedena na základě desk research odborných zdrojů, které byly verifikovány rozhovory s dobrovolnickými centry a organizacemi.

6.1 VYMEZENÍ MANAGEMENTU DOBROVOLNICTVÍ

Pod pojmem **management dobrovolnictví** se rozumí plánování, organizování, koordinování, hodnocení, získávání a oceňování činnosti dobrovolníků. Na základě kvalitativního výzkumu je identifikována nutnost řídit dobrovolnictví profesionálně. Důvodem vytvářejícím potřebu profesionálního řízení je skutečnost, že vstup dobrovolníka do organizace představuje změny, se kterými bude muset organizace dále pracovat, aby nastalá situace byla přijatelná pro všechny strany – pro organizaci a její zaměstnance, dobrovolníky i klienty. Aby byl dobrovolník dobře začlenitelný do organizace, musí mít požadované znalosti, schopnosti a dovednosti. Jedná se formální dobrovolnictví, které zahrnuje dobrovolné aktivity organizované prostřednictvím dobrovolnických center či jiných organizací realizujících dobrovolnické programy, případně přímo prostřednictvím poskytovatelů služeb.

Osnova managementu dobrovolnictví při přípravě a uplatnění dobrovolnického programu v organizaci:³²²

1/ Nastavení supervize organizace se zaměřením na dobrovolnictví:

- zhodnotit dosavadní dobrovolné činnosti;
- zmapovat „motivaci organizace“ k přijetí dobrovolníků;
- vyhledat a nastavit výběr možných činností pro dobrovolníky.

³²² Výstup z projektu: Rozvoj dostupnosti a kvality sociálních služeb v Královéhradeckém kraji II.
Registrační číslo projektu: CZ.1.04/3.1.00/05.0004

2/ Zpracování projektu zařazení dobrovolníků do organizace z hlediska:

- komunikace s vedením organizace, s profesionálními zaměstnanci, s klienty organizace;
- výběru možných „zdrojů“ dobrovolníků, jejich potřebných vlastností a přípravy vzhledem k činnosti, kterou by měli vykonávat.

3/ Zpracování harmonogramu práce s dobrovolníky z hlediska cyklů činnosti organizace i dobrovolníků.

4/ Vlastní práce s dobrovolníky:

- zapracování koordinátora dobrovolníků, jeho role, výcvik a supervize;
- výběr a výcvik dobrovolníků:
 - **výběr** (metody získávání dobrovolníků s ohledem na jejich možné „zdroje“);
 - **výcvik** (seznámení dobrovolníků s posláním a činností organizace, s jejími specifiky, základními dokumenty /statut, provozní řád apod./, organizační strukturou a místem a rolí dobrovolníka v organizaci);
 - zajistit **školení** (bezpečnost a ochrana zdraví při práci /BOZP/ a požární ochrany /PO/).
- vypracování postupů při zařazování dobrovolníků do činnosti organizace;
- naplánování supervize dobrovolné činnosti a jejích důsledků pro organizaci;
- nastavení hodnocení činnosti a podpory motivace dobrovolníků.

5/ Organizační a právní aspekty dobrovolnictví

6.2 KOORDINÁTOR DOBROVOLNÍKŮ

Na základě rozhovorů s dobrovolnickými centry byla identifikována významná role koordinátora dobrovolníků v celkovém managementu dobrovolnictví. Koordinátor dobrovolníků by měl mít odpovídající vzdělání minimálně formou akreditovaných kurzů, které jsou zaměřeny na jeho profesionalizaci v managementu dobrovolníků. Je důležité, aby byl odborníkem v dané oblasti vykonávané činnosti a uměl poskytnout radu dobrovolníkům. Koordinátor by měl také být dobrým pedagogem a psychologem a měl by mít dobré manažerské schopnosti. Důležitá je otevřenost v jednání a umění navodit přátelskou atmosféru v kontaktu s druhými. Náplň práce

koordinátora dobrovolníků se odvíjí především od etap realizace dobrovolnického programu. Vypracovává náplň činnosti dobrovolníků, realizuje nábor a výběr dobrovolníků (včetně pohovorů se zájemci o dobrovolnickou činnost v organizaci). Na počátku spolupráce s dobrovolníky provádí (nebo zajistí) jejich základní a speciální zaškolení, po celou dobu působení dobrovolníků je jim k dispozici a poskytuje jim podporu a zajišťuje supervizi. Pokud z nějakého důvodu vzájemná spolupráce už nemůže pokračovat, je úkolem koordinátora dobrovolníků ji ukončit. Koordinuje činnost dobrovolníků v přijímající organizaci a kontakt i komunikaci mezi dobrovolníky a zaměstnanci, vedením organizace a klienty. Vede také evidenci dobrovolníků, vypracovává systém jejich odměňování a je tím, kdo činnost dobrovolníků hodnotí a oceňuje. Úkolem koordinátora dobrovolníků je organizovat práci tak, aby každý, kdo je součástí organizace, chápal, co se od něho i od ostatních žádá a očekává a jaká je jejich role v organizaci. Efektivní řízení dobrovolníků předpokládá tzv. **trojstrannou komunikaci** mezi zaměstnanci, dobrovolníky a jejich koordinátorem.

Identifikované úkoly koordinátora v konkrétní organizaci:

- koordinuje práci dobrovolníků v organizaci;
- zajišťuje výběr dobrovolníků spojený s propagací činnosti organizace;
- zajišťuje výcvik dobrovolníků včetně zpracování metodiky pro tuto činnost;
- zajišťuje vyhledávání vhodných činností pro dobrovolníky;
- zajišťuje zařazování dobrovolníků do chodu organizace;
- vede dobrovolníky při jejich činnosti;
- hodnotí činnost dobrovolníků;
- řeší vzniklá nedorozumění a problémy;
- hledá a organizuje příležitosti k poděkování dobrovolníkům;
- je kontaktní osobou mezi dobrovolníky, zaměstnanci, vedením i klienty organizace;
- udržuje styk s nejbližším dobrovolnickým centrem, s médii i dalšími organizacemi;
- zpracovává kodexy či práva a povinnosti dobrovolníků, příp. pravidla mlčenlivosti;
- vede potřebnou administrativu.

U organizací v České republice je častý problém s oceněním práce koordinátora, kterému, díky jeho schopnostem, dobrovolníků přibývá, ale jeho částečný úvazek už tento stav nepokrývá. Z tohoto důvodu se koordinátor často rozhodne z organizace odejít, protože vedení dané organizace nepovažuje za podstatné mu

úvazek zvýšit či přijmout dalšího koordinátora. Z dlouhodobých ověřených statistik vyplývá, že:³²³

- dobrovolnické programy „1 pro 1“ (Pět P, doučování, osobní asistence, ...) vyžadují 1 úvazek koordinátora na cca 20–30 dobrovolníků;
- u dobrovolnictví v sociálních a zdravotních zařízeních, kde koordinátor má na budovách, odděleních či patrech k dispozici tzv. kontaktní osoby, stačí 1 úvazek koordinátora až na cca 50–100 dobrovolníků.

6.3 ETAPY PRÁCE S DOBROVOLNÍKY

Management dobrovolnictví pracuje s následujícími etapami práce s dobrovolníky, které byly ve všech analyzovaných dobrovolnických centrech stejné. Je nutné poznamenat, že některá dobrovolnická centra mají své dlouhodobé dobrovolníky.

6.3.1 Získávání dobrovolníků

Získávání dobrovolníků by mělo probíhat průběžně po celý rok, zkušenost však ukazuje, že je dobré klást důraz na období září–říjen, tedy po letních prázdninách či dovolených, a podobně potom v lednu a únoru, tj. po Vánocích a na začátku semestru vysokoškoláků. Konkrétní způsoby získávání dobrovolníků záleží na tvořivosti koordinátora. Dobrymi „náboráři“ ve školách jsou např. dobrovolníci z předchozího roku.

Nejčastěji používané formy získávání dobrovolníků jsou:

- **Leták, plakát, vývěska** – velmi často používaný způsob, jak informovat veřejnost tom, co děláte a proč potřebujete dobrovolníky. Tento způsob však v dnešní době někdy přináší jen malý efekt. Je vhodné ho doplnit vždy o další formy.
- **Místní tisk, regionální rozhlasové či televizní vysílání** – práce s těmito médii má být prioritou každé organizace, protože jejich prostřednictvím se informace dostanou tam, kam je potřeba. Stále platí, že informace v médiích jsou důležitým pozadím pro cílené akce a umožňují nejen propagaci činnosti, ale i zprostředkování přímého kontaktu s potenciálními dobrovolníky.

³²³ TOŠNER, J. (2018) HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.

- **Náborová akce** – cílené získávání dobrovolníků pro určitou konkrétní činnost, často spojenou s akcí, u které předpokládáme větší zájem veřejnosti – koncert, výstava, veletrh apod.
- **Spolupráce s dobrovolnickými centry** – s institucemi tohoto typu se zatím v ČR můžeme setkat jen v některých větších městech, kde působí. S postupným rozšiřováním jejich činnosti bude více možností, jak připravit cílené kampaně zaměřené na získávání dobrovolníků. Je vhodné vytvořit kontaktní službu pro zájemce o dobrovolnictví pro možnost osobně konzultovat své představy o dobrovolnictví, a to nikoliv pouze po internetu, který by zřejmě málo využívali zájemci o dobrovolnictví 50 plus.
- **Střední a vysoké školy** – studenti jsou v Česku největším zdrojem dobrovolníků. Nabídek k využití jejich volného času však přibývá, řada z nich navíc hledá možnosti přivýdělku. Pro jejich získání nestačí jen vývěska na nástěnce, je nutné přijít mezi ně (po dohodě s pedagogy) přímo do vyučování, nebo pro ně připravit speciální akci, na které je studentům prezentována činnost dobrovolnického centra, jsou seznámeni s dobrovolnictvím a v diskusi jsou jim zodpovězeny jejich otázky. Je vhodné nechat si na takovém setkání od těch, kteří uvažují o nabídce, vyplnit jednoduchý dotazník s kontaktními údaji studenta a jeho zaměřením. Takto lze získat kontakt, který je možno následovně využít k oslovení. Je vhodné zvážit umístění pobočky dobrovolnického centra do kampusu vysoké školy.
- **Osobní kontakty** – jsou jedním z nejčastěji využívaných forem získávání dobrovolníků přes příbuzné a známé. Je to způsob velmi efektivní, ale časově náročný a okruh známých se brzy vyčerpá. Pro malou neziskovou organizaci je to ale nejpřirozenější a nejschůdnější forma, jak začít s dobrovolnictvím.
- **Oslovení přes sociální sítě** - toto je moderní způsob komunikace, který mladí lidé hojně využívají. Dobrovolnická centra, jež začala využívat komunikující skupiny na sítích, mají větší možnosti k zajištění dobrovolníků na jednorázové, ale také opakované i dlouhodobé dobrovolné aktivity.

Tabulka 6.1: Charakter získávání dobrovolníků

Informační zdroje dobrovolníků	%	Získávání dobrovolníků	
Příbuzní a přátelé	47 %	Osobní	85 %
Dobrovolná organizace, jejímž jsem členem	38 %		
Práce nebo kolegové v práci	12 %		
Propagační materiály	4 %	Neosobní	9 %
Noviny, časopis, televize	3 %		
Internet	2 %		
Osobní oslovení členů organizace (pro kterou nyní dobrovolně pracuje)*	33 %	Zahrnuje obě formy, tj. neformální i formální (návštěvy, propagačních akce).	
Jiné	6 %		

Zdroj: Frič a Pospíšilová (2010, s. 152)

Pozn.: Jak jste se dozvěděla o možnosti vykonávat dobrovolnickou práci pro tuto organizaci? Vícečetné odpovědi.

6.3.2 Výběr dobrovolníků

Příprava, školení i výcvik dobrovolníků záleží na charakteru činnosti, kterou budou vykonávat. Jinak je dobrovolník připravován na činnost při práci s dětmi v klubovně či na hřišti, jinak při zapojení do chodu nemocničního oddělení. V praxi se osvědčuje před vlastní přípravou pozvat zájemce o dobrovolnou činnost na individuální nebo skupinové setkání, které slouží dobrovolníkovi k ujasnění jeho vlastní motivace a zájmu i k získání informací o možných činnostech. Pro organizaci je to příležitost, jak dobrovolníka lépe poznat a seznámit ho s konkrétními nabídkami a podmínkami.

6.3.3 Příprava dobrovolníka

Obecná část přípravy

Zde se dobrovolník dozví o svých možnostech a potřebách, ale také o závazcích a případných omezeních (například sepsání smlouvy o mlčenlivosti). Dobrovolník se seznámí s posláním a úkoly organizace, s jejími specifiky, základními dokumenty (statut, provozní řád apod.), organizační strukturou, místem a svojí rolí v organizaci. Zároveň získá základní informace o tom, kdo je koordinátor či osoba, na kterou se může v případě potřeby obrátit, kdo jsou vedoucí pracovníci a jak vypadá běžný provoz organizace. Zároveň je nutné dobrovolníka seznámit s Etickým kodexem dobrovolníka, s jeho právy a povinnostmi (viz například http://www.dcul.cz/doc/KODEX_DOBROVOLNIKA_2012.doc).

Odborná část přípravy

V odborné části je doporučeno s dobrovolníky podrobně probrat jejich případné obavy a přípravu přiblížit co nejvíce tomu, co bude dobrovolník následně dělat. Při

výcviku je často používána metoda hraní rolí, při které si dobrovolníci vyzkoušejí nejen svoji roli, ale i role klientů a spolupracovníků. Při této příležitosti mohou lépe poznat své budoucí dobrovolné pomocníky a mohou včas zjistit zdroje možných problémů. Přizván je i někdo ze zaměstnanců, protože může dobrovolníkům nejlépe přiblížit, jakou činnost budou vykonávat, ale také proto, že hned na počátku pozná dobrovolníky i jejich motivaci a zaměření. Součástí výcviků bývá v některých případech psychologické posouzení dobrovolníků z hlediska zralosti jejich osobnosti a možných psychopatologických rysů. Jedná se především o případy, kdy např. dobrovolník samostatně pracuje s nezletilými dětmi.

6.3.4 Motivace dobrovolníků

Motivace dobrovolníků je považována za klíčovou část managementu dobrovolnictví, a to všemi dobrovolnickými centry a organizacemi. Koordinátor musí umět pracovat s motivováním dobrovolníků a hledat spolu se zařízením způsoby, jak je za jejich aktivity nefinančně ocenit a projevit poděkování. Motivace jednotlivců k dobrovolné práci je u každého jedinečná, často se ovšem jedná o kombinaci několika faktorů. Nejčastěji jmenovanými faktory, iniciujícími v člověku potřebu vykonávat dobrovolnictví, jsou níže uvedené:

- **altruismus** – dobrovolník chce být užitečný ostatním;
- **kvalita života** – dobrovolník slouží ostatním, protože tak zlepšuje svůj vlastní život; dobrovolníci jsou rádi s ostatními, mají rádi aktivní odpočinek a zejména pocit, že mají pro ostatní svou cenu;
- **zpětný zisk** – mnoho lidí má z dobrovolnické činnosti nějaký, byť nefinanční zisk;
- **smysl služby** – někteří dobrovolníci vidí spolupráci v komunitě jako zodpovědnost, kterou spolu přinášejí;
- **náboženské přesvědčení** – mnoho náboženství vnímá službu ostatním jako duchovní povinnost;
- **profesionální zkušenost** – dobrovolnictví nabízí zkušenost, kterou je možno zahrnout do profesního životopisu a zvýšit tak svou hodnotu pro zaměstnavatele;

- **společenské důvody** – dobrovolnictví je vhodným způsobem k poznání velkého množství nejrozumnějších lidí a často je tak možné se snadno spřátelit.

Kromě faktorů vyvolávajících v člověku potřebu vykonávat dobrovolnictví jsou stejně důležité faktory udržující motivaci dobrovolníků při jejich náročné činnosti. Pokud nejsou akceptovány tyto okolnosti, dobrovolníci ukončí svou činnost. Nespokojený dobrovolník posílí negativní stanovisko k dobrovolnictví u svého okolí. Respondenti z dobrovolnických center a organizací nejčastěji uváděli:

- příjemná atmosféra v dobrovolnickém centru a v celém zařízení přijímající organizace;
- dobře fungující management dobrovolníků a dobré vztahy mezi koordinátorem a dobrovolníky;
- jasná a jednoduchá pravidla fungování dobrovolníků, vzájemné sdílení společných zážitků mezi dobrovolnickými kolegy;
- zřetelné signály ze strany personálu i klientů, že činnost dobrovolníků je smysluplná a vítaná;
- rychlé a smysluplné reagování na podněty a připomínky dobrovolníků;
- účinné řešení konfliktů;
- rychlá a účinná pomoc dobrovolníkovi v případě, že o ni požádá;
- zřetelná shoda mezi deklarovanými cíli, posláním a smyslem dobrovolnické činnosti v daném zařízení a praxí dobrovolnické činnosti tamtéž;
- jasná dohoda s dobrovolníkem, ve které je přesně stanoveno, jaké činnosti se dobrovolník věnuje, v jakém rozsahu a kdy nebo za jakých podmínek tato dohoda končí.

6.3.5 Ocenění a odměňování dobrovolníků

Jde o proces, který by měl provázet dobrovolníka celým jeho pobytem v organizaci. Pracovníci některých dobrovolnických center uvádějí, že se setkávají s dobrovolníky, kteří říkají, že o pochvalu a ocenění nestojí, ale i pro ty je třeba najít způsob, jak jim poděkovat. Dobrovolníci jsou odměňováni za svou činnost mnoha způsoby. Odměnou je i prosté „děkuji“ – to patří ke každému mezilidskému kontaktu. Je nutné vytvářet příležitosti, kdy je vhodné se s dobrovolníky sejít a ocenit jejich pomoc. Příležitost je koncem roku, a to nejen ve spojení s Vánoci.

5. prosinec je totiž Mezinárodním dnem dobrovolníků, kdy se v řadě zemí pořádají slavnostní akce.

Popis konkrétního příkladu je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR; kapitola č. 1.10.3./ Příklad dobré praxe – Oceňování dobrovolníků – Křesadlo.

Možnosti poděkování, která dobrovolnická centra a organizace nejčastěji používají:

- ocenění vybraných dobrovolníků na úrovni organizace, města, kraje;
- zasílání přání k svátku a narozeninám;
- předání přání a dárku k Vánocům;
- uvedení jména dobrovolníka ve výroční zprávě;
- pozvání dobrovolníka na neformální setkání týmu organizace, ve které vykonává dobrovolnou činnost;
- uspořádání slavnostního setkání dobrovolníků s účastí vedení přijímající organizace (možnost spojit s programem, pohoštěním);
- pomoc v osobním rozvoji a dosažení nových dovedností (např. zajištění odborných seminářů, víkendového pobytu se supervizním, vzdělávacím a relaxačním programem, vyslání dobrovolníka na konferenci, uhrazení výcviku, zprostředkování stáže atd.);
- jmenování zkušeného dobrovolníka školitelem nově přichozích dobrovolníků;
- umožnění vystoupení v médiích či vyslání na prezentaci programu v jiných zařízeních;
- zajištění cen od sponzorů (sleva na nákup, lístky do divadla atd.);
- vydání certifikátu o účasti v programu (dobrovolníci-studenti ho mohou využít jako doklad o praxi do školy či k přijímacímu řízení).

Už samotná skutečnost, že koordinátor a personál znají dobrovolníka jménem, je oceňující. Z dobré znalosti charakteristik jednotlivých dobrovolníků je také třeba vybírat nejlepší způsob jejich ohodnocení, protože co pro jednoho znamená odměnu, druhý může vnímat jako trest (např. vystoupení v médiích, uvedení jména ve výroční zprávě apod.).

6.3.6 Supervize

Supervize v dobrovolnictví má **nejblíže k supervizi v pomáhajících profesích** (např. v sociální práci). Supervizi dobrovolníků si představujeme jako **komunikaci dobrovolníka, respektive skupiny dobrovolníků, se supervizorem v neohrožujícím prostředí, které umožní dobrovolníkům konzultovat postoje a pocity pramenící z jejich činnosti**. Supervize zároveň chrání zájem klienta před případnými nevhodnými aktivitami dobrovolníka. Jinak bude probíhat supervize při dobrovolné pomoci v hospici nebo na dětské onkologii a jinak při jednoduchých manuálních pracích. U činností náročných na vztah dobrovolníka a klienta je role supervizora nezastupitelná. Koordinátor je v takových případech rád, že může obtížnější situace se supervizorem sám konzultovat.³²⁴

Smyslem supervize pro koordinátory dobrovolníků je umožnit navzájem se setkávat a předávat si zkušenosti z práce s dobrovolníky, ujasnit si svoji roli koordinátora dobrovolníků, její místo v rámci organizace a zabývat se aktuálními tématy, potížemi a problémy, které se při práci s dobrovolníky, klienty nebo kolegy mohou objevit. Supervize je kontinuální proces. Její efekt se projeví, pokud probíhá pravidelně ve stejném prostředí a v prostředí menší skupiny. Zjednodušeně můžeme říci, že supervize podporuje pracovníka v dalším profesním rozvoji a učí jej reagovat na měnící se potřeby klientů, pracoviště i společnosti. Cílem zájmu je zde tedy rozvoj odbornosti pracovníků.

Cíle supervize dobrovolníků:

- napomáhat dobrovolníkům při ujasňování si role a hranic svých aktivit;
- zkvalitňovat jejich schopnosti a dovednosti, které uplatňují při dobrovolnické činnosti;
- posilovat vědomí hodnoty dobrovolnické činnosti, ale i závazku vůči organizaci;
- vytvářet prostor pro konstruktivní setkávání dobrovolníků a zástupců personálu přijímající organizace;

³²⁴ více viz PILÁT, M. Kapitola 9 Management dobrovolnictví. Supervize a hodnocení a ocenění dobrovolníků In: Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2015. nebo TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.

- předcházet problémům na pracovištích a syndromu „vyhoření“ u dobrovolníků vytvářením důvěrné atmosféry umožňující sdělování i negativních zkušeností a pocitů;
- podporovat dobrovolníky v náročných a problematických situacích (především v počátku dobrovolné činnosti);
- předat poznatek, že „ostatní to mají podobně, nejsem v tom sám“;
- inspirovat, vytvářet prostor pro vzájemnou výměnu zkušeností, nové nápady pro náplň činnosti;
- vyhledávat příležitosti ke sdílení úspěchů i neúspěchů;
- informovat o aktuálním dění v dobrovolnické organizaci i v přijímající organizaci;
- předávat odborné poznatky;
- upevňovat vědomí příslušnosti ke skupině, příležitost ke společenské události, setkání s ostatními.

Supervizor je člověk pro tuto činnost školený, který má zároveň zkušenosti se specifikami dobrovolnických programů – sociální pracovník, psycholog apod. Pokud je supervizorem přímo koordinátor, pak mluvíme o **interní supervizi**. Supervizor mimo dobrovolnické organizace i přijímající organizace je označován jako **externí supervizor**.

6.3.7 Hodnocení dobrovolníků

Hodnocení neboli evaluace dobrovolníků je základní činností při zvyšování kvality managementu v dobrovolnictví, která souvisí s hodnocením celé organizace. Záleží na rozhodnutí vedení organizace, zda a jak bude hodnotit svoji práci, aby ji mohla v objektivním světle prezentovat veřejnosti, médiím, sponzorům, dárcům, klientům a vlastním zaměstnancům. Aby mohla být činnost dobrovolníků evaluována, je nutné jejich činnost evidovat, vykazovat počty hodin, které organizaci věnují, a také jejich přínos organizaci jako celku. Jednorázové akce s dobrovolníky se dají zhodnotit po skončení akce na setkání organizátorů i účastníků a sepsáním návrhů a připomínek. I v tomto případě je možné doporučit, aby už při přípravě akce byl určen člověk, který bude mít zhodnocení na starosti. Obtížnější je hodnocení dlouhodobého procesu, kdy dobrovolníci docházejí do organizace, postupně jich přibývá a jejich přínos se již nedá

zhodnotit jednorázovým setkáním kompetentních osob. Osobní dojmy, příběhy a zážitky jednotlivců jsou důležité a pro média dokonce nutné, ale pro potřeby grantu, jímž lze žádat o podporu další činnosti, takové subjektivní výpovědi nestačí. Hodnocení může sloužit jednak k prokázání účinnosti pomoci dobrovolníků, jednak v ohodnocení vykonaného díla (tj. je ekonomickým přínosem pro společnost).

6.3.8 Ukončení spolupráce s dobrovolníkem

Délka spolupráce s jednotlivými dobrovolníky se liší, někteří dodrží stanovenou dobu v kontraktu, další z různých důvodů odchází dříve, jiní mohou dohodu postupně prodlužovat až na několik let. Dá se říci, že průměrně je dobrovolník v dobrovolnickém centru registrován šest měsíců až jeden rok, nebo se účastní jen jednorázových dobrovolných akcí.

Ukončení vzájemné spolupráce s dobrovolníkem může být dvojit:

1/ Ukončení spolupráce dohodou

V tomto případě se dobrovolník z nějakých důvodů na ukončení dohodne (například změna bydliště, časová zaneprázdněnost, školní rozvrh atd.) nebo mu vyprší smlouva. Je obvyklé a vhodné mu poděkovat, předat **osvědčení o účasti v programu** a zhodnotit s ním jeho působení v přijímající organizaci. Postřehy a nápady dobrovolníků jsou cenným přínosem k evaluaci práce pro dobrovolnické centrum. Dobrovolníkovi je vhodné nabídnout převedení do databáze dobrovolníků pro pomoc při jednorázových akcích. Podobně lze postupovat ve chvíli, kdy se dobrovolník do programu po nějaké přestávce nezapojí (například po letních prázdninách).

2/ Ukončení spolupráce propuštěním dobrovolníka

Tato volba je krajním řešením v případech, kdy dobrovolník soustavně porušuje dohodnutá pravidla programu nebo je poruší závažným způsobem. Překročí-li dobrovolník pravidla programu, je třeba jej na tuto skutečnost nejprve upozornit a probrat ji s ním. To se může odehrát v rámci supervize nebo při rozhovoru s koordinátorem. Je vhodné zjistit, zda dobrovolník dané pravidlo znal, zda je dobře pochopil a jaké důvody jej k jeho porušení vedly. Je-li porušováno pravidlo,

kteře nelze obejít, je třeba dobrovolníkovi nabídnout pomoc, jak danou situaci řešit. Koordinátor může nabídnout dobrovolníkovi nové školení nebo zprostředkovat vysvětlení specifického pravidla s odborníkem z daného oddělení, případně zajistit individuální konzultaci se supervizorem. Součástí těchto kroků by také mělo být jasné sdělení, že opakované porušení pravidel bude důvodem k ukončení činnosti dobrovolníka. Dojde-li i po tomto zásahu k nedodržení pravidel, je bohužel nutné spolupráci s dobrovolníkem ukončit.

K ukončení spolupráce je nutné přistoupit neprodleně i v případě, že dobrovolník jednorázově poruší pravidla programu velmi závažným způsobem (například mlčenlivost týkající se klienta, nebo svým jednáním ohrozí klienta atd.). Dobrovolník, který porušuje pravidla, může svým konáním ohrozit existenci celého programu.

6.4 PROFESIONALIZACE A VZDĚLÁVÁNÍ

6.4.1 Profesionalizace neziskových organizací

Členové dobrovolnických center a organizací hovoří o profesionalizaci³²⁵ jako o jedné z významných změn, které se v neziskových organizacích v posledních letech udály. Pojem profesionalizace používají v několika významech. Profesionalizací označují **proces najímání odborníků, kteří mají určité specifické vědění**, jež využívají při realizaci odborné činnosti a řešení problémů organizace. Nejčastěji se jedná o pozice spojené se specifickým výkonem dobrovolnictví (např. mentoringové programy), nebo se získáváním finančních prostředků, komunikací s médii a veřejností, strategickým plánováním činnosti a její organizace, účetnictvím. Profesionalizací členové organizace dále označují procesy, které vedou ke **zvyšování kvality a efektivity činnosti organizace**. Jedná se například o využívání činnosti odborníků či zaměstnávání pracovníků na celý či částečný úvazek, **formalizaci organizační struktury či využívání strategického plánování**. Z organizačního hlediska znamená profesionalizace **dělbou práce**. V organizaci už „nedělají všichni vše“ jako dříve, ale práce je rozdělována na základě přesných pravidel, a to hlavně na základě specializovaného vědění. Dělbou práce se tak povětšinou pojí se specializací

³²⁵ ŠŤOVÍČKOVÁ JANTULOVÁ, M. (2005) Analýza procesu profesionalizace v občanském sektoru očima jeho aktérů. Sociální studia / Social Studies. Vol 2, No 1
https://journals.muni.cz/socialni_studia/article/view/5497

práce. Specializovaly se takové činnosti jako získávání financí, vydávání publikací, komunikace s médii, správa webových stránek atd., ale také aktivity v rámci jednotlivých projektů. V neposlední řadě hovoří členové organizace o profesionalizaci v situaci, kdy **aktéři za svou činnost v organizaci začínají pobírat mzdu**. Nejsou již dobrovolníky ve smyslu vykonávání dobrovolné, neplacené práce, ale stávají se zaměstnanci organizace na částečný či celý pracovní úvazek.

Profesionalizace práce s dobrovolníky

Pracovníci dobrovolnických center zároveň podotýkají, že zdravotní a sociální oblast vyžaduje profesionální management více než jiné sektory, jedná se totiž o oblast s jasnými pravidly a zvyklostmi.³²⁶ V návaznosti na profesionalizaci některá dobrovolnická centra uváděla zkušenost s dobrovolníky, kdy zvyšování profesionalizace sice zvyšuje efektivitu, ale může narušit komorní, rodinnou atmosféru, která v těchto organizacích panuje, a rovněž neformální vazby s dobrovolníky, kteří se nechtějí vzdělávat, protože jen přišli pomoci. Právě profesionalizace dle některých DC může mít rozhodující vliv na snížení motivace dobrovolníků, kteří dobrovolnický pracují právě z důvodu odlišné atmosféry, než je ta v běžně placeném pracovním prostředí.

Konkrétní manažerské principy a kritéria profesionalizace

Frič a Pospíšilová (2010, s. 148) se zabývali úrovní profesionalizace stylu řízení dobrovolníků a měřili jej **prostřednictvím sedmi indikátorů**:

1. v organizaci působí koordinátor dobrovolníků;
2. dobrovolník prošel cíleným školením;
3. dobrovolník prošel vstupním interview;
4. dobrovolník obdržel popis práce;
5. byla požadována reference;
6. dobrovolník uzavřel s organizací smlouvu;
7. dobrovolník byl vyslán dobrovolnickým centrem.

³²⁶ Metodika dobrovolnictví v sociálních službách, 2012, s. 4, 54.

6.4.2 Vzdělávání

Mezi hromadné a skupinové formy vzdělávání patří přednášky, při nichž se uplatní především slovní metoda monologu a některé názorné metody (promítání fotografií, videodokumentace atd.). **Přednášky** jsou vhodné k informování o základech dobrovolnictví, k představení konkrétního projektového záměru nebo k prezentaci výsledků projektu u uzavřených tematických celků. Obdobou přednášky z hlediska **oslovení široké skupiny lidí jsou konference. Zajímavé jsou besedy,** během nichž účastníci docházejí k závěrům, poznatkům. Stejně interaktivní mohou být i **semináře.** Skupinové vzdělávací aktivity lze realizovat formou **kurzů,** které jsou vypsány na konkrétní téma a pro konkrétní cílovou skupinu. Kurzy mohou být jednodenní i vícedenní. Jsou vhodné ke školení nových odborníků v oblasti dobrovolnictví. Probíhají v menších skupinách, proto lze využívat **interaktivnější metody,** jako například hry, zážitkové inscenace apod.

Ukázka koncepce konkrétního typu vzdělávacích činností vhodných pro dobrovolnická centra:

1/ Kurz koordinátorů dobrovolníků: Je určen zájemcům z neziskových organizací, zařízení sociální péče, nemocnic, škol a dalších veřejně prospěšných služeb. Cílem kurzu je předat zkušenosti s vytvářením systému dobrovolné pomoci v organizaci tak, aby se stal samozřejmou součástí její činnosti a rozšířil a zkvalitnil nabídku služeb, dále seznámit se zákonem o dobrovolnické službě a jeho praktickým použitím a s metodikou získávání, přípravy i supervize dobrovolníků. Součástí kurzu jsou praktická cvičení psaní projektů na téma vlastní organizace a speciální blok řešení konkrétních případů a modelových situací.

2/ Kurz psychohygieny: Je určen pro pracovníky pečujících profesí. Cílem kurzu je seznámit respondenty s případovou supervizí, informovat o způsobech, jak na základě osobních vztahů a kontaktů vytvořit fungující profesionální síť pracovníků pomáhajících profesí z různých pozic a z různých zařízení, osvojit si relaxační a imaginační techniky zaměřené na obnovu sil. Dále se kurz zaměřuje na základy týmové spolupráce, rozvoj komunikačních dovedností a prevenci syndromu „vyhoření“ (burn-out syndrome).

3/ Kurz dobrovolnictví pro každého: Je určen sociálním pracovnícům, pečovatelkám, vychovatelkám, zdravotnickému personálu, pracovníkům NNO,

studentům, potenciálním dobrovolníkům a široké veřejnosti. Jedná se o elementární kurz, který nabízí základní informace o dobrovolnictví. Cílem kurzu je objasnit pojem dobrovolnictví, nabídnout přehled uplatnění dobrovolníků ve městě, kraji, seznámit účastníky s historií dobrovolnictví, právy a povinnostmi.

4/ Fundraisingové semináře: Cílem seminářů je seznámit účastníky s možnostmi zajišťování finančních prostředků z komerčního sektoru, představit možnosti dlouhodobého rozvoje zdrojů organizací občanského sektoru, typy spolupráce s dárci, metody firemního fundraisingu, objasnit pojem public relations (PR) a jeho vztah k fundraisingu, naučit plánovat fundraisingovou činnost.

5/ Krajský diskusní klub: Diskusní kluby nabízejí možnost setkávání zástupců NNO. Pořádají se vždy na konkrétní téma, ke kterému je přizván jeden odborník. Cílem diskusních klubů je nabídnout zástupcům NNO možnost diskutovat o aktuálním tématu, konfrontovat názory a předávat praktické zkušenosti, seznámit s aktuálním děním v oblasti dobrovolnictví a nestátního neziskového sektoru.

6/ Výcvik dobrovolníků: Výcviky jsou určeny pro zájemce o zapojení se do konkrétního dobrovolnického programu či projektu. Cílem výcviku je připravit dobrovolníka na výkon dobrovolné činnosti. Vzhledem k výraznému praktickému zaměření výcviku se pořádají vždy pro uzavřenou skupinu zájemců o jeden dobrovolnický program či projekt. V rámci tohoto vzdělávání jsou dobrovolníci seznamováni s prostředím, ve kterém jejich dobrovolnická činnost bude probíhat, jsou informováni o právech a povinnostech a při praktických cvičeních a modelových situacích jsou školeni pro výkon činnosti. Pro každého dobrovolníka je absolvování výcviku povinností. Všichni proškolení dobrovolníci získávají osvědčení o absolvování odborného výcviku.

Konkrétní ukázka akreditovaných kurzů z Dobrovolnického centra, z. s.:

V České republice je akreditován vzdělávacího programu MŠMT s názvem **Koordinátor dobrovolníků** (40 hodin teoretické výuky a 40 hodin praktické výuky) jako rekvalifikační kurz směřující k závěrečné zkoušce z profesní kvalifikace Koordinátor dobrovolníků (75-006-M).

Kurz **Profesionalizace dobrovolnictví** se skládá z 10 základních modulů, jejichž přehled níže uvádíme. Moduly jsou sestaveny tak, aby lektor mohl variabilně pracovat s rozsahem i obsahem, vybírat si metody a aktivity a přizpůsoboval je úrovni a dynamice školené skupiny účastníků. Jako modul číslo 11 může být připojen blok zaměřený na zvláštní výcvik pro specifickou cílovou skupinu, pokud to příprava na činnost vyžaduje:

Modul 1: Dobrovolnictví – základní informace

Modul 2: Stanovení cílů a definice rolí

Modul 3: Projektový management a time management

Modul 4: Komunikace/prezentace a moderátorské dovednosti

Modul 5: Rozvoj lidských zdrojů

Modul 6: Práce s tiskem a PR

Modul 7: Management událostí

Modul 8: Networking

Modul 9: Finance: fundraising, finance a daně/poplatky

Modul 10: Právní záležitosti a pojištění

Modul 11: Zvláštní výcvik pro cílové skupiny

Popis dalších vzdělávacích aktivit v jednotlivých dobrovolnických centrech je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR:

1.1 JIHOMORAVSKÝ KRAJ – DC 67

1.1.3 Příklad dobré praxe – Vzdělávání koordinátorů dobrovolníků

1.4 Královéhradecký kraj – Diecézní katolická charita Hradec Králové

1.4.3 Příklad dobré praxe – Koordinátoři dobrovolníků v charitní síti

1.7 Jihočeský kraj – KreBul

1.7.1 Příklad dobré praxe – VÍKENDOVÉ SEMINÁŘE

1.7.2 Příklad dobré praxe – TŘÍSTUPŇOVÉ VZDĚLÁVÁNÍ

1.13 Ústecký kraj – Dobrovolnické centrum, z. s.

1.13.1 Příklad dobré praxe – Akreditované kurzy Profesionalizace dobrovolnictví v ČR

6.5 BARIÉRY ROZVOJE DOBROVOLNICTVÍ

Dobrovolnictví je naší veřejností chápáno dosud jako něco nezvyklého, při rozhovorech v organizacích zaměstnanci dobrovolnických center uváděli, že dobrovolníci často nesdělují tuto svoji činnost rodině nebo i přátelům z obavy z posměchu. Zájem o dobrovolnou pomoc v různých organizacích je velmi

rozdílný. Hlavní bariérou většího rozvoje je pasivita při vyhledávání a získávání dobrovolníků nebo nedostatek času, který by mimo svou pracovní dobu této činnosti věnovali. Tento nedostatek si pracovníci některých zařízení uvědomují a plánují zlepšení např. posílením **role koordinátora dobrovolníků** či **posílením PR aktivit**.

Nejčastěji uváděné bariéry představují:

- **nedostatečné řízení činnosti dobrovolníků** (důvodem mohou být finance na tuto činnost; koordinátoři jsou zatíženi často vlastní činností, kterou na pracovišti vykonávají);
- **nezájem zařízení o dobrovolníky** (z důvodu neznalosti a nezkušenosti odmítají dobrovolníky, které vidí jako břemeno; jde také o situaci, kdy si zařízení neumí se situací právně poradit /např. muzeum/);
- **obavy z rizika úrazu** (při nedostatečném odborném zaškolení a možnosti navštívit místo dobrovolné činnosti);
- **obavy ze zneužití klienta dobrovolníkem** (zde se nabízí poskytovat službu přímo v dobrovolnickém centru /např. u dětí/);
- **nedůvěra v čestné motivy dobrovolníka** (dobrovolník osobnostně klientovi či přijímající organizaci neseď, tuto situaci řeší dobrovolnická organizace intervizí s dobrovolníkem);
- **pracovní vytíženost současných dobrovolných pracovníků** (pro své jiné činnosti již nemůže dobrovolnou činnost vykonávat);
- **nedostatek informací o dobrovolnictví** (všichni pocítují potřebu zlepšit PR aktivity, zavést vzdělávání již na základní školy v rámci občanské výchovy);
- **názor, že u nás nejsou zájemci o dobrovolnictví** (organizace vyvíjí slabé aktivity směrem k získávání dobrovolníků).

Především nedostatek informací o dobrovolnictví a jeho pozitivním vlivu na klienty jednotlivých přijímajících organizací i na celkovou atmosféru v zařízení je často příčinou nedůvěry a neochoty s dobrovolníky pracovat. Příklady úspěšného využívání dobrovolníků v jiných organizacích, vzdělávání a supervize koordinátorů dobrovolníků, postupné zvyšování prestiže dobrovolnictví prostřednictvím masmédií, zavedení výuky již na základních školách v rámci občanské výchovy,

ale také studijní pobyty a návštěvy v zahraničí mohou pomoci postupně řadu bariér překonat a učinit z dobrovolníků běžnou součást našeho života.

7 OBLASTI VÝKONU DOBROVOLNICKÉ ČINNOSTI

Na základě jednání zpracovatele se zadavatelem byly vymezeny následující oblasti dobrovolnických aktivit:

- 1/ sociální začleňování;
- 2/ kultura a pomoc při zachování kulturního dědictví;
- 3/ zdravotnictví;
- 4/ ekologie a ochrana životního prostředí;
- 5/ prevence kriminality;
- 6/ pomoc dětem a mládeži;
- 7/ pomoc seniorům;
- 8/ pomoc osobám se zdravotním postižením;
- 9/ mimořádné události a krizové situace (včetně humanitárních akcí);
- 10/ sportovní a pohybové aktivity;
- 11/ rozvoj občanské společnosti a lidská práva;

průřezová oblast: 12/ mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce.

Na základě rozhovorů s dobrovolnickými centry a organizacemi bylo zjištěno, že respondenti toto členění neznají, neporozuměli, proč bylo takto zvoleno, nebyli schopni svou činnost pod tato témata zařadit a rozlišit jednotlivé činnosti podle vymezených oblastí; často se jim tyto oblasti překrývaly. Ani informace ze sekundárních datových zdrojů toto zvolené vymezení nevyužívalo, proto nebylo možné podrobně tyto jednotlivé oblasti analyzovat z hlediska dat. Nutno podotknout, že praxe³²⁷ ani odborná literatura podobné dělení nevyužívá. Například dle Evropského roku dobrovolnictví 2011 bylo vymezeno následujících 11 oblastí dobrovolnictví:

³²⁷ Např. ŠIMKOVÁ, S. (ed.) Dobrovolníci mění svět. Sborník příkladů dobré praxe: Evropský rok dobrovolnictví. Praha: Národní institut dětí a mládeže, MŠMT, 2011. ISBN: 978-80-87449-15-8.

1. dobrovolnictví ve zdravotnictví;
2. dobrovolnictví v sociálních službách;
3. dobrovolnictví v kultuře;
4. dobrovolnictví ve sportu;
5. dobrovolnictví s dětmi a mládeží;
6. dobrovolnictví v ekologii;
7. mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce;
8. dobrovolnictví při mimořádných událostech;
9. dobrovolnictví firem;
10. komunitní dobrovolnictví;
11. dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech.

Největší překryv byl identifikován v oblastech, které jsou obvykle označovány jako sociální služby; zde, dle respondentů, spadaly oblasti 1/ sociální začleňování 7/ pomoc seniorům a 8/ pomoc osobám se zdravotním postižením. Z tohoto důvodu byla pro analýzu zvolena tato agregátní oblast sociální služby. Dále respondenti do této oblasti zařazovali i aktivity v oblasti 5/ prevence kriminality a 6/ pomoc dětem a mládeži.

Dále respondenti do oblasti 3/ zdravotnictví přiřazovali i oblast 8/ pomoc osobám se zdravotním postižením. Proto jsme tuto samostatnou oblast analyzovali v oblasti zdravotnictví a sociální služby.

V rámci rozhovoru s dobrovolnickými centry byly velmi často uváděny další oblasti, které dobrovolnická centra mají zájem rozvíjet a vykonávají zde dílčí aktivity: *firemní dobrovolnictví a dobrovolnictví ve veřejné správě.*

Odborná literatura i datové zdroje (např. Evropský výzkum hodnot) uvádějí také kategorii *dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech*. Na základě těchto zjištěných faktů byly pro analýzu jednotlivé oblasti výkonu dobrovolnické činnosti upraveny následujícím způsobem:

1. sociální služby;
2. kultura a pomoc při zachování kulturního dědictví;
3. zdravotnictví;
4. ekologie a ochrana životního prostředí;

5. prevence kriminality;
6. dobrovolnictví s dětmi a mládeží;
7. mimořádné události a krizové situace;
8. sportovní a pohybové aktivity;
9. rozvoj občanské společnosti a lidská práva;
10. mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce;
11. další oblasti dobrovolnictví:
 - a. dobrovolnictví firem;
 - b. dobrovolnictví ve veřejné správě;
 - c. dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech;
 - d. virtuální dobrovolnictví.

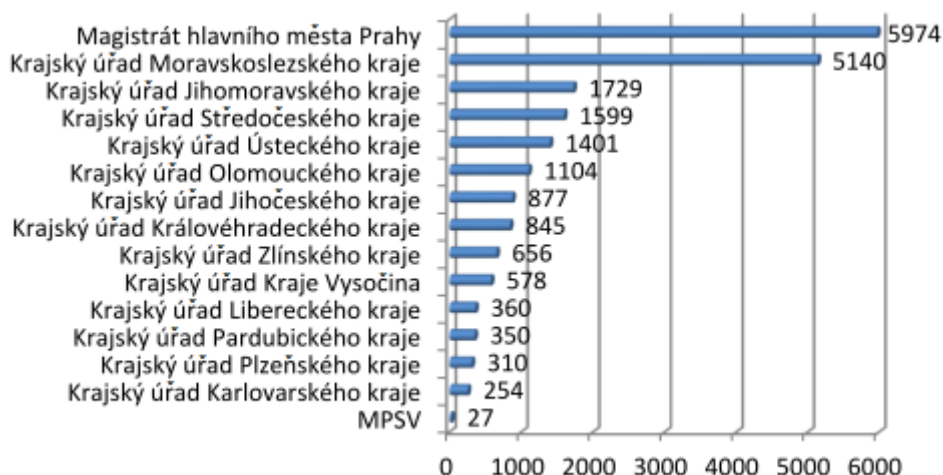
7.1 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

V oblasti sociálních služeb se v současné době soustředí velké množství dobrovolníků. Zde se stali dobrovolníci lidským prvkem přinášejícím svou životní zkušenost a něco nového v protikladu k vžitým stereotypům v zařízeních dlouhodobé péče. Vnášejí do vztahů nová přátelství, zkvalitňují individuální přístup k uživatelům a podílejí se na celkovém zkvalitnění sociální služby. Dobrovolníci nenahrazují práci profesionálů, neposkytují přímo sociální službu, přesto je nutno poznamenat, že v praxi dochází k překrývání činností dobrovolnictví se sociální službou. Dobrovolníci jsou aktivně vyhledáváni, zpravidla jsou registrováni jako zájemci a následně pro svou činnost v sociálních službách proškoleni, získávají smlouvu a jsou koordinováni pověřenou osobou, v nejlepším případě přímo koordinátorem dobrovolníků. Jejich činnost je oceňována, kontrolována a také v závěrečné fázi cyklu dobrovolníka řádně ukončována. Zákon o sociálních službách umožňuje působení dobrovolníků v sociálních službách v rámci akreditovaného režimu dle zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje podmínky a pravidla činnosti dobrovolníků. Na organizaci, v níž působí dobrovolníci v rámci sociálních služeb, jsou kladeny také další požadavky vycházející ze standardů kvality sociálních služeb.

Analýza dostupných statistických dat

Dle posledních dostupných údajů³²⁸ za rok 2011 bylo 1 974 poskytovatelů sociálních služeb. Z tohoto počtu poskytovatelů 685 vykazuje práci s dobrovolníky, tj. 34,7 %. Dobrovolníci pracují v 1 296 registrovaných sociálních službách v počtu 21 198 dobrovolníků. Tito dobrovolníci odpracovali v daném roce 584 490 dobrovolnických hodin. Nejvíce organizací (230) pracuje s 1 dobrovolníkem. Průměrně na jednu službu připadá 16,4 dobrovolníka. Nejvíce dobrovolníků pracuje v sociálně aktivizačních službách pro seniory (5 221), v domovech pro seniory (3 712) a v sociální rehabilitaci (2 433). Nejvíce dobrovolnických hodin odpracovali dobrovolníci v domovech pro seniory (109 683), v nízkoprahových zařízeních pro děti a mládež (60 081) a v sociálně aktivizačních službách pro seniory a zdravotně postižené (54 727). Odborné sociální poradenství vykazuje 43 552 dobrovolnických hodin.

Obrázek 7.1: Počty dobrovolníků dle orgánu registrujícího poskytovatele

Zdroj: MPSV, 2012

Nejvíce dobrovolníků pracuje u poskytovatelů sociálních služeb, kteří byli zaregistrováni Magistrátem hlavního města Prahy a Krajským úřadem Moravskoslezského kraje.

Z 21 198 dobrovolníků pracujících v sociálních službách je 3 307 vysílaných externími subjekty, které nesou náklady spojené s výkonem dobrovolnické práce. Při nákladu 93 Kč na hodinu dobrovolnické práce vydaly externí subjekty 13 347 732 Kč. 17 277 dobrovolníků působí tedy v sociálních službách, neřídí se

³²⁸ LUSKOVÁ, D. LUSKOVÁ, Š. (2012) Dobrovolnictví v sociálních službách. Praha: MPSV. Dostupné na <https://www.mpsv.cz/files/clanky/14242/Zprava_2012.pdf>.

zákonem o dobrovolnické službě a jsou přímo sociálními službami řízení. Za výše uvedených předpokladů vydají sociální služby na organizování dobrovolné práce ze svých rozpočtů 41 009 838 Kč (pokud financují koordinátora, pojištění dobrovolníků, výcvik, supervizi, cestovné a režijní náklady).

Sociální oblast patří k jedné z nejvýznamnějších z hlediska využití dobrovolnictví.

Mezi dobrovolníky nejčastěji vykonávané služby patří:

Tvořivé volnočasové aktivity, činnosti přispívající k rehabilitaci a nácviku soběstačnosti, společné vycházky v rámci oddělení nebo i v areálu sociální služby, individuální práce s jedním klientem v roli společníka, pomoc při kulturních akcích v zařízeních, canisterapie, společenské hry, výtvarná či jiná kreativní činnost, společná komunikace, hra na hudební nástroj na pokojích klientů. Povídají si, čtou, luští křížovky. V azylových domech pomáhají při poskytování potravinového servisu, hygienických pomůcek, roznášení letáků. Pomáhají dětem v přípravě na vyučování, asistují pracovníkům v nízkoprahových centrech. Pomáhají v osvětě na různá témata. Společně vaří s mládeží, seniory. Připravují pomůcky pro společenské hry. Podporují nevidomé v nácviku soběstačnosti a trávení volného času. Doprovázejí klienty na nákup, úřad, návštěvu, pomáhají s obstaráním různých služeb. Docházejí za klienty za sportem, kulturou. V kojeneckých ústavech pomáhají s adaptací dětí na život a připravují je v citové oblasti na příchod do nové rodiny, stejně jako se podílejí na jejich osobním rozvoji. Práce pro duševně a mentálně postižené obsahuje všechny výše uvedené aktivity.

Identifikované výhody zapojení dobrovolníků:

- jsou pomocnou rukou, která přidrží, popostrčí, pohlídá, poradí;
- obohatí náplň aktivit pro klienty – mají vlastní koníčky a nápady, které mohou s klienty realizovat;
- mají čas věnovat se své dobrovolné činnosti;
- přinesou pohled „zvenčí“, nové informace pro klienty i personál, mají vlastní životní zkušenosti, které mohou předávat;
- mají nadšení do práce – nepracují za peníze, ale za pochvalu či úsměv klienta;
- možnost „vychovat“ si z dobrovolníků nové pracovníky.

Podobné aktivity jsou realizovány i u dětí z dětských domovů (spadajících do kompetence MŠMT), kde se zapojují do volnočasových aktivit.

Metodiky v této oblasti:

1/ MPSV: Metodika – Dobrovolnictví a zapojení osob 50+ do dobrovolnických aktivit v ČR³²⁹

2/ Moravskoslezský kraj: Metodika pro koordinování dobrovolnické služby v pobytových sociálních službách pro osoby se zdravotním postižením³³⁰

3/ Královéhradecký kraj: Metodika dobrovolnictví v sociálních službách³³¹

4/ Středočeský kraj: Metodika zavádění managementu dobrovolnictví v pobytových službách pro seniory³³²

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti sociálních služeb je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.2 Moravskoslezský kraj – DC ADRA

1.2.3 *Příklad dobré praxe – STUDENTSKÝ DOBROVOLNICKÝ KLUB*

1.4 Královéhradecký kraj – Diecézní katolická charita Hradec Králové

1.4.1 *Příklad dobré praxe – Spolupráce s přijímající organizací v programu MICHAEL*

1.4.3 *Příklad dobré praxe – Koordinátoři dobrovolníků v charitní síti*

1.5 Pardubický kraj – KONEP

1.5.3 *Příklad dobré praxe – Dobrovolníci v CEDRu přinášejí nové zážitky lidem s duševním onemocněním*

1.8 Kraj Vysočina – Fokus

1.8.1 *Příklad dobré praxe – Dobrovolnictví u lidí s duševním onemocněním*

1.8.2 *Příklad dobré praxe – Dobrovolnictví u seniorů*

1.8.3 *Příklad dobré praxe – Evropská dobrovolná služba „Vysočina Imprint“*

1.11 Středočeský kraj – Dobrovolnické centrum Kladno

1.11.2 *Příklad dobré praxe – program Terénní dobrovolníci*

1.11.3 *Příklad dobré praxe – projekt Dětský úsměv*

1.13 Ústecký kraj – Dobrovolnické centrum, z. s.

1.13.2 *Příklad dobré praxe – KOMPAS*

2.7 Práce v církevních organizacích – Diakonie

2.7.2 *Příklad dobré praxe – Management dobrovolnictví*

2.7.3 *Dobrá praxe – Spolupráce s Vyššími odbornými školami v Plzni*

³²⁹ https://www.mpsv.cz/files/clanky/23617/2_Dobrovolnictvi_50_plus.pdf

³³⁰ https://www.msk.cz/assets/dotace_eu/metodika--pro-koordinovani-dobrovolnicke-sluzby.pdf

³³¹ <https://www.hest.cz/cdn/public/001597.pdf>

³³² https://www.visk.cz/sites/default/files/metodika_seniori_final_prvni_cast.pdf

7.2 KULTURA A POMOC PŘI ZACHOVÁNÍ KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

Kulturní oblast zahrnuje celou škálu nestátních neziskových organizací, ve kterých se angažují tisíce neformálních dobrovolníků. Často se sami ani za „dobrovolníky“ nepovažují. Všichni ti, kteří jsou členy neprofesionálních uměleckých souborů a spolků, organizují kulturní a společenské dění kolem sebe, ti, kteří se zabývají ochranou a revitalizací místních kulturních památek, i ti, kteří opatrují kroniky a tradice svých obcí – to jsou neformální dobrovolníci v kultuře. V oblasti památkové péče existuje mnoho sdružení a společností, které pečují o zachování a obnovu kulturních památek. Často je jejich činnost spojena s konkrétní památkou – hradem, zámkem, divadlem, kostelem, galerií či muzeem. Tato zařízení často nepracují s akreditovanými dobrovolnickými programy, a tudíž zde práce s dobrovolníky spadá pod občanský zákoník.

Analýza dostupných statistických dat

Dle statistiky NIPOS bylo v roce 2015 v oblasti kultury evidováno téměř 9 000 dobrovolníků, což tvoří více než 9 % zaměstnanců v kultuře. Dobrovolníci se uplatňují pouze ve 4 ze všech sledovaných oblastí kultury, konkrétně se jedná o historické památky, muzea a galerie, divadla a kulturní domy. S výjimkou muzeí a galerií v těchto oblastech tvoří dobrovolníci více než polovinu pracovníků, viz následující tabulka.

Tabulka 7.1: Zaměstnanost v kultuře v roce 2015

POSKYTOVATEL	Počet zaměstnanců	Dobrovolníci
Historická památka	2 104	1 017
Muzeum a galerie	6 367	1 622
Archiv	2 318	
Knihovna	5 466	
Divadlo	7 237	4 602
Kulturní dům	3 221	1 730
Nakladatelství/vydavatelství	15 449	
Film a video	1 444	
Rozhlas	2 195	
Televize	4 805	
Organizace ochrany autorských práv a podpora kulturní činnosti	339	
Ostatní poskytovatelé	38 385	
CELKEM	89 330	8 971

Zdroj: ČSÚ. NIPOS, VÝSLEDKY ÚČTU KULTURY ČR ZA ROK 2015. Vydáno v roce 2017.

Mezi dobrovolníky nejčastěji vykonávané služby patří:

Organizace kulturního a společenského dění, revitalizace kulturních památek, opatrování kroniky a tradice svých obcí, činnost dobrovolníků v galeriích a muzeích. Dobrovolníci v divadle jsou využíváni zejména při vytváření zázemí, stěhování a úpravě prostor organizace, v průběhu divadelních sezón jsou často postupně zapojováni i do ostatních sfér práce v divadle, kde se činnost dobrovolníků překrývá s činností pracovníků v divadle (vypomáhají také jako šatnáři, uvaděči atd.). Dobrovolníci pracují na festivalech, filmových projekcích, přehlídce hudby, uměleckých akcích, výstavách; tyto činnosti jsou často spojeny s humanitárními aktivitami. Patří sem také dobrovolnictví v knihovně.

Zapojení dobrovolníků v knihovně:

- pro veřejné čtení;
- pro donáškovou službu;
- přednášející, vzdělávající, besedy, účast na aktivitách knihovny;
- pro kreativní práci především s dětmi, seniory;
- přednášející regionální tradice.

Metodiky v této oblasti:

Metodické doporučení Ministerstva kultury pro dobrovolnictví v kultuře a umění (II. aktualizované vydání);³³³ druhé aktualizované vydání bylo vydáno v roce 2015. Samotné metodické doporučení se skládá ze dvou částí:

- Management dobrovolnictví v kultuře aneb Jak realizovat dobrovolnický program v kulturní instituci;
- Dobrovolnictví v jednotlivých oblastech veřejných služeb.

Většina organizací v této oblasti však využívá v práci s dobrovolníky vlastní kreativní řešení, která považují za své know-how.

Dobrovolnické programy v oblasti kultury jsou realizovány např. v níže uvedených institucích:

- Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem;
- Moravská galerie v Brně;

³³³ <http://www.nipos-mk.cz/wp-content/uploads/2015/06/Metodicke-doporuceni-Ministerstva-kultury-pro-dobrovolnictvi-v-kulture-a-umeni.pdf>

- Institut umění – Divadelní ústav;
- Metodické centrum muzejní pedagogiky při Moravském zemském muzeu;
- Židovské muzeum v Praze;
- Národní muzeum;
- Studio Hrdinů (otevřená divadelní scéna);³³⁴
- Festival JazzFestBrno.

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti kultury je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.6 Plzeňský kraj – TOTEM

1.6.3 *Příklad dobré praxe – Letokruhy a senioři*

1.7 Jihočeský kraj – KreBul

1.7.3 *Příklad dobré praxe – MEZIGENERAČNÍ ZAHRADA*

1.11 Středočeský kraj – Dobrovolnické centrum Kladno

1.11.1 *Příklad dobré praxe – DOBROVOLNÍCI V PAMÁTNÍKU LIDICE*

1.12 Hlavní město Praha – INEX – SDA

1.12.1 *Příklad dobré praxe – Zorganizování lokálního workcampu*

2.2.1 Hnutí Brontosaurus Brno

Příklad dobré praxe – Brontosaurus Program Cesta ke kořenům

2.3 Kultura

2.3.1 *Studio Hrdinů*

2.3.2 *KNIHOVNA MĚSTA OSTRAVY (KMO)*

7.3 ZDRAVOTNICTVÍ

Dobrovolníci dnes působí nejen v lůžkových zdravotnických zařízeních, ale i ve „zdravotně-sociálním terénu“, kde pomáhají hlavně lidem s různým typem zdravotního postižení. Svou činností jim usnadňují návrat do společnosti i do fungování v běžném životě, umožňují jim zapojit se do aktivit, které by pro ně samotné byly těžko dostupné. Dobrovolníci jsou tak přirozeným mostem, který propojuje zdravotnickou a sociální oblast. V nemocnicích se dobrovolnický program osvědčil jako jeden z nástrojů, který prostřednictvím lidského kontaktu dobrovolníka s pacientem napomáhá aktivizaci, motivaci a psychické podpoře hospitalizovaných pacientů, přispívá k efektivnější organizaci práce a času personálu pro odbornou činnost i ke zlepšení celkové atmosféry nemocnice. Dobrovolníci zde pracují v akreditovaných dobrovolnických programech dle

³³⁴ Popsáno v rámci části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR.

zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů, které spadají pod zákon o dobrovolnictví.

Bezpečné zapojení dobrovolníků v profesionálně řízeném a strukturovaném nemocničním prostředí vyžaduje dobře nastavené mantinely a profesionální koordinaci celého programu. Vývoj ukázal, že při realizaci dobrovolnického programu je třeba rozlišit pozici a odpovědnost poskytovatele zdravotních služeb, u kterého dobrovolníci působí, a odpovědnost nestátní neziskové organizace, která s poskytovatelem zdravotních služeb spolupracuje a má na starost základní péči o dobrovolníky.

Analýza dostupných statistických dat

Dle posledních zveřejněných údajů mělo v 2015 celkem 63 zdravotnických zařízení (ZZ) vlastní dobrovolnický program (DP), do něhož bylo zapojeno 1 393 dobrovolníků, kteří odpracovali 48 867 hodin. Dále 66 zdravotnických zařízení mělo pro dobrovolnický program partnera (NNO); v rámci těchto programů bylo zapojeno 1 464 dobrovolníků, kteří odpracovali 51 527 hodin. Celkem tak ve zdravotnických zařízeních bylo v roce 2015 odpracováno dobrovolníky 100 394 hodin.

Tabulka 7.2: Přehled dobrovolnických programů (DP) ve zdravotnických zařízeních (ZZ) podle krajů

Kraj	Počet ZZ				Počet dobrovolníků			Počet odprac. hodin		
	v kraji celkem	s DP	s vlastním DP	s NNO	v ZZ s vlastním DP	v ZZ s NNO	Celkem	v ZZ s vlastním DP	v ZZ s NNO	Celkem
Praha	4 901	16	11	5	484	383	867	11 057	22 424	33 481
Středočeský	3 078	11	8	3	257	41	298	4 954	1 917	6 871
Jihočeský	1 872	8	6	2	110	28	138	4 221	670	4 891
Plzeňský	1 706	5	2	3	3	81	84	152	1 327	1 479
Karlovarský	1 071	6	2	4	11	30	41	1 680	777	2 457
Ústecký	2 198	10	4	6	49	223	272	7 085	4 262	11 347
Liberecký	1 216	3	1	2	47	5	52	686	120	806
Královéhradecký	1 648	7	4	3	108	37	145	6 812	777	7 589
Pardubický	1 410	4	3	1	69	16	85	700	832	1 532
Vysočina	1 386	7	1	6	37	75	112	1 981	1 167	3 148
Jihomoravský	3 465	13	7	6	143	231	374	6 805	6 219	13 024
Olomoucký	1 994	19	10	9	41	127	168	1 637	3 822	5 459
Zlínský	1 762	7	0	7	0	66	66	0	3 815	3 815
Moravskoslezský	3 481	13	4	9	34	121	155	1 097	3 398	4 495
CELKEM ČR	31 188	129	63	66	1 393	1 464	2 857	48 867	51 527	100 394

Zdroj ÚZIS ČR, 2015

Tabulka 7.3: Přehled podle typu zdravotnického zařízení

Typy ZZ	Počet daného typu ZZ celkem v ČR	Z toho počet ZZ kde pracují dobrovolníci	Počet dobrovolníků	Počet odprac. hodin
Fakultní nemocnice	10	5	366	5 860
Nemocnice	145	36	1 279	31 751
Nemocnice následné péče	32	3	13	6 155
Léčebna dlouhodobě nemocných	75	10	79	6 366
Psychiatrická léčebna	18	2	17	259
Ost. odborné léčebné ústavy	15	2	44	2 652
Hospic	17	12	371	16 078
Samostatná ord. praktického lékaře pro dospělé	4 653	2	7	420
Samostatná ord. zubního lékaře	5 805	4	6	480
Samostatná ord. lékaře specialisty	8 024	8	23	2 178
Domácí zdravotní péče	500	16	244	9 331
Samostatné zařízení nelékaře – rehabilitace	1 161	1	15	213
Zdravotní péče v ÚSP	65	11	80	2 908
Ost. ambulantní zařízení	105	1	15	420
Kojenecký ústav s dětským domovem	30	15	296	15 243
Dětský stacionář	26	1	2	81
CELKEM	20 681	129	2 857	100 394

Zdroj: ÚZIS ČR, 2015

Mezi dobrovolníky nejčastěji vykonávané služby patří:

Tvořivé volnočasové aktivity, činnosti přispívající k rehabilitaci a nácviku soběstačnosti, společné vycházky v rámci oddělení nebo i v areálu nemocnice, individuální práce s jedním klientem v roli společníka, pomoc při kulturních akcích v zařízeních, canisterapie, společenské hry, výtvarná či jiná kreativní činnost, společná komunikace, hra na hudební nástroj na pokojích pacientů. Povídají si, čtou, luští křížovky. Aktivity jsou jednorázové nebo pravidelné.

Metodiky a manuály v této oblasti:

Ministerstva zdravotnictví vydalo ve věstníku pro oblast dobrovolnictví dvě následující metodiky:

1. Metodické doporučení pro zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích – Metodické doporučení je ve Věstníku MZ 6/2009³³⁵
2. Metodika evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních
Metodický návod je ve Věstníku MZ 11/2011³³⁶.

³³⁵ http://www.mzcr.cz/Odbornik/Soubor.ashx?souborID=6755&typ=application/pdf&nazev=V%C4%9Bstn%C3%ADk%20MZ_06-09.pdf

³³⁶ http://www.mzcr.cz/Legislativa/dokumenty/vestnik-c11/2011_5731_2162_11.html

Dále z roku 2003 existuje manuál vydaný zapsaným ústavem HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. ú., ve spolupráci s fakultní nemocnicí Motol v Praze: Dobrovolníci v nemocnicích: metodický manuál pro zdravotnická a sociální zařízení.³³⁷

Dobrovolnické programy v oblasti zdravotnictví jsou realizovány např. v níže uvedených institucích:

Zajímavým příkladem je Fakultní nemocnice v Motole, která realizuje samostatné Dobrovolnické centrum fungující pod Útvarem hlavní sestry, čímž je celý program stabilně organizačně zakotven ve struktuře nemocnice. Dobrovolnická činnost se uplatňuje také v Thomayerově nemocnici v Praze, kde působí dobrovolnické centrum Lékořice. Dalším příkladem dobré praxe v zapojení dobrovolníků je také nemocnice Jihlava.³³⁸

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti zdravotnictví je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.2 Moravskoslezský kraj – DC ADRA

11.2.2 Příklad dobré praxe – Dobrovolnictví v nemocnici

2.1.3 Český červený kříž

Popis organizace

7.4 EKOLOGIE A OCHRANA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

K péči o přírodní dědictví a životní prostředí přispívají dobrovolníci v České republice již od 19. století. Dnes v této oblasti působí stovky větších i menších organizací a spolků. S nimi desítky tisíc dobrovolníků pečují o významné přírodní lokality, sázejí stromy, starají se o ohrožená zvířata, budují naučné stezky, provádějí strážní službu nebo se věnují ekologické výchově dětí a mládeže či osvětě široké veřejnosti. Dobrovolnictví v oblasti životního prostředí má dlouhodobý přínos v mnoha oblastech. Dobrovolníci pečují o mnoho konkrétních chráněných či významných lokalit a pomáhají je tak uchovat pro naši i příští generaci. Přispívají také k ochraně či záchraně mnoha živočichů, ať už jde o obojživelníky, ptactvo či velké šelmy.

³³⁷ <http://www.hest.cz/cdn/public/001006.doc>

³³⁸ <https://www.nemji.cz/dobrovolnici-v-nemocnici/ms-6631/p1=6631>

Analýza dostupných statistických dat

Souhrnné informace o počtech dobrovolníků a odpracovaných hodinách v této oblasti nejsou k dispozici.

Metodiky v této oblasti:

V roce 2016 byla zapsaným ústavem HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. ú. ve spolupráci s Nadací partnerství vytvořena Metodika: Dobrovolnictví v Otevřené zahradě (více kapitola 2.5 Dobrovolnictví v ochraně životního prostředí).³³⁹

Zajímavý metodický materiál lze najít také v publikaci „Lesy a dobrovolnictví“³⁴⁰ z roku 2011, které vydalo Dobrovolnické centrum, o. s., spolu s přispěvateli.

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti ekologie a ochrany životního prostředí jsou uvedeny v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.3 Olomoucký kraj – Hnutí DUHA

1.3.1 *Příklad dobré praxe – Vlčí hlídky*

1.3.2 *Příklad dobré praxe – Osvětové aktivity v oblasti výskytu velkých šelem a práce s informacemi*

1.3.3 *Příklad dobré praxe – Dobrovolníci v Hnutí Duha*

1.12 Hlavní město Praha – INEX – SDA

1.12.1 *Příklad dobré praxe – Zorganizování lokálního workcampu*

2.2 Životní prostředí a ochrana kulturního dědictví

2.2.1 *Hnutí Brontosaurus Brno: Příklad dobré praxe – Brontosaurus: Program Cesta ke kořenům*

2.2.2 *Příklad dobré praxe – Greenpeace EKOvýzva*

2.6 Práce s dětmi a mládeží

2.6.1 *Příklad dobré praxe – ČRMD Projekt 72 hodin*

7.5 PREVENCE KRIMINALITY

V rámci rozhovorů respondenti zařazovali do oblasti prevence kriminality téměř všechny služby vykonávané v sociální oblasti (bezdomovci, sociálně vyloučení, dysfunkční rodiny s dětmi apod.), dále pak v oblasti sportu či práce s dětmi a mládeží s odůvodněním, že pokud se této oblasti dobrovolníci věnují, klesá u zmiňovaných cílových skupin motivace k trestné činnosti, a proto tyto oblasti považovali za prevenci kriminality. Příímým dobrovolnictvím v oblasti prevence kriminality jsou aktivity programu Bezpečnostní dobrovolník včetně zapojení dopravních asistentů: Dopravní asistenti jsou dobrovolníci, kteří se podílejí na

³³⁹ TOŠNER, J. Metodika: Dobrovolnictví v Otevřené zahradě. Praha: HESTIA, Nadace partnerství. 2016.

³⁴⁰ <http://hest.cz/cdn/public/001042.pdf>

zajišťování bezpečnosti dětí při cestě z domova do školy a zpět. Dobrovolník musí absolvovat školení zajištěné Policií České republiky v oblasti dopravní bezpečnosti a práce s dětmi a mládeží, zastavuje auta a řídí provoz na obcích vybraných přechodech. Bývá vybaven reflexní vestou a stavěcím terčem. Projekty tohoto typu byly nebo jsou uskutečňovány v Sokolově, Chodově, Plzni, Pardubicích, Praze, Mladé Boleslavi, Opavě či Bechyni.³⁴¹

Na základě rozhovorů jsou nejčastěji vykonávanými aktivitami v oblasti dobrovolnictví:

1. dohled na přechodech pro chodce v rámci cesty dětí do škol;
2. hlídkování v okolí škol;
3. hlídkování v obci;
4. identifikace černých skládek;
5. hlídání porušování zákazu kouření;

Analýza dostupných statistických dat

Souhrnné informace o počtech dobrovolníků a odpracovaných hodinách v této oblasti nejsou k dispozici.

Metodiky

Ministerstvo vnitra vydalo **Manuál pro obce**.³⁴² Jedná se o **nezávaznou metodickou pomůcku**, která je určena především obcím, obecním policiím a členům zastupitelstev a měla by sloužit jako zdroj inspirace při zabezpečování systémových opatření v oblasti vytváření podmínek pro zvyšování bezpečnosti a veřejného pořádku na místní úrovni, a to za využití dobrovolné pomoci laické veřejnosti.

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti prevence kriminality je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

2.4 Prevence kriminality

2.4.1 Příklad dobré praxe – Bezpečnostní dobrovolník v Mariánských Horách (Ostrava)

³⁴¹ Více informací - dopravní asistenti v Plzni: <http://www.bezpecnaplzen.eu/projekty/prevence-kriminality/dopravni-asistent/dopravni-asistent.aspx>

³⁴² <http://www.mvcr.cz/soubor/manual-2016-pdf.aspx>

7.6 DOBROVOLNICTVÍ S DĚTMI A MLÁDEŽÍ

Velmi široká oblast vykonávaných dobrovolnických aktivit svým způsobem přesahující do všech ostatních oblastí. Děti a mládež se přirozeně vyskytují jak v sociální oblasti, tak ve zdravotnictví, sportu, životním prostředí apod.

Podle Úmluvy o právech dítěte se považuje za dítě osoba ve věku do 18 let. V ČR se dítětem rozumí nezletilá osoba, přičemž dle § 30 NOZ se zletilosti nabývá dovršením osmnáctého roku věku. Mládež je vymezena věkem 18 až 26 let (viz např. MŠMT Programy státní podpory práce s dětmi a mládeží pro nestátní neziskové organizace na léta 2017 – 2020).³⁴³

Organizace dětí a mládeže jsou pak dle metodiky MŠMT organizace, kde je více než 75 % členské základny mladší 26 let. Organizace pracující pro děti a mládež se nezaměřují pouze na výchovnou aktivitu směrem k členské základně, ale často například také na práci s neorganizovanou mládeží, realizaci konkrétních projektů, zajištění příznivého prostředí pro děti a mládež apod.

Dobrovolnictví je základním předpokladem činnosti spolkových sdružení, neboť výchovná práce je v nich vykonávána převážně dobrovolnický. Na zajištění těchto aktivit pracuje na 30 tisíc dobrovolníků, kteří vykonávají svou činnost dlouhodobě a pravidelně. Organizace zde pracují s akreditovanými programy MŠMT, MV a MŽP podle druhu pestré činnosti, ke které se daná organizace hlásí.

Mezi dobrovolníky nejčastěji vykonávané služby patří:

Tradiční dobrovolnické činnosti v této oblasti vykonávají skauti, junáci, mladí turisté, woodcrafteri, táborníci, zálesáci, mladí ochránci přírody, členové YMCA atd. Klíčovou úlohu dobrovolníci vykonávají při hrách všemožného typu, táboření, pobytu v přírodě o jarních či letních prázdninách. Dobrovolníci pomáhají s přípravou programů pro děti, zážitkovou pedagogikou, s přípravou materiálů, učí se zapojovat děti do aktivit, vedou je k vztahu k přírodě i jiným lidem, zajišťují chod oddílu, střediska, tábora, podílejí se na přípravě stravy, zajištění podpory a rozvoje

³⁴³ Nutno podotknout, že z hlediska běžného chápání mladí lidé ve věku 16–18 let už za děti pokládání nejsou: nechovají se tak a ani se tak necítí. Ostatně i z hlediska zákonných norem náleží této věkové kategorii některá práva a povinnosti, třebaže nemají plnou trestněprávní odpovědnost. Z těchto důvodů je primární cílovou skupinou Koncepce podpory mládeže 2014 – 2020, v souladu s dokumenty Evropské unie pro oblast mládeže, mládež ve věku 13 až 30 let (viz Koncepce podpory mládeže 2014 – 2020. Praha: MŠMT, 2014, str. 2 [on-line] Dostupné z <http://www.msmt.cz/file/33599_1_1/>)

osobnosti dětí v oblasti mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností. Spadá sem i činnost mateřských a rodinných center.

Analýza dostupných statistických dat

Souhrnné informace o počtech dobrovolníků a odpracovaných hodinách v této oblasti nejsou k dispozici.

Metodiky

Manuál pro učitele, zaměstnance neziskových organizací a volnočasových klubů a další zájemce o tom, jak udělat dobrovolnictví pro středoškoláky zajímavým, vytvořil v roce 2003 zapsaný ústav HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. ú., ve spolupráci s několika dalšími dobrovolnickými centry pod názvem „*Dobrovolnictví středoškoláků*“.³⁴⁴

Sborník příkladů dobré praxe *Výchova k dobrovolnictví*³⁴⁵ z roku 2012 je další publikací vhodně prezentující dobrovolnictví dětem a vydal jej Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků a školské zařízení pro zájmové vzdělávání. Témata, kterými se publikace zabývá:

- dobrovolník v každém z nás;
- dobrovolníci v přírodě;
- dobrovolníci na táborech;
- studentský dobrovolnický klub;
- výchova k dobrovolnictví hrou;
- Kompas: komunikace, partnerství, spolupráce;
- Čekatelský kurz Tokaheya;
- dobrovolnický program v DDM;
- víkendové setkávání v Radka o. s.;
- NNO kořen dobrovolnictví.

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti práce s dětmi a mládeží je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

³⁴⁴ <http://hest.cz/cdn/public/000996.pdf>

³⁴⁵ <http://znv.nidv.cz/userfiles/file/KPZ/vystupy/04-prurez/PDP-dobrovolnictvi.pdf>

1.1 Jihomoravský kraj – DC 67

1.1.1 Příklad dobré praxe – Dobropoint

1.2 Moravskoslezský kraj – DC ADRA

1.2.3 Příklad dobré praxe – STUDENTSKÝ DOBROVOLNICKÝ KLUB

1.3 Olomoucký kraj – Hnutí DUHA

1.3.1 Příklad dobré praxe – Vlčí hlídky

1.3.2 Příklad dobré praxe – Osvětové aktivity v oblasti výskytu velkých šelem a práce s informacemi

1.4 Královéhradecký kraj – Diecézní katolická charita Hradec Králové

1.4.2 Příklad dobré praxe – Dobrovolníci pomáhají cizincům RAFAEL

1.5 Pardubický kraj – KONEP

1.5.2 Příklad dobré praxe – Babičky a dědečkové do škol a školek

1.6 Plzeňský kraj – TOTEM

1.6.1 Příklad dobré praxe – Dobrovolnické projekty a Saša

1.6.2 Příklad dobré praxe – Individuální příběhy dobrovolníků z TOTEMU

1.8 Kraj Vysočina – Fokus

1.8.3 Příklad dobré praxe – Evropská dobrovolná služba „Vysočina Imprint“

1.9 Zlínský kraj – Akropolis

1.9.1 Příklad dobré praxe – Zapojení dobrovolníků v Miniškolce Rolnička

1.9.2 Příklad dobré praxe – Zapojení dobrovolníků do příměstských táborů

1.9.3 Příklad dobré praxe – Využití zahraničních dobrovolníků z programu Erasmus+ v dobrovolnickém centru

1.10 Karlovarský kraj – Karlovy Vary – DC Vlaštovka

1.10.1 Příklad dobré praxe – Jakomáčci

1.10.2 Příklad dobré praxe – Dobrovolníci na příměstském táboře

1.11 Středočeský kraj – Dobrovolnické centrum Kladno

1.11.3 Příklad dobré praxe – projekt Dětský úsměv

1.12 Hlavní město Praha – INEX – SDA

1.12.1 Příklad dobré praxe – Zorganizování lokálního workcampu

1.12.2 Příklad dobré praxe – Inkluzivní dobrovolnictví

1.12.3 Příklad dobré praxe – Mezinárodní dobrovolnické projekty v pozáplavových oblastech

1.13 Ústecký kraj – Dobrovolnické centrum, z. s.

1.13.2 Příklad dobré praxe – KOMPAS

1.13.3 Příklad dobré praxe – Rozvoj dobrovolnictví

1.14 Liberecký kraj – Farní charita Česká Lípa

1.14.2 Příklad dobré praxe – Zahraniční dobrovolníci v České Lípě

1.14.3 Příklad dobré praxe – Z dobrovolníka spokojeným zaměstnancem

2.2 Životní prostředí a ochrana kulturního dědictví

2.2.1 Hnutí Brontosaurus Brno

Příklad dobré praxe – Brontosaurus Program Cesta ke kořenům

2.3 Kultura

2.3.2 KNIHOVNA MĚSTA OSTRAVY (KMO)

2.4 Prevence kriminality

2.4.1 Příklad dobré praxe – Bezpečnostní dobrovolník v Mariánských Horách

2.5 Rozvoj občanské společnosti

2.5.1 Centrum rozvoje Česká Skalice, o.p.s.

2.5.3 Příklad dobré praxe – Hasiči na malé obci KOPYTOV

2.6 Práce s dětmi a mládeží

2.6.1 Příklad dobré praxe – ČRMD Projekt 72 hodin

2.6.2 Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SHČMS) – popis organizace

2.7 Práce v církevních organizacích – Diakonie

2.7.3 Dobrá praxe – Spolupráce s Vyššími odbornými školami v Plzni

2.8 Práce ve sportu

2.8.1 Česká obec sokolská

2.8.2 Příklad dobré praxe – Sokolská kapka krve, U Nás v Sokole

7.7 MIMOŘÁDNÉ UDÁLOSTI A KRIZOVÉ SITUACE

V současné době působí v České republice dobrovolníci v krizových situacích zejména při záplavách. Dobrovolnická pomoc je v těchto situacích nezbytná a nenahraditelná. Lidé zasažení povodní její následky zvládají obtížně. Zejména na počátku – v prvních dnech po katastrofě – je potřeba a poptávka po dobrovolnících velmi vysoká nejen kvůli manuální pomoci s odstraňováním následků, ale také kvůli potřebě zasažených nebýt v obtížné situaci sami.

Dobrovolnickou činnost pro zasažené obce zajišťují organizace, které působí na území celé republiky, jako např. ADRA, Diakonie ČCE, Charita, ČČK nebo Člověk v tísni. Pomoc organizace ADRA zasaženým obyvatelům se například zaměřuje na několik oblastí – vždy záleží na aktuálních potřebách lidí zasažených mimořádnou událostí. Je to např. pomoc materiální, dobrovolnická, psychosociální nebo také finanční.

Dobrovolníci zde vykonávají tuto činnost:

- provádějí úklidové práce;
- pomáhají při distribuci humanitární pomoci;
- pomáhají s monitoringem potřeb;
- pomáhají s psychickou podporou zasažených;
- působí jako koordinátoři dobrovolníků.

Analýza dostupných statistických dat

Souhrnné informace o počtech dobrovolníků a odpracovaných hodinách v této oblasti nejsou k dispozici.

Metodiky

Pracovní skupina Dobrovolníci při mimořádných událostech a krizových stavech při Ministerstvu vnitra České republiky vydala v roce 2013 příručku **Pravidla dobrovolnické pomoci při mimořádných událostech**.³⁴⁶ Příručka slouží občanům, veřejné správě, neziskovým organizacím a podnikatelským subjektům.

Příručka pro obce využitelná při vzdělávání pracovníků krizového řízení v oblasti vnitřní bezpečnosti³⁴⁷ z roku 2014 zahrnuje téma využití dobrovolníků při těchto událostech.

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti mimořádné události a krizové situace je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.12 Hlavní město Praha – INEX – SDA

1.12.3 Příklad dobré praxe – Mezinárodní dobrovolnické projekty v pozáplavových oblastech

2.1 Mimořádné události a krizové situace včetně humanitárních akcí

2.1.1 Příklad dobré praxe – Mimořádné události v Charitě

2.1.2 Příklad dobré praxe – ADRA a povodně

2.1.3 Český červený kříž – Příklad dobré praxe – ČČK realizoval mimořádnou humanitární pomoc do Sýrie

2.5 Rozvoj občanské společnosti

2.5.3 Příklad dobré praxe – Hasiči na malé obci KOPYTOV

³⁴⁶ www.mvcr.cz/soubor/pravidla-2013-web-pdf.aspx

³⁴⁷ <http://mvcr.cz/soubor/prirucka-pro-obce-final-pdf.aspx>

7.8 SPORTOVNÍ A POHYBOVÉ AKTIVITY

Organizovaných dobrovolníků ve sportu je v České republice mnoho a zajišťují na celém jejím území nejrůznější činnosti nezbytné pro provozování organizovaného sportu. Dobrovolníkem v oblasti sportu samozřejmě není ten, kdo sportuje, nýbrž ten, kdo dobrovolně ve svém volném čase umožňuje svou činností ostatním, aby se mohli do sportu zapojit. Jedná se o práci jak vysoce odbornou (trenéři, cvičitelé), vázanou na určité vzdělání, tak o práci nevyžadující odbornou způsobilost (pořadatelské, organizování, doprava, údržba atd.). Bez přispění dobrovolníků by se stal sport mnohem méně dostupným. Typickým znakem dobrovolnictví ve sportu je celoživotní spojení s jednou tělovýchovnou jednotou nebo jedním sportovním klubem. Zpravidla se sportovec zapojí jako dobrovolník tam, kde sám aktivně sportuje nebo sportoval. Organizace většinou nepracují s dobrovolnými akreditovanými programy/projekty, dobrovolná činnost zde tak spadá pod občanský zákoník. Pro práci s dobrovolníky si organizace vytvářejí svá vlastní originální pravidla. Sportovní akce čím dál více využívají pomoci dobrovolníků, protože finanční nároky kladené na uspořádání velkých akcí, jako jsou mistrovství světa či olympijské hry, ale i těch menších, se zvyšují a dobrovolníci je v obrovské míře pomáhají uskutečnit a odlehčit tak finanční náročnosti pořádání těchto akcí.

Vykonávané dobrovolnické činnosti: pomocní cvičitelé, organizátoři, pořadatelé, trenéři, doprava, montáž, údržba a úklid, asistenti týmu, pomocní zdravotníci, dohled nad průběhem akce, instruktoři, propagace sportovních turnajů a soutěží, tlumočení při mezinárodních soutěžích, doprovod postižených sportovců.

Někteří dobrovolníci musejí projít speciálním školením (nebo i průběžným vzděláváním – viz např. Česká obec sokolská), v jiných případech stačí úvodní zaškolení.

Dobrovolné organizace působící ve sportu: Česká obec sokolská, Česká unie sportu, z. s., Klub Českých turistů, Sdružení sportovních svazů České republiky, Česká asociace Sport pro všechny, z. s., a další.

Analýza dostupných statistických dat

ČSÚ v rámci publikace „*Statistika sportu: základní ukazatele – 2016*“ sleduje počet dobrovolníků. Celková zaměstnanost zahrnující podnikatele, zaměstnance (v pracovním poměru i na dohodu) a pomáhající rodinné příslušníky dosahuje v oblasti sportu více než 31 tis. zaměstnaných osob (přibližně 0,6 % celkové zaměstnanosti v ekonomice). Velmi důležitou roli pak v rámci celkové pracovní síly hraje zapojení dobrovolníků, kteří tvoří 21,2 tis. osob v roce 2015. Nutno dodat, že toto číslo zahrnuje pouze dobrovolníky v nestátních neziskových organizacích spadající svou činností do kategorie CZ-NACE 93.1. Značná část dobrovolníků (např. různí trenéři malých klubů, amatérští rozhodčí apod.) není zachycena.

Tabulka 7.4: Zaměstnanost v oblasti sportu v roce 2016 (v tis. osob)

Členění	Sportovní povolání	Povolání "ne-sportovního" charakteru	Povolání v oblasti sportu celkem	Dobrovolníci*	Celkem
Sportovní ekonomické činnosti	8,9	17,4	26,3	21,2	47,6
Činnosti "nesportovního" charakteru	4,9	x	4,9	.	4,9
Celkem	13,9	17,4	31,3	21,2	52,5

Zdroj: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil, *Statistika neziskových organizací*,

Pozn.: * Údaje za rok 2015, údaje za rok 2016 nebyly v době psaní této analýzy k dispozici.

(x) = nelogický údaj; (.) = údaj není známý

Tabulka 7.5: Počet členů sportovních svazů podle pohlaví v roce 2016

Svaz	Počet			Podíl na celku		
	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
Fotbal	361 739	343 913	17 826	50,3 %	60,0 %	12,3 %
Tenis	50 186	34 543	15 643	7,0 %	6,0 %	10,8 %
Volejbal	40 919	17 725	23 194	5,7 %	3,1 %	16,0 %
Lední hokej	39 650	37 391	2 259	5,5 %	6,5 %	1,6 %
Atletika	37 698	20 038	17 660	5,2 %	3,5 %	12,2 %
Plavecké sporty	24 172	12 425	11 747	3,4 %	2,2 %	8,1 %
Golf	23 317	16 028	7 289	3,2 %	2,8 %	5,0 %
Lyžování	23 101	13 772	9 329	3,2 %	2,4 %	6,4 %
Basketbal	20 923	13 366	7 557	2,9 %	2,3 %	5,2 %
Stolní tenis	19 035	16 641	2 394	2,6 %	2,9 %	1,6 %
Házená	16 848	11 293	5 555	2,3 %	2,0 %	3,8 %
Jezdectví	9 867	2 303	7 564	1,4 %	0,4 %	5,2 %
Kanoistika	8 789	6 075	2 714	1,2 %	1,1 %	1,9 %
Judo	8 646	6 817	1 829	1,2 %	1,2 %	1,3 %
Gymnastika	8 077	2 102	5 975	1,1 %	0,4 %	4,1 %
Cyklistika	7 734	6 198	1 536	1,1 %	1,1 %	1,1 %
Badminton	5 448	3 122	2 326	0,8 %	0,5 %	1,6 %
Jachting	4 326	3 221	1 105	0,6 %	0,6 %	0,8 %
Baseball	4 189	3 625	564	0,6 %	0,6 %	0,4 %
Veslování	4 009	2 767	1 242	0,6 %	0,5 %	0,9 %
Celkem	718 673	573 365	145 308	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Zdroj: Česká unie sportu, 2016, Pozn.: Jsou zde pouze sporty zařazené do programu olympijských her

Z hlediska velikosti členské základny sportovních svazů je v České republice jednoznačně nejpobulárnějším sportem fotbal, který měl v roce 2016 více než 361 tis. členů, z nichž drtivá většina byli muži (343,9 tis.). Druhým nejpobulárnějším sportem byl v roce 2016 tenis s členskou základnou okolo 50 tis. členů, přičemž většinu členů opět tvořili muži (34,5 tis.). Ženy naopak dominovaly třetímu nejpobulárnějšimu sportu v roce 2016 – volejbalu. Z celkových 40,9 tis členů bylo 23,2 tis. žen a 17,7 tis. mužů.

Metodiky

V této oblasti nebyly identifikovány žádné speciální metodiky práce s dobrovolníky.

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti sportovní a pohybové aktivity je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.9 Zlínský kraj – Akropolis

1.9.1 *Příklad dobré praxe – Zapojení dobrovolníků v Miniškolce Rolnička*

1.9.2 *Příklad dobré praxe – Zapojení dobrovolníků do příměstských táborů*

1.9.3 *Příklad dobré praxe – Využití zahraničních dobrovolníků z programů Erasmus+ v dobrovolnickém centru*

1.10 Karlovarský kraj – Karlovy Vary – DC Vlaštovka

1.10.1 *Příklad dobré praxe – Jakomáčci*

1.10.2 *Příklad dobré praxe – Dobrovolníci na příměstském táboře*

2.2 Životní prostředí a ochrana kulturního dědictví

2.2.1 *Hnutí Brontosaurus Brno*

2.5 Rozvoj občanské společnosti

2.5.3 *Příklad dobré praxe – Hasiči na malé obci KOPYTOV*

2.6 Práce s dětmi a mládeží

2.6.1 *Příklad dobré praxe – ČRMD Projekt 72 hodin*

2.6.2 *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska (SHČMS) – popis organizace*

2.8 Práce ve sportu

2.8.1 *Česká obec sokolská*

2.8.2 *Příklad dobré praxe – Sokolská kapka krve, U nás v Sokole*

7.9 ROZVOJ OBČANSKÉ SPOLEČNOSTI A LIDSKÁ PRÁVA

Do této oblasti lze de facto zařadit všechny dobrovolnické aktivity, které rozvíjejí občanskou společnost včetně boje proti korupci. Do této oblasti respondenti přiřazovali aktivity především z oblasti komunitního dobrovolnictví, které se vyznačuje vysokou mírou neformálního dobrovolnictví.

Komunitu, resp. lokální komunitu, lze brát jako skupinu lidí, která je prostorově vymezena vůči ostatním hranicemi a existuje mezi nimi mnoho sociálních interakcí a vazeb včetně sousedství. Mezi členy komunity existují sociální sítě, které jednak slouží k přenosu informací, vzájemné pomoci, jednak mohou být využity například k získání zaměstnání. Sousedé a sousedství tvoří významnou složku neformální struktury lokální komunity. Sousedství je přitom bezprostředně vázáno na oblast

místa bydliště. Vystihují je vazby, které jsou založeny na prostorové blízkosti a stycích probíhajících na jeho území a které jsou základní formou sdružování. Místní zájmy a sdružování mají za následek vznik citového vztahu k místu bydliště. Z výzkumů vyplynula vysoká prostorová koncentrace blízkých příbuzných v sousedství. Velmi důležitá byla také přítomnost přátel v sousedství, jejich množství se zvyšovalo úměrně s délkou bydlení obyvatel v dané oblasti. Sousedské vazby také ovlivňují další faktory, a to nakolik se lidé cítí v lokalitě zakořenění, jak jsou zde spokojeni či zda mají pocit sounáležitosti. Podle typu zástavby je rozlišován i rozsah výpomocné funkce sousedství. Na sídlištích byla velmi rozvinuta výpomocná funkce (oproti starším městským čtvrtím) spočívající v drobné denní pomoci, jako je hlídání dětí, půjčování peněz. Lidé se však na sídlištích méně znali, méně o sobě věděli a funkce sociálně-komunikační zde byla slabší než v oblastech rodinných domků.³⁴⁸

V českém prostředí stále ještě nejsme zvyklí na uvažování o určitém územním, lokálním celku jako o komunitě, která může mít své zcela specifické problémy. Komunita je místo, kde člověk může získávat emocionální podporu, ocenění a praktickou pomoc v každodenním životě. Komunitu vytvářejí především lidé se všemi svými zkušenostmi, chybami, dary a nadáním. Tito lidé ji mohou měnit a mění ji také vnější vlivy v podobě problémů, s nimiž jsou členové komunity konfrontováni, či výsledky a úspěchy cílené práce. **V případě komunitní dobrovolné práce nejde o specifickou formu sociální práce.** Veřejná politika využívá komunitního přístupu ke stimulaci komunitního života a větší soudržnosti členů komunity k tomu, aby byli ochotni sami dobrovolně přiložit ruku k dílu, tj. k řešení vlastních problémů. Podmínkou úspěchu komunitního přístupu je altruistická účast členů komunity na dosahování společného dobra. Ochota obětovat něco ve prospěch ostatních. Bez dobrovolnictví členů komunity by komunitní rozvoj nebyl vůbec možný.³⁴⁹

Pro komunitní práci jsou klíčoví iniciátoři tohoto procesu stejně jako dobrovolníci z komunity. Jejich úkolem je vytvářet sociální vztahy napříč celou komunitou. V současné době je u nás několik typů nestátních neziskových organizací, které

³⁴⁸ HRUŠKA, L. a kol. Industriální město v postindustriální společnosti. 2. díl sousedství, komunity a lokality. Ostrava: ACCENDO, 2010. ISBN 978-80-904810-0-8.

³⁴⁹ FRÍČ, P. a VÁVRA, M. Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha: Agnes, Hestia, 2012. ISBN 978-80-903696-9-6.

užívají a rozvíjejí principy komunitní práce a komunitního dobrovolnictví. V našich podmínkách také fungují informační a kulturní centra a organizace přímo zaměřené na rozvoj dané komunity. Ve stále větší míře jsou také iniciovány snahy o existenci pravidelných komunitních akcí, které většinou partnersky realizuje více organizací najednou. Tyto akce se snaží vyzdvihnout nějakou přednost (přírodní, kulturní nebo historickou), která napomáhá k identifikaci obyvatel se svou komunitou.

Vykonávané dobrovolnické činnosti: revitalizace parku nebo úprava veřejných prostranství, akce uklidíme Česko / úklid obce, stavění máje, sousedský ples, vesnické sportovní hry, dožínky, masopust, advent, pietní akty, společné čištění studánky nebo potoka, Klub dobrovolníků v knihovně, či Kluby maminek, pořádání lokálních farmářských trhů, komunitní škola,³⁵⁰ komunitní knihovna.³⁵¹

Projekty/programy: 1/ Sousedé Plus;³⁵² 2/ Sousedíme, přijďte k nám,³⁵³ 3/ Komunitní zahrada, 4/ Doma je i za dveřmi, 5/ program Místo, kde žijeme,³⁵⁴ Komunitní kompostárna,³⁵⁵ Komunitní projekty podpory zdraví WHO,³⁵⁶ Komunitní škola – symbol živé obce.³⁵⁷

Ze jmenovaného je vidět, jak široké spektrum aktivit může do této oblasti spadat. Od místní sousedské nebo zájmové skupiny přes propojování komunit, až po sdílení hodnot v rámci občanské společnosti. Velmi cenné jsou aktivity, které vytvářejí příležitosti pro úzkou spolupráci občanů s místními neziskovými organizacemi, samosprávou a podnikateli.

Analýza dostupných statistických dat

Souhrnné informace o počtech dobrovolníků a odpracovaných hodinách v této oblasti nejsou k dispozici.

³⁵⁰<https://clanky.rvp.cz/clanek/a/15805/15805/KOMUNITNI-SKOLA-V-PERSPEKTIVE-CESKEHO-VZDELAVACIHO-SYSTEMU.html/>

³⁵¹<https://duha.mzk.cz/clanky/cesta-ke-komunitni-knihovne>

³⁵²<http://www.soused-plus.cz/>

³⁵³http://www.spolecnost-e.cz/komunitni_projekt/

³⁵⁴<http://www.nadacevia.cz/misto-kde-zijeme/>

³⁵⁵[https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/komunitni_obecni_kompostarna/\\$FILE/oodp-metodicky_navod_kk-20120629.pdf.pdf](https://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/komunitni_obecni_kompostarna/$FILE/oodp-metodicky_navod_kk-20120629.pdf.pdf)

³⁵⁶<https://www.zdravamesta.cz/cz/komunitni-projekty-podpory-zdravi-who>

³⁵⁷<http://www.husinec.cz/obecne-informace/projekty/komunitni-skola/>

Metodiky

Metodika dobrovolnictví v obci³⁵⁸ představuje možnosti dobrovolné spolupráce občanů i organizací, uvádí konkrétní příklady dnešní spolupráce od menšího města – Soběslav – přes větší města – Prachatice, Vsetín, Opava včetně krajského města Ústí nad Labem – až po oblast kraje Vysočina. Jsou zde popsány doporučené postupy vytváření komunit na základě koordinace dobrovolné spolupráce, kterou nazýváme management dobrovolnictví. Současně představuje konkrétní možnosti zapojení a spolupráce veřejné správy, dobrovolnických center s využitím podpůrných pracovních a obvykle dobrovolných skupin občanů a zástupců veřejné správy i dalších organizací. Dobrovolné zapojení občanů do komunitních aktivit je přirozený a tvořivý prostředek, jehož cílem je podpora sociální integrace a zvýšení kvality života občanů díky dobře fungujícímu partnerství občanské, veřejné a komerční sféry na místní i regionální úrovni. Téma dobrovolnictví bylo představeno jako cesta ke spolupráci obce s občany i organizacemi a jako inspirace k získání zaměstnání.

Dále sem spadají i metodiky, které podporují realizaci komunitního rozvoje prostřednictvím **Místní Agendy 21**.³⁵⁹

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti rozvoje občanské společnosti a lidská práva je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.6 Plzeňský kraj – TOTEM

1.6.3 Příklad dobré praxe – Letokruhy a senioři

1.7 Jihočeský kraj – KreBul

1.7.3 Příklad dobré praxe – MEZIGENERAČNÍ ZAHRADA

1.12 Hlavní město Praha – INEX – SDA

1.12.1 Příklad dobré praxe – Zorganizování lokálního workcampu

1.14 Liberecký kraj – Farní charita Česká Lípa

1.14.1 Příklad dobré praxe – DC jako iniciátor rozvoje občanské společnosti

2.2 Životní prostředí a ochrana kulturního dědictví

³⁵⁸ TOŠNER, J. a kol. Metodika dobrovolnictví v obci. Praha: HESTIA ve spolupráci s Národní sítí Zdravých měst ČR 2014. https://www.zdrava-mesta.cz/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/metodika_dobrovolnictvi-v-obci.pdf

³⁵⁹Místní Agenda 21 metoda řízení kvality pro města, obce a regiony https://www.dataplan.info/img_upload/f96fc5d7def29509aeffc6784e61f65b/brozura_ma21_web.pdf

2.2.1 Hnutí Brontosaurus Brno Příklad dobré praxe – Brontosaurus Program Cesta ke kořenům

2.3 Kultura

2.3.2 KNIHOVNA MĚSTA OSTRAVY (KMO)

2.5 Rozvoj občanské společnosti

2.5.1 Centrum rozvoje Česká Skalice, o. p. s.

2.5.2 Příklad dobré praxe – Dobrovolníci v právní poradně Transparency International

2.5.3 Příklad dobré praxe – Hasiči na malé obci KOPYTOV

2.6 Práce s dětmi a mládeží

2.6.1 Příklad dobré praxe – ČRMD Projekt 72 hodin

7.10 MEZINÁRODNÍ DOBROVOLNICTVÍ A ROZVOJOVÁ SPOLUPRÁCE

Mezinárodní dobrovolnictví je specifickým typem spojeným s mezinárodní spoluprací a mezikulturním vzděláváním. Z tohoto důvodu tyto aktivity nelze jednoznačně oddělit od ostatních kategorií, protože i v zahraničí je možné pracovat na projektu, který se bude věnovat práci s postiženými dětmi, opravovat historickou památku či pomáhat připravovat umělecký festival pro děti z dětských domovů. Dnes vyráží do světa mnoho českých dobrovolníků a v Česku pracují na oplátku dobrovolníci ze zahraničí. Dobrovolnické pobyty v zahraničí lze dělit podle délky pobytu na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé.

Ve světě existuje řada asociací, které se snaží propojovat názorově a obsahově blízké organizace v různých částech planety a vytvářet tak mezinárodní sítě, jejichž vliv a význam pak daleko převyšují lokální charakter. K nejznámějším patří např. mezinárodní **Červený kříž**, **Červený půlměsíc** či organizace, které pojí společný náboženský základ tj. Charita, Diakonie ČDE, ADRA. Dobrovolnictví je zde prostředkem sloužícím k realizaci záměrů a poslání těchto organizací. Vedle těchto organizací a sítí existují ale i takové (viz kapitola 3.3. Mezinárodní organizace se zaměřením na dobrovolnictví), které se profesionálně věnují problematice dobrovolnictví v celosvětovém či regionálním měřítku, pořádají mezinárodní konference sloužící k vzájemnému poznání a výměně zkušeností, vydávají tiskové materiály a díky informačním možnostem, daným novými technologiemi, jsou schopny operativně komunikovat bez ohledu na geografickou vzdálenost. Krátkodobé projekty v zahraničí, tzv. workcampy, jsou ve světě velmi

rozšířenou, netradiční formou poznávání cizích zemí a účasti na veřejně prospěšných projektech. Trvají zpravidla 2–3 týdny a účastní se jich 5 – 20 převážně mladých lidí z různých zemí světa, kteří zde společně žijí a pracují. Mohou to být projekty renovační (obnova hradů, zámků, kostelů), sociální (např. v domovech pro seniory), kulturní (příprava kulturních festivalů), ekologické aj. Cílem projektu není jen samotná práce, ale také navázání užších kontaktů s ostatními dobrovolníky a poznávání kulturních i jiných rozdílů. Na rozdíl od brigád je práce na workcampech neplacená, hostující organizace ale hradí stravu a ubytování. Mezi největší subjekty organizující workcamps v České republice i zahraničí patří INEX-SDA – Sdružení dobrovolných aktivit – či DUHA.

Užitečnost mezinárodního dobrovolnictví (definováno v rámci kulatých stolů):

PRO DOBROVOLNÍKA: získává jiný pohled na život; praxe v zahraničí pro budoucí profesní růst; životní inspirace; osamostatnění se a posun k dospělosti; naučí se pracovat s penězi; učí se formulovat své názory, obhájit je a argumentovat; nové zkušenosti, obohacení, osobní růst, jazyk; dobrovolníci výrazně zvyšují svou osobní kapacitu; dovážejí poznatky ze světa do Česka.

PRO ORGANIZACI: v komunitě roste její prestiž („máme dobrovolníka ze zahraničí“); výborné PR na školách; naopak vyslání dobrovolníci mohou přivést know-how ze světa do vysílající organizace a komunity.

PRO KOMUNITU: workcamps pořádané především v malých městech a obcích mají vícevrstevný efekt; aktivizují komunitu k činnosti.

SLABINA MEZINÁRODNÍHO DOBROVOLNICTVÍ (definováno v rámci kulatých stolů): zpravidla je využívají finančně lépe situované osoby, které by do světa vyrazily i jinou cestou. Malá šance je v této oblasti pro lidi, kteří mají startovací čáru sociálně i ekonomicky níže položenou, jednak se ke zpracování žádosti vůbec nedostanou – není součástí jejich sociálního prostředí – a pokud ano, jsou náročnější na zapojení v organizaci, potřebují více času, získat více dovedností a potřebují větší zájem mentora.

REGIONÁLNÍ/KRAJSKÁ DOBROVOLNICKÁ CENTRA a jejich úloha v oblasti mezinárodního dobrovolnictví (definováno v rámci kulatých stolů): propojovací agentura s přehledem o organizacích, které zahraničního dobrovolníka chtějí

a umějí zapojit a poskytují zájemcům o dobrovolnictví v zahraničí škálu možností, sleduje otevřené projekty, workcampy. Šíří myšlenku mezinárodního dobrovolnictví v regionu, popularizuje, beseduje na školách. Zvyšuje informovanost o benefitech mezinárodního dobrovolnictví pro mladé.

MOŽNOSTI MEZINÁRODNÍHO DOBROVOLNICTVÍ:

- 1. DIAKONICKÝ ROK**
- 2. EVROPSKÁ DOBROVOLNICKÁ SLUŽBA**
- 3. SOLIDARITY CORPS**
- 4. WORKCAMPY** v mezinárodních týmech v zahraničí i v Česku, nabídka je obrovská, viz www.tamjdem.cz, INEX-SDA a www.dc67.cz (zahraniční sekce, 8 možností). Propojení dobrovolníků z celého světa.
- 5. BINACIONÁLNÍ DOBROVOLNÁ SLUŽBA** mezi Svobodným státem Saskem a Českem; rok českých dobrovolníků v Německu ve veřejně prospěšných organizacích, financováno německou vládou.

Analýza dostupných statistických dat

Souhrnné informace o počtech dobrovolníků a odpracovaných hodinách v této oblasti nejsou k dispozici.

Metodiky a manuály

Praktický návod k organizaci přeshraničních dobrovolnických projektů pro začínající organizace lze najít v publikaci z roku 2012 – **Dobrovolně přes hranice**.³⁶⁰

Společnost INEX – Sdružení dobrovolných aktivit, z. s., v roce 2016 vydala manuál: **Zrealizuj workcamp ve svém městě: Manuál pro organizátory mezinárodních dobrovolnických projektů**,³⁶¹ který popisuje celý průběh přípravy a realizace workcampu.

³⁶⁰ BOČEK, J. LOCHMAN, O. Dobrovolně přes hranice: Praha: HESTIA, 2012.

<https://www.hest.cz/cdn/public/001167.pdf>

³⁶¹ <https://www.inexsda.cz/docs/inex-2016-zrealizuj-workcamp-ve-svem-meste.pdf>

Podrobný popis výkonu dobrovolnických aktivit v oblasti Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce je uveden v části B/ Popis dobrovolnických center a organizací včetně příkladů dobré praxe v ČR, konkrétně se jedná o:

1.8 Kraj Vysočina – Fokus

1.8.3 Příklad dobré praxe – Evropská dobrovolná služba „Vysočina Imprint“

1.9 Zlínský kraj – Akropolis

1.9.3 Příklad dobré praxe – Využití zahraničních dobrovolníků z programů Erasmus+ v dobrovolnickém centru

1.12 Hlavní město Praha – INEX – SDA

1.12.1 Příklad dobré praxe – Zorganizování lokálního workcampu

1.12.2 Příklad dobré praxe – Inkluzivní dobrovolnictví

1.12.3 Příklad dobré praxe – Mezinárodní dobrovolnické projekty v pozáplavových oblastech

1.13 Ústecký kraj – Dobrovolnické centrum, z. s.

1.13.3 Příklad dobré praxe – Rozvoj dobrovolnictví

í

1.14 Liberecký kraj – Farní charita Česká Lípa

1.14.2 Příklad dobré praxe – Zahraniční dobrovolníci v České Lípě

2.1 Mimořádné události a krizové situace včetně humanitárních akcí

2.1.3 Český červený kříž – Příklad dobré praxe – ČČK realizoval mimořádnou humanitární pomoc do Sýrie

7.11 DALŠÍ OBLASTI DOBROVOLNICTVÍ

Níže jsou uvedeny další oblasti dobrovolnictví, které nebyly předmětem zadání analýzy zadavatelem. Z tohoto důvodu v těchto oblastech nejsou zpracovány příklady dobré praxe a není provedena analýza vykonávaných dobrovolnických aktivit. Pro komplexnost studie jsme tyto oblasti uvedli a krátce popsali, jelikož se v ČR vyskytují a jsou dobrovolnickými centry a organizacemi považovány za významné. Rovněž jsou tyto oblasti reflektovány v odborné literatuře a ve veřejně dostupných materiálech.

7.11.1 Dobrovolnictví firem

Dobrovolnictví firem vychází z úmyslu firmy poskytnout svým zaměstnancům čas a motivaci k dobrovolnické činnosti; je součástí širšího konceptu „Společenské odpovědnosti firem“ (CSR, Corporate Social Responsibility). Firmy hradí náklady na čas svých zaměstnanců, uznávají a oceňují jejich dobrovolnickou činnost. Firemní zaměstnanci investují své úsilí, energii a nápady do veřejně prospěšných

programů. Na veřejně prospěšných organizacích je, aby vyjádřily své potřeby a vytvořily vhodné prostředí k práci firemních dobrovolníků a staly se tak dobrými firemními partnery. Dobrovolnictví firem je **cenným darem (donátorstvím)** ze strany zaměstnavatele a výbornou příležitostí pro **smysluplné propojení** neziskového a komerčního sektoru, které stojí na **efektivním partnerství** mezi firmou a neziskovou organizací. Spolupráce s neziskovými organizacemi dokáže často kultivovat velmi konkurenční prostředí korporací, zlepšuje **vztah zaměstnance** k jeho komunitě, kolegům a zaměstnavateli, dává zaměstnancům možnost **odpočinout si** od pracovní rutiny, **poznat své kolegy** z trochu jiné stránky a vyzkoušet si své dovednosti a odborné znalosti ve velmi **odlišném prostředí**. Neziskové organizace díky dobrovolnictví firem **zlepšují** své služby, chod organizace a dostává se jim odborného poradenství, ke kterému by jinak neměly přístup.

Dobrovolnictví firem má dvě formy. Činnosti vykonávané zaměstnanci v pracovní době nenaplňují definici dobrovolnictví (a sice, že za dobrovolnickou činnost není žádná odměna), ale jedná se de facto o výchovu k dobrovolnictví u dospělých osob v zaměstnání. Na základě získaných zkušeností mnoho těchto osob po seznámení se s neziskovým sektorem dále rozvíjí své dobrovolnické aktivity ve smyslu ideje tohoto pojmu, a pak se jedná o firemní dobrovolnictví, které je vykonáváno mimo pracovní dobu zaměstnanců a na základě jejich vlastního svobodného rozhodnutí.

Konkrétní příklady dobrovolnictví firem využívaného dobrovolnickými centry byly identifikovány např. u KONEP, Koalice nevládek Pardubicka, z. s., Hestia – Centrum pro dobrovolnictví z. ú., Bratislavské dobrovoľnícke centrum, DC Vlaštovka při Mateřském centru Karlovy Vary, z. s., a dalších.

7.11.2 Dobrovolnictví ve veřejné správě

V současné době se dobrovolnictví v ČR postupně stává **praxí v soukromých firmách**, které je využívají k zlepšení efektivity, interní organizační kultury a rozvoji kompetencí zaměstnanců (viz dobrovolnictví firem). Veřejná správa, jako největší český zaměstnavatel, je však podporuje spíše ojediněle. Důvodem je neznalost pozitivních dopadů nebo způsobů, jak je jednoduše zavést v současných

legislativních mantinelech, kterými je veřejná správa na rozdíl od soukromých firem omezena.

Ve veřejné správě lze podpořit rozvoj dobrovolnických programů určených výhradně pro zaměstnance veřejné správy. Tyto aktivity přispějí k výchově k dobrovolnictví a pomohou subjektům veřejné správy v rozvoji a organizaci dobrovolnických aktivit. Více informací viz kapitola 8 Systémové projekty.

Metodika

Manuál pro pilotáž dobrovolnických programů ve VS,³⁶² který je jedním z výstupů projektu Dobrovolnictví ve veřejné správě, reg. číslo: CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0005458, realizovaném v období 1. 12. 2016 – 31. 5. 2019. Manuál z roku 2017 je výsledkem pracovní skupiny složené ze zástupců Ministerstva vnitra ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Hestia – dobrovolnického centra, z. ú., právních expertů a zástupců samosprávy.

7.11.3 Dobrovolnictví v církvích a náboženských společnostech

Činnost, kterou na základě dobrovolnosti organizují různé církve a náboženské společnosti; zasahuje téměř do všech oblastí společenského veřejného života. Dále do této oblasti spadají dobrovolnické aktivity, které vykonávají jednotliví věřící či členové náboženských společností dobrovolně pro život, pro chod vlastní církve nebo náboženské společnosti. Různých náboženských uskupení působí v ČR podle registru Ministerstva kultury celkem 35. Dobrovolnictví je vykonáváno od té nejbližší sousedské úrovně přes komunitní úroveň, až po díla nadnárodního rozsahu. Dobrovolnictví v církvích i náboženských společenstvích je často považováno za kořen a podstatnou, nenahraditelnou složku duchovního uskupení. Mnozí věřící se zapojují do dobrovolné činnosti organizované i v jiných skupinách. Církevní organizace a náboženské společnosti hrají důležitou roli při výchově svých věřících k dobrovolnické činnosti. Tato služba často směřuje i k duchovnímu cíli – vlastní konkrétní realizace dobrovolné služby je různá a často se překrývá s činnostmi, kterou organizují rozmanité skupiny ve společnosti: práce s mládeží, péče o seniory i jejich vlastní práce, podpora matek s malými dětmi nebo pečovatelská a ošetřovatelská služba, humanitární pomoc, rozvojová pomoc

³⁶² <http://www.fdv.cz/data/original/files/manual-pro-pilotaz-dobrovolnickych-programu-ve-vs.pdf>

spojená s vysíláním dobrovolníků do zemí třetího světa atd. Více informací a příkladů dobré praxe např. na Areopag.cz³⁶³ nebo Dobrovolníci mění svět. Sborník příkladů dobré praxe, strana 105.³⁶⁴

Virtuální dobrovolnictví

Virtuální (nebo online) dobrovolnictví zahrnuje dobrovolnou, neplacenou práci vykonávanou prostřednictvím internetu (nejde o využití internetu např. jen k rekrutování nových dobrovolníků). Online dobrovolníci se mohou věnovat nejen údržbě webových stránek nebo digitalizaci textů, ale i další široké škále činností (výzkum, fundraising, PR, poradenství, moderování online diskusí apod.). Podobně jako v případě firemního dobrovolnictví existuje silný průnik mezi virtuálním a formálním dobrovolnictvím. Virtuální dobrovolnictví se pojí s mladšími věkovými kategoriemi. Mezi virtuálními dobrovolníky je zvýšený podíl mládeže ve věku 15–24 let (představuje 16 % virtuálních dobrovolníků), osob ve věku 25–34 let (30 %) a 35–44 let (26 %). Virtuální dobrovolnictví se dále pojí s vyšším vzděláním. Výše zmíněné skutečnosti podporují tezi o virtuálním dobrovolnictví jako o novém vzorci.³⁶⁵ Více informací a příkladů dobré praxe např. v části A/ Popis dobrovolnických organizací a příkladů dobré praxe v zahraničí v kap. 2.6 E-DOBROVOLNICTVÍ.

³⁶³ <http://www.areopag.cz/content/dobrovolnictvi-v-cirkvich-nabozenskych-spolecnostech-0>

³⁶⁴ ŠIMKOVÁ, S. (ed.) Dobrovolníci mění svět. Sborník příkladů dobré praxe: Evropský rok dobrovolnictví. Praha: Národní institut dětí a mládeže, MŠMT, 2011. ISBN: 978-80-87449-15-8.

³⁶⁵ FRIČ, P. POSPÍŠILOVÁ T. A KOL. 2010. Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. HESTIA a AGNES. Praha. 263 s. ISBN: 978-80-903696-8-9. str. 102 – 104.

8 SYSTÉMOVÉ PROJEKTY

Systémový projekt vytváří prostředí pro rozvoj dobrovolnictví v ČR. Jedná se o velké projekty, v nichž je zapojeno větší množství organizací, a jsou financovány především z evropských strukturálních fondů.

Systémové projekty – definice:

1. systémový projekt nastavuje prostředí v České republice;
2. je do něj zapojeno více subjektů, a to buď ve formě řešitelů nebo uživatelů koncových výsledků;
3. má dopad na většinu území;
4. výstupem jsou především metodiky, koncepce, standardy.

8.1 UKONČENÉ

8.1.1 Metodika evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních

Název:	Metodika evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních
Popis projektu:	<p>Projekt zaměřený na vytvoření metodického postupu evaluace pro komplexní hodnocení dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních z hlediska jejich kvality, bezpečnosti a efektivity, jakožto doplňku zavedení dobrovolnického programu v nemocnicích.</p> <p>Vytvořený metodický rámec slouží jako základ k nastavení evaluačního systému pro zpětnou kontrolu programu pro samotné realizátory programu (interní evaluaci) a jako základní východisko pro jeho externí hodnocení.</p> <p>Pro usnadnění orientace v problematice a lepší porozumění souvislostem jsme se rozhodli zpracovat původně neplánovaný dokument „Teoretická východiska k evaluační metodice dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních“, který podkládá koncept metodiky nejen dosavadními zkušenostmi z realizace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních v ČR, ale také odkazy na základní publikované a dostupné literární zdroje v české i zahraniční literatuře.</p>
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none">❖ Základní text evaluační metodiky dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních❖ Dokument „Teoretická východiska k metodice evaluace dobrovolnických programů ve zdravotnických zařízeních“❖ Tabulkový přehled oblastí a podoblastí kvality, kritérií, indikátorů, evaluačních nástrojů a úrovní hodnocení❖ Sada dotazníků pro průběžnou a hloubkovou evaluaci❖ Sada doporučených podkladů a formulářů pro práci koordinátora dobrovolníků
Zhodnocení dopadů projektu:	Nastavení vhodných evaluačních postupů vede k samotnému zvýšení kvality dobrovolnických programů a dobrovolnické práce v nemocnicích. Evaluační postupy povedou k odstraňování nedostatků a zlepšení dostatečně

	neefektivních procesů.
Řešitel projektu:	Consult Hospital s. r. o.
Partneři projektu:	-
Zdroj financování:	Projekty kvality zdravotních služeb a bezpečnosti pacientů Ministerstva zdravotnictví
Finanční rozsah projektu:	<i>údaj není znám</i>
Období realizace:	2009 až 2011
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: http://www.mzcr.cz/dokumenty/metodika-evaluace-dobrovolnickych-programu-ve-zdravotnickych-zarizenich_5552_1840_15.html

8.1.2 Klíče pro život

Název:	Klíče pro život
Popis projektu:	Hlavním cílem projektu bylo posílit celoživotní vzdělávání pracovníků s dětmi a mládeží a zkvalitnit systém pro udržitelný rozvoj zájmového a neformálního vzdělávání. Projekt přispěl k popularizaci a zvýšení povědomí veřejnosti o práci s dětmi a mladými lidmi. Hlavní cílovou skupinou byli pracovníci ve střediscích volného času (SVČ), školních družinách (ŠD), školních klubech (ŠK) a nestátních neziskových organizacích (NNO) v celé České republice. Jedná se o pedagogy volného času, vychovatele i dobrovolníky pracující s dětmi a mladými lidmi do 30 let v jejich volném čase.
Výstupy projektu:	Výstupy související s oblastí dobrovolnictví: <ul style="list-style-type: none"> ❖ Sborník příkladů dobré praxe Výchova k dobrovolnictví ❖ Uznání Dobrovolnictví do neformálních profesí
Zhodnocení dopadů projektu:	Rozvoj důležitých dovedností, znalostí, schopností a postojů (tedy klíčových kompetencí) těch, kteří se denně věnují dětem ve školních družinách, školních klubech, střediscích volného času a nestátních neziskových organizacích, a to včetně osob, které tyto činnosti provozují v rámci oblasti dobrovolnictví. Kvalitní výuka a strávený volný čas vedou k zvyšování schopností samotných dětí, které využijí ve svém životě.
Řešitel projektu:	Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR
Partneři projektu:	-
Zdroj financování:	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
Finanční rozsah projektu:	176 763 924 CZK
Období realizace:	1. 4. 2009 až 28. 2. 2013
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: http://znv.nidv.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/

8.1.3 3G-tři generace

Název:	3G – tři generace
Popis projektu:	Hlavními cíli programu 3G – tři generace – jsou vytvoření pozitivního dlouhodobého vztahu mezi dobrovolníkem a rodinou, podpora mezigeneračního soužití, solidarity a soudržnosti mezi generacemi.
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Zavedení programu 3G do dobrovolnických středisek na území ČR ❖ Metodika programu a její průběžné ověřování v praxi ❖ Propagační aktivity mezi potenciálními dobrovolníky
Zhodnocení dopadů projektu:	Mezigenerační vztahy mají zásadní význam při rozvoji jedince i společnosti a pro kvalitu života v každém věku. Dobrovolníci 50+ mohou přinášet do rodin řadu pozitivních hodnot a naopak. Dobrovolníci tak rozšiřují své sociální kontakty, při své dobrovolnické činnosti se setkávají s novými lidmi, informacemi, osvojují si nové dovednosti a získávají nové zkušenosti. Seniorská generace hraje v rodinném životě nezastupitelnou roli, jež se začala vytrácet a nyní je zapotřebí znovu začít využívat její potenciál.

Řešitel projektu:	HESTIA - Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.
Partneři projektu:	-
Zdroj financování:	Program veřejně účelných aktivit seniorských a proseniorských organizací s celostátní působností (MPSV)
Finanční rozsah projektu:	<i>údaj není znám</i>
Období realizace:	2011

Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: http://www.hestia.cz/cz/co-delame/program-3-g-tri-generace
------------------	--

8.1.4 Dobrovolnictví pro všechny

Název:	Dobrovolnictví pro všechny
Popis projektu:	Projekt se zaměřuje na mobilitu mladých dobrovolníků v příhraničních regionech, dobrovolnictví pro seniory, dobrovolnictví jako nástroj sociálního vyloučení a dobrovolnictví jako součást odpovědnosti podniků.
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Regionální semináře za účelem zahájení konkrétní místní dobrovolnické iniciativy ❖ Mezinárodní konference ❖ Informační a propagační nástroje pro oblast dobrovolnictví ❖ Standardy dobrovolnických center a programů
Zhodnocení dopadů projektu:	Rozvoj nových dobrovolnických aktivit, šíření dobré praxe na mezinárodní úrovni a existence nových informačních nástrojů vede k vyššímu povědomí o dobrovolnictví jako jedné z předpokladů pro celkové zvýšení kvality a objemu dobrovolnických aktivit.

Řešitel projektu:	HESTIA - Centrum pro dobrovolnictví, z. ú.
Partneři projektu:	Dobrovolnické centrum Ústí nad Labem, o. s.; Plán B, o. s.; Národní institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR
Zdroj financování:	Evropská komise (European Year of Volunteering 2011)
Finanční rozsah projektu:	<i>údaj není znám</i>

Období realizace:	2011
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: http://znv.nidv.cz/projekty/realizace-projektu/klice-pro-zivot/

8.1.5 Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to?

Název:	Dobrovolnictví a veřejná služba v obci – jak na to? – Využití dobrovolnictví a veřejné služby k rozvoji obce, komunity i jednotlivce
Popis projektu:	<p>Cílem projektu bylo shromáždit a implementovat zahraniční i tuzemskou dobrou praxi a podporovat územní samosprávu a neziskové organizace v rozvoji v oblasti dobrovolnictví a veřejné služby.</p> <p>Shromážděné informace o dobré praxi byly prezentovány a aktivně diskutovány s tuzemskými a zahraničními partnery činnými v oblasti dobrovolnictví. Na základě vyhodnocené dobré praxe byla vytvořena metodika pro implementaci dobrovolnictví do činnosti obce, která byla následně otestována prostřednictvím implementace projektů dobrovolnictví v 6 obcích se zapojením neziskových organizací.</p> <p>K šíření dobré praxe a výsledků projektu byly realizovány vzdělávací akce, individuální poradenství a konference. Nechyběla ani diseminace prostřednictvím oborově zaměřených internetových portálů a vydaných publikací.</p> <p>Oproti původně stanovenému cíli byl projekt zaměřen pouze na neplacenou práci – dobrovolnictví; oblast veřejné služby byla vypuštěna vzhledem k častým změnám legislativy této oblasti.</p>
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Metodika: Dobrovolnictví v obci – jak na to? ❖ Dokumentární film: Dobrovolnictví v obci – jak na to? ❖ Publikace dobré praxe „Dobrovolnictví v obci – jak na to?“
Zhodnocení dopadů projektu:	Cílová skupina obce a NNO získala nové informace v oblasti využívání dobrovolnictví, nové metodické materiály k využívání dobrovolnické práce a rozšíření místní spolupráce v oblasti dobrovolnictví a získání dobrovolnických sil.

Řešitel projektu:	Národní síť Zdravých měst ČR
Partneři projektu:	HESTIA - Centrum pro dobrovolnictví, z. ú. Balric Region Healthy Cities Association (FIN) CARDO – Národní dobrovoľnícke centrum (SK)
Zdroj financování:	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost Oblast podpory 5.1: Mezinárodní spolupráce
Finanční rozsah projektu:	6 194 340 CZK
Období realizace:	1. 12. 2012 až 30. 11. 2014

Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: https://hest.cz/cdn/public/metodika-dobrovolnictvi-v-obci.pdf
------------------	--

8.1.6 Vytvoření a pilotní ověření systému školení v obecných a odborných kompetencích dobrovolníků při akcích pro veřejnost

Název:	Vytvoření a pilotní ověření systému školení v obecných a odborných kompetencích dobrovolníků při akcích pro veřejnost
Popis projektu:	Cílem projektu bylo vytvoření a pilotní ověření vzdělávacího systému a s tím související studijní opory pro vzdělávání v oblasti dobrovolnictví se zaměřením na sportovní aktivity a sportovní akce pro nejširší veřejnost.
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Studijní opory pro vzdělávání dobrovolníků v oblasti sportovních akcí ❖ Workshopy pro šíření dobré praxe
Zhodnocení dopadů projektu:	Předpokládaným dopadem projektu byl rozvoj schopností dobrovolníků v oblasti sportovních akcí, výraznější dopad lze však předpokládat pouze u podpořeného subjektu v době životnosti projektu, pravděpodobnost systematického zlepšení v oblasti dobrovolnictví je nízká.
Řešitel projektu:	Vysoká škola tělesné výchovy a sportu PALESTRA, spol. s r.o.
Partneři projektu:	-
Zdroj financování:	OP VK
Finanční rozsah projektu:	2 532 093 CZK
Období realizace:	2. 7. 2012 až 30. 10. 2013
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: https://database.op-vk.cz/Project/Detail/3452

8.1.7 SAFE -Systém evidence a ohodnocení dobrovolnické práce jako nástroje zvýšení transparentnosti a efektivity hospodaření v NNO

Název:	SAFE – Systém evidence a ohodnocení dobrovolnické práce jako nástroje ke zvýšení transparentnosti a efektivity hospodaření v NNO
Popis projektu:	Projekt je zaměřen na řešení problému chybějící metodiky pro realistickou evidenci a ohodnocení dobrovolnické práce ve dvou specifických typech NNO – v organizacích zaměřených na práci s dětmi a mládeží a organizacích zaměřených na péči o přírodu a ochranu životního prostředí. Některé studie odhadují, že až 75 % dobrovolnické práce v Česku funguje mimo režim zákona o dobrovolnické službě. Cílem tohoto projektu je pečlivě zmapovat tuto oblast, najít příčiny nedostačující evidence a nabídnout řešení výhodné jak pro orgány státní správy, tak pro samotné NNO.
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Analýza dobrovolnické práce v ČR ❖ Metodika „Efektivita hospodaření NNO“ ❖ Metodika evidence a stanovení hodnoty dobrovolnické práce v České republice
Zhodnocení dopadů projektu:	Zvýšení transparentnosti v dobrovolnictví v nestátních neziskových organizacích ve dvou oblastech, kde se dobrovolnictví významně uplatňuje – práce s dětmi a mládeží a péče o přírodu a životní prostředí. Zvýšením transparentnosti dojde k efektivnímu využívání prostředků v dobrovolnických aktivitách.

Řešitel projektu:	Česká rada dětí a mládeže
Partneři projektu:	European Volunteer Centre (BE)
Zdroj financování:	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost Prioritní osa 5 – Mezinárodní spolupráce
Finanční rozsah projektu:	4 586 694 CZK
Období realizace:	1. 9. 2013 – 30. 6. 2015

Další informace:	<p>Další informace jsou dostupné například na:</p> <p>https://esf2014.esfcr.cz/PublicPortal/Views/Projekty/Public/ProjektDetailPublicPage.aspx?action=get&datovySkladId=b872321c-7835-4d47-9754-66836ea96b4f</p>
------------------	---

8.1.8 Spouštíme lavinu dobrovolnictví

Název:	Spouštíme lavinu dobrovolnictví
Popis projektu:	Cílem projektu je vytvořit fungující spolupráci mezi firmami a NNO skrze firemní dobrovolnictví, které představuje jednu z forem naplňování CRS. Projekt počítá s vytvořením fungující platformy, která bude reflektovat a propojovat potřeby firem a NNO. Pozitivní dopady projektu tkví v jeho společenském i tematickém přesahu – výsledkem bude fungující spolupráce ziskového a neziskového sektoru, efektivnější forma společenské odpovědnosti firem, větší obeznámenost veřejnosti s tématy dobrovolnictví a společenská odpovědnost, a v konečném důsledku také rozvoj dobrovolnictví jako takového.
Výstupy projektu:	❖ Strategie firemního dobrovolnictví pro konkrétní firmy
Zhodnocení dopadů projektu:	Zvýšení povědomí o možnostech dobrovolnických aktivit. Aktivizace firemního dobrovolnictví na území Brna. Nelze předpokládat větší systematický dopad na širší území.
Řešitel projektu:	RATOLEST BRNO, občanské sdružení
Partneři projektu:	-
Zdroj financování:	Norské fondy Fond pro nestátní neziskové organizace
Finanční rozsah projektu:	1 578 237 CZK
Období realizace:	1. 8. 2014 až 30. 4. 2016
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: https://www.eeagrants.cz/cs/ukoncena-obdobi/ehp-a-norske-fondy-2009-2014/programy/ehp-fondy-2009-2014/cz03-nestatni-neziskove-organizace/schvalene-projekty/spoustime-lavinu-dobrovolnictvi-1444

8.1.9 ProVol

Název:	„Professional Volunteering“ (ProVol)
Popis projektu:	<p>Cílem projektu je podporovat dobrovolníky a koordinátory, jejich profesní schopnosti a podporovat zároveň postupný přechod jednotlivců od dobrovolnictví do stálého zaměstnání na plný úvazek. V rámci tohoto projektu byla provedena analýza současného stavu dobrovolnictví na mezinárodní úrovni a sestaveny modulární příručky jak pro dobrovolníky, tak pro koordinátory dobrovolníků. Příručka pro koordinátory dobrovolníků se skládá z následujících modulů:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Základní znalosti 2. Definování cílů a úloh 3. Projektový a časový management 4. Komunikace 5. Jednání s lidmi – osobní management 6. Public Relations – vztahy s veřejností 7. Management akcí 8. Síťování 9. Peníze – fundraising, financování a daně 10. Pojištění a práva 11. Obsah pro specifické cílové skupiny <p>Všechny moduly byly v rámci projektu otestovány během 6 realizovaných pilotních kurzů, přičemž polovina z nich byla zaměřena na dobrovolníky a polovina na koordinátory dobrovolníků.</p>
Výstupy projektu:	❖ Modulární příručka pro vzdělávání dobrovolníků a jejich koordinátorů
Zhodnocení dopadů projektu:	<p>Dopadem projektu je jak posílení kvality dobrovolnických koordinací, tak rozvoj kvality a schopností jednotlivých dobrovolníků. Prostřednictvím tohoto výcviku mohou neziskové organizace nabídnout zřejmou přidanou hodnotu svým dobrovolníkům, z čehož nakonec mohou těžit obě strany: dobrovolníci i neziskové organizace mohou značně zdokonalit své aktivity. Kromě toho se neziskové organizace stanou pro dobrovolníky atraktivnějšími, a proto mohou nabírat více a lépe připravených dobrovolníků.</p>
Řešitel projektu:	Gemeinsam leben & lernen in Europa e.V. (DE)
Partneři projektu:	Centrul de Voluntariat Cluj-Napoca (RO) Dobrovolnické centrum (ČR)
Zdroj financování:	Erasmus+ 2014 – 2016
Finanční rozsah projektu:	207 091 EUR (cca 5 264 253 CZK)
Období realizace:	1. 9. 2014 až 31. 8. 2016
Další informace:	<p>Další informace jsou dostupné například na:</p> <p>http://www.professional-volunteering.eu/media/metod_dobro_fin_web.pdf</p>

8.2 PROJEKTY BĚŽÍCÍ V ROCE 2018

8.2.1 PADMÉ – Profesionalizace Asociace Dobrovolnických MEntoringových programů

Název:	PADMÉ – Profesionalizace Asociace Dobrovolnických MEntoringových programů
Popis projektu:	Klíčovou aktivitou projektu PADMÉ je vznik a rozvoj metodického centra pro mentoringové dobrovolnické programy a rozšiřování členské základny Asociace dobrovolnických mentoringových programů (ADMP). V rámci projektu jsou realizovány audity členských asociací prostřednictvím vlastní vytvořené metodiky Pět P. Vzdělávací aktivity a on-line aplikace v rámci projektu pak slouží k zajištění metodické podpory a vyhodnocování dopadů dobrovolnických mentoringových programů. K šíření dobré praxe identifikované projektem slouží tematická osvěta prostřednictvím konference a publikační činnosti.
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Metodika podpory dobrovolnických center Pět P ❖ On-line aplikace pro vyhodnocování dopadů dobrovolnického mentoringového programu Pět P
Zhodnocení dopadů projektu:	Předpokládaným dopadem projektu je rozšíření a rozvoj kvality aktivit dobrovolnických center spadajících pod Asociaci dobrovolnických mentoringových programů. Zároveň je předpoklad, že šíření dobré praxe povede ke zlepšení kvality dobrovolnických aktivit mimo ADMP.

Řešitel projektu:	Asociace dobrovolnických mentoringových programů, z. s.
Partneři projektu:	-
Zdroj financování:	Operační program Zaměstnanost Prioritní osa 03.2 Sociální začleňování a boj s chudobou
Finanční rozsah projektu:	1 736 670 CZK
Období realizace:	1. 11. 2016 až 31. 10. 2018

Další informace:	<p>Další informace jsou dostupné například na:</p> <p>https://esf2014.esfcr.cz/PublicPortal/Views/Projekty/Public/ProjektDetailPublicPage.aspx?action=get&datovySkladId=7143eb99-f9e5-4017-be42-1683e5151db0</p>
------------------	---

8.2.2 Validace kompetencí získaných dobrovolnictvím

Název:	VALIDACE KOMPETENCÍ ZÍSKANÝCH DOBROVOLNICTVÍM VALIDATION OF COMPETENCES ACQUIRED IN VOLUNTEERING
Popis projektu:	Hlavním cílem projektu je vytvořit nástroje a metody, které identifikují a vyhodnotí klíčové kompetence a schopnosti, které získali dobrovolníci během dobrovolnických aktivit.
Výstupy projektu:	❖ Metodika pro hodnocení schopností nabytých dobrovolníky při dobrovolnických aktivitách.
Zhodnocení dopadů projektu:	Vznik evaluačního nástroje pro hodnocení schopností získaných dobrovolníky je důležitým prvkem, který umožní dobrovolnickým organizacím vyhodnotit dopady také na samotné dobrovolníky. Efektivnější zaměření dobrovolnických programů na rozvoj znalostí samotných dobrovolníků vede k větším možnostem jejich následného uplatnění na trhu práce.
Řešitel projektu:	KULTUR UND ARBEIT EV (DE)
Partneři projektu:	QUALED občianske združenie pre kvalifikáciu a vzdelávanie (SK) KTP – Společnost pro kvalifikaci na trhu práce (ČR) E-C-C Verein fuer interdisziplinäre Bildung und Beratung (AT) Inštitut Integra, Inštitut za razvoj človeških potencialov (SI) Università delle LiberEtà del FVG (IT)
Zdroj financování:	Erasmus+
Finanční rozsah projektu:	52 200 EUR (cca 1 327 000 CZK)
Období realizace:	1. 9. 2016 až 28. 2. 2018
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplu-project-details/#project/2016-1-DE02-KA202-003260

8.2.3 Dobrovolnictví pro budoucnost

Název:	Volunteering for The Future: A Strategic Partnership for Innovative Learning of European Volunteers
Popis projektu:	<p>Projekt je zaměřen na rozvoj vysoce kvalitních učebních příležitostí pro dobrovolníky. Projekt vyvine a implementuje řadu inovativních vzdělávacích aktivit pro navracené mezinárodní dobrovolníky, ale také agentury mezinárodní dobrovolníky vysílající.</p> <p>Práce s dobrovolníky, kteří se vrátili ze zahraničních dobrovolnických činností, je unikátní vzdělávací práce, která umožňuje zkušenosti a schopnosti získané na těchto akcích využít k dalšímu rozvoji.</p> <p>Projekt v rámci činnosti pracuje s více než 10 000 osobami během 3 let, čímž získá také hluboký náhled do samotné práce zahraničních dobrovolníků a získá tak podklady pro další rozvoj dobrovolnických aktivit.</p> <p>Na základě aktivit projektu budou vytvořeny standardy a metodiky učení, které budou implementovány do širokého spektra dobrovolnických institucí a zároveň diseminovány ke všem potenciálním uživatelům.</p>
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Učební materiály pro dobrovolníky navrátilivší se ze zahraničních dobrovolnických aktivit ❖ Inovativní metodika vzdělávacích aktivit ❖ Standardy dobrovolnických center a programů
Zhodnocení dopadů projektu:	Předpokládaným dopadem projektu je rozvoj schopností a zkušeností dobrovolníků, které budou moci dále v budoucnu využít při další dobrovolnické činnosti a zároveň je v této činnosti motivovat. Vyšší dopad bude mít projekt především na přímo podpořené osoby.

Řešitel projektu:	COMHLAMH – DEVELOPMENT WORKERS IN GLOBAL SOLIDARITY: IRELAND
Partneři projektu:	INEX – SDRUŽENÍ DOBROVOLNÝCH AKTIVIT, Z. S. (ČR) forum für internationale entwicklung + planung – finep (DE) VOLUNTEERING MATTERS (GB)
Zdroj financování:	Erasmus+
Finanční rozsah projektu:	312 625 EUR (cca 7 946 927 CZK)
Období realizace:	31. 12. 2015 až 30. 8. 2018

Další informace:	<p>Další informace jsou dostupné například na:</p> <p>https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/projects/eplus-project-details/#project/2015-1-IE01-KA204-008627</p>
------------------	---

8.2.4 Dobrovolnictví ve veřejné správě

Název:	Dobrovolnictví ve veřejné správě
Popis projektu:	Cílem projektu je vytvořit inovativní nástroj v podobě systému dobrovolnických programů v rámci veřejné správy (VS), jeho metodická příprava a ověření. Tento nástroj bude sloužit k podpoře dosud opomíjeného informálního a neformálního vzdělávání VS a tím k rozvoji hlubších znalostí zaměstnanců VS, jejich kompetencí a porozumění problematiky včetně specifik práce s klienty.
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Manuál pro pilotáž dobrovolnických programů ve VS ❖ Návrhy opatření pro další rozvoj dobrovolnických programů ve VS ❖ Závěrečná zpráva z výzkumu dobrovolnictví v ČR ve VS ❖ Evaluační plán
Zhodnocení dopadů projektu:	Předpokládaným dopadem projektu je vyšší efektivita veřejné správy, pozitivní změny v organizační struktuře dobrovolnictví ve veřejné správě. Důležitým dopadem bude také rozvinutí spolupráce se sociálními partnery.
Řešitel projektu:	Fond dalšího vzdělávání
Partneři projektu:	-
Zdroj financování:	Operační program Zaměstnanost Prioritní osa 03.3 Sociální inovace a mezinárodní spolupráce
Finanční rozsah projektu:	12 541 201 CZK
Období realizace:	1. 12. 2016 až 31. 5. 2019
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: http://www.fdv.cz/dobrovolnictvi

8.2.5 Projekt profesionalizace ADRA o. p. s.

Název:	Projekt profesionalizace ADRA o. p. s.
Popis projektu:	Hlavním zaměřením projektu jsou dobrovolnická centra. V rámci dobrovolnických programů se ADRA zaměřuje na seniory, osoby s postižením, děti v dětských domovech nebo pacienty v nemocnicích. Dobrovolníci je navštěvují v přijímajících organizacích a chodí s nimi na procházky, čtou jim a naslouchají. Dobrovolníci jsou proškoleni, pojištěni a po dobu výkonu činnosti jim dobrovolnické centrum poskytuje potřebné zázemí. V České republice nyní funguje celkem 12 center ADRA. Tato centra plní roli prostředníků mezi přijímajícími organizacemi a dobrovolníky. Cílem projektu je sjednotit data a zajistit komunikaci mezi centry za účelem zefektivnění této činnosti. Projekt probíhá formou konzultací s experty a odborného vedení v klíčových oblastech: strategické plánování, financování a fundraising, PR a marketing, lidské zdroje, kvalita služeb a informační systém.
Výstupy projektu:	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Strategický plán na 5 let, specifikace případných nových oblastí sociální práce ❖ Plán diverzifikace zdrojů, fundraisingová strategie ❖ Fundraisingový plán a manuály, definice vybavení pro fundraising, případně telemarketing, školení v oblasti fundraisingu atd. ❖ Strategie rozvoje zaměstnanců, školení v oblasti lidských zdrojů, vedení pohovorů ❖ Komunikační strategie organizace
Zhodnocení dopadů projektu:	Dopad projektu bude především ve zkvalitnění dobrovolnických center ADRA, tedy center příjemce projektu. Projekt svým rozsahem míří na většinu aspektů organizace a realizace dobrovolnické práce, čili lze předpokládat komplexní zkvalitnění činnosti organizace ADRA. Komunikační diseminační aktivity projektu poskytují možnost výsledky projektu šířit i mimo organizaci ADRA, lze však předpokládat, že míra dopadu nebude dosahovat dopadů pro samotného příjemce projektu.

Řešitel projektu:	ADRA, o. p. s.
Partneři projektu:	
Zdroj financování:	Operační program Zaměstnanost Prioritní osa 03.3 Sociální inovace a mezinárodní spolupráce
Finanční rozsah projektu:	3 631 179 CZK
Období realizace:	1. 8. 2018 až 31. 7. 2018
Další informace:	Další informace jsou dostupné například na: https://www.adra.cz/o-nas/projekt-profesionalizace

8.3 SHRnutí

Na území České republiky proběhlo v minulosti i současnosti několik systémových projektů v oblasti dobrovolnictví, řada z nich probíhá v rámci mezinárodní spolupráce. Projekty tak především sbírají příklady dobré praxe z tuzemska i zahraničí a svými výsledky je implementují do praxe. Tato implementace se však mnohdy v maximální míře týká především organizací, které jsou právě příjemci těchto projektů. Následná diseminace výsledků a šíření dobré praxe sice může přinést pozitivní dopady i mimo příjemce či partnerství projektu, její využití je však dobrovolné a potenciální uživatelé o této možnosti často ani nevědí.

Pro efektivní systémové změny je nutné projekty řešit na národní úrovni pod záštitou zodpovědných orgánů státní správy, které mohou navrhované změny efektivněji zavést do praxe různými nástroji, například zákony, vyhláškami či různými nelegislativními nástroji.

9 ZÁVĚR

9.1 VÝSTUPY Z KULATÝCH STOLŮ

Výstupy z kulatých stolů konaných v rámci konference „Rozvoj dobrovolnictví v ČR“, která se konala v březnu 2018 v Praze. Témata byla diskutována s 5 skupinami účastníků konference.

9.1.1 Koordinace dobrovolnictví na národní, regionální i lokální úrovni (tvorba regionálních dobrovolnických center)

Kulatý stůl vedli:

Mgr. Jiří Gabriel Kučera, Dis., Mgr. Zdeněk Krejsa, Dis. (KreBul, o. p. s.)

Výběr z výstupů:

Téma kulatého stolu, zejména realizace regionálních dobrovolnických center, vzbudilo mezi účastníky velkou diskuzi. Většinově byl u dobrovolnických center zastáván názor, že tento krok je zbytečný, jelikož není třeba zřizovat další institut, který by měl nad jednotlivými centry dozor a mimo jiné jim ubíral peníze. Zavedení takových center se jeví z pohledu dobrovolnických organizací jako problémové, protože každá dobrovolnická činnost dle jejich názoru je specifická, má své potřeby, požadavky. Organizace se domnívají, že v této oblasti nelze zavést jednotnou metodiku pro všechny, protože je potřeba počítat také s neformálním dobrovolnictvím. Rozdílnost názorů na vytvoření regionálních dobrovolnických center byla patrna ve všech 5 skupinách, v nichž byl problém diskutován. Pouze v jedné z nich, v níž byl prezentován obdobný model, tedy Rada dobrovolnických organizací (Ústecký, Karlovarský kraj), byla diskuze nejplodnější v oblasti nastavení regionálního dobrovolnického centra a služeb, které by mělo poskytovat. **Z výše uvedeného vyplývá, že při tvorbě regionální dobrovolnické politiky je nutno vycházet především ze zkušeností krajů, které dlouhodobě realizují podporu regionálního dobrovolnictví a vzniku regionálního dobrovolnického centra se již přiblížily.**

Mezi účastníky (jimiž byli dobrovolníci, pracovníci s dobrovolníky, koordinátoři dobrovolnických center, zástupci z krajů, ministerstev z ČR i ze zahraničí) **nebyl pochopen smysl systémového projektu.** Návrhy na realizaci „regionálních

dobrovolnických center“ (dále RDC) dle jejich názoru by měly přijít „odspodu“ od „lokálních dobrovolnických center“ (LDC). V zahraničí takový model vytvoření „odspoda“ regionální dobrovolnických center již dávno funguje, a to včetně Slovenska a Polska, ale v České republice takové ambice zatím lokální dobrovolnická centra neměla. Na druhou stranu padaly názory, že by mělo existovat národní dobrovolnické centrum, které by mělo být zastřešující organizací pro ČR. Pokud návrh vzniku RDC přichází z nadřazených orgánů, dobrovolnická centra se nerada s touto vizí ztotožňovala a předjímal, že tento model bude nefunkční. V diskuzi se ukázalo, že účastníci nepochopili, že tento systémový projekt vychází z nejvýznamnějších a nejinspirativnějších příkladů, zjištění, závěrů a doporučení ze zahraničí i z ČR. Je zřejmé, že zde panoval strach ze změny, která by mohla ohrozit existenci současných dobrovolnických center.

Velká nedůvěra panovala především ve způsobu financování RDC po skončení doby realizace projektu a vyčerpání finanční alokace na RDC. *„Budou mít poté RDC možnost čerpat ze stejných dotačních programů a výzev jako LDC a tak „ukrajuvat“ ze stejného koláče?“* Tedy budou RDC financována na úkor jednotlivých dobrovolnických programů, nebo bude stanoveno speciální grantové schéma jdoucí mimo akreditovaná centra? Tyto otázky bude řešit nová koncepce rozvoje dobrovolnictví v ČR a nebylo je možno zodpovědět na místě, jelikož nebyl předmětem jednání (jedná se o následující kroky po definování činností RDC).

Strach LDC se projevoval **zvláště v otázkách velikosti moci, kontroly a řízení těchto RDC**, která by mohla mít nadřazenou roli „nad“ LDC směrem ke státu. LDC by chtěla vnímat RDC spíše jako partnera-konzultanta, který je s nimi rovnoprávný, ale zároveň je autoritou v čele poradních orgánů. Padaly také návrhy na to, že by RDC bylo nejen poradní orgán, ale i webová platforma či „cestovní“ RDC. Zvláště velká DC nechtějí mít zastřešení RDC. **Klíčová zde byla obava ze ztráty suverenity a omezení finančních zdrojů.**

Diskutována byla otázka, kdo by měl RDC provozovat. Má to být některé ze stávajících dobrovolnických center? Pak vyvstává otázka, zda si má zachovat svou činnost nebo se věnovat jen koordinační činnosti, případně zda má být zachována plná autonomie jednotlivých center a tuto funkci má zastávat nad rámec své běžné činnosti (objevuje se obava, zda při souběhu vlastní činnosti

a činnosti RDC nebude docházet k prosazování vlastních zájmů na úkor ostatních)? V případě, že by vzniklo RDC jako zcela nová instituce, pak zde vyvstává otázka na finanční stránku – vybavení kanceláře, její provoz... nárůst nákladů na jednotlivá RDC. **Ze situace vyplývá jistá rivalita na území mezi LDC a strach z hierarchizace a kategorizace s nejistým finančním výhledem.**

Za přínos vzniku stálých RDC je označena doba po volbách do obecních zastupitelstev, která je velmi problematická pro LDC, jelikož tehdy je ohrožena navázaná spolupráce s odcházejícími politiky, LDC „ztrácí“ sílu kontaktů a vazeb. Za těchto okolností přijímají RDC jako zavedenou autoritu na krajské úrovni. **Pro udržitelnost tohoto systémového projektu by mělo být RDC především partnerem krajských úřadů.**

Důležitým aspektem pro nastavování kompetencí a funkcí RDC je různorodost krajů, kde mají jednotlivá RDC vzniknout. Každý kraj má jinak vytvořeno zázemí pro dobrovolnictví na krajské úrovni – například koordinátor dobrovolnictví, grantová schémata, rozlehlost kraje, současný stav existence dobrovolnických aktivit v regionu apod. Je potřeba dbát těchto rozdílů a při vzniku RDC se snažit oslovit kraje ze strany ministerstva. Byl vznesen návrh na vznik pozice RDC pracovníka přímo na krajském úřadě (tj. vznik 14 úředníků na krajských úřadech, kteří budou mít problematiku na starosti).

Několikrát zazněl požadavek na zkvalitnění webu dobrovolnik.cz, který by dle názorů dobrovolnických center mohl suplovat fungování RDC. Web sice existuje, ale je třeba jej pravidelně aktualizovat, systematizovat a doplnit požadovanými informacemi. Je také nutné zvážit, zda tento web není zastaralý a nevyžaduje novou technologii.

Vymezení konkrétní činnosti RDC

RDC by mělo fungovat jako servisní centrum s těmito kompetencemi:

1. Mělo by propagovat LDC na krajské i republikové úrovni (jednotná propagace minimálně na krajské úrovni, vhodná by byla celoplošná kampaň shora);
2. Mělo by vytvořit databázi dobrovolnictví, dobrovolníků, příležitostí činností v daném regionu;

3. Mělo by školit, vzdělávat nejen dobrovolníky, ale i koordinátory DC či programů;
4. Zvyšovat dostupnost dobrovolnictví (zejména získávat jedince či organizace pro příjem dobrovolníků);
5. Mělo by konzultovat problematiku dobrovolnictví mezi LDC a MV;
6. Mělo by být prostředníkem a komunikovat s médii;
7. Mělo by být místem setkávání pro LDC / pořádat setkání, vzájemnou výměnu zkušeností;
8. Mělo by zmapovat LDC, jejich činnost, zaměření...;
9. Mělo by poskytovat informace mezi LDC, RDC a MV;
10. Mělo by poskytovat supervize, právní poradenství (v případě zájmu ze strany jednotlivých DC – tedy alternativa);
11. Mělo by efektivně koordinovat poskytování služeb v oblasti dobrovolnictví;
12. Mělo by vytvářet kampaně, ale dát svobodu při realizaci;
13. Mělo by zajistit stejný přístup k informacím akreditovaným i neakreditovaným DC;
14. Mělo by respektovat různorodé potřeby LDC (akreditované / neakreditované);
15. Mělo by pomoci s grantovou administrativou, sledovat výzvy a poskytovat informace (upozorňovat na změny – GDPR atd.);
16. Mělo by nejen být poradním hlasem, ale zároveň spoluvytvářet grantová schémata pro potřeby LDC;
17. Mělo by být konzultantem v případě vzniku nového dobrovolnického centra/programu, přípravy akreditace apod.;
18. Mělo by být centrální autoritou pro zastupování jednotlivých členů ve vztahu k politikům a politickým institucím – obce, kraje, ministerstva (meziresortní spolupráce).

9.1.2 Management, profesionalizace a vzdělávání v dobrovolnictví

Kulatý stůl vedli:

PhDr. Jiří Tošner (HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z. s.)

PaedDr. Miroslav Pilát, Ph.D. (Slezská univerzita v Opavě)

I. PODNĚTY A NÁPADY, KTERÉ ZAZNĚLY NEJČASTĚJI

1. Vymežit přesněji obsah a definici dobrovolnictví – přesahy a prolínání mezi profesionálem a dobrovolníkem (v řadě případů velmi obtížné, až nemožné);
2. Školení a kurzy o dobrovolnictví – rozšířit o PR, decentralizovat kurzy a výcviky po regionech, které by měly podporovat financování na toto vše;
3. V průběžném vzdělávání koordinátorů dobrovolníků nastavit možnost jejich pravidelné supervize v dostupných regionech;
4. Pro kvalifikaci koordinátora doporučit potřebné kompetence jeho kvalifikace, zda povinnou či nepovinnou profesní zkoušku (ale pokud možno uhrazenou), nebo min. 3 roky praxe v tomto oboru (často se velmi osvědčuje předchozí zkušenosti v roli dobrovolníka);
5. Spolupráce s novými zdroji dobrovolníků:
 - a. dobrovolníci na jednorázové akce z armády;
 - b. dobrovolnictví firem – jeho definice a varianty – v rámci či mimo rámec pracovní doby;
6. Vymežit odpovědnost dobrovolníků za škody – kdy a jaké pojištění (vždy je třeba nastavit dle rizik konkrétního programu, klientů a služeb);
7. Dobrovolnictví v rámci mimořádných událostí – velmi specifické, rádi by pomáhali, ale předpisy je svazují (MV má k tomu manuál, ale v praxi jde o okamžitá rozhodnutí a posouzení rizik a příležitostí pro dobrovolníky);
8. Profesionalizace dobrovolnictví na vyšších úrovních by měl stát metodicky i finančně dlouhodobě podpořit (možno využít jako podklad „Standardy dobrovolnických center a programů“ z projektu v roce 2011 „Dobrovolnictví pro všechny“, na kterých spolupracovala a shodla se řada dobrovolnických center a programů).

II. OBAVY A NEZDARY

1. Časté obavy z možné budoucí přílišné institucionalizace a administrace a kontroly regionálních dobrovolnických center a programů (současný zákon o dobrovolnické službě při žádosti o akreditaci například umožňuje nastavit některé položky tak, jak je žadatel sám posoudí dle „povahy dobrovolnické služby“);

2. Zejména obavy z nadřízenosti a kontrolních kompetencí nově ustanovených regionálních dobrovolnických center;
3. Problém s dosavadním systémem grantů a dotací, každoroční nejistota ohledně jejich dosažení;
4. Problém se stanovením výše finanční podpory na koordinátory či na počet aktivních dobrovolníků;
5. Problém při nedostatku rozdělovaných financí vedoucí ke konkurenci dobrovolnických center či programů v daném regionu;
6. Obavy z budoucí nové legislativy dobrovolnictví, aby se neodvolávala na zákoník práce, ale držela se občanského práva;
7. Častý problém s oceněním práce koordinátora, kterému počet dobrovolníků díky jeho schopnostem přibývá, ale jeho částečný úvazek na tento stav již nestačí, a leckdy koordinátor i odchází, protože vedení nepovažuje za podstatné mu zvýšit úvazek či přijmout ještě dalšího koordinátora; naše léty ověřené statistiky říkají že:
 - a. dobrovolnické programy „1 pro 1“ (Pět P, doučování, osobní asistence, ...) vyžadují 1 úvazek koordinátora na cca několik desítek dobrovolníků; dobrovolníci poté odvedou cca dvojnásobek platu a nákladů na koordinátora dobrovolníků;
 - b. dobrovolnictví obvykle v sociálních a zdravotních zařízeních, kde koordinátor má na budovách, odděleních či patrech k dispozici tzv. kontaktní osoby - zde stačí 1 úvazek koordinátora až na cca 100 dobrovolníků; dobrovolníci zde odvedou cca čtyřnásobek platu a nákladů na koordinátora dobrovolníků;
 - c. dobrovolnictví v dětských domovech a kojeneckých ústavech – bylo by prospěšné a zájem ze strany dobrovolníků by byl, ale ze strany domovů a ústavů zájem není;

III. SOUHRN

1. CENTRÁLNÍ ÚROVEŇ

- a. Vytvořit něco jako „Platformu či Asociaci dobrovolnictví“ či „Parlament dobrovolníků“ s funkčním napojením na vybraný resort, snad více resortů, snad přímo na vládu, která bude zastupovat síť

dobrovolnických programů a center, aktivně působit v oblasti legislativy a systému financování dobrovolnictví;

- b. Vzhledem k velké pestrosti a různorodosti dobrovolnictví dle resortů i dalších oblastí jejich působení je otázka, zda a jaký „orgán“ by měl dobrovolnictví zastřešovat, či zda by měly být nastaveny jakési podvýbory či sekce dle oblasti dobrovolnictví.

2. REGIONÁLNÍ ÚROVEŇ

- a. Jmenování regionálních dobrovolnických center, ale s dobře vymezenými kompetencemi metodickými (kurzy, supervize), finančně zdrojovými, i s možnostmi zapojení se do regionálního či komunitního plánování;
- b. Případně něco jako „Regionální rada dobrovolnictví“.

3. LOKÁLNÍ ÚROVEŇ

Spolupráce s místní veřejnou správou, která metodicky zaštiťuje a materiálně či finančně podporuje místní spolky či zájmové partičky, které se podílejí na životě obce a komunity – zde je to prakticky stoprocentně tzv. „mundpropaganda“, která vede k neformální až sousedské dobrovolné výpomoci.

9.1.3 Motivace zapojení veřejnosti do dobrovolnictví (včetně dostupnosti a propagace dobrovolnictví)

Kulatý stůl vedla:

PhDr. Tereza Pospíšilová, Ph.D. (Univerzita Karlova)

I. CELOSTÁTNÍ

1. **Dobrovolnictví by se mělo stát prestižní/normální součástí společnosti, na tom je nutno systémově pracovat.**
2. Národní komunikační strategie (kampaň), např. po vzoru Slovenska. Diskutovat o sdělovaných obsazích (názory na žádoucí „obraz dobrovolnictví“ totiž nejsou jednotné, viz dále). Jak moc oddělovat dobrovolnictví a dárcovství? Počítat s podezíravostí a apriorním

- negativním postojem části společnosti (tj. pečlivé a chytré plánování a provedení kampaně). Počítat včas s evaluací kampaně.
3. Nositel kampaně nemusí být nutně ministerstvo, ale třeba koalice NNO, které mají v poslání rozvoj dobrovolnictví.
 4. Spojování dobrovolnictví se státem by mohlo být kontraproduktivní, protože řada lidí se věnuje dobrovolnictví pro NNO, protože to chce dělat jinak, než veřejná správa.
 5. Součástí kampaně by mohl být rozvoj webových stránek, které by dál přesměrovaly zájemce podle (a) regionu, (b) oblasti činnosti. Webová stránka Dobrovolník.cz slouží dobře, dala by se rozvíjet, dalo by se na ni odkazovat z regionální a lokální úrovně (z webových stránek měst apod.).
 6. Oceňování dobrovolnictví na celostátní úrovni (dobré zkušenosti – např. Křesadlo; možné vzory z jiných oblastí – např. Ministerstvo kultury a ocenění Mecenáš české kultury; vzory z jiných zemí – např. Slovensko).
 7. Lobovat za další Evropský rok dobrovolnictví.
 8. Vzorem by mohli jít ministři (jako kampaň „Uklidíme Česko“).
 9. Zapojení dobrovolníků nepřímo ve veřejné správě, ale skrze různé státní agentury a ústavy (výzvy: Přijď pomoci!) – vyzývat občany k zapojení.
 10. Spolupráce s úřady práce v projektu „Nemusíme, chceme“ – celorepublikový program.

II. REGIONÁLNÍ

1. Regionální komunikační strategie (příklad dobré praxe – Vysočina).
2. Oceňování dobrovolnictví na regionální úrovni (dobré zkušenosti např. Křesadlo, Dobrovolník roku, Dobrovolník s kytičkou apod.); vesměs úspěšně využívané pro propagaci dobrovolnictví a vstup do médií.
3. Kraj (větší obce a města) by měly dávat prostor tématu dobrovolnictví a/nebo organizacím zabývajícím se dobrovolnictvím ve svých informačních kanálech: webové stránky města (ikona, odkaz), městský/krajský tisk, regionální televize, prostory MÚ/KÚ.
4. Kraj (větší obce a města) by měl hledat příležitosti, kde o dobrovolnictví mluvit.
5. Kraj by měl organizovat či podporovat síťování NNO (kulaté stoly apod.).
6. Podporovat firemní dobrovolnictví, víc o něm informovat.

7. Jedna z rolí regionálního DC: když NNO osloví dobrovolníci, které nemůže sama zapojit, mít je kam odkázat.
8. Podporovat přípravu metodik zapojení dobrovolníků.
9. Pardubický kraj jako vzor, Vysočina jako vzor.
10. Regionální DC (nebo město): např. série videí na webu 1x/měsíc rozhovor s dobrovolníkem – trojí efekt: (a) uctít dobrovolníka, ocenit, (b) dát dobrovolnictví tvář, (c) přilákat další dobrovolníky. Nebo natočit spoty o NNO v kraji a doporučit občanům, aby se do nich zapojili jako dobrovolníci, tj. podpořit partnerský princip kraj – NNO.

III. LOKÁLNÍ³⁶⁶

1. Komunitní plánování: zapojení organizací, které se zabývají dobrovolnictvím (nebo zohlednění dobrovolnictví jako tématu).
2. Participativní rozpočty: zapojení organizací, které se zabývají dobrovolnictvím (nebo zohlednění dobrovolnictví jako tématu).
3. Knihovny a knihovnice.

IV. DALŠÍ DOPORUČENÍ A NÁPADY

A/ Praxe NNO při propagaci/motivování veřejnosti

1. Kontaktní akce ve veřejném prostoru: objímání, pochody, běh, vyjížďka, stánky, výstavy, burzy, představení.
2. NNO využívají pro propagaci: fotky, videa, blogy dobrovolníků, FB, místní rádio, pořádání akcí ve vlastních prostorech, pokud je mají; nová média jako prostředek pro zapojení zejména mladých; vyhýbat se projektové hantýrce; osvědčila se inzerce na jobs.cz nebo neziskovky.cz v sekci „brigáda“ – dojde k rozšíření informací mimo obvyklé kruhy.
3. Několikrát se objevil problém se zapojením seniorů: Jak zapojit seniory? Nápad: zapojit seniory tak, že by jim nabídku dobrovolnictví zprostředkovala Správa sociálního zabezpečení, při žádosti o důchod.
4. Do osvěty zapojit cizince – dobrovolníky: zejména při propagaci ve školách a pro mládež se s úspěchem spojuje jejich zájem o cizí kulturu, realie,

³⁶⁶ V případě velkých měst (Ostrava, České Budějovice apod. „lokální“ a regionální v diskusi splývalo)

angličtinu apod. (tj. co mladé zajímá tradičně) s dobrovolnictvím, jako něčím novým.

5. Známá osobnost jako způsob propagace (herci, politici na různých úrovních).
6. Hlavní způsob propagace: přes kamarády a známé (tj. neformální sociální sítě), kontakty tváří v tvář na akcích; udržet osobní lidský kontakt je klíč i k dlouhodobému dobrovolnictví.
7. Některé NNO využívají a doporučují benefity pro dobrovolníky (plavanky zdarma apod.), ale zároveň je k tomu mezi některými NNO i skepse³⁶⁷.

B/ Obecnější doporučení pro propagaci

1. Stavět na příbězích dobrovolníků. „Příběhy to změň“. Konkrétní tvář. Někteří účastníci mají ale zkušenost s neochotou dobrovolníků vyjít z anonymity, a to i kvůli obavě z posměchu, z negativního nálepkování okolí.
2. Odstranit negativní mýty spojené s dobrovolnictvím. „Dobrovolnictví vám udělá radost“. Dobrovolnictví jako „cesta k cíli“, ne jako cíl samo o sobě (atd.).
3. Budovat dobrovolnictví jako něco „nizkoprahového“ – je snadné se zapojit, zapojit se může každý (Hestia).
4. Představit dobrovolnictví jako něco příjemného a radostného (hédonismus vs. oběť)³⁶⁸.
5. Představit dobrovolnictví jako cestu k osobnímu rozvoji.
6. Umět dát odpověď na otázku „Co mají dobrovolníci v ruce do budoucna“? Připravit hlavně pro mladé dobrovolníky mustr pro jakýsi výkaz, osvědčení, certifikát, ve kterém by byly popsány získané dovednosti, znalosti a zkušenosti jazykem, jež se používá při sestavování CV (něco podobného má již např. INEX, Europas, zkušenost - Slovensko).
7. Rodina jako cesta k dobrovolnictví: přes rodiče děti, přes děti rodiče.

C/ Školy a dobrovolnictví

³⁶⁷ Obecně – odměňování za dobrovolnictví je u nás i v zahraničí relativně častá praxe, ale může se nakonec projevit i negativně (dobrovolníci se příliš orientují na benefity, začne „jít o benefity“)

³⁶⁸ Ale pozor, ve veřejném mínění ve všech zemích je dobrovolnictví s velkým „D“ vždy spojováno s obětavostí (výzkumy)

1. Na školy je nahlíženo jako zdroj dobrovolníků (VŠ – zejména obory, které se specializují na specifickou oblast, zde se poněkud stírá rozdíl mezi povinnou praxí/stáží a dobrovolnictvím; SŠ); takto fungují školy na úrovni lokální i krajské, geografická blízkost je velmi důležitá.
2. Na školy je nahlíženo jako na prostor, kde lze dosáhnout sociální změny, orientované na budoucnost, a to podle některých názorů již od MŠ. Otázky spojené s dobrovolnictvím ve škole:
 - (a) do jaké míry dělat při výchově rozdíl mezi dobrovolnictvím a dárcovstvím, obecně filantropií;
 - (b) povinné začlenění dobrovolnictví do osnov by mohlo být kontraproduktivní, ale NNO s tím mají i dobré zkušenosti, jiné vyjadřují spíše obavu; jedno z možných řešení je zavést nějaký druh povinnosti, v jejímž rámci by si však žáci/studenti mohli volit konkrétní obsah činnosti apod. Pokud by se jednalo o osnovu nebo doporučení, jde o celostátní rovinu (MŠMT), ale pokud by se jednalo o konkrétní nepovinné projekty, týká se to hlavně roviny lokální a krajské.
3. Další možnosti ve škole:
 - (a) školní informační kanál využít pro zvyšování společenského statusu dobrovolnictví u dětí i ve škole (ŠIK);
 - (b) po vzoru Evropské komise spojovat dobrovolnictví s neformálním vzděláváním;
 - (c) zakomponovat dobrovolnictví do vzdělávání učitelů;
 - (d) připravit dokument o tom, co je dobrovolnictví, s příklady dobré praxe, který by ukázal ředitelům škol, jak na to, a usnadnil by navázání spolupráce se školami pro NNO.

D/ Výchova k dobrovolnictví

1. Musí být dobrovolnictví dobrovolné? Převládá jasně názor, že ano. Pokud se nedobrovolní „dobrovolníci“ ocitnou v NNO povinně, je problém jim najít práci, zaměstnat je, protože je nic nebaví. Na druhou stranu je zkušenost s tím, že je potřeba „zažít“ dobrovolnictví, potom se část lidí tzv. chytí, nehledě na to, jak se ke zkušenosti dostali. Možná je řešením rozlišit dobrovolnictví jako ryze dobrovolný fenomén od „výchovy k dobrovolnictví“, která může mít prvky povinnosti. Jako významný příklad rozvoje

dobrovolnictví ve školním prostředí v rámci nepovinných povinností několikrát zazněl program Duke of Edinburgh.

2. Výchova k dobrovolnictví se potom může týkat školství (viz výše), ale i veřejné správy, kde úředníci mohou být vedeni k dobrovolnictví a učit se o dobrovolnictví:

- (a) skrze vzdělávání veřejné správy;
- (b) podporu dobrovolnických příležitostí atd.

9.1.4 Participace na mezinárodním dobrovolnictví a jeho využití pro organizace ČR – evropské platformy

Kulatý stůl vedla:

Mgr. Lenka Černá (Dobrovolnické centrum, z. s.)

Ústřední oblast diskusí probíhala na téma užitečnost mezinárodního dobrovolnictví:

PRO DOBROVOLNÍKA: získává jiný pohled na život; praxe v zahraničí pro budoucí profesní růst; životní inspirace; osamostatnění a posun k dospělosti. Naučí se pracovat s penězi; učí se formulovat své názory, obhájit je a argumentovat. Nové zkušenosti, obohacení, osobní růst, jazyk. Dobrovolníci obrovsky zvyšují svou osobní kapacitu. Dovážejí poznatky ze světa do Česka.

PRO ORGANIZACI: roste v komunitě její prestiž „máme dobrovolníka ze zahraničí“; výborné PR na školách. Naopak vyslaní dobrovolníci mohou přivést know-how ze světa do vysílající organizace a komunity.

PRO KOMUNITU: workcampy pořádané především v malých městech a obcích mají vícevrstevný efekt; aktivizují komunitu k činnosti.

SLABINA MEZINÁRODNÍHO DOBROVOLNICTVÍ: zpravidla využívají opět ti flexibilnější, zdatnější, kteří by do světa šli i jinou cestou. Malá šance pro lidi, kteří mají startovací čáru níže, většinou se ke zpracování žádosti vůbec nedostanou – není součástí jejich sociálního prostředí a pokud ano, jsou náročnější na zapojení v organizaci - potřebují více času, dovedností, zájmu mentora.

PROBLÉM 1: s vízovou povinností dobrovolníků z vybraných zemí mimo EU i českých dobrovolníků v některých zemích světa.

PROBLÉM 2: problém státu s rozeznáváním různých forem dobrovolnictví. Potřeba sjednocení přístupu Česka k dobrovolníkům a dobrovolnictví.

REGIONÁLNÍ / KRAJSKÁ DOBROVOLNICKÁ CENTRA a jejich úloha v oblasti mezinárodního dobrovolnictví: propojovací agentura s přehledem o organizacích, které zahraničního dobrovolníka chtějí a umí zapojit a poskytuje zájemcům o dobrovolnictví v zahraničí škálu možností, sleduje otevřené projekty, workcampy. Šíří myšlenku mezinárodního dobrovolnictví v regionu, popularizuje, beseduje na školách. Zvýšit informovanost o benefitech mezinárodního dobrovolnictví pro mladé.

JAK POPULARIZOVAT MEZINÁRODNÍ DOBROVOLNICTVÍ, PUBLIKOVAT: „hluboký lidský příběh“, ale nepodceňovat inteligenci čtenáře/posluchače, vyhnout se lacinému „páchání“ dobra, uvěřitelný příběh na úrovni „co já mohu udělat“ na úrovni, kde se lidé nacházejí. Vyhnout se mimořádnému, nedosažitelnému. Spojit se se samosprávou a publikovat na městském/obecním webu, novinách, Facebooku atp. Ptát se lidí, jaké informace jim k dobrovolnictví chybí, co by potřebovali vědět, získat informace od laiků. Přesvědčit v médiích rodiče, že workcampy jsou nejlepší prázdniny.

MOŽNOSTI MEZINÁRODNÍHO DOBROVOLNICTVÍ diskutované na workshopu:

DIAKONICKÝ ROK – účastnice s přímou zkušeností uvedla, že ji profesně posunul a následně získala práci; vzrostla hrdost na svou zemi, co máme v ČR, její vlastenectví a více teď chce poznávat Česko.

**EVROPSKÁ DOBROVOLNICKÁ SLUŽBA
SOLIDARITY CORPS**

WORKCAMPY v mezinárodních týmech v zahraničí i v Česku, nabídka je obrovská, možno sledovat na www.tamjdem.cz a INEX-SDA a www.dc67.cz zahraniční sekce, 8 možností. Propojení dobrovolníků z celého světa.

BINACIONÁLNÍ DOBROVOLNÁ SLUŽBA mezi Svobodným státem Sasko a Českem; rok českých dobrovolníků v Německu ve veřejně prospěšných organizacích, financováno německou vládou.

CHARITA – účastnice promluvila o své zkušenosti s německým dobrovolníkem v organizaci, kde pracují s lidmi s mentálním postižením. „Jsou si rovni, oba mají handicap“ a to našim klientům vyhovovalo, neměli žádný ostych – ten mají pracovníci a organizace.

9.1.5 Koncepční financování dobrovolnictví

Kulatý stůl vedli:

Mgr. Marcela Šrámková, Ing. Martin Vyšín (Rada vlády pro nestátní neziskové organizace, Úřad vlády)

Hlavní závěry a zjištění:

- 1) Neexistuje shoda na tom, zda regionální dobrovolnická centra zřizovat nebo ne.
- 2) Stěžejní je jednoznačná (a konsenzuální) definice dobrovolnického centra.
- 3) Panuje obava z likvidace současných fungujících dobrovolnických center a vytváření úplně nových dobrovolnických center podle představ státu.
- 4) Existuje velká disproporce mezi jednotlivými kraji. V některých krajích dobrovolnická centra již jsou a není potřeba vytvářet jiná / nová.
- 5) NNO vnímají potřebu setkávání se, sdílení informací a zkušeností mezi sebou a se zástupci daného regionu.
- 6) Často chybí podpora dobrovolnictví / dobrovolnických center na regionální úrovni.
- 7) Pouze výjimečně kraje vyhlašují dotační řízení pouze pro organizace zabývající se dobrovolnictvím.
- 8) Velké problémy způsobuje jednoleté financování dotacemi, řešením by bylo financování víceleté.

- 9) Až na výjimky nelze z dotačních prostředků hradit mzdové náklady.
- 10) Veřejnost i veřejná správa často nechápou, proč jsou na dobrovolnictví zapotřebí finanční prostředky, když přece „dobrovolníci pracují zdarma“.
- 11) Pozice koordinátora dobrovolníků bývá hrazena (resp. poskládána) z několika finančních zdrojů.
- 12) Existuje výrazný rozdíl mezi jednotlivými oblastmi dobrovolnictví (např. dobrovolnictví ve zdravotnictví je specifické).
- 13) Jen některé resorty umožňují NNO spolufinancování podpořených projektů dobrovolnickou službou.
- 14) Na dobrovolnictví se velmi špatně shánějí finanční prostředky (viz bod č. 10). NNO využívají v různé míře následující zdroje: ministerstva, kraje, obce, veřejné sbírky, finanční prostředky od místních akčních skupin, evropské dotace, soukromé zdroje (nadace, firmy).

9.2 SWOT ANALÝZA PRO ROZVOJ DOBROVOLNICTVÍ V ČR

Pro vytvoření strukturovaných závěrů analýzy dobrovolnictví v ČR byla využita modifikovaná metoda SWOT analýzy, která byla upravena pro potřeby návrhu koncepce Rozvoje dobrovolnictví v ČR. Silné a slabé stránky mapují současný stav. Příležitosti a Hrozby jsou vztažené k budoucím očekáváním a potenciálním hrozbám. Pořadí výroků v následující tabulce nevyjadřuje jejich prioritu.

Silné stránky	Slabé stránky
Rozvinutý sektor dobrovolnictví v ČR, který zahrnuje různorodé organizace z hlediska oblastí vykonávané dobrovolnické činnosti.	Neexistence Koncepce rozvoje dobrovolnictví na národní úrovni.
Existence organizačně silných dobrovolnických center a organizací s velkou tradicí a zkušenostmi.	Neexistence poradního orgánu pro dobrovolnictví na národní úrovni, kde by byly zastoupeny resorty, samosprávy, dobrovolnické organizace.
Dlouhodobá historická tradice dobrovolnických aktivit v rámci spolkové činnosti.	Není vymezen pojem dobrovolnického centra, v praxi je používán velmi nejednotně a nejednoznačně. Dobrovolnickým centrem se může nazývat každá organizace, aniž by to odpovídalo povaze jejich činností.
Dobrovolnictví je průřezové téma, které je podporováno v rámci strategických dokumentů téměř všech ministerstev.	Neexistují standardy pro činnost dobrovolnického centra. Aktivity různých dobrovolnických center jsou velmi odlišné, což snižuje přehlednost a přitažlivost pro zájemce o jejich služby (dobrovolníky, dobrovolnické organizace, organizace, kde by bylo vhodné uplatnění dobrovolníků atd.).
Dobrovolnická činnost vytváří v ČR významnou hodnotu, která je součástí hrubého domácího produktu.	Neexistence regionálních dobrovolnických center, která by plnila obvyklé funkce regionálních/zemských center v zahraničí.
Existence satelitního účtu neziskových organizací, který provozuje ČSÚ i přes určité metodologické obtíže a zpoždění kvantifikuje výsledky dobrovolnické činnosti v ČR.	Dobrovolnická činnost není zakotvený pojem v české společnosti, neformální dobrovolníci sami sebe často za dobrovolníky ani nepovažují.
Existence dotačních programů na úrovni ministerstev, krajů a obcí podporující dobrovolnictví.	Roztříštěnost dobrovolnického sektoru, která způsobuje minimální tendence vytvářet společné platformy pro kultivaci prostředí v oblasti dobrovolnictví.
Existence zákona č. 198/2002 Sb., o dobrovolnické službě, s návazným dotačním programem.	Nedostatečná koordinace dobrovolnictví na regionální úrovni.
Dobrovolníci svou činností získávají pozitivní zkušenosti, dovednosti, nové sociální vazby, znalosti z oboru, ve kterém vykonávali svou činnost, zvyšují svůj osobní potenciál a sociální kapitál.	Dobrovolnictví v ČR má nedostatečnou propagaci a u veřejnosti je nízká informovanost.
Dobrovolníci s pozitivní zkušeností propagují dobrovolnictví a přivádějí k této činnosti své přátele a rodinu. Často se k této činnosti během života vracejí.	V české společnosti dobrovolníci nemají společensky prestižní statut, v častých případech jsou vnímáni veřejností i rodinou s negativní konotací. O dobrovolnictví vykazují zájem převážně mladí lidé. V dobrovolnické práci není využit potenciál seniorů.

Silné stránky	Slabé stránky
Dobrovolnická činnost vytváří duchovní, morální, etické a společenské hodnoty, které vedou k rozvoji občanské společnosti a vzájemného soužití. Komunitní dobrovolnictví posiluje identitu občanů s komunitou a s územím.	Roztříštěnost a nepřehlednost zveřejňování vyhlášených dotačních programů, které se přímo nebo částečně vážou na dobrovolnictví z pohledu dobrovolnických center a organizací.
Organizace přijímající dobrovolníky interpretují tuto zkušenost jako obohacující pro personál, klienty, rodiny klientů. Dobrovolníci zde přinášejí vlastní potenciál, který zlepšuje organizační kulturu a často i mezilidské vztahy.	V některých programech podporujících dobrovolnictví je nedostatečná evaluace jejich dopadu včetně monitoringu schválných projektů z hlediska počtu dobrovolníků a odpracovaných hodin.
Některá dobrovolnická centra a organizace mají schopný management vzdělaný v oblasti, ve které působí. Tato okolnost pozitivně ovlivňuje jejich dlouhodobý přínos a rozvoj oblasti, ve kterých působí.	Nejednotnost ve výročních zprávách z hlediska struktury a obsahu, vede k snížení transparentnosti celého sektoru.
Některá dobrovolnická centra jsou zapojena do nadnárodních asociací a realizují mezinárodní projekty, touto činností přinášejí zahraniční zkušenosti a moderní přístupy v dobrovolnictví do ČR.	Nedostatečná finanční alokace na financování akreditovaných i neakreditovaných dobrovolnických programu/projektů.
Některá dobrovolnická centra úspěšně spolupracují a vytvářejí regionální platformy.	Existence „Asociace nestátních neziskových organizací v České republice“ na národní úrovni včetně krajských asociací ve většině krajů, jejichž funkce je nenaplněna.
V oblasti dobrovolnictví ČR působí mnoho zkušených expertů i s mezinárodními zkušenostmi.	Většina vytvořené metodiky má charakter metodik kultivujících organizací, ale nemá charakter národních metodik pro kultivaci oboru (prostředí dobrovolnictví v dané oblasti).
	Chybí způsob obecně platné certifikace metodik na národní úrovni, s jednotným místem pro jejich zveřejnění. Lokální platnost metodiky způsobuje, že se jí řídí jen organizace, které si ji schválily, avšak neplatí pro celou republiku.
	Nedostatečná politická podpora představitelů státu, krajů a měst v oblasti dobrovolnictví.
	Organizace se málo zabývají získáváním nových dobrovolníků, často pracují jen se stávající skupinou.
	Nejednotnost vykazování evidence dobrovolníků a jejich činnosti (počet hodin dobrovolné činnosti), v některých případech zcela nedostatečná evidence dobrovolníků a z toho vyplývající nemožnost porovnat rozsah činností dobrovolníků a stanovit hodnotu dobrovolnické práce.
	Více zdrojové financování způsobuje nepřehlednost finančních toků v dobrovolnických centrech a organizacích; některá centra nemají oddělené účetnictví pro dobrovolnictví, většina získaných dotací na dobrovolnictví nepokrývá náklady spojené s dobrovolnictvím, většinou jsou tyto aktivity financovány z jiných zdrojů.
	Vlastní činnost se mísí s dobrovolnickou činností. Dobrovolnická centra nemají dlouhodobější finanční výhled, nemají finanční plán, tyto skutečnosti způsobují odchod odborníků se zkušenostmi.

Příležitosti	Hrozby
Potenciál organizačně silných dobrovolnických center vytvořit regionální dobrovolnické centrum.	Obtížné vyhledávání a nepřehlednost zveřejňování vyhlášených dotačních programů, které se přímo nebo částečně vážou k dobrovolnictví, znamená pro některé organizace jejich sníženou transparentnost.
Dobrovolnictví je aktuální průřezové téma, které města/obce začínají podporovat, což se projevuje v jejich strategiích a koncepčních plánech (např. Plán zdraví města Brna, Strategie rodinné politiky MČ Praha 13, Strategický plán města Bílovce).	Nedostačená ochota k formálnímu síťování dobrovolnických center a organizací způsobená jejich obavou ze ztráty současné suverenity.
Rozvoj managementu a profesionalizace dobrovolnictví s připravovanými vzdělávacími programy.	Nedostatečná ochota dobrovolnických center a organizací podílet se na tvorbě společného strategického dokumentu z obavy, že by je zavazoval.
Vytvoření národní platformy dobrovolnických center a organizací, která by měla vlastní závazné standardy kvality činnosti dobrovolnických center a dobrovolnických programů.	Nedostačená ochota plynoucí z obavy dobrovolnických center a organizací podílet se na tvorbě regionálních dobrovolnických center z důvodu vytvoření nevyrovnaného konkurenčního prostředí a ztráty jejich dosavadních pracovních příležitostí.
Vytvoření funkčních regionálních platform pro dobrovolnictví.	Nestabilita pracovních míst, nedostatečné úvazky, nedostatečné finanční ohodnocení vedoucí k fluktuaci zkušených pracovníků, což omezuje rozvoj profesionalizace činnosti organizací.
Rozvoj propagace dobrovolnictví na národní, regionální a lokální úrovni.	Neexistuje systémový přístup k rozvoji dobrovolnictví, je nutné nastavit koordinaci činnosti jednotlivých ministerstev a krajů.
Vzdělávání organizací v oblasti PR aktivit.	Nedostatečná schopnost získávání nových dobrovolníků způsobuje konkurenční boj mezi dobrovolnickými centry a organizacemi.
Příprava koncepce občanského vzdělávání k dobrovolnictví (úkol MŠMT). Zavedení výchovy k dobrovolnictví do výukových osnov na ZŠ a SŠ.	Nejednotná terminologie, způsobuje různé výklady pojmů a činností. Tato nejednoznačnost výkladu způsobuje u široké veřejnosti určité nepochopení a omezuje možnosti propagace.
Vytvoření poradního odborného orgánu Ministerstva vnitra, složeného ze zástupců ostatních ministerstev, krajů, dobrovolnických center a organizací.	Nejednotná terminologie, nejednoznačné vymezení, zákonné řešení pouze dílčích částí způsobuje vytvoření uzavřené skupiny osob zabývajících se dobrovolnictvím. Vyvolává dojem, že dobrovolnictví rozumí jen dobrovolnická centra a organizace. Domněnka, že jde o něco složitějšího, odrazuje jiné organizace, které nemají doposud zkušenosti s dobrovolnictvím, stejně tak širokou veřejnost.

Silné stránky	Slabé stránky
Vytvoření standardů regionálního dobrovolnického centra s výčtem činností, kompetencí.	Nedostatečné ocenění práce dobrovolníků veřejností, nedostatečná propagace oceňovaných dobrovolníků v hlavních médiích, nedostatečná politická podpora způsobuje postupnou ztrátu motivace dobrovolníků, ve smyslu této činnosti.
Vytvoření jednotného úložiště pro doporučené/schválené metodiky a zajištění jejich obecné platnosti na národní úrovni včetně závazného procesu certifikace.	Boj dobrovolnických center a organizací o omezené finanční zdroje vytváří tvrdé konkurenční prostředí, které je obtížné sjednotit a kultivovat.
Dobrovolnická centra a organizace mají zájem o rozvoj jednotného webového portálu dobrovolnik.cz v oblasti doplňování strategických informací, včasnou aktualizaci, lepší technické řešení, provázání s weby ministerstev, jednotné informace o dotačních programech na ministerstvech a krajích.	Zánik malých organizací s malou personální i ekonomickou základnou pro nedostatečné dlouhodobé financování bez ohledu na skutečný přínos jejich aktivit.
Využití rozvoje moderních informačních a komunikačních technologií k rozvoji získávání nových dobrovolníků z různých oblastí a z různých míst.	Neexistence obecně přijímaných standardů dobrovolnických center je limitujícím faktorem pro rozvoj dobrovolnictví v ČR včetně jeho profesionalizace.
Využití současných trendů v potenciálu rozvoje virtuálního a firemního dobrovolnictví dobrovolnickými centry.	Neschopnost dobrovolnických center a organizací domluvit se a vytvořit formální národní platformu zdola, způsobuje tlak na ministerstva řešit tuto situaci shora z centrální úrovně.
Využití potenciálu firemního dobrovolnictví jako výchovy k dobrovolnictví u dospělých osob v produktivním věku.	Limitující bariérou pro dobrovolnictví v ČR je absence strategického plánování a řízení dobrovolnických center a organizací, což je ovlivněno krátkodobým financováním, bez dlouhodobého výhledu.

9.3 SHRUTÍ DOPORUČENÍ PRO KONCEPCI

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ARONOVÁ, K. ed. Dobrovolnictví v Domovech pro seniory, Příklady dobré praxe. Praha: HESTIA, 2008. 120 s.
- BENEDÍKOVÁ, L. Rukověť dobrovolníka pečujícího o seniora. Praha: HESTIA, 2012. 27 s.
- BOČEK, J. LOCHMAN, O. Dobrovolně přes hranice. Praha: HESTIA, 2012. 39 s.
- Van den BOS, C. M., Using Volunteering Infrastructure to Build Civil Society Erasmus University. Rotterdam, 2016.
- BROZMANOVÁ GREGOROVÁ, A. MARČEK, E. MRAČKOVÁ, A. Analýza dobrovolnictva na Slovensku. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, 2009. 113 s. ISBN: 978-80-8083-844-7.
- BRUMOVSKÁ, T., MÁLKOVÁ, G. Výchova k profesionálnímu dobrovolnictví. Praha: Portál. 2010. 150 s. ISBN: 978-80-7367-772-5.
- ČANČÍK, M. Poslání dobrovolnických center v ČR. In Deset let rozvoje dobrovolnictví-rehabilitace občanských čností. Sborník z konference. [online]. Kroměříž: Klub UNESCO, 2008. Dostupné z <http://www.unesco-kromeriz.cz/documents/publikace/25/10-let-rozvoje-dobrovolnictvi-rehabilitace-obcanskych-ctnosti-5-a-6-kvetna-2008.pdf>
- DOHNALOVÁ, M., DEVEROVÁ, L., LEGNEROVÁ, K., POSPÍŠILOVÁ, T., Lidské zdroje v sociálních podnicích. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 187 s. ISBN 978-80-7552-060-9
- FRIČ, P. VÁVRA, M. Tři tváře komunitního dobrovolnictví. Praha: Agnes, Hestia, 2012. ISBN 978-80-903696-9-6.
- FRIČ, P. a kolektiv. Dárcovství a dobrovolnictví v České republice. Praha: NROS a AGNES, 2001. 115 s. ISBN: 80-902633-7-2
- FRIČ, P. POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. Vzorci a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století. Praha: Agnes, Hestia, 2010. 263 s. ISBN: 978-80-903696-8-9
- HATOKOVÁ M. ed. Sprevádzanie chorých a zomierajúcich. Dobrovoľníctvo v nemocniciach a paliatívnych zariadeniach. Bratislava: Vrba, 2009. 215 s. ISBN: 978-80-8074-095-5
- HAVRDOVÁ, Z. Kompetence v praxi sociální práce. Praha: Osmium, 1999. ISBN 80-902081-8-5.
- HOLASOVÁ, V. Kvalita v sociální práci a sociálních službách. Praha: GRADA, 2014. 151 s. ISBN: 978-80-247-4315-8
- JAROŠOVÁ, E., KOMÁRKOVÁ, R., PAUKNEROVÁ, D. a kol. Trénink sociálních a manažerských dovedností: Metodický průvodce. 2. vyd. Praha: Management Press, 2001. ISBN 80-7261-048-1.
- KLEPAČ, F. Metodika programu Rozvoj dobrovolnictví. Ústí nad Labem: Dobrovolnické centrum, 2006. 82 s.
- KOLÁČKOVÁ, J. Supervize. In: MATOUŠEK, O. a kol. Metody a řízení sociální práce. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- TOŠNER, J. a kol. Metodika dobrovolnictví v sociálních službách. Praha: HESTIA, 2012. 64 s.
- KOŘÍNKOVÁ, I., TOŠNER, J. a kol.: Metodika integrace dobrovolnictví v zařízeních pro seniory (metodika zvyšování efektivity dobrovolnictví jako nástroje zlepšování kvality péče a důstojnosti života seniorů. Praha: Hestia NDC, 2005.
- KOSINA, K. a kol. Dobrovolnictví a metodika práce s dobrovolníky. Praha: AGNES, 2003.

- KRÁTKÁ, K., PERNICOVÁ, H. et al. Historie a současnost dobrovolnictví v České republice. [online]. Tišnov: Za sebevědomé Tišnovsko, o. s., 2010. [cit. 2018-02-23]. Dostupné z: http://sebevedome.tisnovsko.eu/download/dobrovolnictvi_CR_final.pdf
- MATULAYOVÁ, T. a HAJDUKOVÁ, J. ABC koordinátora dobrovolníků: Manuál pre organizácie. 1. vyd. Prešov: Prešovská Univerzita, 2011.
- MINISTERSTVO VNITRA ČR. Informace o novele zákona o dobrovolnické službě. [online]. Praha: c2014. cit. 2015-8-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/informace-o-novele-zakona-o-dobrovolnicke-sluzbe.aspx>.
- NĚMCOVÁ, P. Dobrovolnictví. Studijní opora. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Fakulta veřejných politik v Opavě, 2012.
- NOVOTNÝ, M. A kol. Dobrovolnictví středoškoláků. Praha: HESTIA, 2003. 40 s. ISBN: 80-239-0748-4.
- OCHMAN, M. JORDAN, P. Dobrovolníci: cenný zdroj. Překlad J. Hledíková. Baltimore: The Johns Hopkins University Institut for Policy Studies, 1997. ISBN 1-886333-29-7.
- PETRÁŠOVÁ, M. A. PRAUSOVÁ, I. ŠTĚPÁNEK, Z. Mentoring - forma podpory nové generace. Praha: Portál, 2014. 160 s. ISBN: 978-80-262-0625-5.
- PILÁT, M. Kapitola 9 Management dobrovolnictví. Supervize a hodnocení a ocenění dobrovolníků In: Vybrané kapitoly z dobrovolnictví a dobrovolnické praxe. Opava: Slezská univerzita v Opavě, 2015.
- PROUTY, G. WERDE, D. PORTNER, M. Preterapie, Navázání a udržení kontaktu s obtížně komunikujícími klienty. Praha: Portál, 2005. 200 s. ISBN: 80-7178-949-6
- REIFENHÄUSER, C., HOFFMANN, S. G., KEGEL, T. Freiwilligen-management. Augsburg: Ziel, 2009. ISBN 978-490562-68-5.
- ŠORMOVÁ, L. Dobrovolnictví. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-68-7.
- TOŠNER, J. SOZANSKÁ, O. Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.
- TOŠNER, J. Druhy dobrovolnictví. [online]. Praha: c2010 [cit. 2018-2-20]. Dostupné z: <http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/druhy-dobrovolnictvi/>
- TOŠNER, J. a kol. Metodika dobrovolnictví v obci - jak na to? Praha: HESTIA, AGNES, 2014. 135 s. ISBN: 978-80-87548-00-4
- TOŠNER, J. a kol. Průvodce dobrovolnictví pro neziskové organizace. Praha: HESTIA, 2003. 30 s.
- ZEMANOVÁ, B. KOŘÍNKOVÁ, I. TOŠNER, J. Praktický průvodce programu Dobrovolníci v nemocnicích. Praha: FN a Motol a HESTIA, 2005.

INTERNETOVÉ ODKAZY

www.cev.be

www.civiq.nl

www.csv.org.uk/volonteurope

www.dobrovolnici.cz

www.dobrovolnik.cz

www.donorsforum.cz

www.eeagrants.cz

www.esfcr.cz

www.fhs.cuni.cz

www.fnmotol.cz

www.hest.cz

www.iave.org

www.mpsv.cz

www.msmt.cz

www.mzcr.cz

www.mvcr.cz

www.neziskovsky.cz

www.obce.cz

www.portal.gov.cz

www.remedium.cz

www.supervize.org

www.volunteer.cz

www.volunteernet.cz

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ, TABULEK

Tabulka 3.1: Komparace vybraných zemí v oblasti dobrovolnictví v letech 2008 až 2010	25
Tabulka 3.2: Podíl osob ve věku 18 +, kteří jsou členem organizace.....	25
Tabulka 3.3: Podíl osob ve věku 18 +, kteří vykonávají dobrovolně neplacené práce	26
Tabulka 3.4: Podíl osob ve věku 16 – 70 let, které vykonávají dobrovolně neplacené práce ve svém okolí.....	27
Tabulka 3.5: Dobrovolnictví podle věkových skupin v letech 1999 a 2014	88
Tabulka 3.6: Dobrovolníci v oblasti formální, neformální a celkově v procentech.....	120
Tabulka 3.7: Podíl osob starších 14 let vykonávající neplacenou práci dle úrovně vzdělání a způsobu zapojení v roce 2013.....	141
Tabulka 3.8: Dobrovolníci podle stupně urbanizace	167
Tabulka 3.9: Dosažená úroveň vzdělání a procento zapojených do dobrovolnické práce 2016.....	168
Tabulka 4.1: Počet dobrovolníků a počet odpracovaných hodin	201
Tabulka 4.2: Přepočtený počet dobrovolných pracovníků v neziskových institucích podle odvětví v roce 2015	202
Tabulka 5.1: Akreditované programy/ projekty dle krajů k 31.12. 2017	213
Tabulka 5.2: Zaměstnanost v kultuře v roce 2015.....	224
Tabulka 5.3: Krajské asociace NNO a dohody uzavřené s kraji	234
Tabulka 6.1: Charakter získávání dobrovolníků.....	256
Tabulka 7.1: Zaměstnanost v kultuře v roce 2015.....	276
Tabulka 7.2: Přehled dobrovolnických programů (DP) ve zdravotnických zařízeních (ZZ) podle krajů.....	279
Tabulka 7.3: Přehled podle typu zdravotnického zařízení	280
Tabulka 7.4: Zaměstnanost v oblasti sportu v roce 2016 (v tis. osob)	290
Tabulka 7.5: Počet členů sportovních svazů podle pohlaví v roce 2016.....	291
Obrázek 2.1: Strukturování cílů mezinárodní srovnávací studie.....	19
Obrázek 2.2: Strukturování cílů analýzy ČR.....	21
Obrázek 4.1: Ocenění dobrovolnické práce za neziskové instituce sloužící domácnostem.....	209
Obrázek 5.1: Počet akreditací udělených v letech 2003 až 2017	212
Obrázek 7.1: Počty dobrovolníků dle orgánu registrujícího poskytovatele	273